

Informazioni su questo libro

Si tratta della copia digitale di un libro che per generazioni è stato conservata negli scaffali di una biblioteca prima di essere digitalizzato da Google nell'ambito del progetto volto a rendere disponibili online i libri di tutto il mondo.

Ha sopravvissuto abbastanza per non essere più protetto dai diritti di copyright e diventare di pubblico dominio. Un libro di pubblico dominio è un libro che non è mai stato protetto dal copyright o i cui termini legali di copyright sono scaduti. La classificazione di un libro come di pubblico dominio può variare da paese a paese. I libri di pubblico dominio sono l'anello di congiunzione con il passato, rappresentano un patrimonio storico, culturale e di conoscenza spesso difficile da scoprire.

Commenti, note e altre annotazioni a margine presenti nel volume originale compariranno in questo file, come testimonianza del lungo viaggio percorso dal libro, dall'editore originale alla biblioteca, per giungere fino a te.

Linee guide per l'utilizzo

Google è orgoglioso di essere il partner delle biblioteche per digitalizzare i materiali di pubblico dominio e renderli universalmente disponibili. I libri di pubblico dominio appartengono al pubblico e noi ne siamo solamente i custodi. Tuttavia questo lavoro è oneroso, pertanto, per poter continuare ad offrire questo servizio abbiamo preso alcune iniziative per impedire l'utilizzo illecito da parte di soggetti commerciali, compresa l'imposizione di restrizioni sull'invio di query automatizzate.

Inoltre ti chiediamo di:

- + *Non fare un uso commerciale di questi file* Abbiamo concepito Google Ricerca Libri per l'uso da parte dei singoli utenti privati e ti chiediamo di utilizzare questi file per uso personale e non a fini commerciali.
- + *Non inviare query automatizzate* Non inviare a Google query automatizzate di alcun tipo. Se stai effettuando delle ricerche nel campo della traduzione automatica, del riconoscimento ottico dei caratteri (OCR) o in altri campi dove necessiti di utilizzare grandi quantità di testo, ti invitiamo a contattarci. Incoraggiamo l'uso dei materiali di pubblico dominio per questi scopi e potremmo esserti di aiuto.
- + *Conserva la filigrana* La "filigrana" (watermark) di Google che compare in ciascun file è essenziale per informare gli utenti su questo progetto e aiutarli a trovare materiali aggiuntivi tramite Google Ricerca Libri. Non rimuoverla.
- + *Fanne un uso legale* Indipendentemente dall'utilizzo che ne farai, ricordati che è tua responsabilità accertarti di farne un uso legale. Non dare per scontato che, poiché un libro è di pubblico dominio per gli utenti degli Stati Uniti, sia di pubblico dominio anche per gli utenti di altri paesi. I criteri che stabiliscono se un libro è protetto da copyright variano da Paese a Paese e non possiamo offrire indicazioni se un determinato uso del libro è consentito. Non dare per scontato che poiché un libro compare in Google Ricerca Libri ciò significhi che può essere utilizzato in qualsiasi modo e in qualsiasi Paese del mondo. Le sanzioni per le violazioni del copyright possono essere molto severe.

Informazioni su Google Ricerca Libri

La missione di Google è organizzare le informazioni a livello mondiale e renderle universalmente accessibili e fruibili. Google Ricerca Libri aiuta i lettori a scoprire i libri di tutto il mondo e consente ad autori ed editori di raggiungere un pubblico più ampio. Puoi effettuare una ricerca sul Web nell'intero testo di questo libro da <http://books.google.com>

Opp.

49

m 12

CORDAR
OPERE

TOM. II.

49 ^m
m - 2

<36614783400010

<36614783400010

Bayer. Staatsbiblioth

+

$9_{ppp} \cdot 49 \text{ m}^{-2}$

**O P E R E
LATINE E ITALIANE**

D E L L' A B A T E

GIULIO CESARE CORDARA

DEI CONTI DI CALAMANDRANA.

T O M O II.

THE UNIVERSITY OF TORONTO LIBRARIES

LIBRARY OF THE UNIVERSITY OF TORONTO

UNIVERSITY OF TORONTO LIBRARIES

UNIVERSITY OF TORONTO LIBRARIES

THE UNIVERSITY OF TORONTO LIBRARIES

UNIVERSITY OF TORONTO LIBRARIES

UNIVERSITY OF TORONTO LIBRARIES

THE UNIVERSITY OF TORONTO LIBRARIES

COLLEGII
GERMANICI ET HUNGARICI
HISTORIA

LIBRIS QUATUOR COMPREHENSIA

AUCTORE

JULIO CORDARA
SOCIETATIS JESU

ACCEDIT

CATALOGUS VIRORUM ILLUSTRIUM

QUI EX HOC COLLEGIO PRODIERUNT.

VENETIIS

1804.

Apud Justinum Pasquali Marii filium.

Cum Approbatione et Privilegio.

Wb/69/1186

Digitized by Google

JULIO CÆSARI CORDARE

E SOCIETATE JESU

B. CARDINALIS VETERANI SALUTEM.

Etsi multa ubique genium jamdiu vulgaria sint planeque comperta Collegii Germanici Hungarici monumenta vel publicis consignata tabulis, vel Gregorii Pape XIII annalibus inserta, quæ magni hujusce operis institutionem, utilitatem, ac famam commendant nullo evo interituram; nihil tamen eidem Collegio contingere potuit illustrius, Cordara suavissime, nupera tua illa Historia aureo, ut assoles, stilo concinnata, quam perjucunde, primisque vix appositis labiis legi avidissime. Publico nunciante rumeore jam intellexeram quo litteratorum hominum plausu excepti fuerint labores tui, cum opus exegeris Sacrosanctæ huic Apostolice Sedi honorificum, expresseris vivis coloribus effigiem Pontificis immortalis de Religione, munificentia, misericordia egregie promoteriti, in memoriam revocaveris stre-

nuas plurium Cardinalem curas ad tuer-
 dam periclitantem in Germania rem Catho-
 licam iugi studio conlatas, ob oculos posue-
 ris praeclara facinora Alumnorum ex hac
 pietatis, & litterarum palestra eductorum;
 Societatis donum tuum in illis efformandis
 taborem, & vigiliam; optimoque nava-
 tom operato, ex qua ranta eidem laude
 apud homines, tanta apud Deum contigit
 meritorium accessio. Tibi igitur dom. optimi
 quique gratulatur, facere minime potus,
 ipse vero ipse suo isto commentario donatus
 id genus officii liberalitati primum tuu, do-
 minique simul pro virili parte rependerem.
 Oculorum, ut que sentio, aperitus tibi de-
 clarem, eti plane perpexerim adornatam a
 te fuisse hanc Historiam sancte custoditis
 regibus sine piacto a scribe non preter-
 missendis, ordine scilicet, veritate, & me-
 moria dignarum rerum delectu, que sin-
 gula si forte desine, dici numquam poterit
 Historia, ut ait Tullius, testis temporum,
 luce veritatis, vita memoria, nuntia velu-
 statas, unum est, quod me potissimum hunc
 ingenii tui fatum admirari, & peculiari
 laude coegit efferre. Fateris ipse leviora

quædam videri posse, cum non de Regno, aut Imperio, sed de Collegio sacerdotum Sacerdotali æcluma sit, idemque voluptatis minus, ni forte etiam fastidium lessionem allaturam non equis modicarum rerum estimatoribus. At secus tibi præter morem usuvenisse, inter time gratulor. Vix enim conjectis q. Lectore oculis in hanc Historiam, sic avide narrationem arripit, ut sitim explere posse desperet, nisi illam uno prorsus haustu eberit: tua hec laus est. Et xaro alius, quod sciam, concessa. Que a te dixeris mandata sunt, nequeunt timatius expolari. Verborum candor, & elegançia ab illius fonte dimanat, & aurei stili venustas insuetas Lectori comparat delicias, adeo ut etiam in levibus describendis extinia ingenii vis elucescat. Poterant ne ipsi ludi a feriatis Alumnis in Suburbano impoue exerciti aptiori, magisque concinnato calamo describi? Erunt, qui hunc ingenii conatum minus aqua existiment: non ego certe, cui obvium semper est, tritum illud adagium = Facile difficile = Perge igitur in comune litterarice Reip: bonum nqvis lucubrationibus, quas spondes, operam dare, quod ut auspi-

cattissime eveniat cura valetudinem a Romani Cœli inclemencia tantisper attritam. Vale. Date ex domesticis edibus in Via Julia Tertio Idus Aprilis 1771.

Etiam si ad hanc rem placet, quodcumque opere
ad eam dñe. G. impetrari non videatur, nonne de
cetero est ut in arbitrio eiusmodi prout non possit? et
tunc, regimur rite, sed si cetero non posset?
Non enim nos rati non habemus, sed sentimus. Et
aut id hoc, ceterum prout videtur, nescirem
idem nonrum. Sed sentimus, quod si sentimus, id
ex hoc, sentimus sentimus. Aut sic sentimus, et
negamus, et sentimus. Aut sentimus, et negamus,
et sentimus. Quod sentimus, et negamus, et sentimus
est sentimus sentimus. Quod sentimus, et negamus,
est sentimus sentimus sentimus. Quod sentimus, et negamus,
est sentimus sentimus sentimus sentimus. Quod sentimus, et negamus,
est sentimus sentimus sentimus sentimus sentimus.

BENEDICTO VETERANO⁹

S. R. E. CARDINALI AMPLISSIMO

JULIUS CORDARA, SOCIETATIS JESU.

*A*d eas litteras, humanitatis ac benevolentiae plenissimas, quas de mea Collegij Germanici Historia haud ita pridem ad me misisti, non statim uti debui rescripsi, Veterane Cardinalis optime, quod eram per eos dies morbo implicitus, non quidem gravi, sed diuturno, atque ita etiam & corpore & animo debilitatus, ut non dicam latine scribere, sed ne scribere quidem alio modo nisi manu tremente ac vacillante possem. Nunc autem in hoc Albanense delatus, cum aliquanto melius habere mihi videar, etsi valetudine nondum confirmata, neque plane receptis viribus, nihil prius mihi faciendum existimavi, quam ut ad Te quo tandem possem modo respondearem. Sentio equidem male eventurum his meis litteris, si cum tuis tanta venustate eleganciaque conscriptis conferantur. Sed omnino satisfaciendum officio est, neque mihi turpe duco a Te vinci, qui optimos quosque in hoc scribendi genere facile vincas. Adeo & nitore latini sermonis, & sententiarum gravitate, & rerum omnium apto contextu, &, quod magis est, mira quadam verborum copia ac delineatu excellis, ut linguam hanc non tam

huiusse ex libris, quam familiarem ac prope
 vernaculae habere videari. Nam, ut audio,
 vobis recessio quo sculorum impeditas, nihil ipse
 tam manu conscribis, sed omnia dictas Ama-
 nuenses, idque perpetuo verborum fluxu, nulla
 interruptione ac litura, quod ego certe co-
 nuer frustro, nec scio an alias quispiam pra-
 teritote possit. Sed ad rem veniamus. Quod
 opus illud meum, Cardinatis doctissime, tanta
 topore laudas, id mihi quidem non jucundum
 duos modos, sed per honorificum glriosumque
 ducorem, nisi subsoereter tam profusis laudi-
 bus aliquid suggesse de singulari tua erga me
 benevolentia, quo sepe fit at docissimi quo-
 quem viri, quos diligunt, eorum scriptis mul-
 ti condonant, ea quidem certe plusculum quam
 proximo laudent ac prae dicent. Sed etiam
 sinerunt, cum suspicari non licet, Te tan-
 ta dignitate Principem mihi homini nihil tur-
 pitur esse pari voluisse, fateor me ista tua
 etiam secunda approbatione adeo recreari, ut
 jam ruric ingridibil mihi placere incipiam de
 meo opere, neque male collocatum laborem
 illum meum pucem. Nam tametsi, cum pri-
 matus sis per manus capit novus liber, illum
 vulgo probari, at certe non improbari audie-
 bant, & quidem meum gratulabantur, horum
 etiam suspicio gratulationes erant, & vaga
 obitariaque integra hominum judicia haud sa-
 cris autoritatis ponderis apud me habebant,
 non ita fidere tuto me posse credere. At cum
 omnium exceptionum nulla in te cedat; nam

a doctrina ac scientia ita est comparatus, ut de his rebus optime judicare possis. Deinde si quis alius, per illius ingenio, & longissime te absit, ut dixi, adulatio, suspicio, merito, hic tuum judicium categorice anteferendum existimat, in eoque planissime conquisco. Ad cedit quod videat te, non cursum ac preparantem, ut alii plerique solent, opus operotus tasse, sed illud intime introspectiva, expensisse exanterassa quodammodo, inquit solum ut ita dicam certum, sed penitioriter quoquid medullam ad examen vocasse, nec quoniam ea confidere potuerit, nisi nihil grandare per se ferat operis titulus, opus tamen ipsum multe compledi, sive ad majestatem Romani Pontificatus, sive ad commendationem istiusmodi ordinis, ac Senatus pertinentia, totum denique ad sustentandam in Germania summiate rei Catholice misere collaborantem spectare, quibus rebus nihil ad memoriam temporum iustitius; eaque fieri ut narratio hæc de Collegio Germanico, non tam Collegij unius Historia, quam pars Ecclesiastica Historie non spernenda videri dicensque possit. Delectat vid sane me majorem in modum, quod videbam a te, tali ac tanto Viro, eam mihi triqui laudem, quam ego unice expectebam. Nam quodd alii styli venustatem, si qua est, laudant, ea ego re parum aut nihil tangon, nisi etiam rerum gravitatem & dignitatem, utilitatem, quas ego res maxime, cum apicum ad scribendum appuli, ob oculos habui, pro merito

estiment. Hoc ergo magis intelligere poteris;
 Veterane Eminentissime, quantum ego tibi
 debeam, qui inter graviora tui gradus nego-
 tia, curasque multiplices, caliginibus quidem
 osculis, sed aie mentis intentus, appellam
 hanc meam non perfunctorie evolvit, de
 eaque judicium adeo mihi gratum & concipi-
 tum tulisti. Quod judicium si eidem Histo-
 riae prafigeretur, nihil dubito quin ex tanti
 Viri testimonio multum operi accederet pretii,
 & fortasse multi male presumptam de ejus
 tenuitate opinionem abijcerent. Verum id ne
 evulgetur cur metuas nihil est. Epistolam
 enim tuam ne cuiquam nisi arcano communi-
 cem, verecundia prohibeo, quod plus nimio
 in meas laudes excurrat. Eam tamen servabo
 diligenter dum vivam, velut immortale docu-
 mentum, tam esimiae eruditio*nis*, sum singu-
 laris humanitatis erga me tua. Vale.

H

—
—

em soci

o inno

—ibib

istone

—
—

em p

—
—

—
—

CHRISTOPHORO MIGAZZIO

S. R. E. CARDINALI AMPLISSIMO

Vienensis Archiepiscopō, Vatiensis Ecclesiæ Administratore, et
designia Ordinis Sancti Stephani Regis Apostolici

Magnus Crucis Equiti, S. R. I. Principi.

Etiamq; Venerabilis Augustini Cimberii Episcopi
Vicarii, et deo dilectissimi patris et fratris
Bartolomei, et Iacobi, et Petri, et Antonii
Cordara, et deo dilectissimi patris et
fratris Ignatii, et Joannis Moronii
S. R. E. CARDINALI JULIUS CORDARA SOCIETATIS IEU;

Collegii Germanici Hungaricique Historiam a suis initiiis scribendam cum suscepisse, vix ad opus aggressum res ipsa me admonuit, non alteri quam uni alicui e S. R. E. Cardinalibus inscribendam dedicandamque esse. Videbam enim, tametsi Collegium hoc Pontifex Julius III. institerit, B. P. Ignatius labore industriaque sua condiderit, primum tamen suasorem ejus atque architectum Joannem Moronum

Cardinalem fuisse; in idem Cardinales cœteros summa voluntate consensisse, potissimas demum in eo moliendo conficiendoque Cardinalium partes fuisse, qui non auctoritatem modo, curas, atque consilia, sed opes etiam in id suas pecuniamque contulerint: Ut mihi quidem videantur in hoc uno opere Cardinales splendidum quoddam atque immortale monumentum reliquisse, cum pietatis suæ, tum etiam liberalitatis, ac præcipiæ in gentem Germanicam benevolentiae, cui nullum possit par meritum inveniri. Videbam deinde, cum labaret ex census tenuitate Collegium, ei Cardinalem Bellajum in primis, tum cœteros Cardinales de sub liberaliter subvenisse ne penitus interiret. Ad hæc, hortatu maxime studioque Othonis Cardinalis de Truchses Episcopi Augustani Gregorium XIII. ad opus instaurandum, ac velut ex integro extrahendum animatum appulisse, in idemque Cardinales alias incredibili assensu conspirasse: ut sursum Apostolici Senatus auctoritate constitutum id opus videri dicique possit. Postea vero quam Gregorius, Pontifex ille Orbis universo semper cum honore, nobis etiam cum eximio grati animi sensu memorandus, suam nutanti Collegio firmatam, sede certa ac justis vestigalibus attributis, attulit, elque Alumnos Hungaricae

nationis adiuxit, quanta sedulitate ac
gilantia Cardinales illi sex, quorum iusta
tela ac potestate Collegium est, curam ejus
gesserint; resque ejus omnes ad hanc usque
diem tueri, provehere, amplificare studue-
rint, & videbam ipse, & nemo est tam
rudis opium rerum qui neasiat. Oh, non
ergo, res minime ambigendum mihi fuit
ne Collegij hujus historia, qualisunque ea
esset, uni epidam deberetur ex se ordine,
cui & originem suam, & progressum, &
dignitatem, ac pene se totum Collegium
ipsum deberet; cumque Patroni venienti e
Cardinalibus ej sint, vnum saltus ex eadis
coetu huic operi querendum statuebam.
Sed neque diu consultandum mihi fuit quae
præ cunctis eligerem. Circumspicerem
tim in oculos incursti, Princeps Emp
erentissime, multaque simul objecere se caus
æ, nec leves, quamobrem præter Te ignori
rerem neminem. Primo enim Te, non solam
in præcelso isto Cardinalium ordine collo
catum conspiciebam, sed in hoc Collegio
educatum, hic pietate bonisque artibus in
formatum, hinc denique in tantam istam
amplitudinem proiectum sciebam. Et me
mineram, cum hosce inter Alumnos floren
tissima ætate ac forma versarere, adeo Te
supra æquales ingenio, integritate, mode
stia, omnibusque doctrinæ experimentis.

excellere, ut jam tum videreris ad istud
 honoris fastigium incitato cursu contende-
 re, proludereque quodammodo virtutis ma-
 gnitudine futuræ fortunæ. Atque inde con-
 ficiebam, cuius olim contubernii pars adeo
 spectanda fuisses, nunc decus primum atque
 ornamentum essem, ejus quoque a Te pro-
 tegi illustrarique præfixo nomine historiam
 oportere. Cum deinde viderem Te, non
 Viennensi tantum Insula insignitum, sed
 Vaciensi etiam Ecclesiæ Administratorem
 impositum, proindeque tum in Germania,
 tum etiam in Hungaria honore insigni ac
 potestate præfulgidum, respiceremque ad
 Collegij hujus promiscuam Juventutem, id
 taciti a me poscere videbantur Germani
 pariter Hungarique Alumni, ut hos de
 communi re commentarios uni Tibi in-
 scriptos ac consecratos vellem. Quorum
 ego ut mentem interpretabar, ita æquissi-
 mæ cupiditati satis mihi faciendum existi-
 mavi. Jam si privatas rationes, quæ me
 in idem consilii impulerunt, exequi velim,
 quid illis justius? Quid officio magis con-
 sentaneum? Meministi credo, CARDINALIS
 OPTIME, cum hoc in Collegio degeres, in
 eodem quoque me habitasse, testem scili-
 cet admiratoremque studiorum tuorum, ex
 eoque tempore nonnullam me gratiam, ut
 se dabat occasio, apud Te iniisse. Certe
 me-

meminisse es visus, cum reversus post aliquot annos Romam, atque in amplissimum Duodecimvirale Collegium, quod Sacram Rotam appellant, cooptatus, has Professorum aedes sacrorum causa frequentabas. Quam saepe tunc, quam humaniter meum in cubiculum Te intulisti! Quoties ego Te variis de rebus scienter atque erudite disserentem sum admiratus! Ut delectabar familiari sermone, quo me cupidissime audiendum identidem detinebas! Post illud tempus nec memoriam humanitatis erga me tuæ unquam abjeci, nec Tibi, absenti licet, ac longo terrarum intervallo summoto, bene precari, ac fausta omnia ominari unquam destiti. Itaque magno lætabar opere cum audirem, Te ab Augusta in intimum gratiae locum esse receptum, Tibi legationes, Tibi graviora Reipublicæ negotia pertractanda committi, Teque in his summam fidem, integritatem, soleritiamque præstare. Crebris deinde nunciis ac litteris cum audirem de honoribus multis & maximis, qui Tibi alii ex aliis deferebantur, jamque Te Mechliniensis Archiepiscopi Coadjutorem designatum, & Carthaginensis Ecclesiæ titulo Archiepiscopum consecratum, jam ad Archiepiscopatum Viennensem traductum, alias Vaciensis Ecclesiæ administratione auctum, alias Ordinis S. Stephani.

ni Regis Apostolici Cruce magna insignitum fama nunciaret, non lætabar modo, sed placebam vehementer mihi, quod tanto antea de Te omnia summa animo præcepissem, ac sëpe inter amicos haud vanus vates prænunciassem. Cum vero ad honoris cumulum Romana donatum purpura, atque inter summos Ecclesiæ Principes adlectum accepi, & colluentes ob eam rem festivas in Urbe faces aspexi, tantam cepi animo voluptatem, ut proxime absfuerit quin Tecum ea de re per litteras gratularer. Ac plane faciebam, nisi Virum tam, gravissimis Reipublicæ curis occupatum interpellare nefas duxisset. Abstinui tunc quidem officio, ne importune facerem. At nunc, cum occasio se dederit hujus operis evulgandi, erit ne quisquam qui miretur me sub Tuo nomine ac patrocinio id factum voluisse? Non immo prudens quisque laudabit consilium meum, qui ansam arripuerim ad meos de Te sensus plenos venerationis & observantiae publice profitendos? Adde ad extremum his, ejusmodi esse res quæ hoc opere continentur, ut, quo demum cunque modo scriptæ expositæque sint, Tibi placituras sumere pro certo possim. Nam, ut omittam jucundum unicuique esse quæ adolescens viderit gesseritve, ea proiectiore ætate memoria re-

petere, ac scripto consignata percurrere, agitur hic de Collegio, ut probe scis, ad Religionis incrementum ac decus unice nato factoque, quod Alumnorum & generis & numero florentissimum semper fuit, ac porro est, quodque dum stabit incolume, tamdiu statram in Germania Hungariaque Catholicæ pietatis fidem opinari fas est. Multi recensentur educti ex hac virtutis palæstra Viri fortes ac strenui, quorum alii voce, alii calamo, alii etiam sanguine pro sacrorum fide fortiter decertarunt. Multi itidem opibus ac dignitate prævalidi, qui auctoritate ac potentia, aut gliscentem hæresim compresserunt, aut collapsam alicubi disciplinam veterumque cærimoniarum splendorem restituerunt. His Tu vero rebus, quæ adeo Catholicæ intersunt rei, poteris non magnopere delectari? Tu inquam, Antistes idem sacrorum & Ecclesiæ Princeps, eodem atque illi convictu usus, iisdem legibus ac disciplina institutus, cui semper divina Religio ante oculos, cui Ecclesiæ dignitas longe rerum omnium antiquissima, quem denique scimus in ista Romani Imperii Sede ita versari, ut nulli neque optimi Pastoris, neque Ecclesiastici Principis officio desis? Equidem futurum spero ut hæc, non libenter solum accipias, sed cum aliqua etiam, si

non voluptate; certe aviditate perlegas. Quam spem confirmat atque auget, quod sciām eamē constare Tēbi in summa dignitate facilitatem iingenii ac comitatem, qua in privata fortuna omnium Tibi animos devinciebas, idque esse in maximis tuis laudibus, vulgo rārum, quod honorum accessione nihil immutati sint mores. Quo fit ut dubitare vix possim, quin pro veteri tua erga me humanitate, opus hoc meum sis accepturus benevole, atque etiam cupide perlecturus. Hac itaque praesuma spe, non ego cunctanter ac timide, sed plane fidenter ac libere, quidquid id est, Tibi EMINENTISSIME PRINCEPS affero, dono, dicoque. Atque illud modo iunior rogo obtestorque Te, ut cum munus acceperis, animum quoque, ex quo proficiscitur, obseruantissimum. Tai respicias, ac gratum habebas.

AD L E C T O R E M .

Jam inde cum in Collegio Germanico Hungarico junior versarer, meamque Alumnis operum in Phis Iosephicis, ut loquimur, repetitionibus prestarem, mirabar, quid esset quod cum Collegii bujus decora tam multæ Vitorum illustrium parietibus affixa imagines loquerentur, nulla tamen extaret Historia, quæ eadem qd notitiam gentium exterarum, & ad consequentium etatum memoriam transmittaret. Cumque ex antiquioribus Patrum multa subinde audirem de Collegii ejusdem inititis progressibusque sane præclara, multa egomet de exquisita Alumnorum institutione meis oculis cernerem, dolebam res tales ac tantas dami abditas confineri, ignotas exteris, apnd posteros in oblivione futuras. Quare, ut eram jam tum istiusmodi rerum paucis cupidior, inquirere curiosius coepi si qua existarent priscai temporis monumenta, ex quibus confici posset Historia, si non magni ad Rempublicam momenti (talem enim non cogitabam), at verum magnitudine & varietate digna quæ veniret in manus hominum, legique sine fastidio, cum aliqua etiam utilitate posset. Et facta mibi domestici Tabularii scrutandi potestate, tam multa reperi litteris consignata, ut magis obrueret me rerum copia, quam deficere ullo modo posset. Itaque chartas prope innumerabiles, vetustate corrosas, cum cura, nec sine labore pervolutans, & quæ scitu digniora videbantur excerpens, referensque in commentarios, amplam, at rudem & tumultuariam historiæ materiam mibi seposui, eandem cum esset otium expolitus, & in publicum suo tempore

emissurus. At, quæ meæ vite rationes fuere, tanto temporis intervallo nunquam tantum otii sum natus, quanto opus erat ad rem uti proposueram perficiendam. Quin ad alia Majorum imperio tradidus, jam nullam ultra ea de re cogitationem summebam, ac ne memineram quidem esse in meis adversariis quæ de Collegio Germanico Hungarico tanto olim studio collegeram, baud dubie una mecum peritura, nisi eorum memoriam nuper casus plane insolens refricuissest. Josepbus scilicet Imperator adiectus ex insperato Romanum, invisere cum cœpisset celebratoria Urbis loca, atque inter prima hoc obnoxiae sibi Juventutis domicilium adiisset, in eo longe & diutius & familiarius quam uspiam uli commoratus, de rebus institutisque ejus edoceri voluit adeo diligenter, plane ut wideretur ex omnibus rebus, quas Urbe tota consiperet, banc maxime cordi babere. Quæ res, urypte Collegio ipsi summe decora, cum multorum sermonibus prædicaretur, sum ego redii in memoriam operis, quod jampridem animo & cogitatione conceperam, atque banc occasionem meam ratus, quæ junior rudi opere præpareram scripta, eadem expolire senior evulgare quo constitui, tum ut oculis Cæsaris subjiceretur Collegii, in quod se adeo propensum ferebat, imago quædam atque descriptio omnibus numeris absoluta, sum quod non indignas publico conspectu eas existimavi res, quarum cognoscendarum so adeo cupidum talis ac tantus Princeps præbuisset. Ad opus itaque aggressus, ut erat ad manus rerum ampla seges, nec de delectu laborandum mibi erat, celeritate usus, facile Historiam alioqui operosam ad exitum perduxi. Facile inquam, ac quam citissime: an satis feliciter, nescio. Quod non eo dico ut excusem minus commode scienterque dicta, que

fortasse multa Lector invenies, sed ut antevertam judicium tuum, reque Judicem babeam paulo aequorem. Cæterum opus ipsum divisi in libros quatuor. Primus est de prima institutione Collegii Germanici sub Julio III., ejusque progressu usque ad Gregorium XIII. Secundus de Collegii ejusdem instauratione, & Hungarici adjunctione per Gregorium facta. Quo loco quædam de primo atque optimo ejus Rectori Michaeli Lauretano adjicienda censui. Tertius exhibet specimen quoddam rerum per Alumnos gestarum in Germania usque ad Gregorii obitum. Quartus denique præsentem Collegi statum exponit. Quod interpaces spatium inter Gregorii mortem, & banc nostram æatem, vacuum reliqui, tum quod deerant monumenta rerum, tum quod plus nimio, ac multo supra præfinitum modum excrevisset opus, si omnia quæ hoc medio tempore alta sunt persequi voluissem. Eamdem ob causam, cum haberem in animo tot virorum illustrium, qui ex Collegii hujus disciplina prodierunt, vitas summarim scribere, atque huic volumini interserere, quamquam hujus quoque argumenti materiam habebam ex magna parte congregans, id tamen omitendum statui in præsens, magisque in volumen alterum, quod, si vita suppeditabit, aliquando sum editurus, rejiciendum, eo nunc contentus, ut singulorum nomina ad operis hujus calcem tanquam appendicem extenderem. Porro in hoc Indice confiendo Convictores, qui ex omni gente olim in Collegium recipiebantur, propriam in classem contraxi, ac primo loco posui, tum quod Alumnis nunquam permixti, nec fere nisi recto aliquandiu conjuncti fuere, tum quod eorum nulla sit mensio in Historia nisi libro primo, ut vix ad hoc Collegium pertinere videantur. Germanos contra Hun-

garosque Alumnos unico contextu complexus sum,
 quippe ex Gregorii præscripto in unum Collegii
 corpus conjunctos, nullaque admodum re ex vita
 instituto diversos. Quæ itidem causa fuit, ut
 non solum in iis recensendis mihi ordinem propo-
 suerim quam temporis, quo quisque in Collegium
 fuit receptus. Quia tamen non iisdem omnes, sed
 alii aliis ornamenti claruere, idcirco totam Cata-
 logi seriem plures in classes partiri placuit. In
 colligendis singulorum nominibus, excutiendisque
 ob eam rem domesticis monumentis, labore non est
 parcitur. Qua in re, ut dicam quod est, adju-
 zorem habui hominem in primis navum ac diligenter
 em, cuius esse effectum sagacitate & industria ut
 multo plures quam ego opinabar illustres Viri ba-
 loco producantur in lucem. Inde etiam factum,
 quod vix credas, ut plus temporis Catalogi bujus
 consecratio tenuerit quam totius Historie. Si quis
 ergo casu est prætermisssus, qui huic indici in-
 scribendus videretur, aut quis alius error obrepigit,
 id nemo indiligentia tribuat, nemo in malam para-
 tem accipiat, sed potius admoneat nos, auctiorem
 correctioremque Catalogum, si opus fuerit, perlige-
 benter datus. Tu interim, amice Lector, fruere
 hoc qualicunque meo labore; & sicubi videbor ti-
 bi leviora ac frivola consecrari, scito nullas par-
 was esse res, quæ ad cultum Divini Numinis
 spectant, nihilque esse tam frivolum, quo non uti
 in rem tuam, si sapiis, possis.

LIBER PRIMUS.

Prima Collegii Institutio sub Julio III. Pontifice, ejusque progressus usque ad Gregorium XIII.

Quo tempore Martinus Lutherus in Germania, omni jam abjectio seu pudore seu metu, omnia Sacrorum jura turbabat, neq; jam dissimulata fraude, sed aperta rebelliōe contra Romanam Ecclesiam Romanumque Pontificem ad arma conclamabat, innumerabilesque ex ea gente mortales, vel errore deceptos, vel solutionis vita illecebros, inescatos, in partes trahebat, Romae angerebatur vehementer Ignatius de Loyola tanta, stabiliissimae gentis clade, reputabatque animo secum si qua posset, furentis impetu, remorari, & gliscenti malo, præsens tremendum adhibere. Quamquam enim omne genus hominum, ac totum adeo Orbem terrarum Sanctissimus Vir charitate complectebatur, Germaniam tamen præcipue cordi habebat, provinciam scilicet, non amplissimam solum, atque ab opibus, nobilitate, potestate spectatissimam, sed, quod præsentium

terum magis intererat, vicinam, ex qua videlicet brevis in Italiam esset trajectus, ut facile Italicas quoque urbes corripere Lutetiana contagio, atque ipsam pestilenti halitu Romam afflare, nisi in tempore arceretur, posset.

2. Et ipse quidem condiderat jam, ac ritte constabiliverat suum Ordinem, qui Societas Jesu est appellatus, miseratque confestim in Germaniam e suis aliquot doctrina probitateque præstantes Viros, qui adversus Lutherum factionemque ejus fortiter decertarent; quibus strenue, nec improspere rem gentibus, eorum successibus magnopere lætabatur. At nimis pauci pro rerum gerendarum magnitudine illi erant, & plures ne subsidio mitteret paucitas Sociorum vetabat, cum præsertim aliis quoque ex utroque Orbe plenis Societatis vixdum natae operam deposcentibus succurrendum esset. Quantumvis deinde multos mitteret, homines exteriores, Pontificis maximi totos, eique sacraiore quodam obedientiæ vinculo obligatos, minus aptos ad rem gerendam putabat.

3. Nam Lutherus, rebus novandis intentus, satis sciens, ubi vetus Christianæ Republicæ forma sub uno maximo ac summo Reatore consistat, ibi haud facilem novis opinionibus aditum inveniri, ferocem auimum extimulante etiam ultionis repetendæ cupidine, quod Romæ plus tribui alteri cuidam Coenobitarum familiæ quam suæ cerneret, contra

Pontifigem maximum, totamque adeo Pontificiam aulam debacchabatur majorem in modum, atque id modo unum agebat ut Romani Pontificatus nomen apud Germanos contemptui atque odio esset. Pontificis proinde regnum immite, tyrannicum, Principibus ob superbiam intolerandum, populis ob avaritiam calamitosum appellabat. Inanem monstruosamque potestatem ejus dicebat, non lege ulla, non religione firmam, sed unice Sacerdotum fraudibus, Regum ignavia, nationum vecordia, cervicibus mortalium impositam. Romanum vitiorum omnium sentimam vocitabat, illud passam vociferari solitus, venalem urbem, venalem aulam esse; Romae dibaphas atque infulas inter immunditiam voluntari, sacra juxtae profana pretio divendi, totum dominatio- nis arbitrium in pecunia esse. Quibus impudenter nec vere dictis, quamquam omnem abrogare fidem debebat ipsa temulenti blateronis improbitas, quem praesertim constaret exuleerato esse animo, nec nisi ex impotenti iracundia in has voces erumpere, eo tamen promiores præbehantur aures, quod ipsa re nonnullæ inoleverant sanctæ Civitati labes pro- brossæ; & tametsi sublatæ nuper ex maxima parte fuerant sanctissimis Pauli III. decretis & legibus, nondum tamen obliterata earum erat infamia, & multo etiam supra verum, ut assolet, augebantur. Atque hinc impio Buccinatori illa vulgo laus, ac popularis acclamatio, vere cum senescentis Ecclesiae Re-

formatorem esse de Cœlo missum, atque his
prorsus temporibus missum, ut Christi do-
ctrinam multis partibus inquinatam repudgar-
et, Christianam plebem Pontificum Romano-
rum impotenti dominatu eximeret, suam de-
mique Ecclesiæ dignitatem ac speciem, tot
detersis sordibus, restitueret. Quæ & latius
spargebantur in dies, & ubi semel insede-
rant, vix ullam spem reliquam rerum melio-
rum faciebant.

4. Jam ergo demendas has ex Germanorum
mentibus opiniones præjudicatas Ignatiū ju-
dicabat, & frustra fore quæ ad Religionem
sustentandam susciperentur, nisi rursum apud
eam gentem Romani Pontificis dignitas suam
vim, & hœuorem debitum obtineret. Id vero
per suos, numero paucos, plerosque alieni-
genas, omnes Pontifici maximo tam arcto,
ut dictum est, vincula obstrictos, eoque su-
spectos, minus commode fieri arbitrabatur
posse. Aliud quidpiam factò opus esse, quod
magis ex usu rerum præsentium esset, rebatur.

5. Id tamen quale esset pondum statue-
bat, nisi quod rūdem aliquam Collegii Ger-
manici formam secum tacitus volutabat. Quid
enim, ajebat, si existaret in Urbe dēmīclium
Germanicæ Juventutis, atque hic delecti ex
ea gente Juvenes in spem Religionis, velut
in plantario, suscrescerent? hic pietate
bonisque artibus imbuerentur? hic doctri-
nam incorruptam ex ipso fonte haurirent?
hic; sacrorum ritus, cæmoniasque castissi-

mas, ex Ecclesiæ omnium matris & magistræ more institutisque condiscerent? hinc deinde disciplinis optimis instituti, ac Sacerdotio iniciati, in patriam remitterentur? Id enim vero ex usu Catholicæ pietatis futurum quam maxime. Hac enim perpetuo subolescente Sacerdotum optimorum copia, nunquam defuturos in Germaniam Parochos, Concionatores, Præceptoresque idoneos, qui & exemplo vita pie casteque traductæ populo prælucerent, & rudem plebem erudirent, errantem in orbitam reducerent, doctrinæque præsidiis hæreticorum insaniam redarguerent, audaciam temeritatemque refringerent. Eosdem haud dubie magnam Pontificis maximi speciem, magnam reverentiam una secum in patriam importaturos. Nec enim dubitandum, quin cuius liberalitate alti diu sustentatique fuerint, cuius beneficentiam tanto suo commodo sint experti, quem etiam interdum sacris operantem, & plus prope quam humana majestate fulgentem viderint, cuius demique in Christiana Republica administranda vigilantiam, æquitatem, moderationem, sapientiam suis oculis introspexerint, ejus auctoritatem & sequantur ipsi, & apud suos pro viribus tueantur. Hos quidem certe & populo Sacerdotes, nulli inscriptos Religiosorum ordini, indigenas, morum & linguæ gnos, in communi patria, apud populares suos, plus auctoritatis & fidei habituros quam extraneos, & quantum usquam hominum Re-

ligiosorum est. De Urbe, de Aula, de Procerum ac Populi Romani vitiis & corruptelis quid tandem ad suos relatuos, quod non ubique locorum ferendum dolendumque sit? Nam si quæ supersunt Romæ labes vitiorum, non eas Urbis proprias, sed humanæ naturæ ingenitas, communesque hominum genti esse. Et quæ demum cunque Romæ sint, eas tanta virtutum magnitudine tegi compensarique; quantam nullibi usquam invenias. Non alia immo via commodius eas deleri maculas posse, quas per calumniam Romano inusserit nomini Hæreticorum livor, quam si videant homines, Romam vitia sua non abdere, hostium censuram non formidare; tanta quin immo virtutis conscientia niti, ut admittat, foveatque in sinu morum suorum testes semipiternos. His rerum secundarum imaginibus dolori blandiebatur suo B. Pater, intereaque rudimentum quoddam Collegii, quale postea conditum est, sibi, ut diximus, adumbrabat, ignarus id ipsum sibi divino consilio & inchoandum, & perficiendum esse.

6. Aderat tum Romæ Joannes Moronus Cardinalis, doctus & experiens Vir, qui hiantia Germaniæ vulnera nuper aspicerat, Pontificis legatione perfunctus, & de remedio dies nesciisque cogitabat. Is Ignatium, & instituta ejus magni faciebat. Eum vicissim amabat colebatque impense Ignatius, tum propter opinionem virtutis, tum quod suis in Germania desudantibus mire benevolum se præstite-

rat, Petro præsertim Fabro, quem in intimum gratias locum receperat, atque ut vere Sanctum locis omnibus deprædicabat. Evenit forte ut hi duo summi Viri de malis Germaniæ sermogem inter se haberent, quibus cum videretus Ignatius plurimum commoveret. Atqui, ait Moronus, si quid ege video, his mederi nemo præter te commodius potest. Mirante quid ita esset Ignatio, tum ille: Multa quidem utiliter præstitere haçenus tui in Germania sodales, multa præstant etiam nunc, prætabuntque, ut augurari licet, in posterum. Unum est tamen momenti gravioris, tibi hac ipsa in Urbe præstandum, quod nisi fiat, cætera parum profutura pro certo habetas velim. Quo loco longum sermonem exorsus: Non ignoras, inquit, mi Pater, Lutheri omnes impetus contra Romanam, Romanumque Pontificem esse directos, cuius semel dejecta auctoritate, unitatem quoque Ecclesiæ scindi necesse est. Facit nempe quod antecum omnes novorum dogmatum satores sanctitasse constat, atque eo quidem ad illudendum efficacius, quod ini quis consiliis homo vafer speciem honestam prætendit Ecclesiæ reformandæ, & in primævum statum restituendæ. Obnitendum ergo contra, magnoque opere contendendum ne improbi Veteroris artes, quæ ad dissociandam ab Apostolica Sede Germaniam unice spectant, successum habeant. Nihil in id præsentius video, quam si Sacerdotes pro Germania multi formentur

Romæ; atque ita quidem ut delecti ad Sacerdotium ex ea gente Juvenes hic sanam doctrinam ac pietatem hauriant, Romanum Pontificemque maximum ex vero cognoscant, atque hujus amorem ac reverentiam animo combabant. Id sane ad infringendam Lutheranæ fæctionis potentiam, confirmandasque partium Catholicarum opes maximopere valitulum reor. Ita nimis ego compcri, Lutheranos in Germania, non tam sua virtute, quam nostrorum Sacerdotum ignavia crescere, facile comprimendos, si minus indocti, aut paulo castigatioris exempli isti essent. Populum natura simplicem suis Pastoribus seducendum permittere, cosque more pecudum subsequi! Horum miram esse inscitiani, vitam vitiis omnibus contaminatam; duo mala, quæ in grandibus natu viris sanari vix, aut ne vix quidem possint. Facilius corte Juvenes formari centum, quam reformari Senem unum posse. Evocandos igitur Romanum delectos e Germania Juvenes censeo, hic in Collegii formulam contrahendos, pietate ac literis imbuendos, atque ubi satis fuerint in hac virtutis palæstra exercitati, in Germaniam remittendos ad Ecclesiarum administrationem, & ministeria. Sic fore, ut redeunte sensim in Ordinem Sacerdotalem doctrina, vitaque innocentia, plebs etiam ad ejus exempla suo more se fingat, ejus se permettat arbitrio; neque admundum artes hereticorum valescant. Verum, adjecit, id effe-

ce.

cere quis alius præter te possit, plane non video.

7. Ad ea Ignatius, occurrentem suis votis providentiam Numinis admiratus, simile quidam ait se animo præconceptum habuisse, neque ambigere quin ea divinitus utrique injecta mens esset. Ac se quidem prompto esse animo, labore nullum subterfugere. At molem sibi imponi majorem viribus. Rem agi oppido operosam sumptuosamque, & multis impeditam difficultatibus, quibus expediendis par ipse non esset. Terreri demum se magnitudine operis, nisi si quis alius potentior auxilio veniret. Quod eo dicebat, non quasi diffideret de successu; Virum enim animi ingentis, grandia aggredi perficereque jacta in Deum fiducia solitum, nulla magnopere difficultas deterrebat; sed quia vir æque prudens recte existimabat, nihil temere suscipiendum, ac fidendum quidem Divinæ op̄i, Divinoque numini permittendum inceptorum exitum, at simul adhibendam industriam, & humanis artibus connitendum ut res ad exitum deducantur. Neque non intellexit Moronus. At bono esset animo. Curæ sibi fore ut Summus Pontifex, sine cuius nutu suscipi nihil posset, consilium approbet, & operi manum adjutricem apponat, tum etiam ut necessaria pecuniarum subsidia ne desint. Nec secus quam promiserat fecit. Erat tum in Pontificatu Julius eo nomine III. præstantium virorum, Ignatiique nominatim magnus

Tom. II.

C

æstimator & fautor, Morono autem ita adictus, ut nihil non esset eo auctore atque hortatore facturus.

8. Moronus tamen, quo certius expugnaret, adjutorem deprecatoremque adhibendum sibi statuit virum summæ auctoritatis, Ignatii amicissimum, Marcellum Cervinum Cardinalem (Sanctacrucium vocabant), qui postea Pontifex maximus appellatione Marcelli II. fuit. Hoc igitur in consilii societatem vocato, sibique adjuncto, adit una cum eo Pontificem, præfatusque de malis Germaniæ quod satis visum ad ejus animum permovendum, de Collegio condendo proponit. Id sibi, id illi notæ sanctimoniaz viro Ignatio de Loyola, non solum utile, sed unice in rem præsentem necessarium videri dicit. In eandem sententiam Cervinus eloquitur. Tum ambo suadere, ac porro rogare, ut miseratus Germaniæ calamitatum, opus saluberrimum confectum velit. Pontifex, qui nihil mallet quam Germaniæ periclitanti subvenire, & sua sponte in id consilii inclinaret, facile sibi persuaderi est passus quod viris talibus probari intelligebat. At quis operis sumptum faciet? inquit. Unde petendum vestigia tot capitum familie sustentandæ? Exhaustum bello Parmensi, aliisque temporum calamitatibus ærarium esse. Se quidem partem anni census conferre posse, totum, ut maxime velit, omnino non posse. Tum Moronus, haudquaquam dejectus animo, quod deerit,

suppleri facile posse liberalitate Cardinalium. Sperare se, ea dignitate Viros, quorum præsertim multi dites splendidique sint, haud recusaturos detrahere ultro sibi quod in salutem Germaniæ conferant. Et id quidem æquissimum est; subjecit Cervinus, quando e rationibus etiam sacri Senatus sit ubique terrarum salvam ac florentem esse rem Catholicam, neque minus Cardinalium quam Pontificis maximi intersit Germaniam, Christiani gregis partem adeo spectandam, ab hac Sancta Sede, Catholicæ unitatis centro, funestam luctuosamque secessionem non facere. Plura non quæsivit Pontifex. Vos igitur, ait, videte quo animo Cardinales sint, & siquidem pronos, uti speratis, & consentientes inveneritis, nihil in me erit moræ quominus negotium conficiatur, Hæc summa colloquii, de quo statim Moronus certiorem fecit Ignatium, nempe ut piis precibus ferventius insisteret, & progressum operis sat feliciter coepi apud Deum superosque urgeret.

9. Post hæc duo quos dixi Cardinales, hauquaquam cunctandum rati, divisis inter se partibus, Collegas adire singulos, eos quid ageretur, de quo deliberandum in proximo apud Pontificem conventu esset, doce-re; num rem probarent, numquid contribuere vellent, rogare. Nemo inventus, qui non consilium magnopere collaudaret, & suam in id symbolam se collaturum adpremitteret.

10. Quod ubi satis visum est exploratum; Pontifex, vocato Patrum concilio, ingreditur in sermonem de rebus Germanicis, ac pauca de tanta Religionis clade, deque extremo quod instaret periculo pro loco ac tempore prolocutus, effari singulos jubet quid factō opus censeant, ne malum in deteriorius ruat. Fuit qui Cruciatæ mentionem intulit, immitendumque prisco more adversus perduelles exercitum cruce insignitum censuit. At consensu rejecta res est, quippe factu difficilis, incerti eventus, & temporī minus congruens. Aliis alia opinantibus (nam tametsi Collegii institutionem omnes probabant, alia tamen quædam vehementiora, minusque longa multis placebant), assurgens Moronus, ut meditatus ad dicendum paratusque venerat, quod de collegio instituendo, ejusque utilitatibus mente conceperat, fusa oratione persequitur. Nec jam remediis acrioribus locum esse demonstrat, quibus crudescere magis possint vulnera, quam sanari. Tunc his utendum fuisse, cum nondum invaluerant mali vires. Nunc contra hæresim segnius quam oportuit initio compressam, longa possessione roboratam, sектatorum numero præfidentem ac viribus, ad hæc Principum multorum opibus ac patrocinio suffultam, non vi, non armis, non impetu agendum conatu irrito. Molles quærendos accessus, lato circuitu velut per cuniculos obsidendam. Sacerdotes in Germania sint probi doctique. Ex his Concionato-

tes, Curiones, Sacrorum Antistites eligan-
tur. Sic sperandum fore ut sensim vertantur
vices, neque solum Catholici vacillantes post-
hoc in avito cultu, & fide Pontificis maneant,
sed multi etiam ex iis, qui non tam animi
pravitate quam ignoratione veri ad Luthe-
rum defecerint, respiciant sese, atque ad
saniora cōsilia se referant. At Sacerdotes
ejusmodi nullibi fingi melius posse quam
Romæ, in conspectu Pontificis, in ipso Re-
ligionis sinu. Quæcumque alia afferantur
in medium, speciosa magis quam utilia
esse.

111. Dicentis vocem exceptit Cervinus, per-
rexitque in eandem sententiam eloqui tanta
copia ac gravitate verborum, ut perrogatis
ad extremum sententiis, una omnium fuerit
vox, Collegium Germanicæ Juventutis quan-
tovis pretio in Urbe excitandum. De censu
novi Collegii placebat multis eam imponi le-
gem Cardinalibus, ut de suis singuli opibus
assignarent quod satis esset Alumnis singulis
sustentandis. Sed eam legem rejicit Pontifex,
maluitque ut quid quisque pro arbitrio esset
datus scripto profiteretur. Parata fuerat
eum in usum ingens charta pergamenta, no-
minibus omnium Cardinalium hinc atque hinc
ordine descriptis, in summo forma nescio
quæ hieroglyphica visebatur, inscripto cir-
cum lemmate *Vias tuas Domine demonstra
mihi*. Hac ergo in medium producta, cala-
mum prior arripuit Pontifex, ac siquidem,

ait, præire exemplo nos decet, *ad tam sanctum, pium, & laudabile opus conferemus quolibet anno quingentos aureos*, idque sua ipse manu conscripsit suprema in parte membranæ. Tum cæteros sequi jussit. Secuti sunt Cardinales numero tres & triginta, quot tunc Romæ aderant, & ad suum quisque nomen quantum pecuniaæ esset pensitaturus adscripsit. Subducta autem summa, confectum est, ex pensionibus universis coalescere aureos nummos termille quingentos sexaginta & quinque, haud sane spernendum Collegii munimen, si stabile ac fixum esset. Servatur etiam nunc in Collegii tabulario ipsa membrana, Romanæ erga exteror liberalitatis monumentum illustre, cuius ut perpetua apud Germanos memoria extet & gratia, tum etiam ut Cardinalibus plus minusve elargitis major minorve laus tribuatur, eam nos cum fide descriptam ad calcem libri hujus attexandam curabimus.

12. Confecto in hunc modum quod erat præcipuum, nec tam facile explicandum videbatur, proxima illa erat deliberatio, cui novi Collegii structura, cui regimen & administratio committeretur. Sed longa non fuit hac super re consultatio, Pontifice pariter ac Cardinalibus ad unum omnibus in Ignatium, Societatemque ejus, miro consensu conspirantibus. Ergo Ignatio ut leges novi Collegii scribat, ut deligendos in Germania deducendosque in Urbem Alumnos curet, do-

mum aptam conducat, domesticum instrumentum provideat, Rectorem imponat, & quæ sunt hujus generis alia pro sua prudentia administraret, injungitur.

13. Quibus expediendis rebus dum ille sedulo naviterque incumbit, prodit in lucem diploma Julii Pontificis (Bullam vocant) de Collegii Germanici institutione. Eo diplomatice Pontifex causas exponebat primum multas gravesque, omnes ad Religionis pietatisque incrementum spectantes, quamobrem Germanicæ nationis Collegium in Urbe excitandum jndicasset. Tum Collegium ipsum, quod bene ac feliciter eveniret, decernebat, erigebat, constituebatque Apostolica auctoritate, & Societati Iesu in disciplinam tradebat. Cardinales Collegii Protectores designabat sex, Moronum, & Cervinum, de quibus antea diximus, tum Carpensem, Augustanum, Compostellanum, & de Puteo. His Collegii patrocinium cum amplissima potestate imponebat. Collegii bona, cuiuscumque essent generis, ab omni vectigalium onere liberabat. Rectori jus tribuebat creandi Doctores ex Alumnis eos, quos, facto scientiæ periculo, eo honore dignos comperisset. Atque alia id genus statuebat, quæ cum omnia Collegio ad memoriam perjucunda, Fundatorique ejus Julio decora ab insigni munificentia sint, nos diploma ipsum suo infra loco subjicimus. Datum id fuit prid. Kalendas Septembris, anno MDLII. Quo vero latius spar-

geretur, typis impressum, ac per Germaniam circummissum est.

14. Ignatius interea ordinandis maturandis que rebus ex præscripto Cardinalium intentis, in omnem partem se versabat, ut opus tantæ molis quam celerrime confectum haberet. Cardinales protectores urgebat assidue, ut ope, auctoritate, pecunia præsto essent, Forum placita in rebus dubiis exquirebat, cum iis sua omnia consilia communicabat. Et siquidem aberat tum Roma Carpensis (hoc passim nomine Rodulphum Pium Cardinalem compellabant a Carpio, oppido nobili, familiæ ejus obnoxio), cum eo per litteras transigebat, uti demonstrant quædam præ aliis litteræ, quarum exemplum, utpote ipsius B. Patris manu exaratum, nunc cum honore servatur in Sacrario D. Apollinaris. Plane ætates homo erat Ignatius, & somno detrahens quod daret negotiis tempus, brevi multa & maxima conficiebat. Scriperat jam ad suos Viennam Coloniamque, ut adolescentes ingenuos minimum triginta ex omni circum-regione delectos, quibus ad Ecclesiæ militem apta indoles ac prona voluntas esset, Romam quantocius ablegarent; qui cum proximo Octobri mense adventuri putarentur, ne quid imparatum invenirent sibi efficiendum statuit.

15. Principio scribendis novi Collegii legibus adjecit animum. Leges porro divisit in partes tres, quarum prima super delectu Ju-

venum recipiendorum multa præscribebat. Se-
cunda quid intra Collegium, tertia quid in
digressu præstandum Alumnis esset sanciebat.
Eas hoc loco exscribere consilium non est,
ne narrationis contextus abrumpatur. Sed uti
ab ipso B. Patre profectas, & sapientiæ æqui-
tatisque plenissimas, in partem libri hujus
extremam reiiciemus. Quamquam & in Con-
stitutione Gregorii XIII. itidem subjungen-
da, legi poterunt, in quam, paucis admo-
dum immutatis, transcriptæ fuerunt.

16. Domum deinde in usum Alumnorum
conduxit. Et erat domus, haud magni illa
quidem ambitus, sed ad habitandum eat com-
moda, loco in primis opportuna, ad Arcum,
ut tunc vocabant, Camillianum, vicum Ur-
bis frequentissimum, cui nunc a pede mar-
moreo nomen est. Id potissimum domus ha-
bebat commodi, quod ab gymnasio Societa-
tis, quo bis in diem itandum Alumnis esset,
brevi spatio distabat. Namque in ædes fa-
miliæ Frangipanæ, haud ita ab æde Miner-
væ, translatum nuper fuerat ex Capitolii ra-
dicibus Collegium Romanum, quod postea in
palatum Salviatum, nunc Pamphilium, tra-
ductum, ac demum e regione hujus, opere
sumptuoso ac magnifico, quale nunc visitur,
a Gregorio XIII. extactum est. Domum præ-
terea ordinavit instruxitque sic, ut neque Sa-
cellum, neque Bibliothecam, neque supelle-
tilem, neque demum quidquam, quod ad
vitæ usum pertineret, Alumni desiderarent.

Eidem Rectore præfecit a Andream Frusium, natione Gallum, humanis divinisque litteris, ac rerum usu præstantem virum, quo aptiorum regendæ Juventuti reperit neminem. Ad didit Socios spectatae virtutis aliquot, qui Alumnorum institutioni pro sua quisque parte aliquam navarent operam. Demum & famulos e populo quosdam, & rei domesticæ curatores adjecit.

17. At enim in scholis Collegii Romani nihil, ut tunc erat, publice tradebatur præter linguas tres, latinam, græcam, & hæbraicam. Ignatius, consulto Pontifice, ex ejusque mandato, addi posthac Philosophiaæ Theologiae, Scripturæ sacrae, cæterarumque artium liberalium disciplinas in gratiam Germanorum jussit. Res plane memoratu digna, uti quæ primam quasi viam aperuit Suarezis, Vasquesiis, Bellarminis, aliisque in omni literaturæ genere excellentibus viris, qui huic Athenæo tantam deinde celebritatem atque splendorem attulere; ut merito ambigas, quamquam in his scholis Germani Alumni erudiantur, plus ne Collegium Germanicum Romano, an Romanum Germanico debeat.

18. Ecce autem his celeriter confectis rebus, paulo post dimidium Novembris mensis, trimestri nondum spatio post editum de quo dixi Pontificis diploma evoluto, octo ex Germania Juvenes, primum Collegii rudimentum, ad Urbem appellunt. Succedunt post paucos

dies divisis manipulis alii decem, sic ut ante anni exitum censemur duodeviginti omnino. Perrexit deinceps augeri numerus eorum in tantum, ut anno proximo ad quinquaginta quinque pervenerint. Nimis percrebente in dies per Germaniam Collegii recens instituti fama, iam non conquirendi Juvenes erant, sed ultro se ac certatum offerebant, & multi ex petitoribus, quo exquisitior delectus esset, excludebantur.

19. Cæterum, ut quisque advenerat, non continuo disciplinæ subjiciebantur Juvenes, sed magis more hospitum quam Alumnorum ad dies aliquot habebantur. Rector amansime exceptos quiescere tantisper, refacereque fessas ex itinere vires jubebat. Ne quid illis deesseset, ne quid incommodaret, videbat. Curabat tamen ut per eos dies, utpote ab omni alia cura vacuos, expenderent secum diligenter militiae genus, cui daturi erant nomen, simul reeognoscerent conscientiam, & anteauctæ vitæ maculas piaculari confessione purgarent. Quo facto, talari tunica rubri coloris induti, ac pileo clericali donati, vitam ad legum normam instituere cogebantur.

20. Illud erat primum, ut suam singuli Sedi Apostolicæ fidem obligarent, sacramento in hæc verba concepto: » Ego N. N. intellecto sancti hujus Collegii instituto, ejus me Legibus & Constitutionibus libenter submitto, ac Summi Pontificis, & Reverendissimorum Protectorum intentionem, in

» Litteris Apostolicis & Constitutionibus ex-
 » pressam, me in eodem Collegio manendo,
 » & ab eo discedendo, servaturum, coram
 » Deo, & vobis profitto. Romæ, die N.
 » mense N. anno N. Ita est. Ego N. N. «

21. Præterea, ne qua suboriri posset sus-
 spicio quid quisque de Religione sentiret,
 Catholicæ pietatis fidem profiteri solemni for-
 mula jubebantur in hunc modum: » Ego N.N.
 » coram Domino Deo, & omnibus qui adsunt,
 » manu Codici Sacro imposita, sincero animo,
 » & simplici verbo ac sensu profiteor, me in
 » fide dogmatibusque, ac ritibus universis,
 » idem penitus sentire cum Ecclesia Catho-
 » lica atque Orthodoxa, quæ unica est, &
 » certa Domini nostri Jesu Christi institutio-
 » ne per summos Pontifices Romanos usque
 » in hunc diem gubernata. Alias vero do-
 » quinas & opiniones contrarias tanquam er-
 » roneas abjuro, in quarum etiam expugna-
 » tionem hujus Collegii pium institutum
 » proho & amplector, ac promitto cum Dei
 » gratia fideliter prosequi, juxta omnes ip-
 » sius tam generales, quam particulæres con-
 » stitutiones. In cuius rei fidem nomen meum
 » manu propria hic adscribo. Romæ die N.
 » Ego N. « Chirographa hæc, in codicem ne-
 » periens relata, servabantur, & quædam us-
 » que ad nos pervenerunt.

22. Ex quibus cum appareat, ab iis, qui
 primi advenerunt, jusjurandum fuisse dictum
 die Novembbris mensis vigesimo primo, Virgi-

ni præsentatæ sacro, merito is dies Collegii natalis habetur, ac præ cæteris sacer auspicatusque Alumnis debet esse. Quamquam Orlandinus, accuratus alioqui Scriptor & diligens, Collegii ortum assignare maluerit diei XXVIII. Octobris, SS. Simoni & Judæ sacro, propterea quod eo die, nullodum in Urbem advecto ex Germania Juvene, Petrus Ribadeneira de Collegio recens instituto, ejusque utilitatibus, luculentam orationem habuit ad coetum Purpuratorum in S. Eustachii. Atque hæc habuit initia Collegium de quo scribimus, sane læta, ac prope supra spem prospera, si quid non sperandum Ignatio, sua omnia consilia ad majorem Dei gloriam dirigi, foret.

23. Chemnitium ferant, ineptum illum a grege Lutheri scurram, cum de Collegio andisset, frementem freudentemque clamasse, hoc unum defuisse scilicet, ut Ignatius de Loyola, sua Societate non contentus, hanc etiam aciem adversus Ecclesiam reformatam instrueret. Sibi posthac, non cum externis modo, sed etiam cum indigenis negotium fore. Et magnum plane negotium sibi exhibatum iri, ubi Jesuitæ pariter atque isti e Romana palestra milites junxerint vires. Portentum simile futurum, nisi Germanica res, tanto suo ac sodalium labore in libertate asserta, iterum Romani Pontificis jugum accipiat, ac rursum Religio tam feliciter instaurata revertatur ac concidat. Diceres, hominem cætera

mendacissimum, in Societatis & Collegii hu-
jas commendationem oraculum pronunciasse,
a quibus hæresis in Germania, si non exci-
diunt, luculentam sane plagam accepit.

24. At Bavariæ Dux Albertus, Princeps Catholici cultus si quis alius tenax, ususque omnium acerrimus custos, ut audivit de Collegio Romæ instituto, adeo rem comproba-
vit, ut similem Religionis arcem moliri sta-
tuerit pro sua ditione, hujusque unice rei
gratia Henricum Schveicherum, quo utebatur
a secretis, Romam ad Ignatium miserit, edo-
cendum scilicet rationem perficiendæ rei, &
necessariis in id præceptionibus instruendum.
Ac Duci quidem, rem talem exposcenti, li-
bens volensque satisfecit Ignatius, ut cognos-
sei potest ex litteris, quas Schveichero Mon-
achium redeunti ad Principem deferendas de-
dit. » Quia coram, inquit, agendo cum Se-
» cretario de institutione hujus Collegii Ger-
» manici, intellectimus Vestram Celsitudinem
* aliud simile opus, sancto sane ac perne-
» cessario consilio, moliri, Litterarum Apo-
» stolicarum, & Constitutionum ejusdem Col-
» legij unum exemplum, & quedam de in-
» stitutione hujus operis Vestrae Celsitudini
» ferenda dedimus. « Collegium illud tamen
Bavaricum successu caruit, quidve moliti-
onem ejus interverterit incompertum mihi est.

25. Jam de hac institutione quid senserit Ferdinandus Romanorum Rex, religiosissimus itidem, Fideique Catholicæ retinentissimus

Princeps, insigni ejus facto declaratum est, anno post Collegii ortum nondum exacto. Namque, ubi primum in Germaniam pervenit, regionemque pervagari fama Collegii in Urbe conditi cœpit, continuo Ingolstadium, Pragam, ad aliasque melioris notas Academias quæsitum misit spectabilioris indolis adolescentes, ac sua impensa Romanū traduci jus sit, qui iter una ingressi, diversis licet viis, eodem prorsus die Urbem attigerunt, atque huic Germanorum Coloniæ se aggregarunt. Similia de Collegio sapientum fere omnium judicia fuere.

26. Quin ad Germanicum respexisse Patres Concilii Tridentini cum decretum illud de Seminariis Episcopalis considerunt, proindeque ex hoc veluti primo fonte cæteris Episcoporum Seminaria, quæ tam multa hodie, tam utilia ubique gentium sunt, proflixisse, atque huic originem suam debere, opinari fas est. Sane constat decretum illud fuisse factum instinctu maxime & auctoritate Moroni Cardinalis, qui Concilio cum praesidet, rem adeo salutarem, ab Jacobo Lainio antea tentatam, denuo pertractandam suscepit, atque urgere summo nisu perrexit, donec proposito exemplo Collegii Germanici, quod tam secundo successu erectum nuper in Urbe fuerat, Patres in suam sententiam traxit. Sed qualecumque id sit, quod ut pote Collegio huic perhonorificum, nec tamen omnino, nec nisi leviter attingi de-

buit, ad institutum narrationis ordinem redamus.

27. Satis belle fluxere Collegii res toto triennio, ad obitum usque Julii Pontificis. At eo prius vita functo, quam Collegium, uti constituerat, certo ac stabili censu firmasset, cum aurei illi nummi quingenti, quos e fisco assignaverat, pendi desierissent, labi nonnihil res inclinasique coeperunt. Solatio iagenti fuit successor illi datus Marcellus Cervinus, quem Marcellum II, ut diximus, appellavere, vir adeo amicus Ignatii, adeoque in Collegium propensus, ut nihil non sperandum eo Pontifice videretur. At latam spem suacaudit in ipso ortu casus nec opinatus, & maxime ductuosus, Marcello iatra alteram & vigesimum ab inito Pontificatus diem extinto. Inde res in determinis tuere.

28. Tum vero desperari coepit, cum Pontifex post Marcellum est renunciatus Joannes Petrus Carafa, qui Paulus eo nomine IV. fuit. Vir quippe, summa quidem religione ac virtute, at pari ingenii severitate, ut Collegium non improbaret, tamen Lutheranam hæresim, non mollioribus hisce remediis, sed igni ferroque coercendam dictitans, adversus Sacrorum violatores, desertoresque veterum cæremoniarum quæstiones exerceri, Principes contumaces bello premi, Romane Ecclesiæ amplitudinem vi atque armis vindicari, quam leviora hæc longioraque adhiberi malebat. Itaque ad Collegii munimentum nihil conser-

rente Pontifice, & Cardinalium, qui annuas pensiones promiserant, aliis morte sublati, aliis morosius promissa præstantibus, brevi ad inopiam extremam deuentum est.

29. Sed non idcirco despondit Ignatius animum, aut Collegii proœcrationem dimisit. Certus relictam uni sibi, suisque duntaxat humeris incumbentem molem constanter ferre, Alumnis ut necessaria provideret, amicorum opem implorare, stipem corrogare ostiatim, nomina facere, fidemque suam creditoribus obligare coepit. Et œconomo domus Professorum monenti, si ita pergeret, brevi domum ære alieno oppressum iri, quod dissolvi nunquam posset; Immo vero, respondit, quidquid id est debiti Germanorum causa contrati, brevi, ut spero, dissolvetur ad nummum. Quod præter omnium opinionem ipsa re factum est, Deo famuli sui fidem insperato modo liberante. Accidit per hæc, ut quo maxime tempore angustior res domi erat, Rotam ex insperato advenirent duodecim ex Germania Juvenes, ea tantum causa tam peregredi advehti ut in Collegium reciperentur.

30. Eos Ferdinandus Romanorum Rex e Bohemiæ Regno seligendos curaverat, venientibusque missu ejus ad Ignatium, & litteras commendatitias ferebant. Nimis plane multi erant quam ferret præsens Collegii copia, & plus nimio gravabatur tot accessione capitum penus domestica, si reciperentur. Sed neque repellendi videbantur Juvenes, qui & præcla-

Tom. II.

D

ris animi corporisque dotibus essent instructi,
 & tanti Principis commendatione muniti veni-
 sent. Iguatius ergo, ut erat non solum animo
 ingenti erectoque, sed etiam singulari pruden-
 tia; ne ægre faceret Regi, simul ne Collegio
 onus imponeret, cui ferendo non erat, me-
 diam ingressus in viam, in suam Societatem
 volentes lubentesque omnes admisit. Quod
 adeo gratum accidit Ferdinando, Beati Viri
 tam bene affectum erga Nationem Germani-
 cam animum pro merito æstimanti, ut num-
 mos aureos quadringentos subleyandæ Socie-
 tatis inopiaz clargitus continuo sit, ac dein-
 de quotannis totidem in usum Collegii Ro-
 mani mittere consueverit.

31. Cæterum, ut difficillima essent tem-
 ora, triceni minimum in Collegio Juvenes cor-
 rogatis undeunde pecuniis alebantur, & qui-
 dem sic, ut nihil neque ad vitæ usum, neque
 ad honesta commoda desiderarent. Rector Fru-
 sius disciplinam ita temperabat, ut neque re-
 missa, neque justo intensioni rigidiorque esset,
 sed ætati, conditioni, viribus, Ecclesiasticæ in
 primis institutioni congrueret. Leges sande
 custodiebant plerique, spemque de se maxi-
 mam in tempus posterum faciebant. Si quis
 morigerus parum ac degener, dimittebatur.
 Itaque magna domi quies, magna animorum
 conjunctio, nullum nisi de virtute ac litteris
 certamen erat.

32. Sed quamquam hæc ita essent, & sa-
 tis sua sorte contenti Alumni viverent, sive ex

his quispiam aliquo suo merito dimissus, ut amoliretur a se ejectionis ignominiam, culpam in Moderatores rejecerat, sive inimici Societatis, adeo secundas res ut inverterent, ei confiare conabantur invidiam, seu demum voce coram, seu missis ab Urbe litteris grassetur improbi calumniatores, certe serpere per Germaniam rumor malignus cœpit, male enimvero Germanicæ Juventuti esse, quæ Romæ inter manus Jesuitarum educaretur. Non victum illi, non ad cultum corporis necessaria, nisi parce admodum ac maligne præbe-
fi. Durius deinde haberi ingenuos adolescen-
tes, quam ferre illa ætas posset. Otii nihil
esse, nullum iudicari oblectamenti, quan-
tumvis honesti genus. Leges demum exigi, non difficiles solum, sed plane intolérabiles, quales pati nec Cœnobitarum austerrissimi vellent. Quæ cum late percrebserent fa-
ma, de his Petrus Canisius, vir ille rebus pro salute Germanicæ gestis nominatissimus, admonendum per litteras Ignatium censuit.

33. Sed quam falso ea jactarentur, co-
gnosci poterit ex particula litterarum, quas ad Canisium ipse rescripsit Ignatius. » Col-
legium Germanicum quod attinet (inquit),
minus prosperum illius successum, si non
est inimicus ille homo, quis spargat ne-
scio. Secundum sane cursum Deo aspirant
te ex sententia tenet. Iniquissimis hisce
temporibus omnino nihil Alumni déside-
rant, quod ad vitæ necessitatem, vel mo-

» rum litterarumque profectum faciat. Qui
 » præsentes in Collegio sunt triceni, suas in
 » classes pro doctrinæ varietate distributi,
 » spem de se præbent futurum ut præclari
 » ad Dei gloriam evadant. Etiam atque etiam
 » numerum augere cuperemus bonorum. In
 » solens quispiam, inter meliores admissus,
 » iterum dimissus est. Vesta Reverentia in
 » id incumbat, ut adolescentes aliquot frugi
 » seligat, ad nos mittendos. Tam paucis hi
 » adstringuntur opinione nostra, ut miremur
 » æquo graviorem disciplinam & obligationem
 » videti. Singulis hebdomadis ad suburbanos
 » agros animi causa bis concedunt. Nulla
 » tractantur asperitate, immo maxima potius
 » liberalitate, modo ut cum adficatione vi-
 » tam instituere velint. « Hæc Ignatius, te-
 » stis ut opinor, idoneus, nec sublestæ fidei.

34. Accidit inter hæc ut grave bellum ac
 periculosum incenderetur inter Paulum Ponti-
 ficem, & Philippum Hispaniæ Regem. Eo
 jam processerant res, ut Ferdinandus Toletus
 Albæ Dux, qui Hispanorum copiis imperita-
 bat, pluribus occupatis Pontificiæ ditionis op-
 pidis, & in agrum Romanum traducto exer-
 citu, ad ipsa Urbis moenia victoris in mo-
 dum obequitaret. Tota ob eam rem armis
 perstrepente urbe, & Populo Romano, tum ab
 insita virtute, tum ex recenti captæ direptæ
 que urbis memoria, ad defensionem murorum
 alacriter excubante, neque solum propulsare
 hostem, sed in eum incitata ferocia crumpe-

re gestiente, in illo militari tumultu, rerumque omnium perturbatione, omnia fiebant Collegio arctiora, quippe in nulla spe subsidiī alicunde affuturi, quando & ipsa urbs gravi laborabat frumenti caritate, & passim audiebantur egenorum clamores atque ejulatus vitam ægre trahentium, ac deesse sibi annonam quiritantium. Tamen ne tum quidem Collegii administrationem Ignatius dimisit. Illud magis sibi faciendum ratus, ut innocuos Juvenes, non penuria, solum, sed etiam armorum periculis eximeret, paucis in Urbe relicitis, cæteros edigens, inde in ultiorum Italianam per varia sui Ordinis domicilia distribuit, tuto ibi futuros, ac tamdiu communis inter suos vires, cultu, testoque usuros, donec pacatiora tempora rediissent.

35. Tunc tum haud ita patci, qui humanis rationibus metientes rem, aperte negarent Collegium eo statu, nulla rerum meliorum assulgenti spe, conservari ultra posse. Et quidam Ignatum temeritatis coarguebant, qui molem suis majorem viribus pertinaciter sustinere pergeret, invitatis quodammodo hominibus superisque. Præ cæteris Otho Truchses Cardinalis, Episcopus Augustanus, unus ex Collegii Protectoribus, ejusque antea fautor studiosissimus, cum audisset de Alumnis per causam belli Urbe eductis, ac per Societatis Collegia tributis, scripsit ad Ignatum, ne ullam ultra curam de Colle-

gio, quod necessario esset dissolvendum, sumeret. Satis jam laborum ac diligentiae ad illud constabiliendum quadrienni spatio consumulisse. Desineret aliquando id inops conari, quod ingentem ac perpetuum sumptum expesceret. Uteretur honestissima belli causa, hanc occasionem suam duceret, Collegii procurationem dimitteret. Eadem alii suadebant amici, ac rerum prudentes viri. At Ignatius ad haec pro sui magnitudine animi respondebat, si quem curse hujus tæderet atque opere, eam sibi totam relinqueret. Stare sibi, ac fixum esse Collegium tueri dum vive-ret, & semetipsum venundaturum citius, quam, Germanos suos desereret. Parum quidem præsidii esse in humana ope, at in divina plurimum. Perstabatque obsfirmato ad omnes casus animo, ut non tam frangi, quam magis incitari difficultatibus videretur.

36. Quondam etiam in familiari sermone, exstitutum aliquando ait Pontificem, qui Germanici Collegii, non modo inopiam sublevaret, sed perennitati etiam ac dignitati consuleret, seque ei patrem non minus providum quam munificum præberet. Quod humana ne dixerit conjectura, an præsensione de cœlo accepta, incertum. Vaticinium certe cumulate affirmavit eventus sub Gregorio XIII, ut suo infra loco disseremus.

37. Sed vitam eo usque non produxit Ignatius, quem flagrante adhuc bello, multa ad tutelam firmitatemque Collegii molientem,

immatura mors interceptit prid. Kalendas Augsti, anno MDLVI. Eo casu nihil videbatur proximus quam ut una velut eademque ruita Collegium obrueretur, nisi quam ei opem attulerat vivens, eamdem, & multo etiam validiorem afferre de celo Ignatius perrexisset.

38. Vere Collegii pater, cui primam formam, ut supra ostendimus, ac veluti vitam dedit. Iterum providus pater, qui extremam ejus inopiam suis impensis sublevavit, rerum omnium indigum aluit, in summum discrimen adductum, ut hactenus demonstratum est, ab interitu vindicavit. Pater etiam patronusque ejus, ut sperare pius est, semper futurus. Merito proinde eum Alumni ut communem Parentem jam tum ab initio habuerent, ac porro habent. Idque ut testatum publice ficerent, statim atque honore Cœlestium coli potuit, aram ejus propriam in Divi Apollinaris extare voluerunt, hac imposita majoribus litteris inscriptione: *S. Ignatio Societatis Jesu Fundatori Collegium Germanicum Auctori suo posuit.* Inde etiam Ignatium præcipua religione colunt, diem ejus anniversariam servant, pridie jejunant, & ad ipsum Ignatii nomen, cum ex Martyrologio legitur super mensam, assurgunt omnes, & caput reverentiae causa detegunt. Quod voluntate, non necessitate factum, pii grarique evidens argumentum est animi. Cæterum, ut eo, unde nonnihil evagati summis, regredia-

mur, morte Ignatii erant plane res summae desperationi proxime, eodemundo viro, cuius auctoritate, consiliis, atque constantia omnia nitebantur. Accessit ad mali cumulum excessus Frusii. Rectoris experientissimi, qui intra Autumnum ejusdem anni vitam simul & Collegii administrationem alienissimo reliquit tempore.

39. Tamen, Deo protegente, Collegium stetit incolume, immo fortuna aliquanto commodiore post paulo uti cœpit. Ignatio nimis successit in summo sui Ordinis magistratu Jacobus ille Lainius, vir doctrinæ fama nulli ætatis suæ secundus, eoque multum apud primores Urbis auctoritate pollens & gratia; qui, ut erat B. Parentis, non dignitatis modo, sed etiam animi virtutisque hæres, omniumque consiliorum ejus ex longa & familiari cœnsuetudine particeps, ad sarcenda Germanici Collegii damna primam curarum intendit. Primo igitur rectorem ei novum præfecit Ursmarum Guisonium, gente Belgam, eruditissimis & prudentiæ laude excellentem in paucis virum, qui amissi Frusii desiderium teniret. Post conquirendæ pecuniaæ, unde Alumni viverent, laxandæque rei cibariæ difficultati studium omne convertit. Ac perdiu quidem ab amitis, aliisque opulentis ac piis Civibus quanto opus fuit abstulit.

40. At postmodum, futuri providus, incertis hisce vagisque largitionibus haud satis fidens, quando ab austero Pontifice, belli cu-

ris implicito; exorari nihil poterat, revertit se
ad Cardinales, rogavitque eos operi libellum
supplicem, ut inscatre, quia ipsorum maxime
beneficentia copta esset, beneficium ipsi
suum tueri provehereque parcerent, & quam
nascenti Germanorum Collegio benignitatem
præstisissent, adulto ne denegarent. Valuit
apud Patres oratio, haud ægre sibi persuasori
passos rem, que & per se æquissima,
& decora ordini eorum esset. Referente ita
que ad Senatum Joanne Bellajo, Cardinalium
antiquissimo, factum est omnius consensu doc-
cretum in hæc verba: » Die Veneris 9. Apr.
» lis 1552. Romæ apud S. Petrum in Palæ
» tio Apostolico prope Aulam Constantini,
» in Camera Audientiæ appellata, præsentia
bus RR. DD. Episcopis, Presbyteris, &
» Diaconis S. R. E. Cardinalibus, ad Consil-
» storium secretum vocatis, & iis omnibus qui
» tunc erant in Urbe, paucis exceptis, to-
» tum Sacrum Collegium ipsorum Cardinalium
» præsentantibus, referente Reverendissimq;
» Domino Joanne Episcopo Ostiensi, Carde-
» nali Bellajo Decano, fuit decretum & or-
» dinatum per ipsos Reverendissimus Dominos
» Cardinales unanimiter congregatos, ut po-
» stea futuris temporibus de thesauro & mas-
» sa pecuniarum quarumlibet ad eosdem &
» Sacrum Collegium præfatum spectantium,
» & pertinentium, deberentur Scholaribus &
» Collegio Germanorum in Urbe existentium,
» sive ejus Agenti, pro eleemosyna tot scu-

» ta auri quolibet mense, quot essent in
 » Urbe Cardinales de dictis pecuniis partici-
 » pantes, ac solverentur, & solvi deberent
 » dictis Scholaribus Germanicæ nationis, si
 » ve, ut præfertur, eorum Agenti, in sin-
 » gulis divisionibus earumdem pecuniarum in-
 » ter præfatos Reverendissimos Cardinales fa-
 » ciendis. ita quod in effectu quilibet ex ipsis
 » Cardinalibus de dictis pecuniis participans
 » singulis annis pensionem duodecim scutorum
 » auri dictis Scholaribus & Collegio persolveret,
 » modo & forma prædictis, & ita scitum fuit.
 » Ita est. Joannes Bellajus Episcopus Ostien.
 » Hoc decreto cum redirent ad Collegium aurei
 » quotannis seutati nummi circiter quadringen-
 » ti (nam Cardinales ferme quinque & trin-
 » ta semper in Urbe sunt) magnopere levata
 ejus egestas est.

41. Atque hoc maxime proventu tota res
 ad Gregorium usqne XIII. stetit. Nam quod
 accesserat a Bellajo Cardinali haud levis mo-
 menti subsidium, non fuit diuturnum. Id
 tamen quale fuerit cognoscere pretium est.
 Prædium erat ingens ac frugiferum in paten-
 ti prope Terracinam solo, quod nunc aqua
 superflua ac stagnante totum natat, fuerat
 que olim in bonis Familia Mediceæ, quippe
 a Leone X. Pontifice una cum Paludibus Pon-
 tinis attributum Juliano Mediceo, ac Lauren-
 tio Florentinorum Duci, fratribus suis. Ab
 his ad Catharinam Franciæ Reginam, a Ca-
 tharina ad Bellajum quem dixi Cardinalem

pervenerat. Is ergo, licet natione Gallus, Germanicæ Collegii hujus Juventuti incredibiliter cupiens, ejus in usum septuaginta frumenti modios (Rubia appellat vulgus) quotannis ex eo latifundio percipiendos, confessis rite tabulis, in perpetuum addixit. Sed brevis ejus fundi fuit usura.

42. Mortuo Cardinali, donationem in controversiam vocarunt sorores ejus, duæ Ludovica & Claudia, abnueruntque frumentum ex fratris præscripto solvere. Itum est in jus Disceptata autem in Collegio duodecemvirali (Rotam nominant) causa, Collegio Germanico adjudicata lis est, eique agri ipsi, ex quibus frumentum debebatur, mancipio traditi. At Terracinenses, coeli gravitatem, & vapores noxios excusantes, per eos prorsus agros aquam in mare corrivandam sumpsere, unde oppleti humore inundatiq[ue] sunt, & inutiles ad culturam facti. Ac demum Pontifex Sixtus V, suscepta Paludum Pontinorum exsiccatione, Collegium omni agrorum usu privavit. Ita Bellajanæ donationis fructu Germani caruerunt, sed non idcirco Donatoris beneficentia tegenda silentio fuit, ejus præsertim Viri, qui non eruditione minus quam pietate inter primos avi sui claruit, & gravissimis gerendis rebus, tum a Rege Galliæ, tum a Pontifice exhibitus, singularem in omnibus fidem, integritatem atque solertiam præstítit.

43. Hoc interea medio tempore Toletus

Hispanorum Ductor, qui ipsam premere ac tentare Urbem constituerat, jamque ad ipsa usque Urbis mœnia, ut supra docuimus, erat progressus, comperto non esse sibi cum imparatis, uti crediderat, rem, sed Populum Romanum discurrere huc illuc per muros armatum, acerrimamque defensionem parare, mutato consilio, abduxerat inde exercitum, coactus incepto absistere re infecta. Nec ita multo post inter Pontificem Philippumque Regem pax coaluit. Amoto igitur belli metu, pacata Urbe, annona explicata, Alumni, quos per varia Societatis domicilia dispersos, dicebamus, suam in sedem vocati redierunt, ac denuo se suis sodalibus, qui Romæ substituerant, conjunxerunt. Inde etiam firmata quadam tenus novo proventu re domestica, si non laetus, securius certe, aut minus anxie vivi cœptum.

44. At enim proventu major Alumnorum numerus erat, & multo etiam majorem Laius cupiebat. Qui proinde se varias in partes versans, demum, quod mirere, ut superpleret tenuitatem census, augere capitum numero familiam statuit, adscitis in Collegium, præter Germanos, aliis ex omni gente ingenuis Adolescentibus, qui certum pecuniae numerum pro convictu penderent. Ita fore, ut cum pensionem justam pro se quisque multi conferrent, ex hac communi summa participarent ii quoque, qui conferrent nihil, ut perspici in omni conviventium multitudine posset. Placuit domi forisque consilium,

idque modo sanctum, ut Germani deinceps Alumnorum, cæteri Convictorum appellations distinguerentur. Atque hinc Convictores, quod ego sciam, in orbe primi, natio hodie late fusa in tantum, ut hisce nobilium adolescentum contuberniis plena omnis prope Europa sit. Statim atque manavit in vulgus fama, patere omnibus omnium gentium, dummodo nobili natis loco, adolescentibus in Collegium, incredibiles ex omni Italia Germaniaque adolescentum concursus sunt facti, recipi postulantum, nomenque profitentium.

45. Mutanda itaque sedes, alia querenda domus fuit, quæ tantam multitudinem caperet. Jam ante, vivo adhuc Ignatio, translati Juvenes Germani fuerant in ædes paulo ab Collegio Romano remotiores Cæsariorum, ubi nunc Theatrum, ut vocant, Argentinense, relicta de qua supra diximus domo ad Arcum Camillianum. Sed neque ibi constiterant diu, migraverantque in domum Collegio Romano vicinorem, inter S. Stephani de Cacabo, & S. Joannis de Pinu sitam. Hic modo considebant. Sed cum ex Convictorum accessione laxiore ædificio esset opus, hinc etiam migrare sunt coacti, atque in amplam insulam, ubi nunc Ludovicianum S. Ignatii Templum visitur, concessere. De aliis eorum transitibus, quæ securis temporibus factæ sunt, alibi sermo redibit.

46. Eodem ergo sub tecto, iisdem sub Moderatoribus Alumni pariter Convictoresque con-

tineri cœperunt, & eisdem frequentabant scholas. Sed non iisdem hi atque illi legibus adstringebat. Nec enim facile, aut omnino fas visum ad Ecclesiasticam Alumnorum disciplinam Convictores, nullum vinculo Ecclesiae mancipatos, ac forte omne aliud vita institutum cogitantes, adigere. Sic tamen attemperata utrisque erant omnia, ut severitate dispari, pari omnes diligentia ad pietatis bonarumque artium studia incitarentur. Nec qualemque discrimen ægre ferebant Alumni, qui & multo pauciores numero essent, & gratuito uterentur viatu cultuque, & demum se ad Sacerdotalis ordinis sanctitatem institui intelligerent.

47. Nam ad numerum quod attinet, Alumni haud plures viginti censebantur, Convictores vero brevi ad ducentos & si quid amplius excessere. Et claro omnes erant generi, plerique Cardinalibus, aliisque principibus viris arcta necessitudine conjuncti. Ea res invidiosa multis erat, & eorum adversus Jesuitas odia concitabat. Hinc vetera illa de nimia disciplinæ severitate, de viatu parcitate, de Moderatorum supercilio refricari. Quidam studiorum rationem, alii Juventutis inæqualem institutionem, alii alia carpere. Et fuere, ut fere semper, qui probrosa multa comminisci, & in vulgus spargere contra Collegii famam non dubitarent. Sed frustra erant jacta ex malevolentia voces, neque his Collegii progressus retardabantur.

48. Tum vero minus timeri coepit, cum
Paulo IV. Pontifici, anterioris ingenii, ut
dictum est, viro, nec admodum in Collegium
propenso, qui anno MDLX mortem oppetiit,
Pius item IV. e Mediceorum Mediolanensium
gente est subrogatus. Hujus creatione. Pon-
tificis magnopere recreatum Collegium est:
Nam præter animum ejus splendidum ac li-
beralem, Collegiique ipsius, quod multis
sæpe rebus perspectum antea fuerat, cupi-
dum, erat illi cum Altempsiis, nobili inter
Germanos familia, aucta affinitatis necessitu-
do, & Truchsesium Cardinalem, qui in om-
nem commodandi Collegii occasionem immine-
bat, in magna habebat gratia, nihilque non
facturus ejus deprecatione videbatur. Spem
angebat Carolus Borromæus, spectatae inno-
centiæ virtutisque Juvenis, Pontificis sororis
filius, qui jam tum ad omnem Christianæ
perfectionis gradum contento studio nitebatur,
& Societati Jesu favebat impense, omnemque
institutorum ejus rationem magni faciebat,
nec erat dubitandum quis Collegium ab Ignat-
io conditum, Societati concreditum, ad in-
crementum Catholice Religionis unice natum
factumque, quanta posset maxima ope esset
proiecturus.

49. Nec irritæ fuerunt spes. Pontifex
certior factus Germanos paucos in Collegio
ex censu tenuitate vivere, quinquagenos iis
alendis aureos in mensem adjecit, quæ sup-
petiæ cum anno de quo diximus, Cardina-

Num penso , tricens deinceps sustentandis pares fuere. Atque hoc primum beueficiorum ejus fuit.

50. Illud vero expetibilius fortasse , quod cum rumore ipso atque auditione accepisset quæ contra Collégii famam circumferebantur , & quædam nominatim delata ad eum essent , non ea creditit temere , nec ob incertas hominum otiosorum ac improborum voices mutavit mentem , aut animo est alienatus , sed , ut erat prudentia insigni , submisit clanculum qui per speciem amicitiae in omnem Collégii administrationem curiosius penitusque inquirerent , & ad se referrent . Comperto autem quæ ferebantur vana esse omnia ac commentitia , ut Collégii simul ac Societatis famam sarciret , omnemque in posterum obrectationi apud se aditum intercluderet , Collégium ipsum honestare Pontificiæ majestatis præsentia statuit .

51. Captato igitur solemniori festo die , intulit ultiro se cum amplio comitatu in Collégium , acceptusque in ipso vestibulo ab omni Juventute in genua provoluta , & carmine salutatus , domus interiora subiit . Aulas , conclavia , coenationem ipsam , stratajam instructamque perlustravit , ac multa de numero Alumnorum Convictorumque , multa de disciplina eorum & studiis scitatus , probatis demum laudatisque prolixe omnibns , ad S. Marcum , Pontificum eo tempore habitationem , remeavit . Et notatum est , cum

re-

rediret invectus curru domum, nullum laudandi Collegiū finem fecisse; & vespere ejus diei non alium intulisse sermonem; quam qui spectaret ad laudem multo maximam Societatis; & eorum qui obloquerentur infamiam. Fuit sane id ad Collegii Societatisque commendationem illustre. Multo illustrius quod sequitur.

52. Deliberatum habebat Pius Seminarium Clericorum ad præscriptum Concilii Tridentini in Urbe instituere, nempe ut Pontificis maximi exemplo reliqui terrarum Orbis Episcopi ad idem faciendum incitarentur. Namque hoc Concilii decretum unum omnium saluberrimum, & Christianæ Reipublicæ pernecessarium rebatur, uti quo maxime dignitati Sacerdotali, & Sacrorum cultui cōsultum esset. Rem itaque ad Senatum retulit. Sed qua oratione erigendum Seminarium, eadem videri sibi dixit, non alteri quam Societatis Jesu hominibus committendum, qui Collegio Germanico jam tot annis præcessent, in eoque administrando tantam sibi laudem peperissent. Quod rogati sententiam Cardinales quot aderant unus & viginti, refragante nomine, comprobarunt. Atque eodem die Cardinali Sabello, suo in Urbe Vicario, negotium dedit ea providendi, quæ ad erectionem novi Seminarii spectarent.

53. Moræ nihil fuit. Conducta est sexcentis aureis ampla domus familie Capranicæ, in regione S. Eustachii, prope palatium a

TOM. II.

E

Valle denominatum, ubi nunc templum est familiæ Theatinæ D. Andree dicatum. Eadem in usum Sminarii aptata, & domestico instrumento munita est. Tum prout certo, rebusque aliis ad operis firmitatem comparatis, eam in domum adolescentes honesti generis aliquot, qui in castris Ecclesiæ militare interposita juramenti fide constituisserunt, sunt introducti, anno MDLXIII. Vestitus forma ex Alumnis Germanis accepta, variato tantum colore, quem esse hyacinthinum placuit. Ex iisdem assumpta omnis vittæ ratio, ac disciplinæ. Rector quin etiam impositus Jo. Baptista Peruscus, qui Collegio Germanico nuper cum laude præfuerat. Sic demum ex Germanico natum quodammodo est Seminarium Romanum, digna parente soboles, in quo tamen perditæ soli familiam effecere Clerici. Ut iis postea additi sint itidem e Collegio Germanico educati Convictores, in loco referemus. Sub idem interea tempus Collegium, de quo scribimus, denuo mutare sedem coactum est.

54. Mutandi causa fuit Victoriae Tolosæ, fœminæ nobilissimæ, liberalitas, quæ ut Pio Pontifici gratificaretur, auctoritateque hortatunque ejus Societati concessit amplas quas habebat ædes in eo soli spatio, quod nunc Ignatii Templum, & Collegii Romani pars lato ambitu includit. Huic nempe migrante ex ædibus Salviatis Collegii Romani familia, Alumnis Convictoribusque, qui ibidem, ut

supra tradidimus, habitabant, cedendum loco ac convasandum fuit. Ac nunc quidem in donum satis amplam transierunt, ad latus D. Marcelli sitam. Sed neque id stabile domicilium fuit: Septem post annos hinc quoque discessum est, & nova quæsita sedes in palatio ampliore Marci Antonii Columnæ, ex regione duodecim Apostolorum, ubi usque ad Gregorii XIII. tempora Collegium constitit.

55. Per hæc mortuo Lainio, summam rerum Jesuitæ detulerant Francisco Borgiæ, eodemque excunte anno, qui fuit sæculi LXV. cum decessisset Pontifex Pius IV, ei sub initium anni sequentis est substitutus alter Pius eo nomine V; ita res gubernante Numine, ut eodem fere tempore supremum in suo quaque gradu honorem obtinerent duo summi viri, quos deinde miraculis affirmata sanctitas Cœlestium numero adscripsit.

56. Electio Pii grata in vulgus, gratissima Collegio Germanico accidit, cum alias ob causas, tum ob eam maxime, quod inter Convictores censebantur e familia Ghisleria adolescentes duo, qui novum Pontificem aucta sanguinis conjunctione attingebant, prætereaque duo Bonelli, ejus sororis filii. Ad hos certatim salutandi gratulandique causa, stimulante nascentis fortunæ spe, ex omni statim Urbe concursum est, nec prensationibus, ut sunt artes aulicæ, parcitum. Collegium etiam, dum tota Urbs festivis ignibus collucebat, signa publica lætitiae luminibus

ignibusque festivis edidit. Addidit post pa-
lo poeticum plausum vario carmine, quod
splendido apparatu, in magna nobilium ac
litteratorum frequentia peractum, in laudem
multo maximam sic institutæ Juventutis
cessit.

57. Procul aberat tamen a Pio intem-
rans illa cura suos ad principatum attollen-
di. Itaque manere abditos in Collegio Bonel-
los Ghisleriosque, nec sibi supra ceteros
quidquam arrogare jussit. At qua esset erga
Collegium voluntate, non uno, nec sero, nec
ambiguo declaravit indicio.

58. Mos erat, cum Pontifici recens inau-
gurato sacra solemnni ritu Thiara primum im-
ponebatur, eo die, ad captandam populi gra-
tiam, argenti magnam vim projicere ad afflu-
sam multitudinem, fausta omnia novo Princi-
pi comprecantem. Pius, ambitioso more ab-
rogato, magis pecuniam eam secreto dividi,
tribuique per varias Religiosorum domos, at-
que alia pia inopum hospitia jussit. Et por-
tio non mediocris Collegio Germanico jussu
ejus est tradita. Neque dum primus exierat
ab inito Pontificatu annus, cum pauciores
Alumnos ratus pro magnitudine agri, cui ex-
colendo parabantur, plures ut alerentur, No-
socomiis Bohemicæ Slavonicæque nationis,
quibus in suos usus superfluebant opes, pen-
sionem annuam imposuit tercentum & triginta
Coronatorum nummum, Collegio Germanico
persolvendam.

59. Amabat scilicet, maximoque opere sibi fovendam hanc Juventutem statuebat Sanctissimus Pontifex, tum commendatione Borgiae, cui ob vitæ ac morum similitudinem addictissimus erat, tum quod sanctissima disciplina educatam sentiebat, maxime Alumnos, in quibus, non qualemcunque pietatis speciem, sed virtutem masculam, ac spiritum vere sacerdotalem spectabat. Cujus rei ipso anno MDLXVI. specimen est editum insigne, publicum, nec tacendum. Affinis pestilues corripuerat regionem Urbis eam, quæ a Campo Martio ad portam usque Flaminiam longo tractu porrigitur; cuius invalescente morbi vi, tam multi mortalium prosternebantur, ut ægre invenirentur qui quantovis oblato prelio inducerent animum ægrotis pauperioribus necessarium vitæ commeatum ministrare; multi etiam, ob Sacerdotum, qui præsto essent, paucitatem, æternæ vitæ præsidii destituti perirent.

60. Eorum itaque curam sibi ultro desumpsero homines Societatis, qui proinde divisis inter se officiis, aut paratos domicibos & pharmaca, ontistum præ se agentes jumentum, per domos inopum circumferebant; aut languentium lectulis diu noctuque assidentes dabant operam ne quis nisi rite expiatus, atque ultimis Christianorum sacris procuratus decederet. Movit ea charitas Alumnorum animos, incenditque sic, ut venire in ejusdem partem operæ ac laboris exposcerent.

Ut multum instantent, tamen, Moderatoribus naturam morbi reputantibus, qui facile trahi pestilenti halitu, aut ægrotorum attacku posset, visum non est tales Juventutem in ejusmodi discriminis aleam dare, nec ullis adduci precibus potuerunt ut ejus rei gratiam rogantibus facerent.

61. Dejecti spe, ac pulchro frustati voto, non quieverunt tamen; at illud saltem sibi concedi petierunt, ut curandis mortuorum funeribus impenderent operam. Nihil huic rei subesse periculi, & velle se jam tum ad munus Sacerdotale aliquando obeundum hoc experimento pro ludere. Concessum est quod rogabant, dandum hunc pio fervori locum estimante Rectore. Jam quanta alacritate permisam sibi provinciam susceperint gesserintque Juvenes generosi, majus est quam ut ullis consequi verbis queam. Prodibant luce palam in publicum, alii sandapylam succolabant, alii ordines ducebant, alii consuetas Ecclesiæ preces, ac suprema funerum peragebant. Quæ cum tota inspectante Urbe fierent, obstupescabant Romani (eos dico, quos male non affecerant pravi de Societate sensus), atque ex hoc specimine de cætera Alumnorum institutione conjecturam facientes, ipsorum pariter ac Moderatorum in laudes effundebantur. Censebantur hoc tempore in Collegio Juvenes omnino ducenti octoginta tres, pars maxima Convictores.

62. Verumtamen Alumnorum, ut multo

inferior numerus, ita cultior virtute animus,
& spectabilior ad exemplum vita erat. Nam
cum ad Ecclesie ministeria succrescerent, cu-
rabant sedulo Moderatores ut iis se virtutibus
præmunirent, quæ Sacerdotali congrue-
rent nomini, magno in primis rerum humana-
rum contemptu, ac suimet, tum charitate,
patientia, aliisque id genus instituti sui præ-
sidijs & ornamenti. Sacellum domi erat, in
quod statim subinde horis convenientes, aut
piæ meditationi vacabant, aut disserentem de
divinis rebus Sacerdotem audiebant. Hic sa-
erae participabant festis diebus, hic divina
carmina alternis concinebant, aliaque Religio-
nis officia obibant. Conscientiae arbitro ute-
bantur viro in primis gravi doctoque, ad
eiusque nutum ita se componebant, ut nihil
quod ad animi cultum pertineret, aggredi in-
jussu ejus auerterent. Nec vero solum inno-
center vivere, sed perfectiora sequi, in pri-
misque naturæ cupiditates comprimere, du-
etu ejus hortatuque studebant. Multi ad cæ-
tera vitæ communis incommoda voluntarios
cruciatus identidem adhibebant, & interdum
deprimeadii sui causa publice accusabant se,
& ad pedes sodalium se abjiciebant. Ita cum
consuescerent domi, foris, quoties divisis per
Urbem agminibus incederent, modestia, gra-
vitate, incessu ipso, ac tota oris corporis-
que compositione omnium in se oculos con-
vertebant.

63. Studiis sic deinde appellebant animum,

ut eos decebat quibus aliquando pro sacerdotum fide cum hæreticorum doctissimis congregandum, & adversus eorum cavillationes propagnanda veritas esset. Constat ex monumentis, Alumnos hosce in publico Athenæo longe cæteris condiscipulis anteire solitos. Atque illud nominatum memoriae proditum est, cum Cardinalis Farnesii munificentia diversi generis præmia in Collegio Romano essent proposita, inter Scholasticorum præstantiores dividenda, & unicuique optio esset eligendi quod mallet, Germanos, quorum sane multis hoc virtutis honestamentum obtigit, libros quosdam eruditos præoptasse, hosque rebus aliis specie pulchrioribus, ac majoris pretii antetulisse: quod factum circumfusa multitudo prolixe laudavit, velut excelsi cuiusdam animi, doctrinæ omnia posthabentis, indicium. Mitto dicere quam crebras habent, privatim ac publice, de Philosophicis Theologicisque rebus concertationes, quam multi doctoratus insignibus scientiæ merito ornarentur, atque hujus generis alia, quæ si velim diligentius persequi, longe supra hujus operis modum narratio excrescere, non sine legentium satietate, debeat.

64. Ita interim se habentibus Alumnorum rebus, turbatum nonnihil est inter Convictores, & quædam evenere, quorum causa de divisione facienda, traducendisque aliam in domum Convictoribus, consilia agitari sunt cœpta. Solemne his erat sacri argumenti tra-

goediam populo confluenti dare iis diebus, qui dies per varios lusus, multiplicemque lasciviam traduci ab hominibus male feriatis, more ab antiquis Bacchanalibus accepto, solent. Honestissimum porro id solatii genus, immo plane per eos dies necessarium habebatur, ne inclusa domi Juventus fervida, ad insana plebis triscurria, aliaque extra domum liberiora respiceret, domestico oblectamento contenta. Laudem etiam plausumque propter actionis elegantiam plerumque actores ferebant, indeque simulatione laudis incendebantur adolescentes, &c, quod magis est, ad bene apte que dicendum exercebantur, quæ res nonnullum habere usum, nec vero contemnendum videbatur. Accidit ut spectatum advenientibus, seseque confertim intrudentibus e plebe multis, aliqui Procerum inurbanius compri merentur, alii etiam prope angustiam loci excludentur. Quod necessitate, non voluntate factum, tamen offensioni fuit, conquestionesque multas & graves contra Collegium & Moderatores ejus concivit.

65. Quare Borgia, ut mali hujus causas in posterum amputaret, scenica id genus spectacula, quæ præter externorum iras, sumptum quoque aliquem, & nonnullam disciplinæ dissolutionem afferrent, fieri deinceps ventit. Impotentissime id interdictum accepere Juvenes. Et quamquam parendi necessitatem deprecari non potuerunt, non dissimularunt tamen indignationem atque ægritudinem suam.

Hinc audiri passim querulae voces, demptum sibi scilicet campum laudis amplissimum, & quo maxime delectarentur studiorum levamen dolentium. Et indignum enim vero clamitare, quo tempore omnis ætas ac sexus genio liberius indulgeret, unos se immixtibus clathris conclusos haberi servorum more, nibil sibi ad relaxandum animum indulgesi. Nam quæcumque proponerentur alia, seu domi, seu rure, solatia, superbo fastidio respuebant. Rector (erat is Jacobus Cortesonus, vir animo consilioque promptus) ægre Juventutem ira ac dolore percitam, atque ipso numero insolentem, in officio continebat.

66. Verum omnem a Convictoribus Italis oriri perturbationem sentiens, & deteriora prospiciens animo, cogitare secum, & cum gravissimis Patrum deliberare cœpit, an non verius esset tantam multitudinem, in qua fatigosi ac turbulenti deesse nunquam possent, dividere duas in partes, suaque Alumnis relicta domo, Convictores in alteram amandare. Hos certe, qui de suo viverent, & Sacerdotii sanctitatem non ut Alumni profiterentur, nunquam passuros se iisdem atque illos legibus coerceri: Diversa autem disciplina regi sub communi tecto Juvenes ætate, ingenio, indole pares, difficile admodum esse, ac periculo non vacare. Quidni ergo separata in domum transferantur Convictores, & propriis legibus sub proprio Rectore vivant?

67. Ne multa. Consilium probante Borgia, nec dissentientibus Cardinalibus Collegii Patronis, eductum e Collegio Convictorum unum, quasi tentandi vadi causa, transmittit in Seminarium Romanum, nuper, ut vidimus, institutum, id certo futurum sperans ut praecuntem, viamque sternentem quodammodo, casteri sequerentur. At lusit illum sua spes. Secuti sunt tantum septem, qui primi in eo Seminario Convictores, aliorumque, qui postea tanto numero secuti sunt, veluti antecursores fuere, anno MDLXVII. Reliqui a Germanico divelli nullo pacto potuere. Annis post haec fluxerant tres, & Cortesono successerat Sebastianus Romaeus, mansuetioris ingenii vir, cuius facilitate Juvenes audacieores effecti, atque iterum aetatu comico agitati, reddi sibi theatrum, in quo se ostentarent, proeaciter petiere.

68. Rector, blandiri Juventutem cupiens, re nec concessa, nec praeclara, uti decuit, negata, quosdam e Patribus in consilium adhibet, qui rebus in utramque partem jactatis, in hanc demum iere sententiam: Adolescentes, per Bacchanalia schedasticis studiis exsolutos, aliquo certe alio studio distinendos videri, quod adjunctum haberet liberale oblectamentum: Nullum actione comica liberramus honestiusque occurrere, & quo magis Juvenes delectarentur. Nihil itaque cause esse quominus denuo in scenam prodncerentur Convictores, modo fabulam luderent eru-

ditam; & super hæc, arcendæ causa plèbeiæ culæ, latino sermone concinnatam. Nam ad præteritas offensiones quod attineret, eas ab expertis præverti facile posse.

69. Ita ludo scenico honestatis fuso illito, Borgia connivente, Drama sacrum & latinum decretum est, lætis velut parta victoria Convictoribus, quod rem tantopere concupitam, non tam pœribus, quam minis ac pertinacia tenuissent. Nihilque jam illis longius videbatur, quam ut optatæ advenient feriae, quibus denuo in scenam prodirent. Et vero prodiero quo primum licuit die, & suam singuli personam scitissime agentes, magna spectatorum approbatione plaustique sunt auditæ.

70. At die postero, repetendum cum esset Drama eventu, nec opinato corrupta omnis hilaritas est, nihilque factum, propius quam ut in actum vere tragicum fabula verteretur. Nimirum hoc medio tempore Juvenes aliquot e gymnasio Collegii Romani, seu sua sponte, seu improbi cujuspam instinctu, quandam sibi adornaverant Italica lingua comediam, convenierantque ut eam in theatro Collegii Germanici, cum bona Convictorum, si liceret, gratia, vel etiam ingratias eorum agerent, ac diem in id certam, totamque gerendæ rei rationem condixerant. Hi igitur in Collegium per speciem spectandi cum venissent, paratis summa dissimulatione omnibus queis opus erat rebus, qua causa venerint renuntiapt, ro-

gantque porro sibi ut liceat propositum exsequi; & pegma, nec expectato responso, recitaturi condescendunt. Fremere ad ea Convictores, qui nihil tale essent suspicati. Nec mora. Advolant promptissimi quique facto globo, ac jurgiis primum, deinde vi pellere injustos alieni juris usurpatores conantur. Non ferunt illi vim, jurgia jurgiis repellunt. Clamore ac tumultu personant omnia. Incensis demum animis, ac rixæ in morem atrocius efferatis, stringuntur hinc inde gladii, eo adductis rebus ut ferro dirimenda lis esset. Et haud dubie cæde ac sanguine theatrum funestabatur, nisi propere accurrens Patrum qui aderant gravissimus, furentes auctoritate compressisset, neutrīs recitare jus sis. Adeo Juventutis incauta mens est, & nisi frænum injicias, præcipiti magis fertur impetu, quam consilio ac ratione ducitur. Periculum utcunque discussum gratulati sunt Patres, ac tum quidem omnia quievere. At Convictores, alte defixam retinentes injuriam, cum ira pudorque versaret animos, truci ac minaci vultu vindictam circumspiciebant. Et Alumni, quamquam ab ea cura sejuncti, tamen, ut in communi causa, partem irarum capiebant. Angebatur Romæus Rector, cui pax & quies domestica longe rerum omnium antiquissima, nihilque non agebat quo ferocietes, paratosque ad omne facinus demulceret.

71. Pacatis ad extremum rebus, tamen

ipse perturbatus, inquietus, metuensque deteriorum, rediit ad priora consilia de amovendis Convictoribus, quorum maxime causa has commoveri turbas cerneret. Rem perurgebant Borgia, caute tamen, uti solebat, ac tacite; ne acerbius irritarentur Juvenes, quibus fixum erat a Germanico nunquam descendere. Nec nihil moræ afferebant multi Praesulum Procerumque, quibus affinitate, aut quo alio jure Juvenes attingentibus idem sedebat; & ipse Pontifex ea de re consultus hand facilem se præbebat, & negotium ampliabat.

72. Dum ergo necuntur aliæ ex aliis mortæ, resque in longum protrahitur, incidit mors Pii Pontificis, quæ Gregorio XIII. novo Collegii Fundatori ac Parenti optimo locum dedit anno MDLXXII, exactis a prima ejus institutione annis XX. Hoe porro toto tempore, quantum ex monumentis colligere potui, Alamni sunt numerati haud plures centum & sexaginta, quidam etiam Germanis admixti Angli, Hungari, Pruteni, Poloni, at bono publico addicti plerique, deque Catholica re insigniter meriti, quarum nos libro tertio mentionem faciemus.

73. Hoc loco liceat mihi eos tantum commemorare, qui ex Collegio transgressi in Societatem Jesu, non Collegium minus quam Societatem pietate, litteris, ac rebus gestis illustravere.

74. Primus in his Paulus ille Hoffæus

fuit, de quo & Petro Canisio sapientissimum Bojorum Ducem Albertum dicere solitum acceptimus quod de Principibus Apostolorum usurpat Ecclesia, *Petrus Canisius & Paulus Hoffæus ipsi nos docuerunt legem tuam Domine*. Adeo quod in Bavariam e proximo non irrepisset impura superstitione Lutheri, huic hominum pari ferebatur acceptum. Hoffæus, Bingæ natus in Moguntina Diocesii, cum insigni doctrina parem prudentiam solertiamque jungebat. Itaque Theologiam cum docuisset Bononiæ, & Jus divinum Viennæ, ab exedra ad præfecturas traductus, Collegia plura Germaniæ, totamque adeo Germaniæ Superioris Provinciam rexit. Romæ suffragis Patrum, qui ad Comitia convenerant, Claudio Aquavivæ in administranda Germanica Societate adjutor (Assistentem dicimus) datus est. Quo perfunditus ad decem annos munere, rediit in Germaniam, atque Ingolstadii non annis minus quam meritis onustus occubuit.

75. Hoffæo prope geminus fuit Henricus Blysssemius, patria Coloniensis. Eum certe è Collegio in Societatem secutus, pari tuendæ Catholicæ disciplinæ studio est æmulatus. Alumnorum primus Theologiæ Doctor creatus est. Ab ipso B. P. Ignatio cooptatus in Societatem, Collegii Pragensis fundamenta jecit, eique diu præfuit. Totius deinde Provinciæ Austriacæ magistratum cum eximia laude gessit. Ad extremum Græcii, ubi recens institutam Academiam moderabatur magno do-

80 mi forisque luctu decessit, clarus eruditis aliquot libris, quos contra novos hæreticorum errores conscripsit.

76. Ex eodem numero fuit Stephanus Arator, natione Hungarus, quem memorant variis disputationibus hæreseos magistris quadraginta vocem inclusisse, ac semel tercentum ex ipsis, Varasdini in sua, ut vocabant, Synodo congregatos ad disputandum provocasse, ac pudore oppletos reliquise, nemine tam multis invento, qui unius provocationem acciperet.

77. Addendi his Hermanus Thyræus, Novesii in Ubiis natus, & Joannes Gibbonus gente Anglus, duo hæreticorum acerrimi insectatores, quorum adversus hæresim præcalaria ingenii ac doctrinæ monumenta etiam nunc extant. Thyræus præter singularem doctrinam, quam tradendis Ingolstadii ac Treviris altioribus disciplinis explicuit, regendis Collegiis ob prudentiæ magnitudinem fuit adhucitus, ac totam Rheni provinciam administravit. Obiit Moguntiæ, ac funere apparatissimo elatus est, viri jacturam tota complorante civitate. Gibbonus pingui Sacerdotio donatus fuerat, quo vitam sat commode posset exigere. Verum ipse, abdicato Bonensi Canonicatu, Christi crucem amplecti in Societate maluit. Treviris Professor Theologiae primum, deinde Praefectus studiorum, postremo Rector Collegii fuit, ibique diem clausit extremum.

78. Ta-

78. Tacendi non sunt Justus Rabus Polonus, & Fabianus Quadrantinus Prutenus, qui licet ab infantia pravis opinionibus nutriti, deinde hæreticorum primipilos inito sæpe certamine ad silentium adegere, eorumque scripta virulenta scriptis eruditissimis confutavere. Rabus multarum vir litterarum, cum res ferebat, non Polonice solum, sed Latine, Græce, Germanice, Italice, Gallice loquebatur, adeo expedite, ac si vernacula lingua uteretur. Parisiis, Brunsbergæ, Vilnæ, Posnaniæ, Lublini, Claudiopoli humanas divinasque litteras tradidit. Sacra expeditione in Valachiam suscepta, ibi magnam molestiarum molem toto triennio pertulit. Sigismundo Regi Poloniæ a sacris confessionibus fuit. Demum Cracoviæ, ubi ante annos septuaginta ex nobili & opulenta familia natus erat, vivere desiit. Quadrantinus, e Lutherano Catholicus factus, prius quam Societatem ingrederetur, palinodiam cecinit, revocavitque quos antea combiberat errores publico scripto, quod Coloniæ una cum epistola quadam Hosii Cardinalis est editum. Posnaniæ Theologiam ac Fidei controversias docuit. Annæ Austriacæ Poloniæ Reginæ conscientiam diu rexit, apud eamque mire gratiosus fuit, simul divini verbi ministerio pietatem inter aulicos serens. At in magno adhuc robore ætatis, annos natus tantum sex supra quinquaginta, Brunsbergæ excess-

Tom. II.

F

sit e vita: Alii præterea multi ex eadem numero, doctrina ac sanctimonia præstantes viri, sed longum esset recensere singulos. Tunc enim in Societatem multi se recipiant, nondum Alumnis aditu in ordines religiosos, quod postea factum est, interclusi so. Et nos eos maxime commendates volamus, qui cum apud se vivent nullie adstricci Religiosorum legibus, nihil minus pietate, doctrina, ac religionis studio emi-
puere.

79. Hi ergo cum redibant in Germaniam Juvenes, non est dictu facile quantum continuo sermonem popularibus suis darent, quanta deinde rerum ac consiliorum commutatio in urbibus eorum oppidisque fieret. Fuit ubi familiæ integræ, quæ paulo ante ad Lutherum foede defecerant, post Alumnorum adventum, ejurato Luthero, ad Sacra Catholica rediere. Primo enim, etsi verbum hi facerent nullum, aspectu ipso, ac vitæ incorruptæ exemplo, a fastu luxuque atque omni intemperantia longissime abhorrentes, contaminatos gregalium mores tacite perstringebant, atque eo efficacius, quot tantam innocentiam, integritatem, pietatem, non exteri aliqui, non senes decrepiti, non horridioris aspectus cucullati, sed cives, sed domestici, sed florenti ætate Juvenes præ se ferrent. Sive autem rem divinam facerent (& eodem omnes ritu, Romano scilicet, facilitabant), seu familiares sermo-

nés miscerent cum amicis, sive in publicum prodirent tantum, ac se conspicendi præberent, ex modestia gravitateque ipsa Romæ educatos quisque agnoscebat, ac de Roma, de Pontificia majestate, de Catholica disciplina rectius sentire cogebatur. Qua semel facta animorum inclinatione, levvi deinde momento pellebantur homines ut in fidem Romani Pontificis se referrent. Disrumpabantur ira ac pudore hæc intuentes partium hæreticarum duces, at nihil habentes quod contra dicerent, hiscere non audabant.

80. Sed non exemplo tantum, quod silentium eloquens scite dixeris, sed voce etiam atque omni labore industriaque hæresim, ut in aperta belli denunciatione, Alumni impetebant, multisque mortalium errorum, qua privatis, qua publicis sermonibus, e plano juxta ac superiore loco dicentes, eximebant. Tanta enim eum florarent doctrinæ virtutisque fama, expetebantur certatim ab Episcopis, atque alii Concionibus habendis, alii Paræciis administrandis, alii Juventuti in scholis erudiendæ adhibebantur. Quidam etiam per Diœceses ad faciendam Divini verbi sementem, revellendasque malas novorūm dogmatum stirpes, circummittebantur. Omnes opus Apostolicum, pro sua quisque parte, magno pietatis proventu faciebant. Verum ampliora hæc sunt, quam ut sic cursim leviterque at-

84   L I B E R I.
tingenda videantur. Ea itaque omissa in
præsens, proprium in librum congesta, ac
paulo distinctius pertractata, infra subji-
ciemus.

EXEMPLUM CHARTÆ PERGAMENÆ

In qua Julius III. & Cardinales, qui Romæ aderant, scripto profissi sunt quid quisque esset collaturus ad sustentationem Collegii Germanici, descriptum ex autographo. Nomina Cardinalium fuerant prius suo ordine exarata.

Ostien. Vestigia Sanctissimi D. N. insequendo conferam quolibet anno aureos 100. Jo. D. Card. Ostien.

Portuen. Ego Jo. Episcopus Portuen. conferam quilibet anno aureos centum.

Tusculan.

Prænestin.

Turnon. Ego Card. Episcopus Sabinus conferam 80.

Parisien. Ego Jo. Bellajus conferam anno quilibet aureos 150.

Giury.

Carpen. Ego R. Gard. de Carpo conferam quadraginta.

S. Jacobi. Ego Jo. Card. Compostellan. conferam quilibet anno 100.

Lenonecourt.

Meudon.

S. Crucis. Ego M. Card. S. Crucis conferam octoginta aureos.

Silvius.

Moronus, Ego Card. Moronus conferam decem aureos singulo quoque mense.

Tridentin. Ego Card. Tridentinus conferam decem aureos singulo quoque mense.

Armeniacus. Ego Georgius Cardinalis conferam aureos quinque singulis mensibus.

Burgen.

De Hannebaud.

Augustan. Ego O. Card. Augustanus conferam centum & viginti.

Cueva. Ego B. Card. de la Cueva offero quolibet anno centum & viginti.

Cesis. Ego Fridericus Card. Cesius conferam quolibet annum scuta centum.

Durantes.

Portugallen.

Paciecus. Ego P. Card. Giennen. conferam quolibet anno centum.

S. Angeli. Ego R. Card. S. Angeli conferam quolibet anno scuta 120.

Guisa, alias Lorena. Ego C. Card. de Lotharingia conferam quolibet mense scuta viginti.

Verallus. Ego H. Card. Verallus conferam quadraginta.

Medices. Ego Jo. A. Card. de Medicis dabo singulis annis scuta 50.

Maffaeus.

Vandomius.

Crispus. Ego Ti. Card. Crispus conferam 25. aureos.

Massilien.

Perusin. Ego F. Card. Perusin. conferam centum aureos.

Saracenus.

Montepolitan. Ego Jo. Card. S. Vitalis conferam quadraginta.

Messanen.

Puteus.

Campegius. Ego A. Card. Campegius conferam quadraginta.

Fanen.

Mignanellus.

Poggius. Ego Jo. Poggius conferam 40.

S. Clementis. Ego Jo. B. Card. S. Clementis conferam quadraginta.

Imolen.

Pigbinus.

Pisanus.

Mantuan.

Auria.

Castillionus.

Farnesius. Ego A. Card. de Farnesio conferam quolibet anno aureos centum viginti.

Sancta Flora. Ego G. As. Card. Camer. conferam aureos 120. quolibet anno.

Polus. Ego Reg. Card. Polus conferam centum aureos.

Sermoneta. Ego N. Card. de Sermoneta conferam centum & quinquaginta aureos.

Ferrarien. Ego Hip. Card. Ferrarien. conferam centum & quinquaginta aureos quolibet anno.

Sabellus. Ego Ja. Card. Sabellus conferam quadraginta.

S. Georgii.

Urbinaten. Ego Ju. Card. Urbin. conferam aureos
centum viginti quolibet anno.

Monte. Ego In. Card. a Monte conferam au-
reos ducentos.

Cornelius. Ego Aloy. Card. Cornelius conferam
aureos quadraginta.

BULLA JULII III.

DE ERECTIONE COLLEGII GERMANICI.

JULIUS EPISCOPUS

SERVUS SERVORUM DEI.

Ad perpetuam rei memoriam.

Dum sollicita considerationis indagine perscrutatur, quam sit pretiosum sapientiae & scientiae donum cum probitate vita conjugatum, & quod per illud (illo largiente, a quo procedit omne datum optimum, omneque donum perfectum derivatur) ignorantiae & vitiorum tenebrarum proflicantur, errores tolluntur, & mortalium actus in lumine veritatis disponuntur ; solliciti reddimur & solertes, ut literarum simul & Christianae pietatis studia, ex quibus divina cooperante gratia acquiritur scientiae cum caritate conjugatae margarita, ubilibet, in illis praesertim locis, quae ad ferenda, irriganda, & multiplicanda studia hujusmodi idonea & accommoda esse dignoscuntur, salubria incrementa suscipiant.

§. 1. Hinc est, quod Nos attendentes quanta sit fidelium & strenuorum operariorum penuria, præcipue in illis regionibus, ubi cultus veræ religionis per varias haereses maxime imminutus, & Catholicæ ac sanæ doctrinæ, necnon vita lumen multis errorum tenebris obscuratum est, quan-

tumque Christianæ Reipublicæ & Fidei Orthodoxæ conducat, ut militans Dei Ecclesiæ ubique, & præsertim in Germania, viris exemplani vita & literarum scientia præditis, quorum opera veritatis lumen protendi, & illud obumbrare nitentes dissipari valeant, in dies abundet; Motu proprio, non ad alicujus Nobis super hoc oblatæ petitionis instantiam, sed de mea deliberatione & certa scientia nostris, ad Omnipotentis Dei laudem & gloriam, ac ipsius militantis Ecclesiæ exaltationem, & Germaniæ spirituale auxilium, in alma Urbe nostra, & loco ad id convenienti & apto per infrascriptos Protectores assignando, unum Collegium Scholarium GERMANICUM nuncupandum, cum dote, Ecclesia, vel Cappella, in qua Missæ & alia divina Officia, juxta prævidam ordinationem eorum, qui Collegii gubernationem suscipient, celebrentur, neenon structuris, ædificiis, cameris, & locis, ac dote simili Collegio convenientibus & necessariis, in quo aliquot Nationis Germanicæ Juvenes dociles & boozæ indolis, &, si fieri possit, jam aliqua bonarum artium & sacerdæ doctrinæ principia habentes, Deum timentes, & religionem zelantes, ex Regionibus, Provinciis, & locis Germaniæ educendi, instituantur & aliantur, ac bonis & sanctis moribus imbuantur, neenon litterarum & piaz vitæ studio continuo vacent, sub magistris sive præceptoribus eis per dilectos filios Societatem de Jesu nuncupatam constituendis, qui litteras humaniores trium linguarum Latinæ; Græcæ, & Hebraicæ, ac Logicam, Physicam, & alias liberales disciplinas, & demum Sacram Theologiam publice legant & do-

ceant, & alias ipsorum Scholarium curam, regimen, & administrationem, in his, quæ ad morum integritatem, & verbi Dei prædicationem ac explicationem, & ad officium Christiani Pastoris, necnon bene beataque vivendum pertinent & spectant, suscipiant, & nullis parcendo laboribus, quantum in eis fuerit, ædificant, & divina præcepta eorum animis infigere conentur, & tales se erga eosdem Scholares exhibeant, ut ipsi tandem divinæ legis capaces, necnon ætate, doctrina, & probitate maturi, postquam de Beneficiis Ecclesiasticis competenter provisi fuerint, tamquam intrepidi Fidei athletæ, in suas regiones, ad alios exemplo vite suæ ad Christum trahendos, &, qui id talentum acceperint, ad verbum Dei prædicandum & docendum, curam animalium sibi commissam ad Dei laudem & gloriam ac spiritualem fidelium profectum exercendum & administrandum, necnon hæresum latens venenum deprehendendum, & errores apertos convincendum & resecandum, ac denique Fidem ipsam totis viribus defendendum, ac verbo & exemplo ampliandum, &, ubi extirpata fuit, denuo plantandum, cum animalium salute, remitti & destinari possint, Auctoritate Apostolica tenore præsentium erigimus & instituimus.

¶. 2. Nec non dilectos filios nostros Rodulphum Sanctæ Mariæ trans Tiberim de Carpo, & Joannem Sancti Pancratii Compostellanum, ac Marcellum Sanctæ Crucis Cervinum, & Joannem Sancti Stephani in Cœlio Monte Moronum, necnon Othonem Sanctæ Sabinæ de Augusta, & Jacobum Sancti Simeonis Titulorum de Puteo nuncupatos S. R. E. Presbyteros. Car-

dinales, ipsorum Collegii & Scholarium Protectors & Defensores, ad quos vel aliquem Societas hujusmodi possit pro consilio & auxilio in his, quæ ad commissam sibi curam pertinent, recurrere; quique adducendorum hujusmodi Scholarium, & post studia remittendorum, & quamdiu in Collegio manebunt sustentandorum, curam habeant, auctoritate & tenore praedictis constituimus & deputamus.

§. 3. Necnon Collegium præsumatum, ac illius Scholares & Magistros seu Præceptores, Rectores, & Gubernatores pro tempore existentes, eorumque bona mobilia & immobilia, cuiuscumque qualitatis & quantitatis exsistentia, & in dicta Urbe & alias ubilibet consistentia, ab omni jurisdictione, correctione, visitatione, domino, superioritate, & potestate pro tempore exsistentium Senatoris, Consulum, & Conservatorum ac Reformatorum dictæ Urbis, necnon Reitoris Studii generalis ejusdem Urbis, ac aliorum quorumcumque Judicium, Officialium, & personarum in dicta Urbe & alias ubilibet constitutorum, illaque, ac in propriis eorum rebus & bonis cum eis contrahentes, a solutione & exactione quorumcumque pedagii, gabellæ, bollettini, decimarum, & cujusvis alterius tam ordinarii quam extraordinarii oneris in dicta Urbe, & alias ubique locorum, & ex quacumque causa impositorum & imponendorum eximimus & totaliter liberamus, ac sub Beati Petri & Sedis Apostolicæ atque Nostra protectione suscipimus, Nobisque & dictæ Sedi immediate subjecimus, ac liberos, immunes, exemptos, susceptos, & subjectos, immuniaque & exempta fo-

re & esse, & ita per quoscumqne Judices quavis auctoritate fungentes, sublata eis quavis alter judicandi & interpretandi facultate & auctoritate, judicari & definiri debere.

§. 4. Nec non quidquid secus super his a quoquam quavis auctoritate scienter vel ignoranter contigerit attentari, irritum & inane discernimus & declaramus.

§. 5. Ipsisque Collegio, Scholaribus, Rectoribus, & Gubernatoribus, ut omnibus & singulis privilegiis, exemptionibus, libertatibus, facultatibus, & indultis, quibus Studium generale Urbis hujusmodi & illius Rector præfatus necnon Doctores & legentes in eo quomodolibet utuntur, potiuntur, & gaudent, ac uti, potiri, & gaudere poterunt quomodolibet in futurum, non solum ad eorum instar, sed æque & pariformiter uti, potiri, & gaudere possint in omnibus & per omnia, concedimus & indulgemus, & illa eis communicamus.

§. 6. Neenon Senatori, Consulibus, Conservatoribus, Reformatoribus, Rectori, & aliis Judicibus, Officialibus, & personis prædictis, ac moderato & pro tempore existenti S. R. E. Camerario, Præsidentibus & Clericis Cameræ Apostolicæ, ac quibusvis Commissariis super exactione decimarum & aliorum onerum prædictorum pro tempore deputatis, sub indignationis nostræ pœna, ne, prætextu quarumcumque Litterarum eis sub quibuscumque tenoribus & formis pro tempore concessarum, Collegium, Scholares, Rectores, & Gubernatores præfatos, seu eorum aliquem super præmissis quomodolibet molestent, seu molestari permittant, districtius inhibemus.

¶. 7. Et insuper Regentibus & Superioribus dicti Collegii pro tempore exsistentibus, assistentibus praefatis Protectoribus, seu aliquibus ex eis, aut de eorum consilio, & expresso consentu, illos, quos in dicto Collegio &c alibi per tempus debitum studuisse, ac scientia & moribus idoneos esse repererint, in praedictis facultatibus ad Baccalaureatus, Licentiaturæ, & Doctoratus, ac Magisterii gradus, servata alias forma Concilii Viennensis, juxta Universitatis ejusdem Urbis consuetudinem, seu alias, promovendi, & ipsorum graduum solita insignia eis exhibendi, quodque in facultatibus praedictis sic promoti illa legere & interpretari, ac in eis disputare, & quoscumque gradui seu gradibus hujusmodi convenientes actus exercere, & alias omnibus & singulis privilegiis, gratiis, favoribus, prærogativis, & indultis, quibus alii in praedicta seu aliis Universitatibus & alibi, juxta illius vel aliarum Universitatum hujusmodi constitutiones & mores, ad gradus praedictos promoti de jure vel consuetudine utuntur, potiuntur, & gaudent, ac uti, potiri, & gaudere poterunt, quomodolibet in futurum, uti, potiri, & gaudere possint & debeant in omnibus & per omnia, ac si gradus praedictos in ipsa Universitate, juxta consuetudines & mores praedictos, suscepissent, concedendi & indulgendi.

¶. 8. Nec non pro felici implemento, & salubri directione, ac conservatione dicti Collegii, illiusque honorum & rerum ac jurium tam temporalium quam spiritualium, quæcumque statuta & ordinationes rationabilia & Sacris Canonibus non contraria faciendi & edendi, ac revocandi,

immutandi, corrigendi, & super illorum observatione quascumque pœnas imponendi; quæ, postquam facta, edita, revocata, immutata, & correcta fuerint, eo ipso auctoritate prædicta approbata & confirmata sint & esse censeantur; & juxta eorum dispositionem, sublata quavis aliter judicandi & interpretandi facultate & auctoritate, judicari & definiri debere; ac quidquid securus super his a quoquam quavis auctoritate scienter vel ignoranter contigerit attentari, irritum & inane degenerandi; omniaque & singula alia in præmissis & circa ea necessaria seu quomodo libet opportuna faciendæ & exsequendi, plenam & liberam, auctoritate prædicta tenore præsentium, facultatem & potestatem concedimus.

§. 9. Non obstantibus quibusvis Constitutiōnibus & Ordinationibus Apostolicis, ac ipsius Urbis, etiam juramento, confirmatione Apostolica, vel quavis firmitate alia roboratis statutis & consuetudinibus, necnon privilegiis, indultis, & Litteris Apostolicis eisdem Senatori, Consulibus, Conservatoribus, Reformatoribus, Camerario, Universitatibus, ac earum Collegiis, Rectoribus, Scholaribus, & personis, & aliis praefatis, nec non praefatæ Urbi & Populo Romano sub quibuscumque tenoribus & formis, ac cum quibusvis clausulis & decretis, etiam iteratis vicibus concessis, approbatis, & innovatis: quibus omnibus, illorum tenores præsentibus pro sufficienter expressis habentes, illis alias in suo robore permansuris, hac vice dumtaxat specialiter & expresse derogamus, ceterisque contrariis quibuscumque.

§. 10. Volumus autem quod præsentium tran-

sumptis manu Notarii publici subscriptis, & sigillo alicujus Curiæ Ecclesiasticæ, seu personæ in dignitate Ecclesiastica constitutæ munitis, eadem prorsus fides in judicio & extra, ac alias ubilibet, ubi opus fuerit, adhibetur, quæ adhiberetur eisdem præsentibus, si forent exhibitæ vel ostensæ.

Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam Nostræ erectionis, institutionis, constitutionis, deputationis, subjectionis, decreti, declarationis, concessionis, indulti, inhibitionis, derogationis, & voluntatis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præsumperit, indignationem Omnipotentiæ Dei, ac beatorum Petri & Pauli Apostolorum ejus se noverit incursum.

Datum Romæ apud S. Petrum, Anno Incarnationis Dominicæ millesimo quingentesimo quinquagesimo secundo, Fridie Kal. Septembbris, Pontificatus nostri Anno III.

JA. CARD. PUTEUS.

Jo. Larinen.

L. de Loro.

Loco ✠ Sigilli pendentis.

Registrata apud Joannem Secretarium.

CONSTITUTIONES COLLEGII

AB IPSO S. IGNATIO CONSCRIPTÆ.

Hujus Collegii constitutiones in tres partes distribuentur. Ac primo quidem loco eorum fiet mentio, quæ debent in Germania observari in eligendis Scholasticis, qui sint ad hoc Collégium mittendi. Deinde leges præscribentur, juxta quas vita Scholasticorum in ipso Collégio dirigatur. Tertio loco ea explicabuntur, quæ servanda erunt, cum Scholastici, confecto studiorum suorum curriculo, in Germaniam remittentur.

§. I.

*Observanda iis, qui ad Collégium Germanicum
mittendi sunt.*

1. Ut gravioribus periculis, & vehementius nunc surgentibus primum occurratur, illud, hoc saltem tempore, statuatur, ut omnes in Collégium recipiendi, aut maxima eorum pars, sint ex superiori Germania, atque in ipsa Germanica lingua exercitati: nisi Helvetii, Frisi, Gel-drenses, Clevenses, & ex aliis Septentrionalibus Regionibus aliquot admittendi censeantur, quod hæ Regiones, ut & superior Germania, hæresum morbis videantur laborare.

2. Eligantur Juvenes, ad summum qui virginis unum; ut minimum vero quindecim annos compleverint, & ejusmodi, ut spes sit, non es-

Tom. II.

G

se eos duros nec intractabiles futuros, sed faciles & flexibles, ut Christianos mores cito possint imbibere. Nec vero refert magnopere vigesimum primum annum excessisse, si eluceant in Juvene alia Dei dona, quæ ætatem abunde compensent: & hoc judicium Rectoris prudentiaz. relinquetur.

3. Sint integri ac sano corpore, & quod honestatem & bonam indolem referat. Ingenio & judicio bono prædicti sint. Linguam autem habent expeditam & decoram, ad munus illud cui destinantur recte gerendum, ad proponendum, inquam, in lectionibus vel concionibus Dei verbum, & alios privatis vel publicis colloquiis instituendos; ut non exemplo vitæ modo, sed etiam sermone proximos suos ædificant.

4. Sint bonis moribus, aut certe ea indole prædicti, quæ spem faciat bonos illos & studiosos futuros: quod intelligi ex bonorum virorum testimoniis poterit.

5. Nemo, qui Religionis semel susceptæ, habitum deseruerit, admitti possit.

6. Omnes promittant, sub obedientia Summi Pontificis & Sanctæ Romanæ Ecclesiæ, & in Religione Catholica se, quamdiu vixerint, futuros.

7. Habeant in animo, & constanti voluntate proponant, tum vitam sé (siquidem in Collegium recepti fuérint) Ecclesiasticam acturos, & sacros omnes Ordines suscepturos, quandocumque id per Illustrissimos & Reverendissimos Protectores fuerit injunctum; tum in Collegio tamdiu perseveraturos, donec finem suis studiis imponant, & idonei censeantur qui in Germaniam ad laborandum in vinea Domini ablegari possint.

Quoniam autem hic finis est, cuius gratia Collegium hoc Germanicum est institutum, magna cautio adhibebitur, ne quis huc mittatur, qui non se ad servandum hoc statutum firma promissione obstrinxerit.

8. Quod ad reliquas conditiones attinet, hoc tantum in genere præscribitur, ut eo quisque aptior ad hoc Collegium existimetur, quo maiores in litteris & virtutibus progressus fecerit, vel quo pluribus animi & corporis, ac exterioribus ornamentis abundare, & meliorem sui expectationem excitare videatur.

9. Deputabuntur etiam per eosdem Illustrissimos & Reverendissimos Protectores, qui Germanicos Juvenes ita Romam mittant, ut commeatum pauperibus suppedient, & omnibus de commodity societate prospiciant: quibus illud etiam curæ sit, ne quemquam in Urbem mittant, qui eam ingredi non possit ante finem mensis Maji, aut post initium mensis Octobris, ut tuendæ valetudinis eorum, qui mittentur, ratio habeatur.

10. Deputabuntur per Illustrissimos & Reverendissimos Protectores, qui in Germania Juvenes idoneos, & necessariis conditionibus instruetos inquirant, quibus leges in Collegio observandæ proponantur. Nec ullus admittatur, qui non se paratum esse significet & testetur ad observanda cuncta, quæ fuerint proposita.

11. Cum primum aliquis ex Scholasticis Romanam pervenerit, Rectorem Collegii adibit, qui postquam illum diligenter examinaverit juxta Constitutiones has, ad Illustrissimos Protectores, aut aliquem ex illis de eo referet, ut judicent, admitti ne illum, an excludi oporteat.

Et sic demum, post abjurationem omnium hæresum, in Collegium recipi poterit.

§. II.

Constitutiones in ipso Collegio servanda.

12. Principio admoneantur omnes, Collegium in eum finem erectum esse, ut alantur in eo & instituantur qui Germaniaæ necessitatibus spiritualibus, pro talento quod Dei benignitate suscepérint, opitulentur. Proinde nemini futurum integrum ex eo discedere, vel aliam conditio-nem vita amplecti, absque facultate Illustrissimorum & Reverendissimorum Protectorum, penes quos potestas erit illos cum Beneficiis Ecclesiasticis mittendi, cum commodum videbitur, ad defendam Domini vineam in iis locis, in quibus spes sit, eorum opera & labore fructum ubiorem percipiendum. Promissionem itaque hujusmodi omnes facient, & qui hanc legem violaverint semel in Collegium admissi, præter quam quod in gravem Dei indignationem incurrent, intelligant etiam se gravioribus censuris & poenitentiis subjacere.

13. Quoniam autem ea demum utilis & salutaris doctrina est, quæ pietatis habet fundamen-tum, nec tam decet Christianos Scholasticos de progressu in scientiis, quam de profectu in spi-ritu esse sollicitos; sub ipsum ingressum in Colle-gium de rebus spiritualibus; quæ in primis opportuna videbuntur ad tuendam animi purita-tem una cum timore Domini, & ad tollendam mentem in ipsum Dominum, spatio octo aut

decem dierum instruentur, ut sancta paucorum dierum consuetudine assuefacti, lubenter reliquo tempore portiunculam aliquam diei in conscientia sua examinatione & piis orationibus aut meditationibus, prout edocebuntur, collocent.

14. Singulis diebus Missa sacrum devotis & attentis animis audient. Singulis diebus Dominicis & festis in Dei laudem ad Officium prescriptum simul dicendum mane & vespere convenient, & prædicationi ac lectioni verbi Dei, prout iis injungetur, intererunt.

15. Singulis vero mensibus semel saltem ad sacram Eucharistiam, facta prius humili peccatorum Confessione coram iis Sacerdotibus, qui ad audiendas illorum confessiones instituentur, reverenter accedent.

16. Quod ad studiorum rationem & litterarias exercitationes attinet, nemo suum sensum & voluntatem sequatur; sed permittat se potius Rectoris judicio & arbitrio gubernari. Illi enim curæ erit, juxta sententiam Ilustrissimorum & Reverendissimorum Protectorum ac Præpositi Societatis Jesu, cui ea cura demandata est, singulis prescribere, primum ea studia in quæ ipsos incumbere, & auctores, quibus potissimum operam dare conveniat; deinde tempus, quod in quoque studio poni debeat; tum modum & rationem in ipsis studiis retinendam. Curabit etiam ille, ne quidquam ulli desit, quod ad profectum studiorum necessarium videatur.

17. Nemo nec domi nec extra domum, nisi concio & approbante Rectore, cum quoquam sermone vel scripto conversabitur; ut ita demum caveatur ne colloquia misceantur cum illis, a

quibus inquinari & corrupti potius, quam juvari vel eodem juvare possint. Quare nulli etiam exire domo licebit; aut postquam exierit quosquam progredi, inscio Rectore, & absque consente eo, quem ipse Rector adjunxerit. In domesticis porro officiis & actionibus, & breviter in iis omnibus, quae ad utilitem & salutarem Scholasticorum in doctrina & pietate institutionem pertinebunt, tanta eorum erga Collegii Rectorem obedientia semper constare debet, ut alacris sua promptitudine cognoscere se ostendant, non tam homini parere se, quam Deo, qui per ipsum Rectorem, tamquam per instrumentum suum, eos gubernare dignatur, a quo etiam existimabunt illas se admonitiones & increpationes accipere, quas a Rectore audierint, nec non & paenitentias, quas nonnunquam ad corrigendos leviores ipsorum lapsus injunxerit. Nam de gravioribus nihil hic dicimus, nec etiam timendum est umquam futurum, ut in tam sancta societate gravia crimina ultra admittantur, quæve magnum aliquod offendiculum aliis afferant. Verum si id aliquando (quod Dominus avertat) acciderit, autores protinus ex domo, tamquam contagiosæ oves, expellantur, ne reliquos inficere possint.

18. Singuli singulos, in quibus dormiant, habeant lectos.

19. Vixus erit conveniens, nec ullus in eo peculiaris erit delectus, nisi qui apud omnes Catholicos servari consuevit. Nullis etiam aliis jejunii, quam iis quæ Ecclesia indicit, quisquam adstringetur; & ne ad illa quidem, qui per ætatem vel corporis infirmitatem non tene-

retur. Licebit tamen cuique adjungere ex propria devotione quæ velit, modo id sciente & consentiente Rectore faciat.

20. Vestitus erit honestus, & qui deceat viros Ecclesiasticos; ita ut omnes pileum clericalem, & externam vestem talarem gestent, quæ eam habeat formam, quam maxime convenire Illustriissimi & Reverendissimi Protectores judicaverint.

21. Nulli licet ullam apud se pecunias habere, sed: quoscunque vel Scholastici ipsi attulerint, vel amici aut cognati ad eos miseris, Rector, tamquam depositarius, ad ipsorum peculiares sed necessarios usus servabit, absque cuiuscumque dientia neque libros neque ullam aliam rem etiemo aut debet.

22. Danda est opera a Rectore, ut quicunque in Collegio fuerint, multis utilibus exercitationibus assidue excolantur; utque non tantum scribendo & inter se conferendo, aut disputando, verum etiam docendo & concionando exerceantur; denique ut illa ferre arma & reges assuecant, quorum præsidio uti eos aliquando ad suorum spiritualem salutem (quæ ab immanissimis hostibus oppugnatur) vindicandam & defendendam oportebit.

23. Curabitur quoque ut certis temporibus honestæ ipsis Scholasticis relaxations concedantur, quæ & remittendis animis, & corporum valetudini tuendæ conducant.

§. III.

*Statuta servanda cum aliquo ex Collegio
in Germaniam remittuntur.*

24. Nullus ex iis, qui in Collegio fuerint educati, in Germaniam amandabitur, quin prius ad Illustrissimos & Reverendissimos Protectores per Rectorem, aut aliquem alium de Societate Jesu referatur, & eis constet de non penitendo ejus in bonis moribus & doctrina profectu, ac quod merito sperari possit futurum cum utilem populo illi, ad quem mittitur, bonumque aliquem fructum in Dei gloriam & animarum salutem ex ipsis labore percipiendum.

25. Ipsi vero Illustrissimi & Reverendissimi Protectoriibus incumbat, pro cura quam usurpare dignati sunt, providere, ut Ecclesiastica Beneficia, ipsis Scholasticis, juxta rationem talenti & dignitatis cuiusque, conferantur; & propicere ad quem potissimum populum quemque mitti conveniat, spectato tantum augmentatione divinae gloriae, & ipsorum populorum necessitate. Considerabunt etiam illi, an expediatur aliquos in universam Germaniam mitti, & nullis certis urbibus destinari, ut medicinam nunc unius partium alteri adhibeant, ut judicaverint morbi rationem exposcere.

26. Discendentibus in Germaniam, si nullos illi proventus ex suis Sacerdotiis percepirent, & commeatu omnino destituantur, Collegium ipsum viaticum impertietur, & omnia caritatis signa demonstrabit, ut optimum & christianissimum opus parem principiis & progressu exitum habeat.

LIBER SECUNDUS.

Germanici Collegii instauratio, & Hungarici institutio sub Gregorio XIII. Ubi quedam de primo Rectorre Michaele Laretano.

i. **G**regorium XIII. Collegii hujus Conditorem Parentemque vulgo haberi, atque hoc passim nomine compellari, mirabitur nemo, nisi qui forte ignoret quantum ad ejus amplitudinem, dignitatem, firmitatemque conculcerit; quod certe tale est, ac tantum, ut non tam conservatum ab eo, atque instauratum, quam ex integro conditum videri, dicique debeat. Nam & sedem ei certam, & amplos redditus, & leges, & privilegia attribuit, & denique Collegium ipsum ita ordinatum, auctum, ac rebus omnibus ad perennitatem constabilitum reliquit, ut Ignatii yaticinio, de quo supra memoratum est, fidem affirmaverit. Jam haec quemadmodum facta transactaque sint, nos hoc libro breviter evolvendum suscipimus. Gregorius ergo, qui Hugo Boncompagnus antea dicebatur, Pontifex factus, principio alia omnia quam Germanorum Collegium cogitabat, in eam maxime

curam intentus, ut susceptum a Pio Decessore quoniam sacrum opiumque bellum prigerat ad versus Thraciam, recente ad Echinadas, navae li prælio attritum, atque anima consternatum, qui si paulo acris pemeretur, & victoriae cursum Christiani prosequerentur, haud vana debellandi spes erat.

2. Et jam tractis in sociale bellum, præter Hispanias Regem, Venetis, aliquis Italiae Principibus, & ad Pontificias adjunctis eorum viribus, magnam paraverat classem longarum navium, milite, atque omni bello copiam instructam, in Terciam expeditionem iturahmo. Cum statum bellum apparatum orta interduces ex dignitatis emulatione discordiantibus, sacerdotum foedus abruptit, classemque ipsam foede dissipavit, nulla relata spe denouo ea posterum coalitaram. Id acerbissime forens Pontifex dolebat, tam leviter de causa ita corruptam occasionem pulcherrimam gerendæ rei, quæ si successum haberet, haud dubie reddituram ad obedientiam & fidem Ecclesiæ Romanae gentem Græcorum, post tam longum inveteratumque dissidium, confederat. Ac saepe ea de re, ut se dabant occasio, ignorabatur.

3. Forte fortuna in eumdem sermonem devenit cum Cardinali Truchsesio, Episcopo Augustano, qui negotii cajuspiam causa adebat, viro capud ipsum mire gratioso, atque ipsi pietate reverenter, factaque sibi dicendi quæ vellet, quæque sentiret facultate, se

vero, ait, si sui res esset arbitrii, minus de Græcorum fide atque obsequio paro prope jam desperata, fore sollicitum, magisque ad gentem Germanorum, que pericolo quidem proxima esset, spem tamen aliquam rerum meliorum adhuc ostenderet, curas ac studia conversurum. Recentem animirum malorum Germaniam laborare, Græciam inveterato. Illi salutaria futura, quæ adhiberentur remedia, non item latet, quam diuturnitas ipsa morbi, ac longa possessione reborata mali visu faceret incurabilis. Denique facilitorem videri trajectum alpium ad Iuvandam Germaniam, quam Egei maris ad Græciam vindicandam. Perplacuit oratio Pontifici. At quod tandem, inquit, consilium das, quod ex usu Germaniae futurum sit? Cui Cardinalis Opportune frequentes in Urbe sunt Patres Societatis Jesu, ad sui Comitia Ordinis convocati, nam decesserat eodem anno MDLXXII. Franciscus Borgia summus Societatis Praeses, ac de successore agebatur), estque præ aliis ille Canisius, notissima vir doctrina ac pietate, quo rerum Germanicarum nemo consultior. Hunc si audieris Beatissime Pater, quid agendum consulendumve sit, quid publicæ intersit rei, facile intelliges.

4. Canisii nomen, rebus in Germania gestis celebratissimum, miram Gregorio cupiditatem injectit hominis de facie cognoscendi. Eum itaque acciri ad se confessim jubet. Atque ut affuit, blande compellatum, multa

rogat de statu rerum in Germania, quæ spes, quæ ratio hæreses profigandæ sit. Canisius, in sermonem ingrediens, plus quidem nimis ait afflictam in ea plaga rem Catholicam esse, non adeo prostratam tamen ac perditam, ut non restituiri Deo propitijs queat. Operas tantum deesse, quæ Vineam excolant a fero Apothe more decesserint. Ceterum, si adhibetur industria, si operi insistunt rati struunt, nech pauci, posse enim ergo quæ integra adhuc sunt conservari, quæ collapsa sarciri. In Ecclesiis Cathedralibus Collegiis Sacerdotum esse, & in numero & dignitate splendissima, quæ Religionis totidem veluti propugnacula videri possint. At multum intercedit quales sibi sint Sacerdotes, sola ne genere claritate, an etiam doctrina, ac vita integritate conspicui. Ex iis enim, ab his quæ eligi Episcopos magnis Principibus opibus ac potentia pares, certe haud multum impares, qui si parem potestati virtutem jungant, Religionem tueri facile possint. Paracras deinde esse amplias, & magni caestus, at non dignioribus plerumque committit, sed nobilioribus, nulla interdum doctrina, nulla ad pascendum gregem indole. Inde virps novæ superstitionis latius diffundi, inde operæ factionis crescere, inde omnia humana ac divina jura confundi. Quæ sat copiose elocutus, tam ad Collegium Germanicum deducto sermone, multas maximasque ejus utilitates exposuit. Sapienter sane fe-

esse Pontificem Petrum III. qui in urbe Religionis sede hanc virtutis palestram Germanie Juventuti aperuerit; pessimo publico factum esse; quod perfidere eam, ut constaterat, occipatus morte non potuerit. Hoc uno instituto, si stabile firmumque sit, stare Catholicam rem in Germania posse. Optandunt tamen sibi videri, ut Alumni post hac; non solum numero plures; sed; quatenus possit; eo sint genere, ut ad splendida Ecclesiarum Sacerdotia, atque ad ipsas adeo Insulas non nisi potentioribus tradi solitas, aspirare queant. Id si fiat, nullum opinione sua praesentius afferri posse. Germanie laboranti subsidium, hoc uno cetera contineri. Ita loquentem tacitus, ac cogitabendo similis audiit Gregorius, numquam intentatus. At ad extremum: Equeum est, inquit, ut quis Julius posuit Collegii fundamenta, per nos ad fastigium attollantur. Nec plura effatus, facte bene preecantis signo, Canarium dimisit.

5. Truchsesius statim, Moronusque Gardinales, quibus ea res maxime cordi erati, de colloquio, colloquique exitu tertiores sunt facti, nullamque sibi intulerunt moram ad intendendum Pontificis animum, de quo tam laeta concepta spes erat. Redit ad Pontificem captata occasione Truchsesius, adit ex compagno Moronus, nec jam de Graecia, sed de Germania cogitantem, atque ultero de Collegio disserentem, ac deliberantem audiunt,

Gratulantur consilium, non utile solum, sed in rem presentem necessarium, atque unicūm. Facile quin etiam factū demonstrant, ne differat hortantur. Sic ambo sua curren-
ti sponte stimulus subjiciētes tenuerunt au-
toritate ut negotium maturaret, & manus
operi quam ocyssime admoveret.
116 Forte per eos dies Jesuitæ novum sibi
Præpositum Generalem creaverant Everardum
Mercurianum. Huic P̄entifex ad se accersito
significat, venturos sub Autumnum Germanos
Adolescentes centum. Det ipse operam,
ut iis locis in Collegio, & quæ usui sunt
omnia præsto sint. Se censum perpetuum,
quo alantur, præbiturum. Quo tamen usque
pertingere census debeat, habita ratione sum-
ptus in singula capita faciendi, inquirat di-
ligenter, referatque ad se. Nihil distulit
Mercurianus imperata facere. Quodque ad
censum attinet, disceptata inter Collegii eco-
nomos re, subductisque cum cura rationibus,
confectum est, haud minus decies mille aureis
opus esse, siquidem Alumnis centum præsta-
ri ex toto viatum, vestitumque, atque om-
inem cultum corporis oporteret.

7. At quando ad eum numerum excessuri
essent Alumni, Convictoribus, qui longe ma-
jori essent numero, locum non relinqui. Ut-
que non desit locus, tantam diversarum gen-
tium Juventutem sub eodem tecto contineri
nullo modo posse. Satis jam superque experi-
mento constare quantum quietis domesticas

intersit Germanis Italos non commisteri. Unam samdemque disciplinam Adolescentibus oculi, ingenio, institute vita diversis, aptari haud quicquam posse, diversam non expedire. Aut igitur deprecandam Collegii administrationem, aut eminino Juvenes separandos. In id omnes Collegii Praesides & administrati consentiehant. Quod ut accepit, Battifex, sequaque patulari intelligens, vetuit, jam tum ne praeter Germanos alii deinceps in Collegium recipierentur. Nec ita multo post Convictores, inquit, dem Societas, institutione fruivallent, in Seminarium Romanum migrare jussit, nec ullis, cuiusquam intercessionibus ab eius sententia se dimoveri est passus. Verum ad id nisi aliquanto post non auctoyentum; & quo facta modo sit Juvenum separatio, annis infra dissenserimus.

8. Primas quam haec agerentur, ad Germanas Principes Gregorius scripsit, de qua ratione consilii sui, quod ad nationis Germanicae utilitatem, ac decus unice spectaret, eos dequit, rogans ut voluntatem erga ipsos suam benevolam oppido paternamque a gratia acciperent animo, & quam suscipient de rebus eorum curam, quo possent ipsi modo adjutarent. Nec eo contentus, delectum e Sacrae Rotæ Auditoribus Gasparem Gropperum, virum industrium, & expertum fidei, profici in Germaniam cum potestate Legati Pontificii, singulos adire Principes, qui Catholico nomine censerentur, atque iis eadem a se re-

nunciare jussit, hoc insuper adjuncto mandato, ut quacunque transiisset, conquereret selectioris indolis adolescentes, ac sua commendatione instructos Romanum ablegaret. Eadem mandata per litteras dedit Joanni Delphino suo apud Maximilianum Cæsarem Legato.

9. Qui dum injunctas pro se quiesque partes e longinquo exequuntur, ipse proprius operi manum admovit. Primum omnium fuit diploma foundationis, quod VIII. Idus Augusti, anno MDLXXXIII. rite editum obsignatumque est. Eo diplomate profitebatur Gregorius, se in spem Germaniae, olim Religio-nis cultu inclytæ, sed jam nova Lutheri superstitione miserandum in modum pollutæ, Collegium ejus gentis conditum in Urbe velle, ac porro condere. Ne vero eveniret sibi quod Decessori suo Julio, ut prius excederet vita, quam Collegium ipsum firmatum probe constabiliumpque esset, atque inde omnia decedente se ruerent, ei jam tum vestigia annuum aureorum decem millium in perpetuum assignabat, cuius pecunia partem constituebat in Sacerdotio S. Sabbæ, partem reliquam aliunde se suppleturum, si vita suppeditaret, spondebat, atque interim ex Krario Pontificio pendi jubebat.

10. Primum itaque inter dotalia Collegii bona Sacerdotium, quod dixi, S. Sabbæ fuit; quod quale sit, non abs re puto erit paucis exponere. Templum est amplum ac per-

ve

vetustum, in Colle Aventino prope ad Urbis mænia situm, domus olim, ut perhibent, Sanctæ Silviæ, magni Gregorii Parentis, quæ hinc Filio adhuc Monaco, & in Monasterio S. Andreæ degenti, legumina, ut est in historia, solebat mittere. Cujus memoriaræ conservandæ causa, Ara in eodem Templo Sancto Pontifici, Matrique ejus consecrata etiam nunc visitur. Locum occupavere priscis temporibus quidam ex Græcia Romam adveSSI Monachi, ibique Monasterio condito sub appellatione Cellæ novæ, & strûcto in honorem D. Sabbæ, magni inter suos nominis Cœnobiarachæ, templo, diu consedere, tanta opinione virtutis, ut anno reparatæ salutis DCCLXXX. Petrus Monasterii Abbas dignus sit habitus, qui Concilio Nicæno secundo pro Adriano Pontifice præsideret. Græcis successere sæculo XII. Monachi Cluniacenses, Cluniaco evocati a Pontifice Lucio II. cujus liberalitate, non Cœnobium modo, sed & prædia quædam non contemnendi proventus accepere. Variantibus decursa temporis rebus, Cluniacensibus subrogati sunt Cistercienses. Monachis tamen nihil relictum, nisi habitatio cum censu modico, Templique usus, & cultus. Prædia, juraque omnia cum omni reditu, Abbatibus externis, quos nunc Commendatarios nominant, concessa. Horum postremus fuit Innocentius de Monte Cardinalis, sordido genere, corruptis moribüs vir, quem adhuc adolescentem Julius III. in Sacrum Se-

Tom. II.

H

natum legerat, quamque in familiam inseruerat. Huic, quod solutiorem probrosaurique duceret vitam, id Sacerdotium ademit Pius IV. transtulitque ad celebre Nosocomium S. Spiritus. At Gregorius XIII. hoc vestigialis additamento haudquam indigere arbitratus regiae prope opulentiae Nosocomium, id omne in dotem Collegii Germanici cedere maluit, cui ipsum quoque Templi ac Monasterii aedificium addixit, Cisterciensibus ad Sanctæ Crucis in agro Sessoriane translatis. Sacerdos e populo unus modo residet ad S. Sabbæ, Coenobii Templaque custos & cultor, cui pro ea cura merces a Collegio penditur. Ilue tamen procedunt Alumni certis intra annum diebus, ac divinorum officiorum majestatem Templo solitario ac squallentij reddant.

11. Cæterum S. Sabbæ redditus haud pluris aestimabantur aureis bis mille bingentis, impar sane fundus Alumnis centum sustentandis. Vedit Gregorius, eaque propter addidit aureos mille ducentos ex distributione anni, quem recens creati Cardinales accipiunt, Collegii subsidium haud leve, si fuisse perpetuum. Verum id Pontifex Sixtus V. postea abrogavit.

12. Atque hoc specimen primum Gregorii erga Collegium munificentia fuit. Quo accepto Alumni, tam propensam Pontificis erga se voluntatem admirati, verterunt se ad fontem omnis beneficentia, ac debitas largitori Deo gratias in communi pereolverunt, Psal-

mum *Confitemini Domino quoniam bonus al-*
terno ac læto canticu decurrentes. Atque inde
 mos invaluit, qui etiam nunc sancte retine-
 tur, ut recolendæ causa memoriarum anniversa-
 riæ, tum Julianæ institutionis, tum Grego-
 rianæ Collegii instauratioñis, quæ duo in
 Augustum mensem inciderunt, idem ab Alum-
 nis Psalmus pridie ejus diei, quæ proxima
 est post calendas sextiles dies dominica, quo-
 tannis decantetur.

13. Eluxit deinde Gregorii liberalitas in
 nova domo, ad quam traduci ex Palatio Co-
 lumnensi Alumnos visum est oportere. Pla-
 cebat maxime ea pro Collegio domus, quæ
 locata pridem fuerat Seminario Romano, in
 regione, uti docuimus, S. Eustachii, prope
 ad Palatum Vallense. Et facile adduceban-
 tur Seminarii Præsides, ut eam Collegio Ger-
 manico sublocarent. Veruntamen rependi si-
 bi postulabant impensas in ea adornanda fa-
 ctas, quæ res argenti summam non mediocrem
 hauserat. Et super hæc in usum familie fre-
 quentioris aptanda rursum erat, ac nova sup-
 pellecile instruenda, quod fieri sine ingenti
 sumptu non poterat. Hærente ad id alliso
 quasi vadum negotio, medium se injectit Gre-
 gorius, ac repræsentata de suo pecunia,
 Collegium ab ea cura liberavit. Quin digres-
 so inde Seminario, atqne aliam in sedem ad
 S. Mahuti, ubi nunc est, translato, præter
 impensas in domo aptanda ornandaque factas,
 instrui rebus necessariis Penum, Cellam, Ve-

stiarinm, cæterasque officinas jussit, ne quid imparatum offendenter venturi ex Germania Juvenes, atque in id quanto opus fuit prolixe contulit. Hæc dum aguntur, venere a binis quos supra memoravi Legatis Pontificiis, Gropperò ac Delphino, litteræ, conscriptos jam aliquot juvènes, ac propediem itineri se daturos nunciantes. Eo nuncio promoveri summa festinatione, perficique omnia.

14. Mercurianus, ad operis perfectionem Rectorem novum novæ Collegio imponendum ratus, virum delegit, quo non aliis virtute prudentiaque ad id munus aptior, Michaelem Lauretanum: Quem ego virum si alterum post Gregorium Collegii Patentem dixerim, nimius fortasse videar, vere dixerim tamen. Adeo quæcumque rite recteque in eo, lege vel more, sancta institutaque sunt, ad ipsum tamquam ad auctorem primarium sunt referenda, qui nullam industriæ partem ad formandos Alumnos prætermisit, & præfeturam eam annos continenter duo de viginti eximia cum laude gessit. Lauretano administrum, & curarum socium adjunxit Fabium Amadæum. Huic exterior disciplina concre-dita. Studiorum regimini Lucam Pinellum, interiori foro Fridericum Sanctinum præfecit, præter alias minoris ordinis præfectos.

15. His autem vix dum explicitis rebus, adsunt ex Germania Juvenes octo, aliorum, qui sequebantur, præcursorès, ac nuncii. Unus ex his, Joannes Pistorius nomine, pri-

die quam in Urbem discederet, bona fortunaque suas inter egenos diviserat, contemptu scilicet dicitiarum parandam sibi viam ad hoc vitæ institutum, tamquam ad Apostolatum, arbitratus. Tanta Collegii hujus existimatio apud Germanos erat!

16. Ab horum adventu, qui & amantissime a Laurethano excepti, & Alumnis cæteris sunt aggregati, decreta separatio est Juvenum, & præfinita dies Octobris mensis XVII. festam S. Lucæ diem proxime præcedens, qua die Alumni e Columnensi domo ad Vallensem, seorsum deinceps viaturi, traducerentur. Vulgata per Collegium re, non est dictu facile quantus Juventutem eam omnem incesserit mœror. Coaluerant namque ex longa societate convictuque animi, ut ægre jam, nec sine acerbo doloris sensu possent divelli. Quanto aberat proprius, tanto sauciabat acerbius amari divertii appetens dies. Dolori itaque mitigando Thomas Ludovicus Victoria, artis musicæ id temporis Magister insignis, Psalmum *Super flumina Babylonis* ad modos flebiles composuit, quem suavi concentu repetitum audire saepius juvit.

17. Illuxit tandem præstituta separationi dies, ac posteaquam ultimis salutationibus inter questus & lacrymas satis indultum est, sole oeciduo Lauretanus Alumnos duos & triginta cum attributis sibi Patribus, longo ac silenti agmine, paratam in domum deduxit, relichia in magno luctu, ac tristissima com-

ploratione Convictoribus, quos paulo post e domo Columnensi amotos nova Seminarii Romani sedes accepit, ad S. Mahuti, ut diximus, collocata. Instructum jam ante fuerat religionibus obeundis Sacellum opportuno intra domum loco. Huc itum est recta, ac fusæ ad Deum pro gratiarum actione preces, tum etiam ut auspicato esset quæ capiebatur domus possessio. In sacellum denuo conventum est intentis tenebris, ac post Sanctorum pias invocationes, præeunte verba Lauretano, in communi peractas, aspera diverbatione se quisque nudatis tergis cecidit, illud comprehensantibus cunctis Deum, ut suo fortunaret numine Collegii primordia, ut bonus, ut præsens adasset rebus, atque inde bene ac feliciter omnia verterent. Die postero Rector, rursum Conventu Alumnorum habito, apta loco ac tempori verba fecit, demonstrans quid ab iis Deus, Vicariusque ejus Pontifex Maximus, quid homines superique poscerent, quanta de ipsis spes & expectatio esset. Qua oratione ad cultam Christianæ pietatis incensis, peracta re divina, sua ipse manu Eucharisticum panem impertiit. Transactis per hæc, aliaque Religionis officia horis antemeridianis, quod superfuit diei adeundis quibusdam sanctioribus Urbis Templis datum est.

18. Ecce autem, paucis interjectis diebus, adest insperato ex aula nuncius, velle Pontificem Collegium suum invisere, & perendie affuturum. Parata continuo sunt, ut in

angustia temporis licuit, majestati excipiendæ necessaria. Mundata domus, Sacellum holoserico intectum. Et ipsa re Pontifex ad præstitutam diem, quæ fuit Octobris mensis septima supra vigesimam, affuit cum Cardinalem ac Procerum splendido comitatu. Venientem excepit provolatus in genua cum primariis Patribus Mercurianus, & in Sacellum recta deduxit. Quo loco ut consedit, pauca cum Patribus collocutus, acciri ad se Juvenes, quorum esset cupidissimus, jussit. Illi haud cunctanter vocati inferunt se, procumbentesque in genua, adoratum procedunt, mixto gaudii, ac reverentie sensu. Quos sibi ad pedes accidentes Sanctissimus Senex vix non manantibus gaudio lacrymis contuebatur, affabaturque, ac fausta prece prosequebatur. Ex iis unus, experhestioris ingenii, & præclaræ speciei Adolescens, brevi, quam paraverat, nec inconcinna oratione communi omnium nomine gratias egit Pontifici pro immortalibus ejus in Germanicam gentem meritis, pro singulari erga se benevolentia, pro eoque nominatim honore, quo Collegium eo die esset dignatus. Cui Gregorius pauca, sed plenissima humanitatis verba reposuit. Tum assurgens, circuire domum, angulosque ejus omnes instituit. Conclavia singula, Bibliothecam, Triclinium, officinas ipsas curiosissime perlustravit, magnopereque probans omnia, & quantumvis sumptum recte in ea domo collocatum affirmans: Quid est, inquit,

quamobrem non coematur domus in Collegii formam tam apte commodeque instruclia? Quanti tandem venire poterit? Sed quanti quanti veneat, nobis curæ erit pretium solvere. Ad ea Lauretanus modeste intercedens, domum specie ordinatissimam, multis maximisque incommodis laborare ostendit. Minus in primis laxam pro numero Alumnorum, qui ex Germania expectarentur, esse; & continenda intra disciplinam Juventuti amplam sane, spatiösamque esse domum oportere. Nullam præterea adjacere ædem sacram, in qua Juvenes Ecclesiastici Ecclesiæ ministeriis exercerentur. Si qua esset hujusmodi, eamque ad se trahere Collegium posset, id enim vero ex usu ejus futurum maximopere.

19. Alias addidit hand levius momenti causas, quæ ita animatum Pontificem, omniaque Collegii utilitatibus metientem, ab emptionis proposito depulerunt. Cæterum ab hoc Gregorii adventu congressuque omnia deinceps Collegio procliviora sunt facta. Est in Lauretani monumentis ipsius manu conscriptis, sibi post illum ditem, non tempus captandum, non molles quærendos fuisse aditus, ut a Pontifice in colloquium admittetur. Patuisse sibi qualibet die, qualibet diei hora velum; nec vero parce, aut meticulose emendicanda sibi fuisse pecuniarum subsidia, quæ ultro nec poscenti ingereret beneficu Princeps, ac liberaliter erogaret.

20. Gubernati hactenus Alumni fuerant iis

legibus, quas ab ipso B. P. Ignatio conscriptas alibi diximus; & erant plane ad indolem usumque eorum quam maxime accommodatae. Tamen quod non omnem complecti disciplinæ rationem viderentur, placuit, servata methodo Ignatiana, quædam explicatius exponere, quædam etiam de novo jubere. Novus itaque legum est propositus Codex, cui Cardinales Moronus & Comensis, duo ex Protectoribus, ut est in Authographo, subscripsere:

21. Alii interea atque alii supervenire ex Germania Juvenes eo numero, ut brevi ad centum censerentur. Huic multitudini angusta cum esset domus, jungenda ligneo ponte fuit cum alia e regione posita, in qua pars familie est collocata. Ita res pro præsentí utcunqne composita. At Lauretanus explorabat, imminebatque in occasionem, si qua alia vacaret domus amplior, quæ & situ comoda esset, & templum aliquod haberet adjunctum. Namque id maxime in rem suam fore arbitrabatur.

22. Omnia circumspicienti, occurrit Palatium adhærens Ædi D. Apollinaris, in quo nullam desiderares earum rerum, quas ipse postulabat. Huc ut intenderet animum effectit obitus Caroli Cardinalis a Lotharingia, qui D. Apollinaris titulo insignitus cum esset, adnexum ei Palatum ratione tituli possidebat. Quamquam autem id habitandum accepérat Lotharingi permissu Cardinalis Ale-

mandrius, tamen Titularis morte vacans ac vacuanus videri poterat. Lauretanus ergo, occasionem velut in sinum sponte illapsam aripiens, rem ad Pontificem detulit, qui nihil moratus, suppresso D. Apollinaris titulo Cardinalitio, non Palatum modo, sed omnes ei tanto adnexas aedes Germanorum Collegio in perpetuum addidit. Datum est hac de re diploma. Ides Januarii, anno MDLXXIV. Possessio tamen dilata in annum proximum erat, ut spatium Cardinali Alexandrino reliquisque per aliam sibi habitationem compendiari posset.

Atque hoc medio tempore efficit Lauretanus pontificis sacra quoque Aedes Apollinaris, ita suscipit potestatemque Collegii cederet; quod tamen aucto reno cujusquam injuria eveniret, hanc sine praesenti Numinis ope est impetratum. Erat nimis Aedes ea, ut loquimur, Collegiata, & Parochialis. Et Gregorius, ut innotescat Germanorum Collegio faveret, sua estimis possessione depellere Canonicos, qui hinc nomine ius bonum in id templum esset, animam non inducebat, nisi assensus eorum accedepet. Quod vero Lauretanus? Exorata epmis superum ope, precibus etiam in id, jejunio, piaculisque aliis in commune impreparatis? Canonicos adiit singulos (quinque omnino gerant cum Praeposito uno), rogavitque, vellestne suum templum Collegio Germanico in tempio & bono cedere, suis aliqui reditus titulisque dum viverent fruituri, omni-

que ejus cura in posterum exsoluti. Subin-
gressuros nempe eorum in locum Alumnos-
centum, divinis officiis operaturos, & quos
ipsi celebrare consuissent sacrorum ritus, cum
fide celebraturos. Tantæ vetustatis ac reli-
gionis templo, sublato licet Canonicali Col-
legio, nihil de suo splendore cultuque detra-
ctum iri. Responsum est placere, quodque
obstupescas, dissentiente nemine. Quod cum
privatum singuli, deinde omnes re in commu-
ni deliberata confirmassent, ex conventione
factum est decretum, ac Pontificio diplomate
confirmatum, ut templum D. Apollinaris tran-
siret in potestatem Collegii Germanici, & sa-
cris in eo cæremoniis Alumni deinceps fun-
gereptur, Canonicorum Collegio penitus ab-
rogato, quorum annuæ pensiones post de-
cessum eorum itidem Collegio Germanico ce-
derent.

24. De Parœcia sancitum, ne moveretur
loco. Parochos tamen in posterum instituerent
destituerentque pro libito Cardinales Collegii Pa-
tronii, atque intra Collegii parietes Parocho
S. Apollinaris jus nullum, nulla potestas es-
set. Quibus ita constitutis rebus, templi pos-
sessio est capta, & Sanctissimæ Trinitatis
festa luce Alumni, qui jam in proximum
palatium transierant, primum in eo Sacrum
post solemnem ejus diei psalmodiam augustio-
re ritu peregerunt, anno MDLXXV. Ea por-
ro tam fausta lux etiam nunc ob facti me-
moriam præcipue religionis Alumnis est, &

recoli quotannis solet Psalmus *Confitemini Domino, & invocate nomen ejus*, quem præter alios ea die concinunt.

25. Priusquam ulterius progrediamur, si quidem D. Apollinaris templum vetus postremis hisce temporibus dejectum est, ac novum a fundamentis erectum, ne una cum parietibus adempta posteris memoria ejus sit, licet mihi hoc loco totam ejus historiam altius repetitam ad legentium eruditionem paucis complecti. Vetustissimum id fuisse templum nemini dubium est. Id manifeste monstrabat, non tam structura ædificii, quam alte subsidens pavimentum, atque adeo depresso, ut descensus in illud multos per gradus esset. Nec enim in tantam altitudinem attolli circum humus, nisi plurium sæculorum intercursu potuit. Et quæcumque visuntur Romæ sic demersa terræ ædificia, antiquissimi esse temporis constat; sensim elato scilicet viarum solo, seu pulvere deciduo, seu veterum ædificiorum ruinis, seu decurrente ex alto, semperque luti aliquid relinquentे aqua pluvia, seu qua alia, quæ demum cunque sit, causa. Apollinis fanum fuisse eruditæ putant, primo bello Punico extructum, in cuius dedicatione institutos in honorem Apollinis ludos Apollinares Livius tradit. Inde regionem eam Urbis, inter Tiberim & Circum Agonalem sitam, Apollinarem fuisse dictam. Sanctum vero Pontificem Silvestrum ajunt, ut celebris in Urbe regio, quæ

a superstitione Ethnicorum numine habebat nomen, a Divo cognomine in posterum denominari pergeret, purgatum ab impuro cultu fanum D. Apollinari Ravennatum Episcopo consecrasse.

27. Utcunque hæc sint, illud constat, temporibus Hadriani Pontificis Basilianis quibusdam Monachis, qui metu Leonis Isaurici & Constantini Copronymi, sacras Divorum reliquias nefario bello insectantium, ex Oriente profugerant, id templum fuisse traditum, insigni Cœnobio ad eorum habitationem extructo; per eamque occasionem avecta ab iis sacra corpora Sanctorum Martyrum Eustrathii, Eugenii, Auxentii, Mardarii, & Orestis, sub templi hujus æra maxima fuisse condita. Quod cum pro certo habeatur, etiam nunc dies eorum Martyrum festa, Decembribus mensis tertia decima, præcipuo apparatu ac pompa celebrari in D. Apollinaris est solita. Depulsis inde Monachis Græcis, Cœnobium sacratae Deo Virgines occupavere. Quamdiu tenuerint, incomptum mihi est. Secutis certe temporibus Apostolicæ, ut vocant, Pœnitentiariæ sedem ibi extitisse indicabat præfixus marmori superliminari lapis, his notis inscriptus *Officium Pœnitentiariæ Apostolicæ*, quem lapidem pro scribus Curionis locatum ipsi vidimus. Paraciam esse antiquissimam constat. Sed quo primum tempore ea dignitas addita templo fuerit, incertum; quamquam id ad tempora Caroli Magni domestica referant monumenta, Ti-

tulum in Teo Cardinalium primus habuit Joannes Baptesta Pallavicinus, qui etiam tantum se posuit æris, quanto opus fuit instituendo iusta Canonicorum Collegio. Hoc tamen nisi aliquanto post non est institutum, sedente in Petri solio Clemente VII., & Joanne Domini. eō de Cuppis Cardinali titulum S. Apollinaris obtinente.

28. Prætereunda non est effigies Divinae Matris, clara miraculis, quæ in porticu templi hujus depicta muro visitur, & magna populi religione colitur, ab ipso etiam artificio spectanda, quippe opus excellens, Petro Perusino peritorum judicio assignatum. Ut detta primum fuerit anno MDCXXXVII. imago sacra, quæ calce super inducta latebat; ut cœperit statim miraculis inclarescere, longum esset commemorare. Et propria ejus rei circumfestur historia, parvo libello comprehensa, quam qui velit facile inveniet. Quod ad rem pertinet, in molitione novi templi, quæ memoria nostra facta est, quamquam omnia diruebantur, servata est Virginis imago integra, pariete circumiecto, ac rursum publicæ venerationi proposita in novo atrio, quod a reliquo templo disclusum est de industria, ut quavis hora diei adentibus pateat. Atque hæc de templo D. Apollinaris.

29. Palatum illi adhærens, quod Alumni habitandum sumpsere, Guillelmum Rhotomanensem, & Hieronymum Roboreum Cardinales habuit auctores, ut eorum insignia, vel

lacunaribus depicta, vel parietibus affixa ubi strabant. Sed jam nullum eius extat: vestigium, novo, ut infra dicemus, ac sane cetero modiore aedificio excitato. Et nos ad narracionis textum, post longiusculam, non inutiliter tamen, excursionem convertimur.

30. Tradita, ut dictum est, Collegio Germanico Apollinaris Aede, Lauretanus ad eam repurgandam, instaurandam, & quatinus posset ornandam, adjecit animum. Nam sequitur hat vetustate ac situ in tantum quod expediri speluncæ quam templi similiorem referret. Prima cura fuit attollere fornicius solitus, quod multis, ut dixi, gradibus alnoeptione scendebatur, ac tum sternere. Tum aequaliter erectæ ex integro, aut renovatae. Parietem partim detersi, partim picturis ornati, additæ ad excipiendum lumen fenestrae.

31. Quibus perficiendia rebus pecuniam ad quatuor ferme aureorum millia Gregorius clavigerius. Nec vero pruduit nobilissimos quosque Alumnorum templo in honorem Numinis restaurando manum atque operam adhiberet. Lauretano, Patribusque aliis exemplo precursibus. Itaque alii humum egerere, calcaras menta, lapides, materiam nullo intencipit respectu comportare. Quod conspicatus forte civis Romanus, vir pius & locuples, comperto, ex iis, qui inter operas tam alacriter desudarent, esse aliquos Romani Imperii. Comites e primaria inter Germanos nobilitate, miratus tantam in tali Juventute magnitudi-

nem animi, rerumque humanarum contem-
ptum, argenti vim non sfernendam ultro mi-
sit operi perficiendo. Quod quidem summa ce-
leritate, sesquimensi minus, priusquam ad-
veniret D. Apollinaris festa dies, perfectum
est, Templo, si non in splendorem debitum;
at tolerabilem saltem in statum perducto,
quale ad nos usque pervenit.

32. Jam ergo templum Apollinaris, antea
in tristi solitudine ac silentio pene destitu-
tum, post id tempus concursu hominum fie-
quentari est cœptum, mirante Populo Roma-
no modestiam, gravitatem, diligentiamque
Alumñorum, seu consuetà Sacèdotum carni-
na alterno decurserent cantu, seti divina
mysteria solemniôribus cæremoniis celebrent.

33. Erat illud quoque magnæ in vulgo
admiratiōni & exemplo, quod abjectissima
quaque, ac maxime laboriosa templi ministe-
ria Alumni obirent. Ipsi namque pavimentum
everrebant, ipsi aras conuestiebant, mappas
componebant, aut removebant, lychinos ador-
nabant intèndebantque, sedilia aut ponebant,
aut remoyebant, & sexcenta hujus generis
alia præstabant, nihil videlicet vile, nihil a
se alienum, aut infra dignitatem suam existi-
mantes, quod ad Divini Numinis cultum per-
tineret. Quæ tunc laudabilitet usurpata, ne
distracti his curis Alumni ad studiis scholasti-
cis, potiori utique officio, averterentur, ex-
ternis administris postea visum est demandari.

34. De his interim vel fama, vel percuh-

cta-

Statimque cum audiret Gregorius, voluptate incredibili perfundebatur, atque inde annas omnes, quemcumque se darent, bene de Collegio merendi cupide arripiebat. Vertebat annus, de quo modo dicebam, MDLXXV. & jam ad centum quinquaginta, & si quid amplius, Alumni exereverant, quibus si adderes domesticos Jesuitas, reique familiaris extenuos administros & curatores, familia erat capitum prope biscentum, neque huic sustentandæ census idoneus suppetebat.

35. Gregorius necessaria ut res ac tempus posceret, large subministrabat. At simul vias rimabatur omnes augendi vestigalis ad eam usque summam, de qua semel constituerat. Nisi enim habuisset vivo se Collegium, quo perpetuo se ipsum tueri ac sustentare posset, haud facile successores Pontifices id ei tradituros, numquam certe onus perpetuum tantæ multitudinis sustentandæ Aerario Pontificio imposituros. Idcirco, ut forte statuere pro arbitrio poterat de dimidia parte Sacerdotii, quod Sancti Petri vocant, in agro Laudensi, eam Collegio addictam voluit, in ejusque possessionem immitti Collegii Procuratores jussit. Quod factum est, curante sanctissimo illo Mediolanensium Episcopo Carolo Borromæo, cui id negotii Pontifex dedit. Ac tertio post anno partem Sacerdotii ejusdem alteram, ab Theodoro de Rhonde sponte dimissam, similiter in dotem Collegii transtulit novo diplomate, quo non solum dominii jus in omne

prædium, sed immunitatem etiam a decimis Collegio tribuebat.

36. Sub idem fere tempus alia patuit Collegii constabiliendi via, fato functis modico intervallo binis longe ditissimis Cardinalibus, Julio Roboreo, quem Urbinate vocabant, & Alexandro Sforzia, quem a Sancta Flora, suæ ditionis oppido, denominatum legimus. Nam cum ille prior commendatum haberet Monasterium 8. Crucis Avelianarum in Dioecesi Engubina, alter nullius Dioecesos Sacerdotium, a S. Christina nuncupatum, haud ita a Mediolano possideret, hæc duo morte eorum ad Sedem Apostolicam devoluta, Gregorius nullibi melius collocari posse arbitratu*s*, quam nutrientis Catholicae veritatis satoribus, divinorumque sacerorum propugnatoribus, itidem Collegio transcripsit, pensionibus tamen quibusdam impositis haud sane levibus, quas commemorare nil affinet. Per hos veluti gradus sua Collegio confecta dos est, Alumnis centum sustentandis haud dubie par futura, nisi aucta magnopere rerum omnium utilium pretia cariorem hoc tempore victimum, atque omnem vitæ cultum facerent.

37. Neque hic tamen finis Gregorii munificentiae fuit. Præter privilegia quadam plane singularia Collegio nec petenti concessa, bona ejus ab omni scriptura, portorio, decuma, aut quovis alio vectigali libera amplissimis verborum formulis dixit. Eadem sa-

lis libras mille quingentas assignavit, ab v-

etigalie hujus Exactoribus, aut Redemptoribus
quovis anno tribuendas. Aquæ præterea vir-
ginis, quæ saluberrima omnium in Urbe ha-
betur, sextantem Collegio adscripsit sine pre-
tio, ac subterraneis e plumbo tubis duci in
Collegium sua impensa jussit. Quid quod iis
haudquaquam contentus, que præstare per-
se ipse poterat, patrocinium quoque ac be-
neficentiam Principum exterorum Collegio pe-
titivit? Ut alia omittam, scripsit ad Philippum
Hispaniarum Regem, abstulitque ab eo Re-
gium diploma, Matriti editum die IX. Octo-
bris, anno MDLXXIV, quo diplomate Col-
legio Germanico potestas fiebat exportandi e
citeriore Sicilia vini quotannis dolia ducenta,
idque nulla solutione portorii. Sed longum
esset numerare singula.

38. Eo usque processit Pontificis amantis-
simi favor, ac longe in tempus posterum
prospiciens benevolentia, ut Alumnorum
non modo necessitatibus, sed voluptati-
bus etiam, atque honestis relaxationibus con-
sultum voluerit. Itaque, satis sciens atteri
paulatim debilitarie studio, atque assidua
mentis contentione Juvenum vires, atque in-
de malas sëpe valetudines suboriri, iis refi-
ciendis coemptam ære suo Villulam puri ac pa-
tentis soli, cœli salubris, atque amoeni pros-
pectus, edito loco in Pariolo extra Portam
Flaminiam sitam, Collegio donavit. Quibus
autem tabulis donationem fecit, id spectare

se maxime declaravit, ut haberent Alumni posthac quo animi causa divertere, ac feriari nonnihil possent. Et magni sane usus id suburbanum fuit, ac porro est. Quippe hau-
stus ille coeli purioris, illa quies & remissio
animi, illi per innocuos ludos traducti dies,
ac studiis quotidianis per intervalla interpo-
lati, incolorem vegetamque Juventutem, va-
rius antea morbis conflectari solitam, pra-
stant. Inde etiam impensis multis est parch-
tum, quas antea Pharmacopolæ ac Medici
abliguriebant, cum præsertim ante id tem-
pus qui affecta erant valetudine in Tuscula-
num, aut Tiburtinum rus mitti curationis
causa solerent, magno & incommodo & im-
pendio, quod posthac fieri desitum est.

39. Sic rebus demum omnibus ad delicias
usque Collegium communatum Gregorius vo-
luit. Quieti ejus, ac securitati prospexerat
ab initio, designatis ex amplissimo Cardina-
lium ordine Quinqueviris (Protectores voca-
vit), quibus curæ esset Collegii jura, res,
privilegia tueri, temporibusque ejus num-
quam non adesse, tanta in eos collata poto-
estate, ut de causis Collegii cognoscere ac ju-
dicare nemo præter ipsos posset.

40. Per hæc ventum erat ad annum sæcu-
li LXXXVII. cum ad gentem quoque Hunga-
rum, jam inde a temporibus sanctissimi
Regis Stephani eximie Catholicam, ac perdu-
sacrorum cultu florentissimam, nunc vero &
Turcarum colluvie temeratam, & novis ha-

felicorum opinionibus fœde corruptam, Gregorius reflexit oculos. Et miseratus gentis nobilissimæ, bellica in primis laude inter cæteras inclytæ, statum, ex tanta fortuna adeo calamitosum, quam Germaniæ medelam adhibuerat, eamdem adhibere statuit Hungariæ, simili nationis hujus Collegio in Urbe condito. Id nempe alte defixum gerebat animo, qui modo adolescentes essent, tempore grandes natu viros fore, & totam consiliis eorum rempublicam administrandam. Qui proinde si Catholicæ pietatis disciplinam hauserint, penitusque combiberint a prima ætate, eam postea & sancte professuri ipsi sint, & late inter suos propagaturi.

41. Hoc ergo consilio, ut erat in recte factis moræ omnis impatiens, eodem illo anno MDLXXVII, ad Calendas Martii, diploma dedit, quo Collegium Hungaricæ Juventutis in Urbe constituebat, Societatique Jesu regendum tradebat. Ei dotalem in fundum assignabat opimum prædium S. Mariæ in Celsano, ad Galeriam oppidum, in Portuensi Diœcesi, idque præter templum, ad quod ea possessio spectabat, S. Stephani in Monte Cælio. Paukos vero, qui id templum cum cœnobio proximo obtinebant Cœnobitas, S. Pauli Eremitarum primi disciplinam sectantes, natione Hungaros, migrare alio ad præscriptum Cardinalis Protectoris sui jubebat. Diplomate eodem novo Collegio addicebat Ædem alteram S. Stephani Hungarorum Regis, &

adjacentem ei domum hospitalem prope Basiliam S. Petri, quæ erat domus excipiendis adventantibus ex Hungaria, peregrinis destinata, & justo in id censu munita.

ab 43. Hic quoque Cœnobitæ pauci ex ea, quam dixi, Pauli Eremitæ familia considerabant, Xenodochii redditus administrantes, & hospitalitatem erga suæ gentis advenas exercentes. At raro cum advenirent ex Hungaria peregrini, & vix huic charitatis officio esset locus, Gregorius verius duxit, amotis inde Eremitis, idomum atque ædem sacram eam cum suo proventu transferre in dotem Collegii Hungarici, cum hoc tamen quoties adessent Hungari peregrini, iis per dies tres necessaria Collegii sumptu præberentur. Quia conditione accepta, Collegii Procuratores, tum Xenodochii hujus, & templi S. Stephani Regis, tum templi cœnobitiique S. Stephani Protomartyris, omniumque honorum, fortuniarum, ac iurium, quæ subjuncta iis erant, possessionem rite adiere.

ab 43. Addabitatum nonnihil est, qua colliguntur ad convivendum domo Juvenes, qui primi accitu Pontificis ex Hungaria venerantur. Binae vacabant domus ab iis, quos dixi, Eremitis relictæ, & erant ambæ, non modo juventæ familiæ capaces, sed jam Collegii ipsius, ut ostendimus, propriæ.

ab 44. At imparata cum essent ab omnibus rebus, prætereaque remotioribus sitæ locis, & nimis multum a Collegio Romano distan-

tes, placuit Cardinalibus recipi eos interea in Collegium Germanicum, dum hac de re consultis decerneretur. Biennium integrum Hungari Alumni Germanis admixti fecere, ac tota eo temporis spatio compertum est, non modo utriusque gentis ingenii optime convenire, sed incendi invicem ad laudem Juvenes, in citarique simulatione virtutis. Polichrum id porro esse, ac fōvendo studiorum ardori per opportunam videri. Bene eriam Collegio utriusque cessatum, si utriusque jungentur opes, quæ divisæ minus valerent, etibique mutuo auxilio essent. His cogitis rebus Gregorius, simul intelligens non posse sine ingenti subscriptu novam condacri, aptari, etiamque debito instrumento domum, ut impensarum compendium faceret, manere Hungaros in eadem cum Germanis domo jussit, non tecto solum confunditos, sed nulla admodum re diversos, deditque hac super re propriam ac pecuniarie diploma Idibus Aprilis, anno MDLXXX. Diplomate eodem numerum Hungarorum ac dupl. decim præfiebat, respectu scilicet habitu ad Sacerdotes totidem, quibus olim Sanctas illæ Rex Hungarorum Stephanus perpetuam Romæ sedem, & certos ad vivendum fondos dedisse fertur. Sic duo in unum Collegia coauerè, mosque post illud tempus obtinuit, ut id Collegium vulgari appellatione Germanicum & Hungaricum distinetur, quippe ex duplice natione compactum.

45. Sed quando de templo S. Stephani in

Monte Cælio /est facta mentio, nefas hoc loco duxerim non in eo paululum imbrati, queque de tam vetusto ac sumptuoso adi-
cis seculu digniora sunt, prætermittere. Sed et in aperto atque edito colle, uno ex septem
Urbis notissimis, cui Cælii nomen antiquitas
iudicat. Operis est perquam magnifici, ha-
bentque in circuitu e marmore Egyptio co-
lumnas sex & quinquaginta, quas ordo due-
plex in orbem distinguit, unde a figura tem-
pli S. Stephani Rotundi appellat vulgus.
A principio Romania fuisse conditum, & Fauno
superstitioso Numini consecratum, communior
eruditosum opinio est, vera ne ea sit, non
dificio. Certe id vero similius quam quod
aliqui dixerunt, conditorem ejus fuisse Divum
Stephanum Hungarorum Regem, Hujus enim
opinonis vanitatem & eum structura ipsa &
forma operis, quæ remotissimam antiquitatem
tam redebet, tam literaturum monumenta aperte
re vincunt. Sane constat, sanctissimi Regis
Stephani magnificentia quoddam fuisse tem-
plum in Urbe conditum in honorem Stephani
Protomartyris, ac duodecim Sacerdotum
Collegis auctum; sed quale illud sit, siquidem
ad huc patet, prorsus incertum. Atque
ego quidem vehementer assertior Pancirolo,
aliisque harum rerum indagatoribus, qui haud
vana conjectura conficiunt illud ipsum esse,
quod nunc S. Stephani in Piscinula vocant,
ducta appellatione a fore Piscario, quod for-
te eo loco olim fuit, ac templo titulatum fe-

cit. Ceterum hoc, de quo scribimus, metuante Regis Apostolici tempora Simplicius Pontifex ab Ethnicorum sordibus expurgatum Sancto Protomartyri dedicavit. In eis deinde Magnus Gregorius titulum constituit Presbyteri Cardinalis, & stationem feria sexta, quae Dominicam Palmaturam proxime antecedit. Quin eundem sanctissimum Pontificem in hac Edditionem quandoque habuisse ad Populum Romanum, docet praefixus Homilius ejus quartae in Evangelia titulus. Et atque iam nunc vetustissima sella e mormore, quales in antiquioribus Urbis Basilicis multæ conspiciuntur, in quantum Gregorium, tum alias Romanos Pontifices sedere consuevit, putandum est postea a vobis. 46. Iupili-

46. Præter hæc vetustatis doctrinae, Theodorus Pontificem scimus anno Christi DCCLVI Sanctum Martyrum Primi & Telegiani sancta corpora ex Nomentano Arenaff in hoc templum intulisse, ac decenti loco condidisse. Quis quidem hac nostra aetate, nebisque adeo præsentibus & inspectantibus, Antonius Xaverius Gentilius Cardinalis, ut poterempli hujus titulo insignitus, & latibris educita, rite coram testibus recognovit, transstulitque magna celebritate nobiliorum in arcam, ac nova excitata egregii operis aram, honore cultuque auxit.

47. Illud haud minus constat, id olim templum Basilice Latieranendi fuisse substantiam, eea matri aliud, pro indequo Sacerdo-

temporeas perpetuo ali consuevit mercede conductorem, p*quicunque* compli castos, & Editans esset iuscello id per amorem os et deinde in ipsa. Sed si quis homo venalis suo munero in diligenter, utt^o assolet, fungeretur, seu dies ipsa ad senib*m*. Industriam ejus vicerat, P*er*ceps *Nicolaus V*, non modo in cultum &c. equalis, sed iustitiosum reperit. Quare instaurandum suscepit, & disiectoque quo cludebatur interi*m* ampliore, alium circumduxit interiore, per exempli aliqui ambitus, & lacunar duplex pre*ad*plici columnarum ordine impo-*s*uit. Tali ciscumspicenti quod ei addiceret vestes in postegam, & divinique cultus & sacra*m* ministrorum obsecrare se. Exenitosque super commemoratione, q*s*. *Pauli*, dedicata proximam inhabitantes sub Salvatoris, at vobis *min* Und*V*. Oriundi erant iii ex Regno Hungaria*m*, ubi is Ordo & numero & dignitate clarus, & atque inde Romam ibant redi- bantque, at Majorum imperij auctor necessitas deferret; nihilque habentes certi proveni- tias soli Fidelium liberalitatem visitabant, cetera probi piique, & in magna apud populum opinionem sanctitatis ac famae, & quam religiosa consuetudinis exemplo colligerant. *Hoc ergo Nicolaus Pontifex*, e suis eductos angustis, transtulit q*d* S. Stephani, donavitque horto contiguos & pradi*m* quodam Tusealam, quod deinde Burghesii, sumptuosam villam Mondragonii villam extraxerat, cui Collegio redemerant, ac s*niam* so-

luto pretio secarunt. Addidit & alios quae
dam census momenti levioris, quibus ritare
sat commode tolerarent. Sic ibi collocati Ere-
mitæ excurrebant identidem pietatis instigatu
ad rurale Virginis templum in Celsano, pto
pe Galeriam oppidum, XIII. ab Urbo Iapido,
quod ea tempestate ad gentem Ursicam
jure patronatus pertinebat, & Divinitate Matris
cultum, templique ejus generatione late apieb
circumposita propagabant. Quia vero pietatis
specie pii conjuges, Joannes Jordanus Ursi-
nus, & Felix de Ruyere Bascianus Daiges,
imperatis Julii II. litteris Apostolicis, nos
illud modo templum sed agrorum priuiter ad
iacentem hominibus tam bencorosius hum
cipro dedere, anno rep. sal. MDXII. Hoc autem
Quo Eremitæ, pauci eum ressæpti annis et
vitam comodiò agitabant. Verum tamen ad
Gregorij tempora cum devonitis post annis
a Nicolaò V. compone centum & septuaginta
stationem relinqueret uti dicimus, sunt sed
et propterea quidam Christianæ Reipublice
minus utilis eorum opera (qui totidem sunt
Gregoriani diplomatici verba), quæm Collegii
Hungarici nova institutio videturque mulq
eo. Nec tamen Collegio pacata adrogatio,
ac sine molestia interpellatione, fuit possessio
templi S. Stephani in monte Caglio. Ne
dit paulum ad superiora vero seferam, quo
tempore Nicolaus V. Eremitas ad hoc tem
plum, ut dictum est, traditulit Caponici
Lateranenses, et si nihil palati pugna

re Pontifici, at scriptum ab iis abstuleret; quo pollicebantur, si quo casu inde abscederent, non alteri se templum quam Lateranensi Basilicæ reddituros, atque hujus pactionis publicas confici tabulas curavere. Quibus post Gregorii mortem productis, templum ut summa repetentes, dicam Collegio scripsere, litemque intentavere, quam eo usque sunt prosecuti, dum adjudicato possessoribus templo causa decidere.

Jam ut eo, unde paulum digressi sumus, narratio redeat, post constitutum ex quo diximus modo duplex in una domo Collegium, & utrumque rebus omnibus necessariis probe firmatum, ac stabilitum, aliquid decrater nihil, quam ut novæ scriberentur leges, quibus disciplina Alumnorum, atque omnis vivendi agendique ratio contineretur. Nam tametsi optimis institutis gubernata ad eamdiem Juventus fuerat, & quæ S. Ignatius primum, deinde Cardinales Moronus, & Comensis prescripserant, ita erant fabus accommodata, ut iis nihil addi, nihil detrahi videaretur posse, quedam tamen in melius comitutanda docuerat magistra omnium rerum experientia. Et demum placebat ab ipsomet Pontifice Collegii conditore leges iuberi, ut tantæ auctoritatis legislatori major esset reverentia, nec fas earum violare quisquam audieret. Rejecta hac cura est a Gregorio in annis ultimis sui Pontificatus de industria, ut non longe scilicet & consuetudine uberior,

intimiorque compararetur naturæ, indeoffs; affectionum Germanicæ & Hungaricæ. Juventutis peritia, atque inde aptiora, ac cognitiora decerni possent. Ergo ubi satis explorata omnia fueré, anno MDLXXXIV. diploma legum sanctissimarum Pontifex edidit, tum Moderatorum officia, tum Alumnorum omnem institutionem disciplinamque complectens. Quod quale sit, ad calcem libri hujus videre erit. Tenuere leges hæ usq[ue] in præsens; nec enim iis derogare cuicunque nisi Pontifici maximo, ac Cœtui Cardinalium Prosectorum licet, quibus etiam nova statuta condere, ut res ac tempils postulaverint, permissum est.

52. Notatum volumus tamen, etiamsi Pontifex legum lator imperantis, ac precipientis in modum edicat quid fieri, quid caveri velit, iis verbis non adstringi Alumnorum, aut Moderatorum conscientiam, hisi qua alia legi res ipsa jussa vetitave sit; id quod Gregorius XIV. rogatus respondit, ac proprio diplomate declaravit.

53. Sic dēmum omnibus confessis, ad voluntum rebus, crescente in dies Collegio, Non Alumnorum solum numero, & generis claritate, sed etiam fama ac commendatione virtutis, diem supremum Gregorius obiit, iv. Idus Aprilis, anno MDLXXXV. Mortem ejus multia ac veris lacrymis Alumni, ut iostissima orbitate fleverant. Parentatum illi est funere apparatissimo tribus continentem

diebus in D. Apollinaris, institutumque ac
perpetuis deinceps temporibus, eodem recur-
rente quotannis die, aut certe intra mensem
Aprilem, idem Pontifici merentissimo pietatis
officium solveretur. Quod hodieque fit, quam-
quam partem ejus immortalem Cælo jam re-
ceptam opinari fas est.

54. Beneficus vere Princeps, Paterque Ju-
ventutis hujus amantissimus Gregorius fuit,
quam tanta complectebatur charitate, quanta
major esse cuivis ergo liberos Parenti vix pos-
sit. Nam, ut cætera quæ hujus argumenti
sunt, expadiam, præter multa & maxima be-
neficia, quæ haçenus recensuimus, Collegio
hunc & cupere & benefacere quibuscumque
potuit rebus nunquam desiit. Inter gravissi-
ma Pontificatus negotia, curasque multipli-
ces de Collegio Germanico inquirebat sæpe,
de hoc sermones miscebat, hoc prope unum
cogitare videbatur. Hujus vero successibus
lætabatur in tantum, ut nihil supra. Obser-
varunt Aulici, Principum scilicet affectionum
intenti & assidui indagatores, si quando con-
tracto vultu substristior, perturbatusque Pon-
tifex appareret, Collegii Germanici vix illata
mentione, exhilarari statim, frontemque ex-
plicare, atque ita ingredi in sermonem, ac
si negotium esset nullum præ manibus ope-
rosius, aut momenti gravioris. Alumnos,
quoties ad se advenirent, nunquam aditu pro-
hiberi jussерat. Venientes incredibili comita-
te excipiebat, detinebatque. Sacerdotia, quæ

in Ecclesiis Germaniae vacarent, petentibus si modo Rectoris testimonio commendarentur, nulla tergiversatione concedebat; his omnia deberi dictans, & idcirco se Collegium condidisse, ut Canonicorum, Parochorum, Episcoporum etiam, si superis placet, seminarium pro Germania esset. Xenia, cupediæque, atque hujus generis alia identidem e Palatio in Collegium afferabantur, haud magni pretii munera, sed Pontificæ voluntatis argumenta in maximo habenda pretio. Fuit tamen cum magni ponderis Crucem, ex puro argento affabre factam, misit, quæ nunc inter pretiosiora templi servatur. Ut olim in Collegium se contulerit, cum ad Vallense Patratum Alumni habitabant, ostendimus. supra. Rediit iterum ac tertio, cum jam ad S. Apollinaris migraverant, denuo intulit se in domus interiora, totamque circumiit, nullum finem faciens approbandi, atque laudandi ordinem rerum, convenientiam, munditatem, ac subinde rogans ex Patribus numquid decesset, cupidior ipse largendi, quam illi accipiendi essent.

55. Audierat vatum Juventutis esse, ut tot tantisque in se collatis ad præsidium corporis beneficiis, adderet sanctiora quædam e thesauris Ecclesiæ dona ad munimen animæ, illicia scilicet ac fomenta pietatis futura. Nec ipse se minus profusam ac splendidum in hoc genere liberalitatis præbuit. Primo enim Alumnis, tum in ingressu Collegii, tum in digres-

55. Eucharisticum panem expiata conscientia augmentibus, plenam admissorum veniam indulxit. Sodalitates deinde eorum in honorem Virginis institutas, quae erant in Collegio plures, probavit amplio diplomate, ac similiter indulgentia diebus per annum constitutis fruenda communiit, quibusdam tantum impositis pietatis officiis, quae more essent recepta. Postremo, quod præstabilius, Alumnis juxta atque omnibus domesticis ac familiaribus quinquies Orationem Dominicam cum salutatione Angelica ad Aram templi maximam, semel ad minores pie decurrentibus, omnes acquireendas sanxit Indulgenciarum opes, quas eunq[ue] Postfices Maximi solemnibus, Urbis stationibus affixerunt: Ingens, sive privilegium, ac rari exempli, cuius beneficio habent ipsi domi quo ditescant, quodque alii longe quæsumum ire coguntur. Ut summam forsan, hoc Gregorius Collegio, velut eximie quodam fructu curarum ac consiliorum suorum, maxime deletabatur, nihilque erat quoque modo utile, aut decorum, quod non in eo optime collocatum crederet.

56. Hac animi inductione similia, non in Urbe solum, sed ubicunque gentium potuit, melienda suscepit, affirmare solitus, hanc Christi Vicario curam esse antiquissimam optere, ut idonei sacerorum Ministri ubique sint, nec ullibi melius Ecclesie opes quam in his efformandis impendi. Quæ ejus consilia collaudantibus, magnopereque promoventibus

Car.

Cardinalibus Morono & Comensi, quos in intimo habebat auctoritatis & gratiae loco, praeter Germanicum hoc & Hungaricum, de quo scribimus, suum etiam extare in Urbē Collegium voluit Anglis, suum Græcis, suum Maronitis, & Laureti suum Illyricis. Atque hinc prolata extra fines Pontificiae ditionis beneficentia, Viennæ, Pragæ, Dilingæ, Bruxbergæ, Græcii, Fulda, Olomucis, Rhemis, Müssiponti, Claudiopoli, Vilnae, in ipso adeo Orbe ultimo, atque in extrema Japonia, Arimis, & Auxuchixami, Seminariā Juventutis condidit, ac justo censu dotavit. Quæ tametsi non videantur huc pertinere, persicent tamen vel maxime, propterea quod a Collegio Germânico stimulos ad alia progressandi cepit, ad hujusque similitudinem instituta omnia, & iisdem de Societate Rectoribus tradita in disciplinam vult.

57. Pertinet in uno hue ipsa Collegii Römani, quali nunc Societas fruitur, tam ampla miles, quæque tantam familiam continet ut que sustentat: Nec enim alia Gregorio causa fuit ejus in tantam amplitudinem excigandi, quam ut Collegio Germanico, & aliisque aliarum gentium Collegiis, quæ in Urbe condiderat, provideret. Quod ne forte ex vanitate dictum videatur, rem ipsam excibbo ex Annalibus Societatis (*): » Cardinale S. Stefani Matthæus Contarellus, cum & Societ-

(*) Sacrob. P. V. lib. I. n. 50.

» tatis percupidus, & Pontificis perfamiliaris
 » esset, idemque Datarius, observato tem-
 » pore dum de Collegiis a Pontifice institu-
 » tis sermo miscetur, præclaram sibi dixit vi-
 » deri statuam ab eo factam, sed ei simi-
 » lem, quam in quiete Nabuchodonosor yi-
 » dit. Quærerentque Gregorio, cur ita cen-
 » seret: Quia, inquit, Collegiorum, quæ
 » Vestra Sanctitas condidit, Urbanum hoc
 » Germanicum tam affluenter instructum,
 » Caput aureum potest videri: Anglicanum
 » nondum ita ornatum, pectus argenteum:
 » Eademque ratione e reliquis sunt aliis alia
 » melius ab re domestica constituta, quæ
 » statuæ femoribus, tibiisque respôndeant.
 » Cæterum omnia pedibus intuntur quasi ter-
 » reis, fundamento ægre cohærente, ac nisi
 » fulciatur, tandem lapsuro. Expectante Pon-
 » tifice ut edissereret, quosnam diceret ejus-
 » modi pedes, addidit: Nam pedes, quibus
 » hæc præclara moles insistit, Romanum ego
 » Societatis Jesu Collegium dixerim. Id hi-
 » mirum cæterorum Alumnos Collegiorum cum
 » moribus informet ac litteris, omnia si re-
 » cte existimamus, sustinet. Sed, ut nunc
 » quidem se habet, ita angusto ruinosoque
 » tecto continetur, ita ateto censu fulcitur,
 » tam multo premitur ære alieno, ut stare
 » diu non possit. Hic vero exhilaratus reni-
 » densque Gregorius, Recte, inquit, narras:
 » Ergo fulciamus istos pedes. « Ex eoque
 » temporis puncto augere Collegii Romani ve-

Gigalia, ac tale moliri ædificium statuit, quod ipsa frontis amplitudine ac majestate speciem Romanæ magnificentia præferret.

58. Sed jam de Gregorio quod satis vi-
sum est executi, de Lauretano Collegij hu-
jus primo Rectori, atque altero, si ita lo-
qui fas est, ejus Parente, pauca extremo
hoc libro videamus. Nec enim abs se puto
erit agnoscere, quales ille Alumnos, qua in-
dustria, quibus artibus fingeret, utque ego
arbitror, optimus ille erit Rector, qui ad
Lauretanum propius accesserit. Principio na-
ture Alumnorum, indolis, ac propensionum
acerrimus observator Lauretanus erat, in eo
que nervos gubernationis præcipuos repen-
bat, ut omnes probe atque intime haberet
cognitos. Quod ubi conficerat, cupiditatum
irritamenta animis eorum subtrahebat adeo
solerter, ut nec indulgeret quidlibet, nec
negaret omnia, sic contrahens aut relaxans
fræna, ut omnes disciplinæ severitatem lati
alacresque tolerarent. Auctoritatem, non fa-
stu, non supercilio, non ullo artificio, sed
eximia morum innocentia, ac vitæ sanctioris
exemplo sustentabat, comis alioqui, atque
apertus, aditu facilis, nunquam imperii ni-
mius. At idem parcus verborum, & propon-
siti tenax, parem in tuenda disciplina dili-
gentiam, ac seyeritatem præstebat.

59. Custodiam legum usque ad supremos
apices exigebat. Immorigeros & refractarios,
postquam mitiora expertus incassum fuerat,

Collegio pellebat, dicere solitus (quod & scripto consignatum reliquit) remedium mali hoc esse ultimum, ac necessarium, nec nimio plus differendum, ne paucorum societate cæteri corrumpantur. Nec vero spectandum qui qualesque ii sint. Si modo perturbatores, aut pravi exempli sint, eliminari eportent, ne malum ultra remedium valescat. Anno uno denis missionem dedisse constat. Atque uniuscuidam, apud quem litteræ sunt repertæ ad amicum paulo benevolentiores quam calatum pudicum decuit, eodem die profecitionem indixit, & ipsa re proficiisci coegit, quodque acerbius, sine viatico, & testimonio. Adeo hujus affines noxæ non ferebat. Quoties aliquem sic exauthoratum dimiserat, convocare Alumnos, & austero sermone allocqui, urgereque ad officium solebat, sic ut errorem omnes agnoscerent, ac poenam formidarent. Ex quo apparet rigidioris naturæ Lauretanum fuisse, qui nihil impunitum dimitteret, nec tam blandimentis quam metu Juventutem contineret. Cæterum gnarus, non qualescumque sibi Juvenes, sed Ecclesiasticos, ac Sacerdotalis officii candidatos esse concreditos, illud agebat primum, illud summa ope studioque curabat, ut amore cœlestium incenderentur, caduca vero hæc & fluxa in postremis haberent.

60. Adjutore in id utebatur uno ex Patrum gravioribus, cuius erat Alumnorum confessiones audire, & quæcumque ad animæ cul-

tum pertinent, moderari. Is, ut quemque habebat intime cognitum, singulis aptiora præscribebat, omnes ad perfectiora quodammodo manu ducebat. Accedebant exempla Patrum, maxime juniorum, quibns haud minus advigilabat Lauretanus, illud ab unoquoque postulans, ut præirent exemplo Alumnis, ac veluti facem ad omnem pietatem præferrent. Quo ex numero fuit aliquandiu vir ille sapientissimus, non tam acceptor a majoribus, quam fuso pro Christo sanguine illustris, Rodolphus Aquaviva, qui tpm in Collegio Germanico studiis Theologicis operabatur, atque hinc in Indicam expeditionem protectus, præclarum Fidei suæ testimonium inter barbaros Salsettanos dedit securi percussus. Cujus aspectu ipsorum timore est in litteris ejus temporis, pelli se tacite ad pietatem Alumni sentiebant.

61. Certa erant intra diem precandi præfinita spatia, neque ab his villa umquam vacatio indulgebatur, ne tum quidem cum in Tusculanum aut Tiburtinum, ut supra dictum est, ad reficiendas attritas morbo vires Alumni mittebantur. Tunc, ut abnquam nisi plures manipulatim mitti mos erat, ipsi unum aliquem e suo numero eligabant prudentiem, sibique rerum arbitrium, legumque exatorem ultro imponebant, qui deinde cæteris advigilabat, in primisque ut pietatis officia sancte peragerentur videbat, & quæ demum cuncte incidenter, ad Reclorem per litteras referebat. Indicem hujus rei ac testem habeo

epistolam Tibure ad Lauretanum scriptam,
 atque in haec verba conceptam: » Valemus
 » omnes divino auxilio. Rectorem hodie Joan-
 » nem Adulphum more introducto elegimus.
 » Prius tamen leges illi observandas consti-
 » tuimus, scilicet ut mane & vespere cu-
 » ram Orationis habeat, ante & post men-
 » sam gratias agat; in hebdomada semel cu-
 » ret nos convenire, ibique quæ videbuntur
 » agat in Domino. Itaque quidquid in po-
 » sterum incidet, de iis Reverentiae Vestrae
 » praedictus Rector noster scribet. « Rustica-
 » tiones eas initio Alumnis valetudinariis con-
 » cedebat Lauretanus. Sed cum in aperto coe-
 » lo, longiore otio, ac liberiore vita genere
 » nonnihil remollesceret disciplinae vigor, eas-
 » dem postea ipse sustulit, præsertim quod
 » non adeo necessariae sunt viæ, cum villam
 » suburbanam, de qua diximus, Alumni fre-
 » quentare cœperunt. Verum haec obiter, ac
 » dicis causa.

62. Multa jam dicere haberem de studio
 pietatis, quo sic exulta Juventus spectaba-
 tur. Instar omnium sit quod Lauretanus ipse
 relatum in Commentarios reliquit. Anno pia-
 culari MDLXXV. quo anno tota urbs exte-
 rorum undique adventantium concursu, sup-
 plicationibus, religionibusque fervebat, Ger-
 mani quoque Alumni centum & triginta nu-
 mero, haud semel ad Apostolorum Basilicas
 supplicabundi processere, sic tamen ad mo-
 destiam compositi, ut incessu ipso pietatem

mēram spirarent. Demissis namque, ac nusquam evagantibus oculis incedebant, aut divina meditantes taciti, aut precarios globulos manu volentes. Quod spectantes Romani pariter atque advenæ, hærebant admiratione defixi. Ac tanta spectaculi hujus admiratio fuit, ut piæ quædam Sodalitates, majori fortasse pompa quam modestia supplicatum ire solitæ, motæ Germanorum exemplo, legem sibi ficerint ab usitatis confabulationibus, oculorumque conjectibus in posterum abstinendi.

63. Ne vero hæc, utpote publica, & in oculis amplissimæ civitatis facta, ostentui fuisse dicantur, is eodem tempore fervor exarsit domi, ut fuerit Majorum auctoritate & imperio comprimentus, ne ultra modum excurreret. Nisi enim aliqui essent injecti fræni, nullum plane modum afflictionibus voluntariis multi faciebant. Alii cilicium setis horridum sibi ad lumbos præcinxerant, idque diu noctuque gestabant. Alii inedia, alii flagris, alii aliis tormentorum formis corpus immaniter cruciabant. Fuit qui ad Basilicas processurus, prius præacutos inclusit calceis scrupulos, quibus ad passus singulos læderentur inter eundum pedes sensu doloris acerrimo.

64. At enim satis non habebat Lauretanus, ut privatam duntaxat, atque, ut ita dicam, sterilem pietatem Alumni colerent; sed dabat operam, ut in alios quoque pium ar-

dorem effunderent. Atque illi satis gnari se, non in suam modo, sed etiam in proximorum salutem tanto labore studioque enutri-
ri; Apostolica ministeria jam tum volentes libentesque, quoad poterant, capessebant. Si quem audierant ex Germania adiectum, cuius suspecta esset religio, cum blande circumveniebant, obsidebantque quodammodo, nec nisi pravas opiniones dedoctum; & do-
ctrinam Catholicam aperte profarentem dimit-
hebant. Germanos, qui in publicis nosocomiis
agroti facerent, adibant assidue, eorum de-
icitur quantumvis sordidis assidebant. Sacer-
dotes peccata conscientibus aures dabant, ut
agritudinem, ne mortem etiam pie patienter-
que excepere, apta loco ac temporis subjici-
vientos, possardebant. Nec fermentum quis-
piam in Neocenium deferebatur, quin unus
aliquis Collegi. Sacerdos ad ejus solatum
eveneretur. Namque hos constabat, cum ob-
tum lingua Germanie, tamq; maxime ob-
piam quo flagrabant animarum studiorum, suis
popularibus adjuvandis aptos impinguati.
Ide quiescentia Cohors Romana militum ha-
bitacorum, ex gente Helvetica, quos impetravit sui
corporis stipatores Pontifex, cum procedit in
publicum, circa se habet, atque in Palatio
frequentes alit. Horum cura uni ex Alumnis
erat commissa, quem proinde illi velut pa-
terpem suam habebant. Ab eo divini verbi,
eiusdemque pabulum statim temporibus acci-
pabant, apud eum conscientiae onera depo-

nebant, eum unum, cum ægrotabant, ad se opis ferendæ causa accercebant. Gandebat his rebus maxime Lauretanus, uti qui semel animo defixisset, quot essent in Collegio Alumni, tot effungi Apostolos oportere. Inde etiam cum intelligeret, Apostolici munericis partem esse varias peragrare terras, ex unaque in aliam peregrinando discurrere, his etiam peregrinationibus ut assuescerent, eorum interdum aliquot paria, aut ad Laurentianam Virginis domum, aut Cassinum, ad montem S. Benedicti memoria nobilem, pedibus iter facete jubebat. Tantum virtuti orum, ac pietati tribuebat.

65. Sed ne his ultra præfinitam brevitatem immoremur, pietatis cultum excipiebant studia litteraria; altera Lauretani cura, cui nihilominus agnitus insistebat. Nec est ut referam quamvis æpe, quam serio Alumnos adhortaretur, ut haec officii partem, si non primam, certe inter primas habendam implerent, quoque intra annum, quam exquisita sumeret progressum, quæ quisque fecisset, experimenta. Cessantes increpabat, currentibus stimulos addebat, quid Pontificis benevolentie, quid hominum expectationi, quid sibi, quid patriæ deberent subinde subjiciens. Quibus verborum stimulis, & proposita Doctoratus honore, quem nisi merentibus non deferebat, adeo incitabantur generosi, atque ab ipsa natura appetentes laudis Juvenes, ut orbem studiorum summo nisu & ardore plerique de-

current, & multi humatis divinisque litteris demum excellerent.

66. Præter literas sacros quoque Ecclesiæ p̄itus ediscere, atque exercere Alumni jubebantur, eosdem scilicet in Germaniam Hungariamque, ubi fere ex toto exoleverant, reportaturi. Atque id etiam inter præcipuas Lauretanæ curas fuit. Idcirco Magistros insti-tuebat ex peritioribus, qui cæremoniis moderandis præsenterent. Neminem produci in publicum patiebatur, nisi scientiæ periculo prius privatim facto. Privatis experimentis aderat ipse interdum, publicis in templo officiis numquam non aderat, inspector, censorque adeo frigidus, ut levissima quæque errata notaret, corrigeretque: Si quem vero vidisset in sacra futuſione munéris garrientem, ridentem, aut huc illuc oculos liberius obvertentem, eum panis tantum esu, ac frigida potu mōtabat. Hac assiduitate ac rigore censuræ facile est comparatum, ut Ecclesiæ ritus cæremoniæque in D. Apollinaris accuratissime, ac summa dignitate peragereantur. Ide templo ingens hominum frequentia, quippe quo spectatum adveniret populus, non Alumhorum minus modestia, quam sacrorum rituum splendore ac majestate illectus. Est in litteris annuis Societatis, extitisse aliquando Romæ Episcopos extatos, qui Clericos & suis quosdam mittebant identidem ad S. Apollinaris hac una causa, ut observarent, ediscerentque ab Alumnis rationem gerendarum rerum, ad eorum de-

inde exemplum res sacras administratae in suis Ecclesiis.

67. Cæterum solo quem vocant cantu Gregoriano res agebatur initio, cui condiscendo hora semissem quotidie Alumni tribuebant. Addi postmodum Lauretanus jussit modales musicos argutiores (cantum figuratum appellant), & sonora instrumenta, quorum erat receptus in templis usus, sic tamen ut Odasum D. Apollinaris soli exercearent. Alumni musis cæ artis periti. At mortuo Lauretano, et peregrinæ vocis accentu Romanorum aures offendenterentur, seu studio Musices plus pimis avocarentur a scholasticis rebus. Juvenes, quod demum fuerit causa, feliciter Alumnis ianuis quotidianos cantu duntaxat Gregorianos, sed faciendas populo illecebras molliorum suavitatis chromatum, verius visum est Cantores internos & Symphoniaicos prelio conduceare, qui mos etiam nunc tenet.

68. Atque hæc ferme tota Lauretani administratio fuit, ad annos plus duodeviginti, ut alibi dictum est, producta. Jam ut cum primis extrema contexam, eo Rector sicut ordinata compositaque fuere omnia, cœrumque adeo secundum res tenuere, ut servidissimum Juventutis Collegium, in tanta multitudine ac varietate ingeniorum, in tanto nobilitatis splendore, qua re plerumque efferti & insolescere Juventus solet, ab austerioris disciplina cœnobio vix differret. Ea pax, quies, animorum concordio, & index innocentiae hilaritas inerat,

69. Accedebat Alumnorum erga hujusmodi Moderatorem incredibilis, non solum reverentia, sed, quod magis est, etiam amor, isque adeo constans, ut nullo umquam casuit immutatus. Documento sit, quod cum Claudio Aquaviva, summus Societatis Praeses, amovere Collegio eum, & in Poloniam cum potestate Visitatoris mittere statuisset, ea re commoti perturbatique sunt Alumni tantum, ut adierint supplices Gregorium Pontificem, ejusque nutu & auctoritate Aquavivæ decretum interverterint. Itaque Magistratum eundem dum vixit Lauretanus tenuit. Sed neque eo mortuo, quod magis obstupescas, carere Alumni sustinuerunt. Elatus namque cum fuisset, ut tunc moris erat, in templum Professorum Societatis, ibique humandus inter suos esset, intercessere Alumni, reddi sibi optatissimum Patrem ac Rectorem suum magnis questibus deposcentes; reque exorata, cadaver ipsimet sandapylæ impositum succollantes deportavere in D. Apollinaris, atque honestissimo loco condidere, hoc insuper lapidi inscripto elogio, brevi, sed ponderis succique pleno: *Collegii Germanico Hungarici Rector primus, & optimus.* Neque vero intra Collegii fines hæc tanta benevolentia se continuit. Pervasit usque in Germaniam, Hungariamque, eam scilicet secum quotquot Rectorem in Collegio habuerant comportantibus, ac late propagantibus. Itaque ut innotuit illic de Lauretani obitu, id

Germani Hungarique passim velut acerbissimum suæ gentis vulnus accepere, ac dolore luculuque publico sunt prosecuti. Multi etiam in suis Ecclesiis solemne pro eo Sacrum cum exequiali pompa celebravere. Quid quod Alumnorum unus, haud scio utrum amantior, an doctior, qui postea ad Jesuitas transiit, Matthæus Schrickius nomine, ne carissimi Patris memoria interiret, vitam ejus, resque omnes gestas, accurate conscripsit, ac Romam transmisit, suæ in eum voluntatis monumentum nullo unquam tempore abolen-dum? Magna profecto hæc, & ad Viri com-mendationem præclara.

70. At enim de Lauretano nihil tam magnificè loquebatur, quam ipsa Collègiū fama; quæ eo vivo tanta, tam secunda fuit, ut nobilissimi quique ex Germania Hungariaque adolescentes Romanam hanc institutionem avidissime expeterent, arriperentque. Qui cum revertebantur in patriam, opinionem quæ de Collegio erat, non æquabant modo, sed multis etiam partibus supérabant. Obstupescerant sane eorum conterranei, hos cum vide-rent, haud ita pridem adolescentes primis tantum litteris tinctos, nunc de philosophicis ac theologicis rebus erudite disserere, cum hæreticorum doctissimis congregari, conciones sacras habere, huc illuc ad serendam pietatem discurrere, omnia, non Sacerdotum modo, sed Apostolorum munia strenue impigre-que obire, in alios prope homines vertos.

71. Hęc eadem mirari, hęc fateri ipsimet Religionis adversarii cogebantur. Atque illi seclae Doctores, illi rabulæ importuni, ac latratores effrontes, qui antea ut merum indigorum receptaculum, ac mendicabulorum asylum Collegium Germanicum inter gregales traducere consueverant, tam multos eo confluere cum vidarent ex flore nobilitatis, mutare jam non audebant. Ubi vero redūces conspiciebant, & quantam doctrinę pietatisque supellecilem secum ferrent, ut vitam instituerent, quid molirentur, atque hos laudari unos, hos passim deprædicari, sibique longe anteponi intelligebant, urebantur pudore & invidia miseri, multum de arrogantiā remittebant, ac rebus suis vehementer timabant. Sed de his paulo copiosius libro sequenti.

BULLA GREGORII XIII.

CONSTITUTIONUM COLLEGII GERMANICI
ET HUNGARICI.

GREGORIUS EPISCOPUS

SERVUS SERVORUM DEI

Ad perpetuam rai memoriam.

Ex Collegio Germanico, quod superioribus annis in Urbe constituimus, magnisque hucusque sumptibus auximus & locupletavimus, Religioni Christianæ, præsertimque carissimæ nobis Germanicæ Nationi, cuius causa initio institutum est, magna cum animi nostri voluptate jam fructus consequuntur non mediocres: unde magis in dies invitamus, ut studiosius in eam curam incumbamus. Frustra tamen a nobis suscepta esse omnia satis intelligimus, nisi illud, quemadmodum optimis disciplinis, & Sacrae præsertim Theologie doctrina, curamus imbuendum, ita etiam salubribus institutis communiamus: ut Juvenes in ipsum cooptati normam aliquam habeant, ad cuius præscriptionem & ipsi suas dirigant actiones, & Superiores omnia suorum momenta perpendant officiorum: atque illa lubrica ac sepe prolabens, cuius iter cognitu est perdifficile, in circumscripto ei a nobis virtutis curriculo se exercens, suam modestiam probet & continen-

tiam, paternisque nostris monitis innitens, & monstratam semitam assidue terens, ad propositam gloriæ palmam, non illam quidem corruptibilem sed æternam, inoffenso cursu deferatur.

§. 1. Quare Motu proprio certaque nostra scientia in perpetuum statuimus & ordinamus, ut pro subveniendo spiritualibus Germaniæ necessitatibus, quo institutio Collegii spectat, in opportunitis ipsius Germaniæ locis viri aliqui pii & prudentes constituantur, qui præclaræ indolis Juvenes conquerant, examinatosque Collegio proponant, ex quibus Superiores Collegii optimos quoque deligent. Sint etiam Romæ tres Examinateores, qui coram Rectore Collegii Juvenes examinent, eosque juramento (quod tamquam Superioribus minime necessarium videbitur, possit remitti) approbent aut reprobent. Debet autem viri Religiosi, & Ecclesiastica Beneficia jam obtinentes aliis præferri.

§. 2. Juvenes vero in hoc Collegium admittendi ex Superiori Germania, Westphalia, Saxoniam, Prussia, Rheno, atque ex Regno Hungariæ, ut hucusque factum est, accipientur. Oportet enim ex Germania Provinciisque prædictis centum Alumnos, quod in aliis Litteris Apostolicis fuit expressum, in Collegio esse. Si vero aliqua Collegii loca vatuæ remanebunt, ea poterunt ex Aquilonaribus Provinciis hæresi etiam infectis expleri, modo Juvenes ex his Provinciis valde sint idonei, Protectoresque & Superiores eorum admissionem Catholicæ Ecclesiæ neilem fore judicayerint & necessariam. Nemo tamen ex quacumque gente aut Provincia admittatur, qui, studiis absolutis & Sacris Ordinibus suis

susceptis, certum locum non habuerit, ad quem se recipiat, & in quo boni & eruditii Sacerdotis munere perfungatur.

§. 3. Omnes legitimo matrimonio sint nati, bona fama commendati, sano præterea sint corpore, lingua minime impedita, & asperitu non deformi, nullius Religionis desertores, Latinæ & Germanicæ linguæ periti, nihil Romæ negotiij aut litium habentes. Sint etiam ætatis matræ, viginti circiter annos nati: quod si fuerint Nobiles, quiue in Superioris Germanicæ Cathedralibus Ecclesiis admitti consueverunt, tunc minimum sexdecim annos attingant, & Grammaticam sciant; ceteri omnes ad Theologica vel Philosophica sint idonei. Ignoti, amplumque de vita & moribus testimoniorum non habentes, vel qui extra Germaniam in Aulâ aut in Universitatibus vixerunt, aut vagi civis dominus in servientes ingenitam Germanicam itam simplicitatem amiserunt, ad hanc disciplinam idoneos non judicamus, eosque ab ingressu Collegii rejicimus: quod Collegii prædicti Superiores observabunt in iis omnibus, quos ad hoc vitæ institutum minime aptos esse cognoverint. Veritas qui bonæ indolis fuerint, nullumque hujusmodi habuerint impedimentum, post legitimum examen, a Præposito Generali recipi poterunt; iis qui defectum patientur rejectis, qui omnino admitti non debeant, nisi gravis aliqua causa intercedat, & de unanimi omnium Protectorum & Superiorum consensu. Paterna vero Præpositi Generalis in hoc maxime se ostendat sollicitudo, ut omnes Germanicæ Diceceses pro singularium necessitate & amplitudine juventur, ex eisque

Tom. II.

L

quot poterunt in Collegii loca distribuantur: quæ distributio mutari poterit, ut se mutabit Germaniæ status, & animarum salus postulaverit. Si qua vero in Dicæcesi non reperiantur ad hanc institutionem idonei Juvenes, alii ex finitima aut alia Provincia deligantur, qui in Collegio instituti ad desolatas ejusmodi Ecclesias exemplo & doctrina sublevandas postea dimittantur. Plures autem non recipiantur, quam quot Superiorum judicio atque experientia in Collegio prædicto poterunt commode sustentari.

¶. 4. Antequam in Collegio quisquam admittatur, vel in fine sex primorum mensium, in Superiorum manibus jusjurandum dare debeat, velle se statum Ecclesiasticum amplecti; & ad omnes sacros, etiam Presbyteratus, Ordines, cum visum fuerit Superioribus, promoveri; Cumque iidem mandaverint, in Patriam statim reversuros; Juris Civilis aut Medicinæ studia non professuros; Aliam rationem vitæ, aulicam præseruant, non sectatueros; Sed continuo, ubi a Collegio dimissi fuerint, in Germaniam ad juvandas animas remigraturos, etiam ante constitutum studiis ordinarium terminum; si ita animarum saluti conducere, aut pro Collegii commodo Superioribus videbitur expedire. Juret etiam, se Collegii instituta secundum Superiorum interpretationem observaturum; Nec a communis omnium Alumnorum vivendi ratione discessurum.

¶. 5. Postquam autem prædicti in Collegium fuerint recepti, Christianam pietatem, & Dei timorem primum, & summum Religionis studium sibi esse propositum in animum inducant: inde enim salutaris & vera initium habet sa-

pientia. Quare statim pietatis & Ecclesiasticæ vitæ fundamenta jaciant; vocationem, quam Deus illis impertiri dignatus est, etiam atque etiam considerent; generalem totius vitæ confessionem instituant; Divinum Officium recitare, & cælestia meditari discant; Catechismo studeant; iis quæ in Domo Dei & in Choro a Clericis peragenda sunt, diligenter assuescant; atque id genus alia: quibus novi Alumni perdiscendis dies ut minimum quadraginta impendant; nec ante, quam in iis se bene exercuerint, Alumnorum veste induantur, aut ad disciplinarum studia mittantur; etiam si Nobiles fuerint aut Religiosi & in Sacerdotio constituti.

§. 6. Sex item menses cuique tribuantur, quibus, an in Collegio perseverare, institutionemque hujusmodi observare, & propositum ad finem perducere velint, secum deliberent: & tantum pecunia penes Collegii Ministros deponant; quantum infra sex menses, aut post studiorum cursus discedentibus ad redditum in Patriam sufficiat, ne Collégium viaticis gravetur: pauperum tamen ratio habeatur: Quæ sex mensium præscriptio ad novorum Alumnorum probationem eoncessorum: Superiores non arctabit, quominus, si deprehenderint Juvenes ad hujusmodi disciplinam Sacrosque Ordines parum aptos, eos intra sex menses prædictos sine mora possint dimittere. Nemo enim hoc in Collegio est alendum, qui sine spe solidi in pietate fundamenti hinc videatur discessurus; ne forte malas pravi unius Alumni exitus ea destruat, quæ multorum in religione & pietate profectus ædificaverit: neque enim, quibus severitate poenarum opus est coer-

cendis, digni sunt hujus vitæ institutò. Tantum igitur retineri eos volumus, qui, sua sponte & amore virtutis, pietatis litterarumque studio vacabunt.

§. 7. Omnes in Collegio fraterna caritate devincti eisdem legibus vivant, eadem præcepta servent, sive Nobiles sive Sacerdotes sint; omnium, etiam Religiosorum, idem sit virtus & vestitus, honestus tamen & personis Ecclesiasticis Superiorum iudicio convenientes.

§. 8. Et ut, quod intendimus, spirituale ædificium ad culmen Deo dante perducatur, statuantur ante omnia fundamenta pietatis. Itaque Sacramentorum pius & assiduus usus conservetur; singulisque mensibus sollemnibusque festis ac Dominicis Adventus & Quadragesime omnes constitutis per Superiores Sacerdotibus peccata confessi, nisi legitimum intercedat impedimentum, communicent. Quotidie Missam audiant; & mane, antequam studiis operam dare incipient, dimidiatam horam pia meditationi impendant; & vesperi, antequam cubitum eant, quartam horæ partem Litanis, & discutienda conscientia tribuant: & si quis Officium Ecclesiasticum recitare debet, id aliis horis absolvat. Sacerdotes Missæ Sacrificium frequentius Deo offerant, in quo peragendo non minus dimidiata hora insistant. Pia quoque consuetudines nascentis Collegii omnes prescribantur, & posteris observandæ proponantur.

§. 9. Præter constitutos per Superiores Collegii Confessarios, sint in tanta multitudine aliqui rerum spiritualium Magistri, qui pietatis disciplinam primum quidem novis Alumnis, deinde etiam adultis ceterisque omnibus accuratissi-

me tradant; quod si tales Magistri ex ipsa Societate deligi non potuerint, optimi quique ex ipsis Alumnis assumantur, qui ab omni cura omnino vacui hoc tantum munus sollicite subeant.

§. 10. Alumni vero studiis quidem addi&t*i*, in pietate vero desidiosi, quiqe suis moribus alios ab ardent*i* pietatis studio tepefecerint aut quomodolibet averterint, vel a rectis Superiorum consiliis aut obedientia abduxerint, vel hujusmodi facere tentaverint, statim a Collegio dimittantur.

§. 11. Festis diebus domi se contineant; orationi, pia lectioni, Divinis officiis, Sacris Ceremoniis perdiscendis & exercendas dent operam. Quod si Superioribus incommodum videretur, omnibus diebus festis totum Divinum Officium decantare, in sollemnioribus tamen diebus, & Domineis Adventus ac Quadragesimae, & in diebus festis Beatissimae Virginis Mariæ, Sanctorum Orationum, Apostolorum & Angelorum partim decantetur, partim distin&t*e* & devote sineceas-tu recitetur.

§. 12. At cum Autumni tempore a lectionibus vacant, tum maxime in Divinis Officiis perdiscendis & cantandis, ut Superioribus videbitur, se se exerceant: in quo tamen ne remissius aut indulgentius agatur, Rectoris conscientiam oneramus. Eo quoque tempore, aut alio cum studiis intermittuntur, ea doceri curent, quæ celebrando Missa Sacrificio sunt accommodata, præsertim hostias & corporalia parare: diebusque festis nulla unquam litteraria exercitatio aut Divinum Officium aut Ecclesiarum curam quomodolibet interrumpat, seu impedit.

§. 13. Beneficiorum in Collegium a Dei benignitate collatorum memoriam pie colant, memoresque sint bene de Collegio prædicto & de se meritorum, & Superiorum, præcipue defunctorum, quorum nomina in Ecclesiarum suarum Sacrario aut in Choro descripta habebunt: proque iis, qui majore fuerint in se usi beneficentia, Anniversaria Sacra perpetuo sollemniter fiant, singulisque hebdomadis pro illis orationes & sacrificia Deo offerantur.

§. 14. Alumni morientes, & in ipso agone, & ab hora transitus usque ad horam sepulturae, fraternis Alumnorum obsequiis atque orationibus adjumentur; quorum funeri omnes intersint; & intra octo dies exequiaz illis pie persolyantur. Quando autem contigerit, aliquem ex Cardinalibus Protectoribus decedere e vita, triduo orationes & sacrificia pro illius anima Deo offerantur; cuius misericordia pro futuro Protectore rogetur, ut talem dignetur Nobis aut pro tempore futuris Romanis Pontificibus suggerere, qui tantum opus amplecti velit, & quam maxima poterit caritate tueri.

§. 15. Qui ex Alumnis Superiorum judicio in pietatis studio & in Ecclesiasticis functionibus bene fuerint versati, ad omnes sacros, etiam Presbyteratus, Ordines promoveantur, etiam sine litteris dimissorialibus suorum Ordinariorum, & sine titulo Beneficii aut Patrimonii, etiam extra legitima Ordinationum tempora. Antequam vero Sacris Ordinibus initientur, in Spiritualibus exercitiis & piis meditationibus per dies ut minimum quindecim contineantur: unoque anno, antequam in Patriam sint profecturi, aut (si commode fieri

possit). adhuc citius ad Sacerdotium assumantur: quo tempore in Sacerdotalibus officiis, atque in Sacramentorum administratione, & in concionibus ad populum exerceantur; ita tamen, ut hac occasione Sacerdotes neque liberiores sint quam antea, neque extra Collegium comedant aut pernoctent.

§. 16. Omnes quoque Collegii nostri Alumni a cauponis, & hospitiis locandis, & a quorumvis negotiorum procuratione abstineant: nullis Ecclesiasticorum Beneficiorum litibus, aut controversiis implicentur; nec per Aulas, Tribunalia, laicorum aut externorum aliorumve domos discurrant. Constituatur autem aliquis pius, prudens, & experiens vir, qui ipsorum Alumnorum negotia sine eorum interventu expediri curet. Alumi nisi sine comite a Superiore illis adjuncto e Collegio egredi non audeant: quod si fecerint, aut comitem deseruerint, vel eo pro foribus relicto negotia intus occulte tractaverint, in Collegium amplius non recipientur. Non prandium aut cœnam extra Collegium capiant sine expresso Rectoris & Præpositi Generalis consensu; qui Alumni ipsis, ut extra Collegium pernoctent, aut post Solis occasum cœnent, facultatem concedere minime poterunt. Si quis autem ex Alumnis extra Collegium ebrios fiat, in Collegium amplius non recipiatur: quod si cuiquam in Collegio non semel neque casu idem accidat, debet e Collegio dimitti. Ad tollendas autem commissiones, & quæ inde oriuntur scandala, non possit Rector quemquam externum in Collegii Vineas atque Hortos introducere sine Præpositi Generalis consensu: qui eam diligentiam in hoc Collegio gu-

fernando adhibeat, quam, si esset suæ Societatis Collegium, adhiberet; consuetudine autem & modo suæ Societatis non utatur, sed novas regulas proponat, quibus Alumni Collegii privatim & publice secundum Canones & Clericorum sæcularium mores instituantur.

¶. 17. Litteræ, quas Alumni perscribent, item eorum libri diligenter inspiciantur; quæ, si quidpiam amatorium, aut bonis moribus perniciosum contineant, comburantur, & qui eos habuerint, severè puniantur. Si quis autem deprehendatur litteras impuras scribere, seditiosas, vel detractionis, malum aliquod consilium vel vitia queruntvis continentes, statim e Collegio ejiciatur. Eamdem poenam subeant, qui seditionis speciem aliquam excitaverint, vel occasionem praebuerint atque auctores fuerint quominus aliquis Superioribus obtemperaverit; aut si quæam contra eos re aut verbo concitataverint. Ii, etiam piciantur, qui injugulam, sibi poenam derrectaverint; aut, invitis Superioribus, pecuniam occulte retinuerint: quiique quemvis maledictis aut injuriosis dictis affecerint, aut percusserint, vel Collegii pacem quomodo cumque turbaverint, factis item & verbis inhonestis, statim, tamquam pestis quædam, e Collegio extrudantur.

¶. 18. Ad ea se quisque studia applicabit, eosque libros habebit, quos Rector censuerit. Interpretationes Auctorum in Gymnasio tantum Societatis audient. Ad Theologica studia quatuor annos assignamus, ad Philosophica tres; totidem ad Conscientiæ Casus perdiscendos. Juris autem Civilis aut Humaniorum litterarum studia nullum in hoc Collegio locum habeant. Harum,

quas demonstravimus, disciplinarum studiis ultimus annus **Alumnis** non concedatur, nisi prius in Subdiaconatus saltem Ordine sint constituti. Quod si quis ad Sacros Ordines aptus non videbitur aut illis indignus, is in Collegio nequamquam retineatur; nec ei permittatur Theologias aut quodvis aliud studium inchoare. Sacerdotes autem & virtute & doctrina praestantes in Theologia Magistri creantur, sine ullo tamen Collegii sumptu: qui autem Sacerdotii Ordinem non fuerint consequuntur, ad hujusmodi gradus non sunt admittendi.

§. 19. Studiis absolutis, dies triginta in Collegio permanendi **Alumnis** concedantur, quibus transactis, non possint Superioris amplius eos in Collegio retinere: triginta vero illis diebus non erunt **Alumni** a Collegii legibus soluti; sed omnia facient ex Superiorum prescripto. Quae vero pauperibus **Alumnis** vestes, aut pro vestibus qua pecuniae in discessu dandae sint, ita Rectori prescribatur, ut querelarum & invidie occasio præcidatur: **Alumnis** vero, qui pauperes non fuerint, aut qui studiorum cursum non absolverint, aut qui ob culpam aliquam dimissi fuerint, nihil detur.

§. 20. Superiores facultatem habent aliquos egregias virtutis **Alumnos**, etiam post absoluta studia, in Collegio retinendi, quorum opera utantur in Collegii administratione; & cara rerum ad Collegium pertinentium; vel etiam ut **Alumni** predicti concionibus & administratione Sacramentorum Germanos juvent in Urbe commorantes; & ob alias hujusmodi pias causas ad Collegii communum & animarum salutem pertinentes.

§. 21. Nullus autem in Collegio, vel postquam e Collegio egressus fuerit, causarum in Curia sit Procurator; nec cuiusvis Principis aut Prælati negotia etiam spiritualia procuret; nec absolutis studiis quisquam vel in Collegio vel in Urbe permaneat, ut Curiae praxim ediscat.

§. 22. Si quis Alumnus divinæ gratiæ impulsu ad perfectionis statum & ad aliquod Religiosæ vitæ genus aspergit, non debet a quoquam quavis de causa impediri, etiam si eo consilio fuissest in Collegium ingressus, ut, studiis absolutis, e sæculi fluctibus se in tutum recipere; dummodo virtute confirmatus in aliquam Germaniæ Provinciam se conferat.

§. 23. Loca discedentium Alumnorum ultra annum non vacent; &, si ii, ad quos loca vacua pertinent, non advenerint, Superiores eorum loco alios recipient idoneos Juvenes; qua in re nemo poterit Superiores impedire. Erga absentes Alumnos atque in Germania commorantes Rector Collegii paterna utatur sollicitudine, eorum labores cognoscendo, eosque qua decet caritate consolando.

§. 24. Collegii Superiores primum pii sint, animarum salutis studiosi, & maximam Divini cultus habeant rationem: Deinde Juvenes maximo cum delectu recipient, receptos statim in Dei timore accurate institui procurent: Postremo pietati negligentius vacantes, & ad virtutem non valde propensos, sine ulla mora dimittant. Quæ tria ut Superioribus cordi sint, sub obtestatione divini judicij mandamus.

§. 25. Maxima quoque habeatur cura Ecclesiæ rum, divinusque in illis cultus ac ornatus reli-

giosissime conservetur; piique Sacerdotes a Superioribus eligantur, qui in illis semper resideant, ac, ut debebunt, Missas & Divina Officia celebrent; ipsique Superiores pro honore Dei Ecclesiis prædictis liberaliter quidquid opus erit pro videant, cultumque in eis ita exhibeant, ut eorum reditus primum illis ipsis Ecclesiis serviant. Divinorum Officiorum tempore nullus Alumnus absit: Sacerdotesque viri pii & graves Choro præsint; Saerarum Cærimoniarum Magistri sint Divini Officii moderatores. Si quis autem ex Alumnis indignum quid orationis domo, aut in honestum dicto vel facto, nutu vel aspectu minus honesto commiserit; confessim e Collegio dimittatur. Si quis etiam Sacras Cærimonias discere vel exercere neglexerit, aut ab Ecclesiasticis & Clericalibus officiis alienus fuerit; vel Templum & Chorum fugitet; nisi monitus resipuerit, in Collegio non toleretur.

§. 26. Quæ omnia quia a Rectoris pietate pendent, Præpositus Generalis Rectorem in hoc Collegio constituat virum aliquem rectum, sobrium, prudentem, pietatis & timoris Dei studiosissimum; qui omnes Nationes pari caritatis studio compleatatur, & Christianum inter Alumnos amorem conservet; vita sua exemplis omnes ad sui imitationem, & ad cœlestis cum Sanctis consortii desiderium inflammet; bonos in virtutis soliditate confirmet; malos a bonis discernat, & ex hoc loco intrepide, nulla cujusquam ratione habita, expellat: sæpe Alumnis eorum vocationem exponat, in Adventus & Quadragesimæ octavo quoque die Alumnis verbum Dei pro statu cujusque explicit; aliis vero temporibus bis

qualibet mense salutaria documenta publice proponat, omnesque ad timorem Dei & amorem excitet atque inflammet. Sit etiam Rector Divini cultus, Ecclesiastici officii, Sacrarum Cærimoniarum, Ritusque Romani valde studiosus; Domus Domini decorem amet: neque tamen suæ Religionis non necessarias hic retineat consuetudines; aut in Collegium inducere studeat; sed, pro pia tot Alumnorum institutione, secularium Clericorum ritum imitetur; ut Alumni non solum eura monentem audiant, sed ea quoque facientem videant, quæ ipsis facienda proponuntur.

¶ 27. Spiritualis jurisdictio & animarum cura, quam Ecclesiæ habent Collegio unitæ, totam ad Collegii ipsis Protectores pertinere volumus. Quæ autem tam in spiritualibus rebus quam Ecclesiæ curandis fieri debent, marmoreis tabulis incisa in Choro affixa habeantur.

¶ 28. Superioribus non licet supellestire Ecclesiarum vel earum ornamento cuiquam commodare: ex Reliquijs vero ne minimum quidem vel ipsis Regibus tradi possit, nisi ex subscripto manu nostra aut pro tempore futuri Pontificis Romani mandato. Si quis aliter fecerit, sententiam excommunicationis incurrat eo ipso.

¶ 29. Et quia spiritualia sine temporalium administriculo consistere minime possunt, ideo eorum cura esse non debet in postremis. Quare ipse Rector viros fideles atque idoneos, quot ad hoc erunt necessarii, habere curet: quibus etiam præstandi ab eis officij leges, & quid in pietate & moribus observare debeat præscribat. Quorum primus sit Economus generalis, quem si Superiores eligere recusent, duo vel tres probatae vi-

tæ viri Superioribus ipsis & Protectoribus cogniti proponantur, ex quibus Protectores, quem orationum aptissimum judicaverint, eligant & Economum deputent generalem; qui administrationis suæ rationem reddet & Superioribus ipsis & Protectoribus quoties ipsi petierint. Economo generali adjungantur a Superioribus alii particulares. Economi, præcipue vero fidelis aliquis vir, qui Economum generalem in tanta rerum multitudine adjuvet, quique ipsius absentis vel etiam agrotantis vices subire & bene gerere sciat & possit. Singulis vero Economis necessaria suorum cujusque officiorum functio scripto tribuatur. Reditus sive pecunia Collegii penes fidelem mercatorem tuto deponantur, ac deinde, prout necessitas postulaverit, mandato a Rectore & a duobus Economis subscripto repetantur. Nullus Economus vel generalis vel particularis, nullus item qui Collegio in quovis munere deserviat, ulli ex Protectoribus vel Superioribus, vel qui in Collegio jus aliquod administrationem vel potestatem habeat, sit sanguine vel aliqua affinitate conjunctus; neque ab aliquo ex prædictis, neque ab ulla alio Prælato aut Domino quovis modo dependeat, aut cum prædictis clientelam habeat. Pater & filius, duo fratres, duo consanguinei in eadem Civitate aut Provincia non sint alicuius Collegii Economi; neque quisquam in Collegio deserviat, qui sit sanguine propinquus Economo generali, neque ad ipsum aliquo modo pertineat. Bona Collegii quantumque non locentur Protectorum aut Superiorum consanguineis, nullisve cujusvis Ordinis Religiosis, non magnis Prælatis, non Economis aut aliis Col-

legii Ministris, neque eorum consanguineis, neque ulli qui aliquod jus potestatem vel administrationem habeat in Collegio. Bonorum locationes a Rectore, vel ab Economo generali in ipso Collegio fiant, Rectore praesente, atque eas approbante. Quicumque autem bona Collegii sirve in Urbe sive extra Urbem locaverit, antequam locatio perficiatur, jusjurandum coram Rectore vel alio deputato praestet, affirmans, se in ea locatione solam Collegii utilitatem spectasse; & propter illam se nullum munus nullamque utilitatem cepisse, aut in futurum exspectare: iurat item, se nihil facere aut fecisse ad alicujus instantiam aut commendationem aut propter cuiusquam consanguinitatem vel amicitiam: & sine hoc juramento, de quo constet, quevis a quocunque & ubicumque facta locatio irrita sit & invalida. Bona praedicta tertio aut quarto quoque anno a peritis & fidelibus viris visitentur, eorum limites recognoscantur, & si opus fuerit renoventur; atque una cum Visitatoribus, si fieri poterit, adsit aliquis ex Collegii Superioribus, aut saltem Alumnus Sacerdos vir prudens & pius. Economus tam generalis quam particularis aliquique praecipui Collegii Officiales singulis annis mense Januario fidelis & recte administrationis, & ad officium, quo funguntur, aptitudinis, nec non Christianae pietatis & honeste conversationis testimonium a Rectore habeant; quod nisi habuerint, eo ipso officiis privati esse censentur. Societatis vero homines ad temporalem administrationem non obligentur, nisi de sui Praepositi Generalis mandato: a quo unq; in omnibus regantur & corrigantur, & illi soli

sue quisque administrationis rationem tantum reddant.

§. 30. Si quid forte in his Constitutionibus desiderari usus rerum magister demonstraverit, aut obscurum fuerit vel ambiguum; id Protectores & Superiores, re mature deliberata, ex communi omnium consensu, suppleant, & declarent, & ad alia extendant. Quivis autem vel Protector vel aliis dispensandi potestatem non habeat, sed id fiat ex communi omnium consensu, raro tamen, & nisi ob graves causas, ubi præsertim nulla sit privati comodi aut gratia suspicio, sed vel necessitas cogat, vel magnum Collegii bonum agatur, resque ad majorem Dei honorem vel Collegii ipsius commodum manifeste pertinere appareat.

§. 31. Quæ omnia & singula in his Constitutionibus contenta ab omnibus statim Aliutnis quam aliis quibuscumque, ad quos pertainent, cuiusvis status, conditionis, & ordinis, etiam Sacerdotibus, in virtute sanctæ obedientiæ, & sub censuris & poenis Nostro aut Protectorum vel Rectoris arbitrio pro culpæ modo infligendis mandamus inviolabiliter observari. Decernentes, quascunque alias dicti Collegii Constitutiones a quocumque, etiam a Nobis, emanatas vel approbatas, præsentibus contrarias, nullius esse roboris & momenti: & ex nunc irritum & inane, quidquid secus in prædictis per quoscumque scienter vel ignoranter, etiam obtentu aliarum dicti Collegii ordinationum (quæ tamen per præsentes nisi his adversentur, abrogatæ non sint), aut alias quomodocumque contigerit attentari.

§. 32. Non obstantibus Constitutionibus & Ordinationibus Apostolicis, ac aliis ipsius Collegii, juramento, confirmatione Apostolica, vel quavis firmitate alia roboratis statutis & consuetudinibus contrariis quibuscumque; aut si aliquibus communiter vel divisim ab Apostolica sit Sede indultum, quod interdici suspendi vel excommunicari non possint per Litteras Apostolicas non facientes plenam & expressam & ad verbum de indulto hujusmodi mentionem.

Nulli ergo omnino hominum licet hanc paginam Nostrofum statuti, ordinationis, rejectio-
nis, onerationis, assignationis, voluntatis, man-
datorum, & decreti infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare
præsumperit, indignationem Omnipotentis Dei
ac beatorum Petri & Pauli Apostolorum ejus se
noverit incursum.

Datum Romæ apud Sanctum Petrum Anno In-
carnationis Dominicæ Millesimo quingentesimo
et octogesimo quarto. Kal. Aprilis. Pontificatus
nostræ Anno duodecimo.

M. CARD. S. STEPHANI.

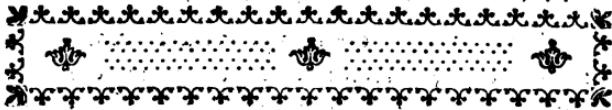
Cæs. Glorierius.

A. de Alexiis.

Loco ♫ Sigilli pendentis.

Registrata apud Cesarem Secretarium.

LI-

LIBER TERTIUS.

Alumnorum res in Germania gestæ ab initio Collégii ad obitum usque Gregorii XIII.

Id spectasse sanctissimum Societatis conditorem Ignatium cum ad Collegii Germanici mortuionem appulit animum, ut quot essent in eo Alumni, tot pro Germania Apostoli efficerentur: id ipsum voluisse Pontifices maximos Iulium III. & Gregorium XIII. quorum prior primam operi manum, alter supremam imposuit: id Cardinales Moronum, Cervinum, Augustanum, Comensem, aliasque, qui Collegii primordia vel pecunia, vel consilio, vel alia quavis opere adjutarunt provexeruntque: id demum primos ejus Moderatores, quorum institutis optime constabilita ad hanc usque ætatem disciplina pervenit, satis ut arbitror ex libris superioribus intelligi potest. Jam haec tot sapientum consilia successum habuisse, ex Alumnorum rebus gestis demonstrare aggredior, intra eos tamen fines contracta narratione, ut extra Gregorii Pontificatum non excurrat. Nam si velim annorum cursum sequi, & quæcunque

TOM. II.

M

ad hanc usque diem pro salute mortalium
incepta ab iis strenue, feliciterque confecta
sunt, memorare contendam, nimis plane ope-
rosum negotium suscipere, & multorum vo-
luminum historiam texere necesse habeam.

2. Quamquam non negaverim feraciores re-
rum primos illos annos fuisse, quam poste-
riores: seu natura ipsa istiusmodi institutio-
num, quarum fervidissima esse initia solent,
seu quod ea tempestate pauciores e primaria
nobilitate Alumni fuere, & Juvenes in tenui
fortuna, nati difficultia ac laboriosa Apostolatus
munia facilius libentiusque capescebant.

3. Veruntamen, ut plures prima Collegii
ætas Apostolos, ita multo etiam plures Epi-
scopos, Cardinales, Electores, & quavis sum-
ma dignitate Principes posterior dedit; nec
scias utri plus Catholicæ profuerint rei, hi
ne potestate & imperio, an illi labore & in-
dustria. Ut cunque sit, id ita fieri oportuit,
ut prius ex hac palæstra milites rebus ex-
quendis, quam duces imperandis idonei edu-
cerentur. Et nos quemadmodum virorum di-
gnitate illustrium, qui ex hac disciplina pro-
dierunt, Indicem accuratum infra subjicie-
mus, ita hoc libro pauca de Alumnorum la-
boribus Apostolicis ad specimen exponenda
sumimus.

4. Crescente in dies, ut supra memoratum
est, fama Collegij, totamque late Germaniam
pervagante, crebræ afferebantur inde Episco-
porum, jam ad Pontificem Maximum, jam

ad Collegii Rectorem litteræ, Alumnos depo-
scentium, ex iisque aliquot submitti ad se
postulantum, in usus scilicet Ecclesiarum
suarum adhibendos. Et qui magis viderentur
idonei, p̄ficiis eorum concedi mos erat.

5. Primus, quod quidem constet, hac de-
re litteras ad Lauretanum scripsit Daniel ab
Homburgo, Septemvir & Archiepiscopus Mo-
guntinus, eique Alumni primum duo dati
vnt in pacis egregii, Christophorus Veil-
hammer ortu Bavarus, & Vitus Miletus Sve-
vus, quibus deinde alii atque alii, ut in
loco dicemus, accessere, Venientes amantissi-
me exceptit Septemvir.

6. Ac Milecum quidem in aula considere
concionibus habendis jussit. Veilhamerum
Eisfeldiae excolendæ applicavit, parvæ provin-
cie, sed propter errores inveteratos, atque
incredibilem hominum contumaciam, haud fa-
cili negotio subigendæ. Jam ante in eo sole
naviter desudabat Nicolaus Elgardus, itidem
Collegii Alumnus, de quo multa inferius di-
cturi sumus, tētque animarum manipulos col-
ligebat, ut ea potissimum res persuaseret
Moguntino Alumnorum operam esse fructuo-
sissimam, & cuivis Episcopo maxime expe-
tendam. Igitur Elgado se Veilhameru ad-
junxit, ac conjunctis deinceps uterque viri-
bus agrum sylvescentem excolare perroxere,
Vidi Elgardi ad Latretanum litteras, qui-
bus de adventu Veilhameri certiore cum
faciebat, & tam sibi comitem obvenisse in

loco beneficii multo maximi se habere profitebatur.

7. Addebat tamen iisdem litteris, quod mihi visum notabile, interesse rei Catholicæ ut qui remittebantur in Germaniam Alumni, siquidem posset, doctoratus insignibus essent honestati. Ita quippe vulgi opinione esse comparatum, ut quæcunque ad salutem animæ afferantur, tanquam oracula excipientur ex ore Doctoris. Contra eadem si quis alias proponat, contemptui irrisuque sint. Huic hominum imbecillitati aliquid condonandum inquietabat, & quatenus liceat, obsecundandum insanias, quæ in salutem animarum veritat.

8. Cæterum amoto post aliquod tempus Elgardo, solus in Eisfeldia Veilhammerus mansit, auctius quidem ille titulo ac potestate Visitatoris, at rerum gerendarum magnitudini, ut ipse de se fatebatur, longe impar. Quare suppetias e Collegio petivit, impetravitque a Lauretano socios quatuor, Jacobum Herzæum, Leonardum Savrium, Martinum Weinreichium, & Lucam Mura-rium, qui ab Archiepiscopo probati, ejusque missu in Eisfeldiam profecti, Veilhammero omnium præside, opus evangelicum facere insti-tuerunt. Pagos atque oppida inter se divisorierant, eaque, salutarem doctrinam circumferentes, perpetuo percursabant. Duderstädi, ut in oppido frequentiore, sedem fixat Veilhammerus, ibique cum Saurio rei comp-

muni advigilans considebat. Et nihilominus ipse etiam ad pagos circumpositos identidem excurrebat, non imbri, non hyeme, non præalta intetdum nive deterritus, ne ad rusticam plebem salutis præsidia deferret.

9. Nec tamen par labori constabat frumentus. Obsfirmabant ad contumaciam hæretici; Deique Ministros vera nunciantes, aut surda aure præteribant, aut cum contemptu repelabant. Si qui rusticorum errorem dedocerent Romano Pontifici sacramentum dicerent, id adeo impotenter accipiebant Magistri hæresecos (Prædicantes vocant), natio hominum æque ferox ac stolida, ut contra innocuos Sacerdotes turbas seditionesque concirent, qui proinde conviciis, sannis, lapidibus interdum, atque omnibus indignitatibus impetebantur. Fuit Duderstadii qui in Herzæum ad aram facientem, dum maxime divinam attollit Hostiam, lapidem grandiusculum summo nisu jecit, haud dubie Sacerdotem aut Hostiam istu nefario violaturus, nisi conatum impium male directus lapis fecellisset.

10. Talia, atque his etiam deteriora viri fortis constanti animo perferebant. De quibus Veilhamerius Romam ad Contubernales olim suos scribens, his verbis claudebat epistolam: » Facile est, Fratres mei, in Collegio Germanico mane divinis meditationibus & lectionibus animam saginare, ubi nemo est qui perturbet. Difficile vero festivis diebus, & Dominicis omnibus, ad

» tres autem quartus pagos discurrere, jeju-
 » num, in frigore & aestu, imatribus & ni-
 » vibus, usque ad raucedinem clamare, &
 » nullum inde fructum ferre, sed ab omnibus
 » irrideri. Magha profecto requiritur patien-
 » tia. Hanc in tanta commoditate comparare
 » studeatis, & nitamini. Nolite vobis per-
 » quadere perfectos vos esse, aut jam pa-
 » tientia quid sit satie nosse. Decipimini,
 » Fratres mei, mihi credite. Experiētiam
 » habere me puto. « Quibus ex verbis co-
 » gnosci potest, qualem Alumni spiritum ex
 » Collegii disciplina haustum in Germaniam fer-
 » tent. Sed quædam paulo distinctius vi-
 » déamus.

11. Weinreichio demandata fuerat Parœ-
 » ciæ cuiusdam administratio, quam omnes no-
 » vorum dogmatum pestes foedum in modum
 » infecerant. Populus Eucharisticam cœnam Lu-
 » therano ritu poscebat sub utraque specie.
 » Pastor, ut dignum erat, pernegabat. Irati
 » ob eam rem Oppidani, ubi vident Pastoris
 » Catholici firmitatem precibus expugnari non
 » posse, suos illi redditus atque alimenta sub-
 » trahunt.

12. Cum ne sic quidem fletteretur viri
 » constantia, vertunt se ad artes veteratorias,
 » atque expugnare saltem castitatem ejus co-
 » nantur, clam introducto in domum ipsius
 » scorto; triumphaturi gaudio scilicet, si vio-
 » lati pudoris turpem inurere notam homini in-
 » nocentissimo possent. Redit ille ignarus insi-

diarum, ac nihil tale suspicans, domum. At mulierculam occurrentem, sibique blanditias parantem ut vidi, exarsit ira subita, arreptoque qui primus occurrit fuste, male profecto eam habebat, nisi celeri fuga se subduxisset. Non impune tamen improbis scelestis machinatio fuit, nec praesenti præmio viri virtus caruit.

13. Invasit post paulo oppidum tetra morbi vis, qua multi passim absumentur. Weinreichius nulla re caro Gregi, quantumvis immerenti, deesse. Quocunque vocaret necessitas, diu noctuque accurrete, languentibus quod poterat mali solatium afferre, morientibus sacra ministrale. Nam in eo rerum articulo, dante, ut ferme usuvenit, vexatione intellectum, resipiebant plerique, & sacra Catholica flagitabant. Verum ipse, dum his diligentius quam cautius sui prope securus insistit, lethale tabum hausit venis, deportatusque Duderstadium, post paucos dies inter Sodalium manus & lacrymas victima caritatis occubuit.

14. Eo casu sodales, quamquam jacturam cari capitis graviter vulnerati, non animo tamen sunt dejecti. Utque par morbus tota grassabatur Eisfeldia, parem operam pari studio ægrotis præstandam suscepere, beatos enimvero se prædicantes, si pari etiam exitu vitam finire in eo caritatis officio contingere. Totum triennium sæviit lues infesta, magna mortalium edita strage. Hoc au-

tem medio tempore, seu caritas impensa misericordis omni Concionatorum eloquentia potentior fuit, seu calamitas ipsa fregerat quos, nulla persuasio molliebat, nonnulla rerum est facta inclinatio, & illud antea contumax solum minus maligne reddidit cultoribus frugem. Sex integri pagi, abdicato Lutherò, sectaque ejus Ministris vel pulsis vel excommunicatis, ad partes Catholicas transitionem fecere, & in verba Romani Pontificis jurare. Quo successu in spem meliorum erectorum Apostolici Operarii, laborem ferebant libenter, & coepita fidentius prosequabantur. At hinc vix extincta, soluti metu Hæretici ad ingenium rediere, & salutem eorum quærentibus multo uberiorem patiendi quam agendi materiem præbuere. Exemplo sit quod subiecito.

15. Lucas Murarius Parœciae Dunensis suscepserat curam, Ministro Lutherano Archiepiscopi auctoritate proscripto. Id autem ita pro imperio, nec alio quam religionis obtentu factum, non Ministrum modo, sed multos etiam e plebe pupugerat. Nam de religione integrum unicuique esse debere contendebant quam mallet sequi. Acerbius tamen rem ferrebat Minister, quippe officio quæstuario abstinere coactus. Itaque vindictæ stimulis agitatus, adjuncta sibi magna rusticorum manu, adit vicinum Dynastam Comitem a Schwarzenburg, virum præpotentem, opumque multarum, itidem perdite Lutheranum, fi-

demque ejus & auctoritatē implorans, per communē religionē, per quidquid sanctū ubique est rogat, ut ulciscatur injuriam, non tam, ut ajebat, sibi, quam sacrosanctō Evangelio, cuius interpres ipse esset, irrogatam, nec Reformatæ Religionis Ministros patiatur Papistis, (sic enim loquebatur) Iudibrio esse. Eadem rustici sucllamantes vociferantur. Ille querelis & clamore insano incitatus, ut erat suopte ingenio præceps in omne facinus, coactis propere armatis ferè ducentis, agmen expeditum in Dunenses rapit. Murarium convicis primum, deinde verberibus oneratum exturbat oppido, necem interminans ni statim abscedat, & beneficio apponens quod vivum dimitiat. Domum ejus Curialem militi deprædandam permittit. Quo facto, ut jam re bene præclareque gesta, discedit. Murarius pæne semiaminis, ægre per hiemis inclemētiam & præaltam nivem moliens vestigia, Duderstadium binis inde leucis venit ad Veilhammerum & Saurium, qui sodealem carissimum, plagis prope enectum ac frigore, lætum tamen quod dignus esset habitus pro nomine Jesu contumeliam pati, omnibus fraternalē caritatis officiis refecerunt.

16. At indignum facinus inultum non tulit Moguntinus. Læsum jus territorii, læsam Principis Augustalis dignitatem clamans, continuo armatos ad tria millia sub peritis belli ducibus in Eisseldiam mittit, quorum ipso ad-

ventu exterritus Schwartzemburgicus facti veniam suppliciter petiit, ac de injuria satis fecit. Dunenses, quo se verterent non habentes, clementiae Principis se permiserunt, cuius iussu multatis, ut dignum erat, nocentioribus, Murarius suam in sedem est restitutus. Hæc ita prorsus ut a nobis narrata sunt ad Lauretanum Veilhamerius prescribebat, aliaque multa de suis ac sociorum laboribus adjiciebat, quæ singillatim perségui longum esset.

17. Elgardus interea, cuius supra mentionem fecimus, haud paulo graviorē laborum ac molestiarum molem Erfordiæ sustinebat. Est ea civitas Thuringiæ primaria, ad amnem Jeram, intra fines Moguntinæ Dioecesis, & id temporis non potentia minus quam sacrorum contemptu insignis habebatur. Pars Civitatis multo maxima Lutherum sequebantur, adeo præfracte, ut spem resipiscendi nullam facerent. Nihilo meliores Sacerdotes. quippe non solum hæresi contaminati, sed otio fluentes ac luxu, ac, ne quid gravius dicam, conviviis ganeisque intemperantius indulgere soliti. Sæpe his malis remedium quæsierat Archipræsul, nunc severitate, nunc benignitate usus, at frustra. Omnem ægroti medicinam, tamquam phrenetici, respuebant, curationem omnem morbi vis superabat. Ad extremum Septemvir Suffraganeum, ut vocant, Episcopum hunc, de quo loquimur, Elgardum creat, & Erfordiensium sacris præsidere ju-

het, si forte talis viri sagacitate & industria, quam multis antea rebus perspexerat, extricari quid posset. Ergo inunctus rite in Templo Societatis Moguntiæ, & Episcopi Ascalonensis titulo insignitus, Erfordiam Elgardus venit.

18. At eo vix appulsus, plus sane oneris quam honoris sibi impositum sensit. Hominem, ut ajebant, Romanum invitissimi acceperunt hæretici Magistratus metu, de sacrorum cultu ne quid novaret. Quasi vero non ipsi prius res noyas essent amplexi, cum, repudiato majorum cultu antiquissimo, ad Lutheri signa defecerant. Eundem ut censorem molestum aversabantur improbi Sacerdotes, sua sibi exprobrari vitia non ferentes. Itaque dictis monitisque ejus vix quisquam Civium honestiorum aures dabat. Tantum plebs infima, magis scilicet ignoratione veri quam animi pravitate prolapsa in hæresim, e superiori saepè loco dicentem, & doctrinæ cœlestis oracula explicantem libenter audiebat, ac propter opinionem virtutis in honore habebat. Ea res ægre faciebat adversariis. Conspirant in hominis innocentissimi caput; & si quidem furori & invidiæ nonnullam imponere honesti speciem placebat, cum deferunt ad Magistratus, quasi leges Imperii infringat, nova dogmata serens in vulgus, & pacem Religionis turbans Augustanis firmatam pactiōnibus.

19. Accepta accusatione, fit Senatus Con-

sultum ut vocetur in jus Elgardus, interea que concionibus ac suggestu abstineat. Non abstinuit tamen fortis tenaxque propositi vir, sed illam usurpans Apostolorum vocem: *Obedire oportet magis Deo quam hominibus*, ne gansque sibi fraudi esse debere quod munēris sui partem fere præcipuam impleret, nihil secius concionari perrexit. Nec vero abnuit causā in judicio dicere. At objecta criminā diluit adeo nervose simul atque perspicue, ut liberatus ipse fuerit culpa, & pudor improbos accusatores incesserit. Cum nihil hac via esset profectum, agi adversus eum manifestis injuriis cœptum est. Potentiores concitant plebem ingenio mobilem; quæ seditionis in morem coorta, sæpe sannis ac sibilis, interdum etiam lapidibus hominem officio ac dignitate spectandum impetrare est ausa. Omnino id ex composito agebatur, ut molestiarum impatientia abscederet sponte, quem vi pellere non licebat. His ipse de rebus fuse scripsit ad Gregorium Pontificem quo primum anno Erfordiam advenerat, stationem tamen non deseruit.

20. Quin anno eodem, ne officio Episcopali deesset, sacro Pentecostes die Sacramentum quod vocant Confirmationis, longa desuetudine jam prope apud Erfordienses abolitum, restituīt, ex iisque Catholicorum reliquiis quinquagenos supra centum sacro illitos chrismate initiativit. Sacris Ordinibus initiari major fortasse numerus postulabant,

questus nimirum, opumque humanarum cupidine divini afflatus vicem supplente. At Elgardus, ad leges Concilii Tridentini rem exigendam ratus, periculum scientiae instituit, in quo paucissimos cum reperisset idoneos, his tantum admissis, cæteros petidores ut ineptos rejecit.

21. Qua de re scribens ad Cardinalem Comensem: » Qui tentarunt, ait, ad unum fere omnes reperti sunt ineptissimi, & pro meritis rejecti. Pudet me Germanorum nostrorum turpititudinem revelare, quales larvas ad sacra ministeria tam multis annis protruserint. Miror ego in his locis vel unam animam remanere potuisse Catholicon. Adeo pauci sunt Sacerdotio digni, & tam multi, qui nec foro, nec agro, nec stivæ, nec textrinæ apti, dummodo beneficiolum mercati sint, Ordines quoslibet facili negotio coemerunt. « Cæterum ut difficilima Elgado rerum initia Erfordiæ fure, sic decursu temporis omnia procliviora sunt facta, præsertim cum adjutores aliquot habuit ex Collegii Germanici disciplina prefectos, in quibus Vitus ille Miletus, quem supra memoravimus, fuit.

22. Is nunc apud Septemvirum Moguntinum, ut diximus, sacri Concionatoris munere fungebatur, audiebaturque pari hominum approbatione ac fructu. Eodem tempore quæ factu optima viderentur Principi suggerebat, suadebatque, & totam

190 LIBER III.
aulam, non verbo minus quam exemplo;
ad pietatis officia extimulabat.

23. Exstat etiam nunc ejus Epistola ad eundem Comensem Cardinalem sub idem tempore scripta (nam scribebant Alumni identiter ad Cardinales Collégii Patronos, eosque de suis ac Religionis rebus docebant), qua epistola quoniam non suas tantum res, sed etiam aliquot Collegarum suorum officia laudesque commemorat, eam libet in summati contractam apponere.

24. Principio se quidem, ajebat, proprieatum, videri posse, qui in aulae umbraculis resideret, aliis in sole & pulvere per apertam camporum usquequa excurrentibus; nihil tamen sibi minus licere quam patiari. Tum de se, deque iis quibus distineretur curis pauca elocutus, ita pergit. Archipræsuli Mogustino, veterum institutorum retinentissimo, nullam pro praesenti curam esse potiorem, quam ut ad Ecclesiæ obsequium revocetur Eisfeldia. Eo in opere suuma fide versari Doctorem Veilhamerum, strenuum ac fortem virum, adjutore Jacobo Herzæo. Utrumque in eam rem multa agere, plura pati, & progressus non pigendos facere. In idem alias alibi Alumnos cum laude incumbere. Erfordiæ Nicolaum Elgardum, Episcopum Suffraganeum, inter sexcentas difficultates sacra Catholica naviter restituere. Aschaffenburgi magno populi concursu plausuque Jotocum Camerarium sacras conciones habere.

re. Moguntiae Cornelium Lansteinium, in Oberroda ac vicinis locis Philippum Fürstium, Heriboli Doctorem Balthassarem Confidium, & Danielem Stauberum, quam accēperint muneris Apostolici partem impigre obire. Sibi non deesse Matthæum Reutterum Spiræ, at majorem viribus laborem ferre. Brūmia Petrum Binsfeldium, Confluentibus Jacobum Tectonium, Monasterii Joannem Kalantium, pro se quemque Religionis negotiū urgere provehereque. Omnes & vitæ innocentia, & Catholicæ pietatis studio, veros se Collegii Germanici Alumnos probare.

25. Nonandum, cum hæc scribebat Miletus, Moguntiam advenerat Ætherius Hoffmannus, præclaræ indolis Juvenis, quem florenti adhuc ætate Ammerbaci, in oppido Moguntinæ provinciæ, concionum sacrarum cūrsum per majora jejunia peregisse, & nonnullos hæreticorum pervicacissimos a perfidia dimovisse tradunt. Hunc Septemvir ab Urbe venientem ad Sacelli sui ministerium admiserat. Cum vero de præstanti ejus ingenio, vel fama vel litteris, comperisset, eumdem Romanæ sapientiæ publicum dare specimen jussit, Theologica disputatione instituta, cūjus tanta admiratio fuit, ut in præmium rei feliciter gestæ Canonicatu donandum judicaverit, & ipsa re Canonicum dixerit D. Petri extra Urbem. Ut deinde ad graviora negotia adhibitus Hoffmannus fuerit, non est hujus loci discerere.

26. Miletus interea, qui hacenus Concionator, ut dictum est, in Aula Moguntina fuerat, relicta hujus functione muneris Jodoco Camerario, Erfordiam transiit, Elgardo, amico ac veterum studiorum socio, adjutor, omniumque curarum & laborum particeps in ea rerum administratione futurus. Cujus adventu tantum Elgardo adjunctum est roboris, tantum oneris imminutum, ut scripserit ad Lauretanum, tali addito comite, videri se sibi quodammodo revixisse.

27. Et brevi fuit ubi insitam animo virtutem Miletus ostenderet. Ut erat in dicendo æque copiosus, ac vehemens, dictisque ejus populus vehementer commovebatur, id ægre ferentes hæretici, ad suggestum proponentem bis terque aditu prohibere sunt conati, primo quidem minis intentatis, post etiam lapidibus furenter in eum jacitis. Ille tamen, nec tumultuantum insano clamore, nec sæva saxorum grandine exterritus, porro ire ad suggestum perrexit, nec deinceps ad concionem prodire unquam desiit.

28. Accessit irarum nova graviorque causa ex eo, quod circa Paschales ferias de Sacramento Eucharistico disserens, dogma Catholicum ad captum populi explicabat, Calvinianorum vero Lutherorumque ea de re opiniones non aperte minus quam valide refellebat. Qua re offensi supra quam dici possit sectæ Ministri, ac prope in furorem acti, non id satis habuere ut invisum Concionatorem

rem voce palam maledictis proscinderent, sed libellum maledicuum, meris contumeliis calumniisque confertum (qui mos ferme hæretorum, omniumque malam causam sustinentium est) aduersus eum ediderunt, inque imperitum vulgus sparserunt, gravi insuper interdicto proposito, ne quis maledictum illum Jesuitam (sic passim Alumnos vocitabant) concionantem audiret sub poena privationis Cœnæ Lutheranæ.

29. Ad ea Miletus, quamquam spernebat cætera, læsam sui existimationem nominis, rem sacra ministeria tractanti apprime necessariam, non tñlit. Sed, ut erat non minus scribendi quam dicendi peritus, & ingenio manuque promptus, ad amoliendam infamiam, libello mendaci ac virulento libellum justæ defensionis opposuit, ediditque in lucem, tum Germanice, tum Latine. Quod non minus moderate quam libere pro communi jure factum, tametsi ad tuendam ejus famam egregie valuit, hæreticis tamen vocem non inclusit. Nam quis malevolos obtrectatores adigere ad silentium queat?

30. Nihil habentes quod contra Miletii innocentiam reponerent, aduersus Jesuitas, quorum institutione, ut ajebant, isti sic insolecerent, odia converterunt, ac libellum alterum pestilentiorem, cui titulus *Speculum Jesuitarum*, tota passim Urbe disseminare cœperunt. Neque hunc tamen Miletus incastigatum abire permisit. Recte existimans, unam

esse causam Jesuitarum ac suam, tamque cum Religionis causa esse quam cojunctionem, opus tenebris, ne luem inclusam aspergeret multitudini, binis exceptit vernali sermone libris, jugulavitque sic, ut deinceps paulum resederit haereticorum audacia, & multi ex populo proniores ad excipiendam veritatem sint facti. Atque haec in Dicēcesi Moguntina.

31. Haud minus interim strenue viriliterque res agebatur in Trevirensi sub Archiepiscopo Electore Jacobo ab Eltio, qui itidem se eximum Collegii Germanici estimatorem ac factorem ferebat. Venerant ab initio invitatu ejus Treviros ab Urbe accessiti Juvenes ornatissimi tres, Petrus Binsfeldius, Felix Hortulanus, & Jacobus Tecktonius. Sed ex irrepserant in amplam Dicēcesim ex conterminis haereticorum provinciis malorum labes, ut his convellendis multo majori operiorum numero esset opus. Itaque nova auxilia petivit. Et petenti dati sunt haud assimili ingenio virtuteque Juvenes Nicolaus Eringius, Guillelmus Lindener, Joannes Saliceus, aliquique suis infra locis nominandi.

32. His autem succinctus hominibus pius Præsul, ad sananda suæ Dicēceseos vulnera se convertit, atque ab insigni Monasterio Brumiensi sumendum duxit initiem. Brumia oppidum est ad amnem cognominem, a Treviris iter bidui, Abatti Monasterii, quod ibi est Ordinis Benedictini, obnoxium. Ve-

tutissimum id Monasterium est. Conditum ferunt sub Pontifice Sergio, ab eoque sacris corporibus Martyrum sex & quadraginta donatum dicitur. Abbatis tantæ erant opes, ut vix ulli e potentioribus Dynastis de potentia concederet. At Monachi, antea disciplinæ tenaces, & sanctimoniacæ laude florentissimi, turbulentis illis Germaniæ temporibus, ut sunt res humanæ, sensim ad remissionem licentiamque vitæ defluxerant. Oppidani vero, parum aut male exculti, tantum non aperte fidem Catholicæ pietatis mutaverant. Ad mali cumulum, extinēto nuper legitimo Abbatem, in ejus locum vi se intruserat Comes a Manderscheid Vernemburgus, secta Lutheranus, atque omnia Monasterii bona occupaverat. Verum Eltzius Septemvir, Cæsareo ac Pontificio decreto suffultus, Abbatem novum creaverat, & possessore injusto armis exacto, loci dominationem, & subjuncta prædia in potestatem receperat.

33. Iu hoc statu cum essent res, restitui in Oppido cultum Catholicum, in Cœnobio priscam sanctitatem atque ordinem revocari Septemvir cupiens, id negotii Petro quem supra nominavi Binsfeldio dedit, Juveni docto ac prudenti, e Collegio Germanico recens educto. Arduum plane negotium, præsertim Juveni, cuius inter grandes natu viros, & professione Monachos, haud magna esse posset auctoritas, nisi pietate eximia, nec vulgari doctrina sustentaretur. Binsfeldius tamen

men suavitate & patientia opus injunctum
egregie præsttit.

34. Profectus Brumiam, illiberaliter pri-
mum a Monachis est exceptus, quippe homi-
nem censorium refugientibus. Ille, ne eset
justo molestior, bis tantum intra hebdoma-
dam ad eos verba facere instituit, nunc Re-
gulam S. Benedicti opportunis explanans enar-
rationibus, nunc de Theologicis rebus erudi-
te disserens, atque his aliqua, quæ excitan-
dis ad pietatis cultum animis aptiora vide-
rentur, interserens. Dies reliquos oppido Con-
cionibus & Catechesi excolendo tribuebat.
Nihil admodum succedebat initio, perinde
Monachis atque Oppidanis in deteriorem par-
tem quæcunque afferret accipientibus,

35. Qua de re scribens ad Lauretanum:
» Omnia, inquit, quæ sunt, in malam Mo-
» nachi partem interpretantur; unde me non
» libenter, maxime Seniores, vident, qui eo-
» rum vitam noto, mihi que causam instituen-
» dæ reformationis tribuant. Multa video
» quæ dissimulare cogor, & interim in ani-
» mo crucior. Mihi credat Reverentia, Ve-
» stra, in nulla adhuc schola discipulus tan-
» tam exercere patientiam coactus sum, quan-
» tam doctor disco. Sed omnia libenter per-
» ferrem, si vidarem eos pro sua utilitate
» laborare, quorum causa ego labore. Hæc
de Monachis. Tum ad Oppidanos deductio ser-
mone, eos ait, Catholicos videri dicique vel-
le, sed hujus professionis non nisi inanem

nomenclaturam ferre, mille erroribus depravatos, & ipsa re Lutheranos! » Nuper, addit, cum de Missa dicere cœpissem, plurimi ex Templo fugerunt nunquam reversi. Jastant a suis Pastoribus talia non doceri. Sacerdotes ignorantissimi sunt, nihil omnino de divinis sciunt, aut docent. « His tamē difficultatibus animum non despondebat, maturam laboris frugem a die magis, atque ope divisa, quam ab industria conatusque suo exspectans.

36. Atque interim Romam ad veteres Collegit sodales scribens, magnopèt eos hortabatur ut virtutis copiam, dum licet, sibi comparare studearent, usui futuram suo tempore, nec alibi melius quam in Collegio comparandam. Juvat ipsa ejus verba referre, minus illa quidem compta, sed pium ardorem spirantia, & animi ejus sensa, quo simplius eo verius apertiusque prudentia. Multa igitur de Germaniae necessitatibus, de Sacerdotum inscitia, de bonorum Parochorum patéitate prolocutus, ita subjungit. « Vos Fratres carissimi laborate jam pro hieme, quæ veniet. Veniet, veniet tempus, quando memores eritis Collegii Germanici. Quid sit Collegium Germanicum, in Collegio Germanico non cognoscitur. Qui nihil aliud nisi lucem inhabitat, de tenebris judicare nescit, nec lucis præstantia dignoscitur, nisi quando tenebris comparatur. Cælum vos inhabitatis modo, & ego inhabitavi

» quando vobiscum fui. Conversationem do-
 » mus vestræ si conferam cum hominibus hu-
 » jus mundi , miraculum sane haud exiguum
 » est , si qui apud vos male vixit , in mun-
 » do bene vivat . Videte fratres , videte ne
 » occasionem negligatis , ac vestrum bonum
 » cognoscite . Utinam talia Monasteria in
 » Germania haberemus , in quibus tanta pie-
 » tatis exercitia , quanta apud vos , essent .
 » Felix nimurum esset Germania . Proinde frui-
 » mini vestra felicitate dum licet . Deo gra-
 » tias agite , & cavete ne ingrati sitis , &
 » tantum bonum negligatis . « Hæc ille qua-
 » dam velut effusione ardoris , quo intus fla-
 » grabat .

37. Binos ipsos annos Brumiæ Binsfeldius posuit , lente , ut videbatur , negotium agens , at sensim in animos Monachorum insinuans , & quotidie aliquid ab iis exsculpens , donec facilitate , lenitate , patientia , in primisque vitæ integerrimæ exemplo captos & conciliatos , ad omnia dociles & dicto audientes habuit , nemine jam renuente veteris disciplinæ jugum accipere , & ad normam legum vitam instituere . Nec minus prospere gesta res apud oppidanos , ea facta morum atque opinionum commutatione , ut jam , non tantum nomine , sed re Catholicos diceres .

38. Hos rerum successus ut accepit Septemvir , hominem tam expertæ virtutis , & cuivis , ut apparebat , negotio ab insigni prudenter parem , habere apud se honore cen-

suque auctum statuit. Et siquidem debilitari sibi vires in dies ætate gravescente sentiebat, & Episcopalia munia per se, uti solebat, obire ægre jam poterat, Binsfeldium nec opinantem evocavit Treviros, sacravitque Episcopum titulo Azotensem, vicario in eum officio ac potestate translata. Addidit optimam Præpositoram S. Simonis, quo sustinere dignitatem commodius posset.

39. Nihil in nova luce, & ampliore theatro, de usitato vitæ instituto Binsfeldius mutavit. Par modestia, par pietas, eadém in cultu corporis abstinentia. Laborum moles fortasse gravior, cum & Diceçesim amplissimam lustrare, & negotia expedire, & quæ propria sunt Episcoporum sacra ministrare, ad hæc adesse Principi in consiliis, & sententiam dicere cogeretur. Quæ ille omnia summa semper fide ac sedulitate præstitit. Cæteras ejus dotes eximia quædam benignitas ac liberalitas commendabat. Opum contemptor splendidus, e locuplete censu nihil seponebat sibi præter egestatis depellendæ præsidia. Quod erat reliquum, in pauperes erogabat. Egentiores, ne a potentioribus, ut sæpe fit, in judiciis opprimerentur, pecunia ac patrocinio adjuvabat. Quædam etiam scripsit vulgavitque admodum utilia, e quibus quod est *De receptis in Theologia sententiis*, spissum atque eruditum opus, magna doctorum approbatione fuit exceptum.

40. Sed ne in uno hærere cæterorum obli-

ti videamur, Binsfeldii virtutem alii per Trevirensim Diocesim Alumni æmulabantur. Jacobus Tectonius, quo primum anno redux e Collegio fuit, Canonicatu S. Florini donatus Confluentibus, sacras ad populum Confluentum conciones per Quadragesimam juniorum habuit, tanta eloquentia laude, ut parem in dicendo neminem sibi auditum prædicarent homines exactæ etatis. Felix Hortulanus Parochiam S. Laurentii administrabat Treviris, Joannes Saliceus Polchemensem; Guillermus Lindenter Vilmarinam, Nicolaus Eringius Limponsensem. Omnes in officium intenti, Pastorum diligentium laudem non vulgarem ferebant,

41. Eringii tamen præcipue eluxit ingenium ac diligentia in opere, quod subjicio. Hunc Septemvir ornatissimum. Juvenem detinuerat initio apud se velut unum ex familiaribus, cum eoque transigere plures quotidie horas a publicis negotiis vacuas solebat. Venit forte in sermonem de reformando quotidiane psalmodiae codice Sacerdotali (Breviarium appellant), qui codex ad eam diem incerta lege, atque ordine apud Trevirenses fuerat. Eringius id ita conferi censuit oportere, ut ab Romana Pii V. forma quam minime abesset. Et accepto rei confiendæ mandato, jam supplens quod deerat, jam quod redundabat resecans, ordine quæque suo disponens, Breviarium quale nunc est Treviriensi Ecclesiæ dedit; opti-

me ordinatum, atque ab omni parte perfec-
tum.

42. Per haec alii ex aliis subinde adven-
tabant ab Urbe Alumni; quo ex numero Ja-
cobus Duitrus, Guillelmus Tilius, & Mater-
nus Guillenfeltus fuere. Septemvir, omnes
ex Romana schola venientes benigne comple-
cti solitus, Duirum Parœciæ Polchensi im-
posuit. Frequens ea erat incolis, & fidei te-
nax, ut propter hæreticorum vicinitatem pe-
niculo obnoxia. Namque accolæ Lutherani,
contraacta cum Polchensisibus ex frequenti com-
mercio familiaritate, eos ad defectionem blandi-
dis sepe sermonulis sollicitabant. Haec au-
tem ferme ingerebant. Fatuos enim vero Pa-
pistas esse, qui a suis Parochis eo usque
dementari se sinerent, ut præter ipsos audi-
rent neminem, ac ne libros quidem eruditos,
in quibus contraria traduntur, legere ab illis
prohibiti audenter. Hos paulum si volunta-
rent, intelligerent profecto imponi pulchre si-
bi a suis Pastoribus, nec iis se tamquam
brutæ animantes ducendos permitterent. Mi-
nus quidem certe nexus illos conscientiæ;
illas Ecclesiæ censuras expavescerent, vacua
nomina, veram Papæ carnificinam. Quæ, &
his similia ut altius insiderent animis, ejus-
dens argumenti libros venenosos identidem
supportabant, & amicis legendos tradebant.
Inde Parocho assiduus atque infinitus labor
erudiendi nutantem in fide gregem, & offu-
sas mentibus tenebras dissipandi. Nihil ta-

gen agrius impetrabat, quam ut vetitis abstinerent libris, quorum sane multos eorum eruptos manibus igni tradidit.

43. Tilius eodem tempore iu urbe Confluenta curabat, Canonicus idem, & in æde B. Virginis Parochus, utrumque cum laude. Ea in urbe Septemvir Collegium Societatis moliebatur. Dum paratur instruiturque Partibus excipiendis domus, Tilius moræ longioris impatiens, quosdam ex iis evocavit suam in domum, sua mensa sustentavit, ac plane hospitaliter ad aliquot menses habuit, lætus hanc a se posse vicem rependi iis hominibus, quos adolescentia suæ duces altioresque habuisset. Similem, & ampliorem fortasse hospitalitatis laudem tulit per causam tumultus Belgici, quo hæretici regionem per volantes, rapinis, incendiis, stupris, atque omni scelerum atrocitate omnia humana ac divina jura miscebant, funesti belli faces ac furiae. Tunc enim effudentibus inde se multis omnis ætatis ac sexus, & fuga salutem quærerentibus, Catholicos Sacerdos e Belgio profugos excipiebat domi, & quoad poterat sustentabat. Accidit ut Confluentes per eamdem causam se reciperent sex sacerdotæ Deo Virgines, rerum omnium indigæ, omni humana ope destituta. Eas etiam Tilius exceptit domo, quam Canonicatus titulo possidebat, & partim sua, partim corrogata ab amicis ope diu aluit, binos eodem tempore. Sacerdotes apud se habens in domo Curiali,

qtos itidem ex Belgio pavor expulerat. Quibus Christianæ benignitatis officiis satis declarabat Sacerdos pius, intelligere se quos in usus expendi Ecclesiæ proventus oportet.

44. Guillenfeltum Septemvir Canonicum renunciaverat eadem in urbe Confluentina ad S. Castoris, cum hoc ut militare præsidium arcis Chrembreisteinianæ, quæ Trevirensis ditionis præcipuum munimentum est, sacris procuraret. Ut brevis est Chrembreisteiniū ex Confluentibus per flumen Rhenum trajectus, eo se diebus prope singulis Guillenfeltus transferebat, Milites otio, aleæ, jurgiisque deditos, atque in omnem vitæ licentiam effusos, qua privatis alloquiis, qua publicis sermonibus ab tristi vitiorum veterno, quo misere obruebantur, ad metum Numinis excitabat, peccata confitentibus aures dabat, nullam caritatis industriæque partem, quo meliores fierent, prætermittebat.

45. Verum hæc dum ita diversis per Diœcesim geruntur partibus, Eltzius Elector & Archiepiscopus, cuius maxime patrocinio stabant Alumnorum res, senio atque ægritudine confessus diem obiit extremum. Antistes idem ac Princeps tanto religionis studio, ut pares ea laude haberet admodum paucos, superiorem fortasse neminem. Morte ejus gravissimum damnum Ecclesia Trevirensis fecit, & par Alumnorum eo casu luctus fuit, tam benevolum ac potenter Patronum desideran-

tium. Mœrorem leniyit tamen successor illi datus Joannes a Schonemburgo, præclaris animi fortunæque ornamenti vir, ex Præposito Ecclesiæ Metropolitanæ Archiepiscopus Trevirensis, & S. R. I. Elector factus.

46. Comitiis interfuit Adrianus Scheffartus a Merode, æque pius ac nobilis adolescentis, qui ejus licet Ecclesiæ Canonicus, in Collegio degebat. Namque ut audivit de morte Eltzii, magnis statim itineribus contendit Treviros, ferendi causa suffragii in electione successoris. Hac autem vix peracta re, post usitata gratulationem officia denuo properabat Romam, deliberatum habens ad exitum usque prosequi quæ intermisserat studia Theologica.

47. Properantem attinuit tantisper novus Præsul, captus videlicet egregia adolescentis indole, & moribus suavissimis. Mox eundem electionis sue nuntium ad Pontificem Maximum, & confirmationis deprecatorem designavit, addito legationis socio Hugone Cratzio, Ecclesiæ ejusdem Canonieo. Instructus igitur usitatis in eam rem litteris, Romam quam celerrime revolavit Merodius, unaque secum aliquot in Collegium sodales, ac præceteris Henricum ab Heideno, antiquæ nobilitatis adolescentem, itidem Ecclesiæ ejus Canonicum traxit.

48. Legationem vero injunctam obiit tanta simul oris modestia, & elegantia sermonis, ut dicentem incredibili voluptate Gregorius

audierit, magno sibi opere gratulatus tales in suo Collegio Alumnos fingi, talem ab illo tot suis laboribus culto novali frugem reddi. Quo facto, in stationem pristinam se Merodius recepit, atque iterum intra Collegii ac disciplinæ septa se abdidit. Pontificia confirmationis diploma, & Pallium, Archiepiscopatus insigne, Gratzius ad Septemvirum deportavit.

49. Simillimam legationem sub idem fere tempus peregit Georgius Helfensteinius, alter Collegii Alumnus. Hunc videlicet ab urbe Trevirensi ad Gregorium Pontificem confirmationis petendæ causa misit recens electus Abbas insignis Monasterii, cui a S. Maximino est nomen. Ex quo etiam licet agnoscere, quanto jam istum in pretio apud Germaniæ Præstes Alumni Collegii hujus essent. Sed ex Trevirensi provincia in Bojariam, quam usitatore vocabulo Bavariam nominant, gradum faciamus,

50. Rerum ibi potiebatur Dux Albertus, Princeps si quis alius avitæ religionis & cultor & custos diligens, qui cum audisset de rebus sane multis & maximis, quæ per Alumnos Collegii Germanici tota late Germania gerebantur, unum aliquem ex his suæ etiæ professe Bavariæ cupiens, Veilhammerum, de quo supra diximus, missò ad Moguntium nuncio repetiit, hominem scilicet ortu Bavaram, sibique jure natalium obnoxium.

51. Negavit initio Moguntinus se daturum quem a summo Pontifice accepisset. Tamen Principi amico, & ad preces descendantis, diu refragari non sustinens, hominem, quantumvis sibi, ut ajebat, necessarium, in Bavariam dimisit. Profectus illuc Veilhamerius, Straubingæ excolendæ imponitur. Hanc urbem ex vicinis Ratisbonensibus nonnulla hæreseos aura afflare cœperat, & metus erat ne ex toto corrumperet. Veilhamerius, suscepta quo decuit studio provincia, jam privatim, jam publice pravas opiniones refellens, non modo labantem inter Straubingenenses Catholicam rem sustinuit, sed Civitatem adversus hæreticorum insidias egregie muniam ac tutam præstitit.

52. Ei laborum comes & adjutor aliquando Martinus Drumius fuit, qui disciplina socius in Collegio fuerat. Sed hunc Albertus Dux, Straubinga evocatum, habere apud se Monachii maluit in sanctiore quodam Consilio, quod Ecclesiasticum vocitabant. Pius nimirum metuensque Numinis Princeps potestatem a summo Pontifice acceperat statuendi pios in usus de quibusdam Ecclesiæ bonis, quæ mali Sacerdotes, aut Cœnobitæ, ob vitam contaminatam profugi, vel proscripti, sine possessore reliquerant. Id autem ut rite ac recte fieret, Consiliarios sibi adsciverat ex ordine Sacerdotali doctos & rerum experientes viros, quoram nutu & auctoritate omnia gerebantur. Et plerumque

alendis erudiendisque in spem Sacerdotii adolescentibus, aut Parochis e gentieribus sublevandis bona addicebantur.

53. Hunc ergo in Senatum Drumius, ~~ante~~
te licet cæteris immaturior, fuit adleitus.
Adeo quod ætati deerat, virtus ac prudens-
tia supplebat. Verum oppugnante hujus au-
toritatem Senatus Archiepiscopo Salisburgen-
si, quasi per speciem rerum meliorum viola-
rentur sacra Ecclesiæ jura, ea res nonnullam
optimo Sacerdoti religionem injecit. Hæsit
itaque aliquandiu incertus animi quid consilii
caperet, & prope abfuit ut honori cede-
ret, quem gerere sine labore conscientiæ non
posset, donec, evulgato Pentificiæ concessio-
nis documento, nullam ultra moram objicien-
te Salisburgenzi, ipse etiam quievit. Cæte-
rum Consiliarii officio officium aulici Concio-
natoris Drumius jungebat, pari utrumque
cum laude, illud integritatis eximiæ, hoc
eloquentiæ.

54. Collega ejus & Contubernialis Romæ
fuerat Michael Anisius, atque inde Salisbur-
gum accitus, de divinis rebus aliquandiu ad
populum Salisburgensem peroraverat. Postea
Monachium venerat, ubi semel jussus pro
concione dicere, tam secundo populi assensu
est auditus, ut sacram deinceps facundiam
in ea urbe exercere coactus sit, ad eum au-
diendum summis infimisque gregatim concur-
rentibus.

55. Nihilo minorem oratoria facultatem fa-

Nam Balthasar Conigius collegerat superioribus annis Heripoli, & nunc in ditione Bavaria colligebat. Quamquam is alio quoque ornamenti rebusque gestis clarus inter Alumnos fuit. Nam Bojarie Principibus ob animi candorem, & prudentiae magnitudinem inter paucos carus probatusque, gravionibus Republica negotiis expe. est adhibitus, & interdum ad exteriores Principes in legationem missus. Isnensis Praepositus primum, deinde Gas nonitus Friesingensis ad extream translatus Landshutam, & D. Martini Parechusii nunquatus, ubique fuit, divini verbi ministerio, nunquam abstisuit multo meliore per

56. Eo auctore in aede S. Martini Landshutana. Collegium Caponicorum est institutum, cuius, cum esset ipse, ut vobant, Diccanus, quae primaria dignitas est, cum hanc maxime curam incepuit, ut sacra omnia, et remoniesque Romano fierent ritu. Ejusdem opera sacri cineres S. Castuli Martyris ex Mosburgo oppido, ubi minus decole habentur, in eam quam dixi Martini adem aut translati. Quod tamen praterea copulabatur ut Canonici communiter sub eodem testo vivarent, migrarentque in domum, quam in eum ipse usum de sua considerat, sed illi apud Collegas severioris disciplinae osores conflavit invidiam, & successu caruit.

57. Eodem interea tempore Andreas Backes Monasterium Mettense, iu quo vetus disciplina penitus consenserat, meliorem in sta-

tum

tum felici successu reducebat. Hunc Ducis imperio sibi censeorem ac reformatorem impositum invitissimi acceperant Monachi, quippe assueti licenter vivere; sibi vero suorum institutorum sanctitatem usque usque oggerentem, nec aequo animo audire, nec ferre poterant. Tamen paulatim patientia ejus lenitateque emolliti, meliora consilia ceperunt, & vitam suam dignam nomine ac professione instituerunt.

58. Ingolstadii duo locati fuerant excellentes ingenii vittutisque Juvenes, Bartholomaeus Fischerus, & Robertus Turnerus, prior ad regendum Collegium Georgianum, alter ad tradendas in publica Academia litteras politiores. Nam qui ex Collegii Germanici disciplina prodissent, Juniores licet, regendae descendentes Iuventuti supra ceteros habebantur idonei; coque nomine ab iis, quibus haec curae erant, prensabantur.

59. Neque hi opinionem, quae de se erat, secesserunt. Fischerus Juventutem sibi conceditam ad eam regebat normam, qua gubernari Collegium Germanicum Romae viderat. Eadem consuetudines, eamdem inter suos monrum ac vita sanctitatem inducere conabatur. Qua de re Romam ad sodales scribens: » In vestro, ait, Collegio non possunt nisi bene omnia succedere. Utinam sanctitatis Collegii vestri unum gradum acquisivisset meum. Recrearer profecto, & animarer ad majora. Hoc tamen dixerim absque atro-

» gantia, quod Collegium meum, cui indi-
» gnus præsum, Superiorum meorum volun-
» tati egregie respondet. «

60. His rebus intentum ornare cum vellet Gregorius Pontifex, Canonicum Cathedralis Ecclesiaz Ratisbonensis dixerat. Arcebant eum tamen ab ineunda possessione Canonici, propter ea quod doctoratus insignia non accepisset nisi in Collegio Germanico. Namque hoc Collegii jus, utpote recens, nondum satis inter Germanos cognitum, aut non satis legitimum, judicio eorum erat. Sed litteris Cardinalis Comensis admoniti de voluntate Pontificis, Fischerum nihil ultra repugnantes in gremium admisere iunctim et osseosq;

61. Et nihilominus ad praecidendas in tempus posterum ejusmodi disceptationes qui Lauretano post intervallum successit Bernardinus Castorius, vir hic etiam inter Collegii Rectores insignis, atque immortaliter memorandus, impetravit ab Ferdinando II. Imperatore privilegium amplissimis conceptum verbis, quo delati in Collegio Germanico honores magisterii Cæsaræ quoque jure rati ac firmi esse jubentur, quicquid sine lauream abstulerint, quarumcunque Universitatum Doctoribus laureatis pares supt., & ad omnes Germanicarum Ecclesiarum dignitates idonei pronunciantur. Cujus diplomatis exemplaria nos huic libro subnequimus.

62. Tertius, etsi gente Anglus, in Collegium Germanicum, ut erant ea rerum ini-

tia, receptus, amceniores, ut dictum est, litteras in Ingolstadiensi Licæo profitebatur, & præcepta eloquentiae tradebat. Quantum vero hac scientia emineret, documento sunt ab eo conscripti, editique in lucem publicum libri, quibus celebre illud doctrinæ emporium haud parum locupletavit, illustravitque. Eorum indicem texere non est hujus leci. Sane plures, & varii argumenti sunt. Præcipua habenda in pretio vite Pontificum, quasi a Platina incuriosius conscriptas resor- mavit, atque a mendis castigatas extenuit. Tum Ludovet Granatensis divina opera, quæ ut omnibus prodesse gentibus possent, ex hispanico in latinum vertit.

63. Per hæc Adamus Orth Straubingensis Ecclesias Canonicus renunciatur, & Veilhamero, quem ea in urbe curantem vidimus, jungitur. Etat Adamus humanis divinitus litteris egrégie excultus. Nec absuit diu, cum oceaslo ei se dedit experiendæ virtutis. Quantam vero doctrinæ gazarum secum ab Urbe extulisset, apparuit. Ratisbonæ, proxima in tribus, Smidelinus erat, projectæ vir audacia, partium hæreticarum antesignanus, ac primum columnæ, qui scientiæ fiducia Catholicos subinde in arenam lacesebat, provocabatque ad certandam de Religionis capitibus controversis. Homini arroganti, & opinionem doctrinæ exquisitoris vulgo habenti, se opponere audente nemine, provocationem hic quo scribimus Adamus, vix e Collegio

egressus, accepit, in eamque cogitationem Straubinga Ratisbonam, adjunctis sibi comitibus aliquot, arbitris nimirum certaminis testibusque futuris, venit.

64. Condita die, conventum ad disputandum est, circumsistentibus ex omni Civitate doctoribus. Smidelinus telum paraverat opinionem suam ineluctabile, quod tamen callide celabat, si huc usum postere producatur, adagiusque in hostem. Ubi ergo in caluerat disputando animi pressus, vi rationis modi pondere hereticus disputator locum ex sacris paginis nescio quem objecit hebrei sermonem. Itaque plaudebat sibi, jam in etioram gratulabatur, signatum ejus lingue adversarium, sedque hebreum attinuit, nihilque responsorum putans. Nobis Adamus, qui hebreice sciret quam quid optime, locum in suam rem explicatq; excusantem ita repressit confuditque, ut fateri palam coactus sit, sua maiores fama Collegii Germanici Alumnos esse, nec sperasse unquam se Italem ex Romana institutione pugilem sibi oblatum nisi. Sic vicit omnium qui aderant testimoniis acclamatus, Straubingam Adamus rediit, & victoris in more magna Civium obviacione rest exceptus.

65. Expetitus post haec a Cetonicis Ratisbonensibus, in eorumque Collegium translatus, partam eruditionis opinionem adjuncto sanctissimæ vite exemplo ad cùmulum laudis perduxit. Itaque & Decanatus, & Pra-

posituræ honorem suffragiis collegarum tenuit. Nec potestate unquam est usus, nisi ad augendum sacrorum cultum, divinorumque officiorum & cæremoniarum splendorem, qui communi temporum fato miserandum in modum conciderat, reparandum.

66. Sed in hoc genere nihil memorabilius quam quod Monachii, in ipsa aula Principis, gesum est. Mortuo Alberto Duce, successerat in regnum Guillelmus filius, ille notæ sanctitatis Princeps, qui postea rerum divinarum studio, quamvis esset in ipso rebore satatis, abdicato imperio privatam, ac meritis religiosis deditam vitam prope solitarius exegit. Is sub ipsa regni sui primordia, minus decentes administrari res sacras in aula videns, ut præclare de Alumnis Collegii Germanici sentiebat, ex iis unum poperit ab Lauretano, quem sacris cæremoniis præficeret.

67. Visus in id maxime idoneus Walramus Tamlerus, qui propterea statim ae Collegio in Bavariah est missus. At Monachium appulsus, adiutum non impetrabat ad Principem, a fraude Sacerdotum aulicorum, qui exterrit hominem, haud dubie novantis rebus quæsitum, sibique imponendum, ex composite arcebant. Mensem integrum hæsit in diversorio quotidiani repulsia fatigatus, cum jam de rem tantum non desperaret. At admissus tandem in conspectum Principis, accepte humanissime accepit. Sæculo aulico

ac Sacellariis præficitur, sacramentum cæremoniæ Magister appellatus.

68. Non est dictu facile quam perturbata, depravata, sordida omnia sit natus, in aula cæteroqui eximie Catholica, & regiam magnificantiam rebus cæteris æmulante. Sacerdotes rerum Liturgicarum imperitissimi divina mysteria, non lege ulla, non ordine, multo dierum discrimine, ut tulisset animus, aut libido, celebrabant. Cantores que impariti, & rerum negligentiores, quas vocamus Commemorationes, velut res nihil, prorsusque inutiles, omittebant. Antiphonas multilabunt, psalmos irreverenter mira properantia decurrebant. Sacerdotem qui aetiam sacris operantem, si lentius ageret, premebant eothinus, & ad festinandum urgebant. Supplex Sacelli squallida, vestes ipse Sacerdotes obsoletæ, semilaceræ, solidæ, sacerorum majestate prorsus indignæ.

69. Quæ intime contemplatus novum Cæremoniarum Præses, facile intellexit novari immutarique omnia oportere, atque in hanc continuo curam totus incubuit. Prius vero quam ad rem ipsam aggredetur, vocata concione, coram ipso Duce, atque aulæ præceribus, de sanctitate sacerorum rituum eruditæ dissererit, demonstrans hac augusta specie haud parum Christi religionem castissimam commendari, ac divini Numinis majestatem hominibus quadantenas perspicuam fieri. Tum Sacerdotes, ac minoris ordinis Clericos ex Ra-

manæ Ecclesiæ codice rituali, Cantores ex quibusdam allatis ab Urbe formulis eradicare instituit.

70. Sacelli quoque novum confici vasarium Principe sumptum faciente, jussit. Utque omnia Romano fierent more, misso Rōmam ad Lauretanum navo hominē & industrio, Sacendotalium indumentorum, rerumque cætorum, q̄itæ Altaris ministério sunt nūcessaria, quædam exemplaria sed se defere ada curavit, quoram ad similitudinem nova Sacelli supplex conficeretur. Hinc, Sacerdotum multæ variæque vestes helosericæ, quædam etiam auro argentoque intextæ, aut acu pīctæ, amicigli, līpī, & mappæ, & mappulae, & quæ denum sunt hujus generis alia, in aulico Gynæco manu virginum sunt elaborata. Addita his per Monachienses opifices cœlata ex argento vase, candelabra, thuribula, calices, & reliquum Sacelli instrumentum, ut nihil neque ad necessitatem, neque ad ostentum ac splendorē deesses.

71. Interim cum & Sacerdotes, & minores Clerici Cantoresque satis ad rem gerendam viderentur instruci, placuit reformati ritus primum specimen dare natalis Christi festo die, quo die tota in aulam convenire Nobilitas erat solita. Et rem moderante Walramo, solemnia ejus diei tanto celebrata sunt ordine ac dignitate, ut magno silentio inter admirationem ac reverentiam intuentes hæserint. Gaudebat in signo pius Princeps, eaque

de re amabat Walramum vehementer, ac magnifice collaudabat.

72. Non defuere tamen, ut fere in rebus optimis namquam desunt, improbi obtrectatores, qui apparatum illum, ac vanas, ut ajebant, novitates deridiculo haberent, ac maligne carperent. Quibus compescendis principale edictum urbe tota est affixum, in quo erat placere Principi ut ad exemplum Aulae Romani iubique ritus usurparentur, & multa gravis pecunaria, si quis obsisteret, aut obloqueretur, imponebatur. Cujus auctoritate editi, non solum compressae obloquentium voces, sed plerique Ecclesiarum Rectores ad instaurandos Romanq; more ritus sacerorum & ceremonias animam appulerant. Hac socii forte letiora videantur, is sciat velim nos, non regni eius spiam aut imperii, sed Collegii Sacerdotalis histionum texere. Hac autem Sacerdotum praeclarar; esse facinora, has victorias, hos triumphos, ac tanto quidem exterritissimorum quanto omnibus humanis rebus adiuuauit Christi religio, quæ his maxime rebus clarescit, dignitate antecellit. 73. Sed entandream redeamus. Guillelmi Docis tam apertus favor, ut sunt mores alicui magnam Walramo conciavit invidiam, & quod fatendum, ex Alumne etiam, ejus olim collegis, aliqui ad eum dejiciendum conspiravere. 74. Quia de renunciantem, ac leniter conquerientem, his Lauretanus litteris solabatur, & aduersus malevolorum latratus confirmabat:

Non dum, ait, plane constituit mecum, plus
 ne mœroris, an jucunditatis ditteræ mihi
 attulerat tua. Scito tamen quodam sensu
 voluptatis vehementer recreatum me esse,
 omnesque tristitia nubesq; depulisse,
 quod tristiora quæ nuncias, uti religionis
 causa evenerunt, ita laudem tibi maximam
 paritura sunt, & amicis non mediocrem
 voluptatem. Oro te ne concedas animo,
 neve te commoveant vocula invidesum.
 Omnia tamen circumspicere, omniaq; lustrare
 ac perpende. Nihil inconsulta vel te-
 mere aggrediaris, & cum omnia ad salu-
 tam animarum, ac Dei venerationem refe-
 rentur prius omnia Deo. Divisquem sapientia
 commenda, illosque precare ne tibi desinet,
 pene pro eorum cultu pugnantem deserant,
 hec operamq; piam industrian tuam ab am-
 prebis ludificari patientur. Evidenter
 hisce ferio quod a quibusdam Alienis
 aut deseraris, aut ex insidiis oppugneris.
 Poteris tamen cum Salvatore nostro vñere:
 Extraneus factus esne: Pro tribus nimis
 & peregrinus filii. Matremq; sineculo audor
 175; Quibus stimulis inhibitus vir apimi
 ingens, & recte factorum conscientia pere-
 gius, persistit incredibili constantia non iudicata
 aula solum, sed tota late Boemia multasq;
 quæ inoleverant, labes, & corruptelas con-
 velle. Et semel in infimum dignationis &
 gratia locum acceptus a Principe, nefariis
 adversariorum machinationibus dejici nun-

quam potuit. Multa cogor prætermittere, ne nimius sim. Et occurrendum sentio satietati legentium, quæ ex narratione perpetuarerum amillimarum gignitur. Itaque per alios Germanicæ tractus properantitis deinceps discurrat, & ex magna rerum copia ea tantum, quæ notabiliora videbuntur, excerpam.

76. Vienna, Austriaci Impérii sedes, eti adhidentibus Principibus Austris ab hæresi semper intacta, tempore, de quo scribimus nonnulli in hæresim inclinare videbatur, inventis pluribus civium millibus, qui permittit sibi Confessionem Augustanam proeaciter efflagitare sunt ausi. Iniqua potentibus restituit quidem invicta constantia Rodulphus Cæsar. At simul intelligens quid improba petitiōni subesset mali, pluribus infra extraque urbem locis disponi optimos Sacerdotes, animarumque Rectores jussit, qui aufante in fide populum salutari doctrina continerent. Ius deni ex Collegii Germanici Alumnis fuerat.

77. Eminuit tamen Joannis Garbonis, ornatissimi Juvenis, virtus, qui sponte eam in se curam recepit, & magnam laboris mollem, non ex officio, sed mero pietatis instigatu subiit. Nam cum videret patere alicubi hæretorum insidiis Christi gregem, nec esse qui circumfrentes lupos sati viriliter propulsaret, statit ultro se Pontifici Viennensi, petiitque sibi ut diebet cum bona ejus via vicinum in oppidum, quinque ab urbe millibus passuum, Divini verbi sementem in-

ferre. Quo facile impetrato, illuc cœpit excurrere diebus festis, & populum frequentissimum (hominum plus novem milia erant) saeris concionibus edocendum, confirmandumque in fide Romana Ecclesie suscepit.

78. Hia dum insistit, incidit forte in Cathochismum abominandæ doctrinæ, quem super Lutherani Tbingenses ediderant sermone italicico. Et veritus, ne nisi in Italianam per vaderet liber pestilens, Italis quaque, quam maxime in perniciem editus, viliebatum, aliquid novi dogmatis adhæresceret, e de conscriptis ad Lauretanum, monuitque ut opus expositale ad Fidei Quæsidores deferret, yetandunt scilicet, atque e fidelium manibus scripendum. Adeo non solum patria, sed etiam exteræ regionis cura premebatur.

79. Patavie, quæ civitas proprio Episcopo civili juxta ac sacerdoce jure paret, haud minus strenuo negotium religionis Georgius Gothardus promovebat. Is Canonicatu donatus in sede urbis primatia, illuc ut primum venit, continuo magnum ab Episcopo iniit gratiam, ea etiam causa, quod Canonorum prater ipsum nemo erat sacerdotio iniciatus. & ipse omnia sacerdotii munia incendiibili sedalitate obibat. Sed quanto apud Antistitem gravior, eo majori apud Collegas flagrabat inuidia, diligentiam ejus sua accusationem ignoravia interpretantes. Scholæ Pataviensi Rector impositus, præcepta morum publice prælegebat. Quod inter Ecclesiæ Gymnasiique curas

subcesivi erat temporis, ita apud se occupabat, ut spatiū habuerit conscribendi librum *De bonorum operum & Sacramentorum necessitate*, eruditum opus, cuius unum exemplar Romam ad Lauretanum transmisit.

80. Gothardo deinde comes accessit Christophorus Pettingerus, ex Collegii Alumno Praepositus Pataviensis a Gregorio creatus, de quo aliud nihil dicam, nisi in tanta apud Episcopum fuisse gratia, ut nemini magis prudentissimus Praesul quam ipsa fidelet. Ei sane uni graviora Ecclesiae negotia committebat. Quin Pettingerum semel propente Romam jussit, suum de rebus gravissimis ad Pontificem maximum legatum, quod perquamque occasionem ad Gregorium solibens experiri se dixit quantum pietate doctrinaque prestanter ceteris qui Romae educati in Collegio ejus essent.

81. Constantie, quæ item iurba in dictione erat Episcopi, sub clientela tamen domus Austriacæ, elucebat Jacobi Milleri virtus in tantum, ut ei Proepiscopus, absente Episcopo Cardinali Altempsio, Juveni licet talium inexperto, illustrationem urbis demandaverit. Provinciam arduam, ac periculi plenam suscepit Millerus magno animo, nihil deterritus quod reprehendenda multa, præsertim inter eminentiores Sacerdotes essent, multa corrigenda: Res plane difficultior, quam ut fieri sine aliqua offensione posset.

82. Et vero offensi gravissime sunt Cano-

nici, & Parochus S. Stephani, quasi vero dum corruptelas exagitat dictis, convicio violati ab eo, atque injuriosius compellati fuisse sent. Inde magna irarum moles adversus eum. Missæ statim querelas atroces, & amaræ contra impudentem Visitatorem litteras ad Ferdinandum Archiducem, Tyrolis Comitem, Constantiensium Patronum. Qui inhibeuntur, Millerum paulo anterioribus increpat litteris, nonens viris talibus, qui & dignitate & virtute inter cæteros spectarentur, non feisse contraria fasque inferendam contumeliam. Temperaret ardor immodico, quantumvis piozei Protestate, non ad irritandos alienadosque homines, sed magis ad demenerados & conciliandos uteretur.

183. Faciensq; his litteris intellexit Millerus falsis delationibus occupatum Principem. Nihil tamen commotus, lustrationem qua coepit constantia ad exitum perduxit, multis exonus Religionis provide sapienterque factis decretis, quibus mala non pauca de mediocritatebantur. Simus Principi innocentiam ac moderationem ostendit probavit suam, ut Arthidux, deposita quam male presumperat opinione, eum jamitum in clientelam accepit, ejusque angeluti opera in simili negotio constituerit.

184. Brigandum, Rhætie oppidum celebre, Tyroli adjunctum, & circumpositos pagos invaserat Anabaptistarum foedus superstitione, eorum & insanie, ut incolæ opassim, prediis

vel divenditis, vel relatis, liberis etiam conjugibusque abdicatis, communem & promiscuam inter infanda commercia, quod eorum est institutum, ducerent vitam. Insanientibus mederi multi ac saepe tentaverant, sed conatu irrito. Archidux, multa expertus frustra, ad extreum experendum statuit Milleri quid posset industria. Rogatus ea de re Episcopus Constantiensis Cardinalis Altempsius, prolixo consensit Principi & Millerum in sacram expeditionem proficisci ad Brigantinos jussit. Quoniam jussa non minus prompte quam alacriter executus, ut venit ad locum, injec-^{ta} se in medios fariesorum globos, & quo nonendo, qua docendo, qua hortando, tantum edendovaluit, ut brevi tempore eorum plerosque ab saniori mentem traductos, Ecclesia operata ac Principi morigeros & obedientes reddirentur.

85. Ab hoc successu, qui late fama percrebuit, Milleras hominam opinionem cresceret & vulgo celebrari virtus ejus eximia, quavis difficultate periculique majoris Movit in primis magistris Episcopum Cardinalem. Itaque Millerum totius Diocesis Constantiensis Visitatorem cum amplissima potestate erat, illis ferme usus verbis: *Ut evellas, & destruas;* & *adfices, & plantes.* Magnum id enim vero erat negotium, cum multa revellenda essent malorum germina, quae in tam ample solo Radices egerant. Quo siebat ut multis ex omnibus ordine, & maxime sacerdotali, molestus es-^{se}, non sine summo sub periculo Visitator

cogeretur. Tamen vir magnanimus, Deo, ad quem sua omnia dirigebat, fretus, cultuque duntaxat ejus sibi ante oculos posito, Diocesim lustrare aggressus, totam circumviciit, atque ab omni inquinamento, quoad ejus fieri potuit, purgatam reliquit, non metu potentiorum, non gratia, non ulla rerum humanae respectu prohibitus, ne quas deprehendisset publici exempli labes edificis se verissimis coerceret.

86. Præcipua illi eura dignitatis officiique sacerdotalia fuit Clericorum mores, induimentum, studia ad prescriptum Concilii Tridentini exegit. Si quos invenierat mulierculæ rum amonibus irretitos, loco rovoit aut quæ alia poena multavit. Neminem hæc fæce conspurcatum, aut quavis alia notatum infamia, sacris operari permisit. Matrimenia prætor leges Ecclesie contracta redintegravit, census Ecclesiarum male distractos, aut possessorum incuria pessimumdates, vindicavit. Decretis demum ejus & curia decens sedibus sacris nititor est additus, sacramentum ritus cærimonie que ad Romanum morem composita, omnia ad Dei Divorumque cultum spectantia, reformata.

87. At enī illustratio in huic modum instituta magnū tota regione concivit strepitum, multorum odia, adversus rigidum Quæsitorem incendit. Obmutinabant cæco fremitu, osores disciplina, minasque jactabant. Quidam ejus infuscare famam fictis strenui-

bus, quidam etiam vitæ insidias struere non sunt veriti. Fuit qui rem divinam facienti lixivium pro vino, non minus impio quam atroci ansu, miseuit. Quibus tamen ille de animi firmitate se dimoveri nunquam est passus. Sic ergo confecta post longam circuitiō nem provincia, propositi victor Constantiam Millerus se retulit, ubi in præmium rei bene feliciterque gestæ in Collegium Canonicoram primæ ædis ab Altempsio Cardinali est cooptatus. Idem postea evocatus Ratisbonam, Vicariusque Episcopi renunciatus, eum Episcopatum usque ad obitum administravit tan ta sapientia, ut ejus maxime consiliis constan tiaque apud Ratisbonenses steterit res Catholica. Nam & hæreticorum furori se tanquam murum semper objecit, & depravatos Clericorum mores corrigere nunquam destitit, & demum Societatis Collegium in ea urbe, admittente Guillelmo Duce Bavariæ, ringen tibus frustra primipilis hæreticorum, instituit.

88. Sub idem fere tempus similem suæ Diœceseos lustrationem instituit Episcopus Vormatiensis, eumque in usum arcessitos Moguntia binos Collegii Alumnos sibi adjutores adjunxit, Georgium Voltzium, & Christianum Agricolam. Quæ tamen ab his per eam occa sionem incepta actaque sunt, præclara li cet, reique publicæ saluberrima, supervacaneum est memorare, quippe iis quæ hacce mus resensuimus quam simillima. Peragrat a Diœ-

Dioecesi, Vormatiæ Voltzius substitut, sacras habere conciones jussus. Agricola Moguntiam inter Canonicos adscriptus rediit.

89. Sed jam stylum ad se vocat Moravia. Eam nos non sine horrore aliquo metuque ingredimur, quædam exposituri scilicet obliuiose magis digna quam litteris, quæ tamen silentio tegi non sinit historia, *cujus ea præmatrix est*, teste Cicerone, *ne quid falsi dñe audeat, deinde ne quid veri non audeat*. Olomucium, ampla civitas, Moraviæ caput, contrariis pro Episcopatu studiis misere discissum erat anno MDLXXV. Mortuo siquidem Thoma Albino, urbis Episcopo ac Principe, eam ambo infulam coesperant præpotentes Cassonici duo, Daniel Duccini, Collegii Germanici olim Alumnus, & Adamus Laudachius; utque ambo magnam post se factionem ducebant, ambo distractis suas in partes suffragiis electi fuerant. Et uteisque pro Antistite esse gemitbat, magna non solum Canonicorum, sed totius Moraviæ secessione ac discordia, qua gliscente in dies, multi studio partium in armis erant, & nihil aberat proprius quam ut lis ferro decerneretur.

90. Dum ita inter se illi de Episcopatu depugnant, alia nihilo mitior orta contentio est de Decanatu inter Joannem Teleczium, & Joannem Philipponum. Collegii hi quoque Alumni erant, sed longe dispari ingenio, moribus plane diversis. Telecius natura perbonus, quietus, candidus, ad hæc insigni pie-

tate atque prudentia. Philipponus contra audax, vecors, inquies, tam insana ambitione, ut in prensandis honoribus non officii memor, non sui potens videretur. Contentionis hæ causæ fuerunt. Decano Olomucensis Ecclesiæ morte sublatō, Teleczium adhuc Romæ in Collegio degentem ea dignitate ornaverat Gregorius Pontifex, atque Olomucium proficisci quantocius jüsserat, tum ad ineundam honoris possessionem, tum etiam ad pacandas, si qua posset, ejus Ecclesiæ res nimio plus perturbatas. Eo autem ab Urbe digresso, Philipponus alias surriperat dolo malo ab Apostolica Sede litteras, quibus eadem sibi dignitas deferebatur. Pontificias ergo prese litteras uterque proferebant, sed alter legitimas, alter subreptitias.

91. His tamen suffultus litteris Philipponus sua deturbare sede æmulum, summo Canonorum consensu Decanum jam salutatum, nitebatur. Id amice conatus primum obtentu juris, ubi videt hac via nihil profici, fremens frendensque, involat armatorum globo stipatus in domum Decanalem, obvios quoque sclopis intentis in fugam agit, & domo potitur. Inde migrans in templum, Decani solium, nemine furori ejus obstante, occupat, seque ipsemet Decanum appellat, ne scias majori ne temeritate, an insaniam. Ad ea Telecius nihil. Nec enim vi agendum existimabat, cum posset jure. Tantum de tota re ad Gregorium Pontificem, & ad Car-

dinalem Comensem accurate perscripsit. Nee abfuit malo remedium. Venere haud multo post Romana decreta, quæ alieni juris sacrilegum usurpatorem, ni incepto abstitisset statim, deque injuria satisfecisset, diris devotum omni honore spoliabant. Prius tamen quam hæc in Moraviam pervenirent, Philipponum in ordinem redegerant Canonici, ac Teleczium in domum ac solium suæ dignitatis restituerant. Hoc exitu finita est controversia de Decanatu.

92. At feralis dissidii, quo certabatur de Episcopatu, nullus exitus inveniebatur, perstabantque pari prope potentia & obstinatione Episcopi ambitiosi jus quisque suum tueri, & potestatem, quod magis est, pessimo publico exercere, nullas honestæ conventionis leges admittere. Et Telecius, ut multum apud Collegas auctoritate posset & gratia, omnes revocandas concordiæ vias exquirens, ac sæpe de certo constituendo Præsule multumque disserens, nihil admodum promovebat. Plures menses tenuit atrox discordia, donec interventu Cæsaris ad Pontificium Legatum delata est causa, qui, auditis quæ in utramque partem afferebantur, utriusque Episcopo jus ad Insulam abjudicavit, novamque fieri electionem priori abrogata jussit.

93. Coguntur ergo ad præstitutum diem Comitia, feruntur suffragia, &c, quod mirum, primis calculis is, de quo haſtenus locuti sumus, Telecius, ætate licet omnium postremus, eligitur, quem continuo omnes & Præ-

sulem & Principem summo consensu consularunt. Actum id magno omnium gaudio,
 præter quam Teleczii ipsius, ac Philipponi,
 quod ex utriusque vultu licuit agnoscere tri-
 sti mœstoque, sed diversa ex causa. Ac
 Telecius quidem uberes eo die fudit lacry-
 mas, quippe Insula non tam splendorem,
 quam pondus æstimans. Et nuntias electio-
 nis suæ litteras ad Lauretanum scribens, hæc
 demissionis modestiæque sensa totidem verbis
 explicuit. » Robustiorem corpore, prudentio-
 rem consilio, magis compositum animo, &
 pietate instructum, Moravia expectabat
 Episcopum. Quod mihi ex pulveribus scho-
 lasticis nuper reverso, præter meam & om-
 nium expectationem de rebus gravissimis
 negotia imposuerint, mirari satis non queo.
 Si a Deo est, stabit. Si ex favore, non
 cupio ut mihi favor prodesse debeat, &
 obesse Patriæ ac Religioni. In omnibus me
 divinæ voluntati resigno. Faciat ad lau-
 dem sui nominis, ad utilitatem Ecclesiæ
 suæ sanctæ, & salutem animæ meæ quid-
 quid placuerit. Laborem non subterfugio,
 honorem non quæro nisi in cælis. Quod in
 me ambitio non fuerit, testantur lacrymæ,
 quas statim publice in conspectu omnium
 fudi, testatur & cubiculum meum, in quo
 continuos gemitus feci, & vim lacrymarum
 non potui cohibere, videns & imbecillita-
 tem meam, & negotii gravitatem, popu-
 lique ac provincie corruptionem. »

94. Philipponus, parere jam coactus ei, quem honoris rivalem non sustinuerat, inclusum sinu dolorem & indignationem truci turbidoque vultu præferebat, & quiddam coquebat animo, quod quale fuerit, mox diceamus, Teleczius interim, vix inito Episcopatu, moliri multa cœpit, quibus religio & pietas tota Moravia augeretur, Alumnorum maxime utens opera, quorum delectam apud se manum habebat,

95. At brevior quam oportuit vita ejus fuit, Bienni spatio nondum evoluto, correp-
tus lethali morbo Brunæ, adstantibus Sóci-
tatis Patribus, quos incredibili benevolentia complectebatur, & Canonicis tribus, Michae-
le Schramio, Melchiorre Pyrnesio, & Thoma
Coco, quos in Collegio sodales habuerat,
sacris omnibus procuratus excessit e vita;
bene alioqui tam brevi tempore meritus de
Diœcesi, in qua collapsam pietatem multis
partibus instauravit, bene de Societate Jesu,
cujus Brunense Tirocinium constabilivit, Col-
legiumque in sedem ubi nunc est transtulit,
plura facturus majoraque, si diutius viveret.

95. Morbi interea genus insolens, quo est
absumptus, suspicionem injectit veneni, &
statim in Philipponum omnium conversi sunt
oculi, veterem nimirum hostem, & ad omne
facinus ab ingenio promptum. Aucta vehe-
menter est suspicio cum agi de successore cœ-
ptum. Namque emendicare ostiatim pro se
çalculos cœpit, atque alios precibus, alios

pollicitationibus blandiri adeo sollicite, plane ut videretur consciere sibi culpam, & idcirco affectare eum dignitatis & potentiae locum, ne poenam lueret. Voti ille quidem compos non est factus, prohibente rem ultore scelerum Deo; verumtamen suffragatores ita distraxit in partes, tantamque rerum ac consiliorum perturbationem commovit, ut eligi Episcopus nisi post sesquiannum nou potuerit.

97. At electus est tandem quem minime omnium vellet, Stanislaus Paulouschius, alter Germanici Collegii Alumnus, Brunensis Ecclesiæ tunc Praepositus, & Olomucensis, ut vocant, Scholasticus, vir eximiis animi dotibus, & Rodulpho Cæsari in primis acceptus. Qui in eo fastigio collocatus, ut ab insigni facinore principatum auspicaretur, primum omnium Joannem Philipponum, odiorum incitatem, discordiae satorem, reique publicæ haud dubium perturbatorem, & Joannis Teleczii Episcopi, ut communis erat opinio, interfactorem, capi deportarique in arcem Hocwaltensem jussit.

98. Ibi quæstione habita de parricidio, cum multorum testimonio reus propinati Episcopo veneni fieret, & in manifesto criminе teneretur, lege actum in eum est capite amputato. Has intemperantis animi poenas Philipponus dedit, atque hunc habuit vitæ exitum qui in schola pietatis, inter optimos adolescentes, sub disciplina sanctissima educatus, nihil inde nisi effrenem audaciam, &

insanam ambitionem extulerat. Utili documento eorum, qui deflectentes a suæ institutionis tramite, naturæ cupiditatibus remittunt frena, & suborientes animi motus compremere non assuescunt a prima ætate. Sed meliora videamus.

99. Martinus Episcopus Eichstadiensis Clericorum Seminarium Eichstadii instituerat, Episcoporum, qui huic Concilii Tridentini de Seminariis erigendis sanctioni paruerint, in Germania primus. Quamquam autem sua cuique proles esse carior solet quam aliena, tamen præ suis, ac suo velut in sinu educatis, caros habere Collegii Germanici Alumnos videbatur. Ut ex his quam plurimos haberet semper ad manus, non solum aliquos exposcebat identidem ab Lauretano, sed ad ipsum mittebat delectos e sua Diœcesi adolescentes eo consilio, ut exquisitiore eruditio-ne, & nova quadam morum elegantia, cultos reciperet, per eosque Romanam quodammodo institutionem in suum Seminarium importaret.

100. Huic moderando, priusquam Jesuitæ Eichstadii figerent sedem, non alios quam Collegii Germanici Alumnos adhibuit, ita divisus inter eos officiis, ut ipsi uni disciplinam Clericorum, remque omnem litterariam administrarent. Præses omnium ac Rector Petrus Stewartius erat. Theologiam Joannes Vogelius, Philosophiam Joannes Heysius, Eloquentiam Adamus Fabritius, Grammaticam Simon Schnegasius & Ioannes Egloffius trade-

bant, snasque singuli partes cum eximia diligentiae laude, & pari Juventutis profectu implebant. Vogelius tamen ad magisterii laborem Pastoris addebat curas. Nam cum Canonicatu frueretur S. Villibaldi, cui subjuncta Parœcia rusticana erat, in villam duo inde milia passuum excurrebat diebus festis, Divini que verbi & sacerorum pabulum gregi famelico dispensabat.

101. Heripoli post discessum Balthassaris Conigii, cuius supra est facta mentio, Alumi ni duo considerant, Nicolaus Florschutzius, & Joannes Fischerus, ambo ob excellentem virtutem Episcopo Principi supra quam dici possit cari probatique, de quibus haec memorie sunt prodita. Nicolaus Parœciam amplam cum amplissima potestate acceperat in oppido, cui nomen Eberen, ad confinia Saxonie. Prædium id est opulentum Episcopi, quod in plura minorâ prædia dividitur. Parochus rusticis jus dicit, censum locupletem colligit, aliasque sub se Parochos agrestes habet. Huic affixus loco Nicolaus, non, ut alii ante eum plerique, zedituum ubertate contentus in otio desidiaque languebat, sed commissi gregis saluti primas curas & maximas impendebat. Doctrinam Christi pueris explicabat, grandiores natu sacerorum ministerio procurabat. Idem ut facerent ceteri animarum Pastorès videbat.

102. Fischero attributa fuerat Parœcia Laudensis, quinque fere leucis ab Heripoli. In ea Catholicis permixti heretici multi

erant. Sed ii utrisque mores, ea vitiorum contages, ut alii ab aliis vix different nisi nomine. In tanta morum fœditate positus scribebat ad Lauretanum, valde vereri se, quod de se ajebat Apostolus, ne cum aliis prædicaret, ipse reprobis fieret, eoque sodalium pro se preces enixa implorabat. Adeo de se demisse, quod hominum sanctiorum est, sentiebat. Idem tamen, divina aspirante gratia, paucorum mensium labore Lutheranos aliquot pervicacissimos in Ecclesiæ fidem recepit, & quosdam e Catholicis, qui effectionis erant ingenii, mansuefactos Christianis adstrinxit legibus: quod item ex ejus litteris constat.

103. Lubecam, inferioris Saxonie celebre emporium, venaerat e Collegio Germanico Laurentius Surius adeundi causa Canonicatus, quem a Gregorio Pontifice utendum accepit. Nam sciutillæ adhuc aliquæ prisci cultus elucebant inter Canonicos Lubecenses, quantumvis debiles & intermortuæ. Cæterum plerique aperte sequebantur Lutherum, & qui Catholicæ dicebantur, non solum pauci, sed mali, vitiisque omnibus cooperati erant. Episcopi suspecta religio. Civitas Lutheri tota. Vix urbem Surius intraverat, cum concilari passim cœpit, adesse hominem Romanum, proditorem patriæ. Haud dubie eum res novas moliturum, & Romani Pontificis potestatem magnifice prædicaturum. Caverent sibi ab ejus præstigijs boni quique cives, ni-

si mallent excussum semel Deo propitior jum
gum Romanæ tyrannidis denuo suis cervici-
bus imponi. Quibus vocibus, & publica aliena-
tione vulgi, præclusum sibi omnem aditum
rei gerendæ videns, tacitus sibi vacabat ac
Deo, soloque vitæ castigatissimæ exemplo Ca-
tholicæ pietatis cultum deprædicabat.

104. Tamen, cum se dedit occasio, Pon-
tificis maximi auctoritatem libere aperteque
tueri non est veritus. Agebatur inter Cano-
nicos de abrogando eo Pontificis jure, quo
statuere de Canonicatibus solet alternis cum
Episcopo mensibus; quod eo spectabat, ut
omnes deinceps Catholicos e suo Collegio eli-
minarent. Id autem molientibus impavide
se objecit Surius, scelusque detestatus, ita
de re peroravit apud Collegas, ut verecun-
dia iis fuerit ita aspernari Pontificem. Itaque
negotium tunc quidem hæsit in ipso molimine.
Quamquam postea, præalentibus Lutheranorum
opibus, nihil neque Pontificii juris, neque
Catholici nominis Lubeca relictum est.

105. Simillima clades religioni imminebat
Osnabrugii, quæ urbs est ampla Westphaliæ
in dominio Episcopi. Civitas prope tota no-
vis imbūta opinionibus, ab avita pietate, &
priscarum cæremoniarum cultu desciverat,
adeo profligatis Catholicorum rebus, ut eas
restituendi vix ulla reliqua esset spes, ac
tentare tantum periculo non vacaret. In eam
itaque urbem, natale solum, reversus e Col-
legio David Fabritius, meris apud Deum ac

superos precibus, atque integerimæ viræ exemplis religionis causam agebat, cætera otiosus, tacitus; ac plerumque domi retrusus.

106. Bonus ejus odor manavit ad Abbatem Hasburgensem, priscæ pietatis cupidissimum virum, cuius Monasterium erat in interiori Saxonia; utque jamdiu hominem conquirebat religionis studio flagrantem, Fabritium missis litteris invitavit, traxitque ad se. Duo postulabat ex eo Abbas, alterum ut concionaretur ad populum, alterum ut Cœnobii sui tirones institueret. Primum volens libensque accepit Fabritius. Secundum, æstatem excusans, & monasticæ institutionis imperitiam prætexens, modeste detrectabat. Utrumque tamen urgente Abbatे suscepit, atque incredibili felicitate gessit. Populum infinitis hæreticis circumseptum, & sæpe ex insidiis ad defectionem sollicitatum, concionibus erudit, & in fide Ecclesiæ continuit. Novitios vero Monachos veram religiosæ virtutis rationem edocuit, formavitque sic, ut juvenculi veteranis exemplo essent.

107. Hasburgo proprius absunt nobilium Germanorum amoenæ villæ, quas more patrio incolere certis anni temporibus solent. Eorum subinde aliqui Hasburgum ventitabant, atque inter prandendum sermones de religione miscabant. Nam, ut quisque est imperitor, eo fidentius in hunc sermonem ingreditur. Sed Fabritii responsis haud semel revicti erroris, & pudore suffusi, suos deinde Mini-

stros submittere, cum eoque committere instituerunt, futurum sperantes, ut sin minus doctrina, at saltem vōce ac clamore obrueretur. Fefellit illos tamen sua spes. Ministri itidem superati, & ad silentium adacti, latendi consilium cepere.

108. Ensishemii, quod Alsatiæ nobile est oppidum, publico gymnasio præferat Joannes Hirlinæus, idque curabat primum, quod Romæ usurpari viderat in scholis Societatis, ut Ludimagistri litterarum illecebra uterentur ad instillandum teneræ ætati metum Numinis, & amorem virtutis. Jesuitis, quibus se omnia debere profitebatur, ut nonnullam rependeret pro benefactis vicem, persuasit Magistratibus ut Collegium ejus ordinis in urbe sua conderent, idque ut confieri expeditius posset, Gymnasium ipse suum sponte dimisit, atque in usum Societatis tradidit. Translatus deinde est Bambergam vir egregius, atque ibi Pro-episcopus appellatus.

109. Argentinensis Episcopus binos cum acceptisset ab Urbe Alumnos, eorum uni Laurentio Ulnero Parœciam Molsheimensis oppidi, quod totius Diœceseos præcipuum est, commiserat, ejusque assignabat industriæ novam pietatis speciem inter Molsheimenses inventam. Alterum, Jacobum Schützium, nondum per ætatem Sacerdotio insignitum, habebat apud se amantissime, dum crescente cum suis virtute, aptus ad ministerium Sacerdotalie fieret.

110. Brunsbergæ in Prussia regali Fridericus Bartzius, saluti proximorum dies nocte-que intentus, crebras animarum prædas stygio hosti eripiebat! Ex eo numero fuit, ut alios præterea, adolescens clari generis, egre-giæ indolis, patria Regiomontanus, Sebastianus Hortmannus nomine, quem erroribus innu-tritum ad Christi ovile perduxit, transmisitque Romam altioribus disciplinis in Collegio Germanico informandum. Cujus tanta virtus fuit, ut ob eam causam exhaeredatus a pa-tre, non idcirco mentem, non fidem mutave-rit. Merito proinde Canonicatu donatus Ura-tislavensi, cuius usura damnum amissi pa-trimonii sarciret.

111. Et siquidem Uratislaviam nominavi-mus, non est hoc loco omittendus Bernardus Eder, Ecclesiæ ejusdem Canonicus, Romanæ institutionis adeo memor, ut ejus monumenta quædam extare voluerit ad posteros transi-tura. Collegio nimirum Germanico, in quo pietatem bonasque artes hauserat, sacrificia-les Galices ex argento duos dono misit, suæ erga ipsum voluntatis & grati animi pignora. Et in Aedæ Cathedrali novum cum extruxis-set operis per quam magnifici Odæum, ei præ-figi effigiem Gregorii XIII. jussit, subjecto lemmate *Deo & ejus Vicario*.

112. Hand minus gratum Collegio se ex-hibuit Wolfgangus Theodoricus a Reitenau, qui ad Archiepiscopatum Salisburgensem, pri-mam Germaniæ sedem, assumptus, perinde

quasi eum honorem, non tam suæ virtuti, quam institutioni adolescentiæ suæ deberet, ab ipso Episcopatus aditu candelabra sex argentea, aureis quadringentis æstimata, Romanam transmisit ad Collegium Germanicum. Alii quoque plures similia grati animi argumenta Collegio dedere. Sed ea nos, quod neque ad tempus de quo scribimus, neque ad classem rerum, quas evolvendas suscepimus, pertinent, missa facimus.

113. In provincia Tyrolensi parœciam Brixianensem ab ejus urbis Episcopo Gothardus Seeman acceperat, Caldariensem ab Episcopo Tridentino Cardinali Madrutio Petrus Ogilbenus, spectatae virtutis uterque viri, quos mihi tamen nominare ad alia festinanti sat est. Græcii operam diligentem ad aliquot annos posuit Georgius Stobæus, Carolo Arciduci ob integritatem & fidem mire carus, cuius deinde deprecatione Episcopatum Lavantinum tenuit.

114. Sed non tam leviter attingenda virtus Gulterii Belii, & Joannis Villarii, quorum ille prior caritatem qua majorem nemo habet ostendit, animam pro fratribus ponens, alter gloriosam pro sacrorum fide mortem Alumnorum primus oppetiit. Ut dicam de singulis, parem cum nobilitate doctrinam Belius conjungebat. Rodulpho Aquavivæ, cuius alibi est facta mentio, carus in primis ac familiaris in Collegio fuerat, ejusque præceptis ac consuetudine ad eum pervenerat virtutis gra-

dum, quem vita insequens, ac demum secura mors docuit. Decanus cum esset Ecclesiæ Cathedralis Curiae, quæ Rhætiæ primaria Civitas est, nullam neque Sacerdotis, neque Pastoris optimi partem prætermittebat, adeo ab innocentia vitæ spectatus, ut vulgo Sanctus audiret. Cum vero urbem dira lues corripuisse, & miserandam mortalium ederet stragem, non modo suis se bonis ac facultibus spoliavit ut multorum egestati inopiaeque succurreret, sed sui pene oblitus, injectit ultra se medias in mortes, perrexitque ægrotis adesse, ac sacra ministrare, donec eodem contracto morbo, parem Aquavivæ suo palam abstulit, morte obita martyrii quam simumilla.

115. Villarius triennium in Collegio fecerat pari commendatione ingenii ac pietatis, æqualibus juxta ac Moderatoribus probatissimus. Regressus in patriam, Nerviæ, Leodiensis agri pago, Christiani gregis suscep- rat curam, ibique considebat, populo disper- tiens sacra, & quæcumque boni Pastoris sunt sedulo administrans. Forte sacrum Viaticum deferebat ægroto remotiorem in locum, cum obviam hæreticorum manum infestam habuit. Sacerdotem Catholicum, tremenda mysteria gestantem ut conspexere latrones impii, irruunt continuo in eum ferociter, conviciis ac contumeliis onerant, demum indumentis spo- liatum affligunt humi, ac multis impositis plagiis crudeliter contrucidant. Nuncius glo-

riose necis Romam delatus, ut misifice delebat Pontificem, hos curarum & industrie suæ fructus pro merito restimantem, ita beatæ sortis cupidine, ac pia æmulations incendit Alumnorum animos. Et vero exstitere sequentis temporibus Villarii imitatores haud ita pauci, quorum nos res gestas, & felicem exitum hoc loco non excequimur, ne extra præfinitum spatium excurrat historia, eorum alioqui nomina ad operis calcem edituri.

116. Liceat potius non nihil extremo hoc loco evagari extra Germaniam. Et siquidem his finibus non contentus Alumnorum labor, in Sueciam usque memorabili expeditione se protulit, eo usque sequi abeuntes ne pigeat, fasque mihi sit totam ejus expeditionis seriem a suis initiis evolvere.

117. Joannes III. Sueciæ Rex, a puero Lutheranus, cum haberet in matrimonio Catharinam Sigismundi Poloniæ Regis filiam, feminam eximie catholicam, partim illecebris hortatuque ejus, partim Sanctorum Patrum voluminibus volutandis, qua lectione plurimum delectabatur, discusso quo tenebatur errore, palam in sacra catholica inclinare cœperat. Quin adductus in spem totam quoque Suecorum gentem, si quædam a Pontifice Maximo permitterentur, ad fidem Romanæ Ecclesiæ perductum iri, submisso clam Romam nuncio ad Gregorium (Ponto a Guardia nomen erat nuncio) certos poposcerat homines, qui Catholicæ cultus prima jacerent in regione semi-

na,

na , & unum præcipue aliquem , quicum suū consilia communicaret .

118. Poscenti dati sunt iussu Pontificis Jesuitæ primum duo , Stanislaus Varsevicius Vilnensis Collegii Rector , jam ante notum Reginæ gratumque caput , & Laurentius Norvegus . Oriundus erat is ex Norvegia , unde illi cognomen inditum , ac tum degebat in Belgio . Quibus haud multo post tertius accessit ab urbe Roma Antonius Possevinus , eruditio nis laude clarus in primis vir , ac rerum usu limatus . Stockolmiam , urbem regiam , profectus Varsevicius , quamquam in colloquium perhumaniter admissus a Rege , Vilnam tunc quidem rediit , nulla ob imperitiam linguæ confecta re . Ex ejus tamen ad Gregorium litteris intellectum est , natura timidum , ancipitemque animi Regem esse , & quantumvis Catholicæ Religioni proclivem , plus æquo sibi metuere ab ordinibus regni , qui Luthero præfracte studerent .

119. Norvegus sermone patrio ita demeruit Regem , ut ejus nutu & auctoritate plura , ac spe prope majora inceptaverit . Scholis enim Stockolmiensibus Rector impositus , Magistros Catholicos evocavit ex Belgio , eisque ludos litterarios commisit . Nec eo contentus , Seminarium aperuit ad Juventutem ritu Catholicō instituendam , Rege non solum consentiente , sed etiam Alumnorum sumptum liberaliter faciente .

120. Possevinum Pontificis litteras deferent-

TOM. II.

Q

tem, ut Legatum ejus accepit Rex, habuitque in magno honore. Quin apud eum hæresim ejuravit ex formula sibi tradita, criminum confessionem piacularum peregit, ex ejusque manu sacram hostiam sumpsit, aperte se Catholicum ferens, ac porro futurum sancte promittens. Verum ut ventum ad secretiora colloquia, quædam esse dixit, quæ tutande propagandæque causa Catholicæ Religionis sibi a Pontifice concedi vellet. Summa erat, ut liceret laicis de sacra mensa participare sub utraque specie. Ne Clerici adigerentur ad cælibatum: Ne Romani ritus ac cæmoniæ, hoc saeculum primo tempore, in Svecia exercerentur. Hæc si Pontifex, laxata paulum disciplina, indulgeret, totam brevi tempore Sveciam fore Catholicam confidebat. Risit in sinu Possevinus conditiones, non reiciendas modo, sed ne audiendas quidem. Nec dissimulavit quid his subbasset incommodi. Ne tamen omnem præcideret negotii confiendi spem, ea etiam ut tempus traheret, quod sæpe rebus gerendis utile, pollicitus se mandata ejus cum fide ad Pontificem relatum, Romam se retulit, unaque secum adolescentes ex ea gente aliquot in Collegio Germanico instituendos duxit. Romæ nihil eorum quæ Rex postulabat concessum est, ne res, quod erat timendum, alibi in exemplum traheretur.

121. Possevinus tamen redire in Sveciam est jussus, uti qui mitigare dolorem repul-

ss; & bene animatum Regem confirmare unus videretur posse. Simul traditæ ei amantissimæ Gregorii litteræ, tum ad ipsum Regem, tum ad Reginam conjugem, & ad Sigismundum filium, qui postea Rex Poloniæ fuit perferendæ.

122. At Possevinus, dum ad iter Svecicum denuo se accingit, adjungi sibi duos e Collegio Germanico electos Sacerdotes voluit, Joannem Ardulphum, & Nicoläum Mylonium, cum his scilicet Apostolici ministerii curas laboresque partiturus in Svecia. Præsto fure re Juvenes, quippe laborem nullum periculumve refugientes cum divini Numinis cultus ob oculos ponebatur, nihilq[ue] amplius mōrati quam ut fausta cum prece a Pontifice dimitterentur, se in viam longam ac difficilem cum Possevino dedere. Profecti Roma, Tridentum primit, deinde Pragam, urbem Bohemicę principem, partim terrestri itinere, partim secundum Oeno Danubioque devenere.

123. Praga Collegium erat nobilium Conviictorum ad centum numero, ebdemque subtesto alebantur Gregorii Pontificis sumptu lectissimi adolescentes sexdecim sub disciplina Societatis. Ibi Ardulpho Mylonioque hospitium est præbitum: Quos Bohemi Juvenes advectos Roma, ex eadem disciplina, ac velut ex communis Parentis grēmio eductos, loco fratrum ac numero habuerunt, atque omni fraternæ caritatis officio coluerunt. Vicissim hi urbanitate, pietate, modestia, Roma-

nae institutionis exempla splendida ediderunt. Ab urbe Praga ventum erat Brunsbergam in Polonia. Et Possevinus Seminarii Brunsbergensis fundamenta posebat, cum affuit a Rege Sveciae navis bellica, quæ ipsam sociosque per mare Balticum deportaret in Sveciam.

124. Conscensa igitur navi, ad portum Regiomontanum brevi trajectu appulerunt. Verum bene laxatis iterum vallis adum in altum teadant, coorta subito tempestate jactari coparent a deo fonsum in modum ut irreparabilem videtur mortificinum. Insperata humanae spes minopia, & oculi & undarum insanabiles attollerentur, & eventi circumspaque furerent, pietas saluti fuit. Quippe dejecta in mare rea celestis Agni effigies, Pontificis maximi proceconsecrata, el momento procellam sedavit. Secundissimum deinceps euanus navigationis habuerunt, & octavo die, in altimam Sveciae oram, ubi portum duas breyes sufficiunt insulæ, sis a Stockolmia deinceps tenierunt. Occupaverant huc loco eorum adventum viri duo nobiles a Rege missi, & quibus & commatu retreati, & post quietem modicam deduxerunt Stockolmiam usque suet.

125. Qua cum abessent ab urbe proprius, obviam processere alii duo Proceres, Possevinum verbis regis salutarunt, mediisque accipientes, in urbem, atque adeo in paratam domum, ut fieri Legatis Regiis mos erat, honorifice introduxerunt. Substitit ibi dies decem, lautiis interea donatus, atque omni of-

ficio a primoribus civitatis cultus, donec vocatu Regis, qui Upsaliæ cum aula considerbat, eo cum Ardulpho Mylonioque processit. Neque dum propius ad urbem accesserat, cum obviam extra portas habuit alam Equitum honorariorum ad centum. Praecerat subtilia equo Dux, auro argentoque fulgens. Is Patrem comitesque, in equis pariter sublatos, in uibes cum toto agmine cestis prosecutus. Domus parata Possevino fuerat regio cultubus signis. Splendorum ac pompa deprecantis religiosamque quam profitebatur paupertatem obcedenter responsum est, honoresque idem beris Pontificis maximo, cuius personam iustinseret, si ebo obsequi. Ita illa estoq*ui* 26. Post offidumq*u* conspectum Regis cum seculi admittitur. Adstabat usitato more cordona Procerumq*u* Rex post prima salutacionum officia, a acceptis resignatisq*u* Pontificis litteris, multa in laudem Gregorii elocutus; sciretur, quem illa uenit adduxerit quos videbant comites. Adductos, respondit Pater, ad veritatem Catholicam i populo denunciandam. Quod ec^d dixit, ut praeoccuparet concionandi facultatem, & concionaturis nemo moleson^s esset. Rex annuit vehementer. At post haec, dimissis Proceribus, seducit in conclave secretius Patrem, & deque postulatis suis quid censuerit Pontifex querit. Non neciebat Possevibus quam delicate fastidia Regum sint. Egre adduci ut rogent, rogata vero sibi negari nullo modo pati. Itaque cir-

Q 3

euitione usus, de Gregorii erga ipsum at Regnum Sveciae propensissima voluntate, de maturitate qua Romae tractarentur negotia, de sanctitate æquitateque institutorum Ecclesiæ Romanæ, aliisque id genus ita disseruit, ut distracto sermone, si non repulsam expondere, at preparare Regis animum ad eam mitius accipiendam videretur. Et satis intellexit Princeps minime hebes quo ea circumlocutio spectaret. Tamen eodem nihil amplius quæsitus, nihil explicatus responsum est.

127. Recepit esse Possevina suam in dominum, jactisque ad aliquot dies afflictus morbo Mylonius conciones habere statim coepit ad populum, audiabaturque hominum magno concursu. Ardalphus doctrinam Catholicam pueris explicabat, errores adversos confutabat, argumenti ejusdem libros in vulgus spargebant. Fremebant ira ac dolore superstitionis ministri, qui hæc palam fieri Rege consentiente cernerent. Rex interea spem inter ac metum fluctuabat. Nam tametsi redire post liminio in Sveciam avorum religionem percutiebat, at gentis indignationem, nisi postulata concederentur, timebantq; Metum vehementer augebant Caroli fratris, Sudermannus Ducis, minaces litteræ, qui isto cam Rege Daniæ feedere, bellum denunciabat, si qua religionis commutatio in Svecia fieret. Similem terrorem Legati Principum Protestantium inicutiebant, & periculum præsentius immine-

bat a Moscho, veteri hoste, prævalido, ac vicino.

128. Ergo ut primum confirmatum ex morbo Possevinum audiit, accersitum ad se, effani aperte, præcise, ac nulla verborum ambage jubet, permittat nec ne Pontifex usum Galicis laicis, Sacerdotibus connubia, sacrificium lingua vernacula in Svecia, quæ tria rogatus pridem esset suo nomine. Tergiversandi locus non erat. Hæc eadem negata Cæsari, ac Romanorum Regi, respondit Possevinus. Res esse exempli perniciosissimi, nemini salva Romanæ Ecclesiæ dignitate concedi posse. Quæ vir effatus, leniendo vulneri, ad eximiam Gregorii Pontificis erga omnes Principes liberalitatem, & singularem erga ipsum benevolentiam propensionemque sermonem detorsit. Experiretur porro, nova postulata proponeret. Nihil enim, quod sui esset arbitrii, poscenti negaturum.

129. Sed nihil magnopere profuit. Perturbatum, quiritanemque acerbius exulcerarunt Antici, cum dicerent, his patere injuriis Reges, qui Romanorum Pontificum jugo supauerint collum. Sed nihil esse, quod eorum ingratiti non possint per se constituere accepta a Deo potestate Principes. Quibus sermonibus incitatus, ægrum animum extimulante in primis intestini tumultus, & belli externi formidine, Ardulphò Mylonioque primum concionibus interdixit. Norvego deinde, quem Gymnasio Stockolmiensi præfectum, &

Juventutis Seminarium ritu catholice insti-
tuentem supra demonstravimus, subtrahit ho-
norarium, & constitutum pro alumnis censum
jussit. Ut gravius commoveretur effecit Varsevi-
cii, cuius supra est facta mentio, factum, ut qui
busdam visum est, eo tempore inopportunum.

130. Redierat namque in Sveciam accitu
Reginae Varsevicius, & adstantes ei Catholi-
cos sacrorum ministerio procurabat. Cum su-
tem videret regium Principem Sigismundum
identidem ad conciones haeticorum a patre
ducili, Reginam admonuit; per eamque ipsum
Regem, nefas id esse. Facile enim conve-
ni perversisque sermonibus contaminatis posse
teneri adolescentuli animum, nec posse sine
grandi piaculo in ejusmodi periculum confici
haeredem regni, sub matris disciplina catho-
licae edictatum. Quod ut accepti Rex, re-
miente in primis Sigismundo eas deinde
adire coticiones, ingentem irarum molem ad-
versus importunitam monitorem, totamque adeo
Jesuitarum nationem concepit. Varservicum
tamen loco movere animatum non induxit,
partim respectu Conjugis, partim credo,
quod vera locutum, atque ita esse, ut Alle
admonuerat, sentiebat.

131. De Possevino itidem nihil statuehat
acerbius, ne contra fas Legatorum, quod no-
men ubique gentium sanctum inviolatumque
est, fatere videretur. Sed nulli erat dubium
qui ipsum pariter, & quantum sociorum
eius erat, quamprimum esset proscripturus,

ac solum vertere coactus. Prævertit homo sagax tamen edictum Principis. Namque ubi vidit nec voce coram, nec gravissimis litteris, quibus ei obligatam Deo ac summo Pontifici fidem objectabat, omniaque ad persuadendum aptiora subjiciebat, confici nihil posse, ut jam desperato religionis negotio, atque omni tractatione ejus rescissa, causatus pestilentiam, quæ Stockholmiam invaserat, recepit primum se in eam extra urbem insulam, ubi rex locari Seminarium jusserrat,

¶ 132. Nec ita multo post una cum Norvego, & paucis sociorum, qui Juventutem docebant, Regno decessit. Soli itaque in Svecia restitere apud Reginam Varscovicus, Arduphus, & Mylonius, sanc pro rerum gerendarum magnitudine pauci, & insuper docere palam concionarique prohibiti, quos etiam hanc multo post Rex excedere Regno jussit. Adeo apud eum humana res ac fluxæ præ, cælestibus ac sempiternis valuerunt.

¶ 133. Non tamen fructus omnipino caruit susceptus laber, nec si copiosam uti sperabant Evangelici messores frugem, et non spicas saltem aliquas colligere. Vel illud quantum est, quod regius Princeps Sigismundus ita ponebat tempus, est cornuvente Patre enutritus, ut adulitus carere paterno regno maluerit, quam ab avua, ac vera Religione descerere? Quamquam, ob hanc maxime causam vocatus ad Polonia Regnum fuit, coque contentus. Nec vero pauci sub Norvego, in eo

de quo dixi, Seminario, Catholicam pietatem hauserunt, nec paucos conciones eæ Mylonii, de quibus pariter dictum est, iisque pii libri Svecice versi, perque manus hominum disseminati, errorem dedocuerunt. Sane cum venisset illuc post annos prope quadraginta unus de Societate, quædam reperit enata ex his seminibus germina, quosdam latentes adhuc Religionis igniculos, quos facile excusaret, nisi in ipso molimine detectus, Regnoque pulseus fuisse, ut in Annalibus Societatis traditur. Sed quædam paulo distinguis videamus.

134. In celebri Monasterio Vastanensi, quod S. Brigitæ institutione, incolatu, & reliquiis nominatissimum est, degebant sacratæ Dœ Virginæ duodeviginti ab omnibus Lutheranae fæcis inquinamento adhuc intactæ, sed penitus destitutæ, quippe nullo legitimo Antistite cui parerent, nullo catholico Sacerdote, a quo acceperent sacra. Varsevicius ad Vastanense usque oppidum cum Regina profectus, eas & divini verbi, & sacrorum mysterio mirifice recreavit. Possevinus vero, pro ea quam acceperat a Pontifice maximo potestate, novam præterea renunciatæ Antistitiam, quarundam professionem solemní ritu recepit, omnes incredibili voluptate perfusas, & ad constantiam optime animatas reliquit.

135. Præter eas inventæ sunt extra Monasterii septa sacrae Virginæ duæ, quas Lutheranus Minister sustentabat, & similiter

expiata recreataque sunt. Vetula earum una
 erat annorum prope octoginta, ob aevitatem
 orbata oculis, ajebatque sacrum velum sibi
 traditum ab Oloao Magno, ultimo Upsaleo-
 nium Episcopo catholico, & ab annis qua-
 draginta nulla se frequentasse mysteria: Quo
 magis laetari est via, cum sacra catholica
 rursum nec opinanti oblata fuerunt. Senex
 item fuit octogenario major, qui annos ipsos
 quadraginta nunquam conscientiae sordes elue-
 rat confessione piaculari, nunquam Euchari-
 sticum panem acceperat, ne se Lutheri impu-
 ro cultu contaminaret. Vitam agitabat deser-
 to in loco priscae religionis retinens, expe-
 citabatque velut alter Simeon, priusquam vi-
 deret mortem, consolationem aliquam ægritudi-
 nis suæ. Audiit advectos Upsaliam ab Ur-
 be Roma Catholicos Sacerdotes, eoque sta-
 tim advolans, confessionem a prima usque
 ætate repetitam peregit, sacram dapem qua-
 si viaticum ad iter aeternæ vitæ sumpsit, ac
 reversus domum, paucis post diebus plenus
 optimæ spei diem clausit extremum. Eodem
 tempore Tartarorum Legatus cum advenisset
 in Sveciam negotiorum causa, veritatem di-
 vinæ Fidei, quam Sveci pertinaciter respue-
 bant, commonstrantibus nostris, agnovit; agni-
 tam vero complecti profiterique palam non
 erubuit. Atque hæc ferme præcipua sunt in
 litteris. Cæterum, ut dicam quod est, Sve-
 cicæ hujus expeditionis major apparatus quam
 fructus fuit, nec initiosis respondit exitus, ma-

lo ejus gentis fato, quæ cum proximè abes-
set a regno Dei, obfirmare in nova Lutheri
superstitione, sua maxima, nec satis deplo-
randa perniciose, maluit.

136. Claudenda hic esset satis jam prolixā
narratio, sed coronidis loeo sit casus lucidus
atque insolutus, qui degentes adhuc in
Svecia Ardulphum ac Mylonium haud leviter
contristavit. Res est exempli sequioris, &
Collegio de quo scribimus parum deoora, sed
non idcirco prætermittenda, cum maxime de
eo alia tam multa, tamque præclaras, & ad
memoriam illustria hactenus executæ sint.
Ita deinde nos persuasum habemus, perinde bo-
ni ac mali exempli res, si sapienter utare, quod
desse legenti pessæ. Illæ enim quid agendum
hæ quid vitandum fugiendumque sit, docent.

137. Laurentius Montanus, adolescens olim
eximia spei, natione Sucus, post annos ne-
scio quot Romæ in Germanorum Collegis po-
sitos, redit in patriam quo maxime tempore
recesserat inde Possevius, & hæretici disces-
sum ejus occasionem suam rati, studiæ ultio-
mam Religionis urgebant. Hiquod ex erbo in
apertum veniebat omni solutus fræbo, labrep-
tus voluptatum illecebris, statim genio libe-
rius iadulgere, remisso pietatis antiquo stu-
dio, cœpit. Quod ad Religionem attinet,
pro eo ut jungeret cum Ardulpho Mylonio-
que sodalibus olim suis, uti decuit, vires,
& labanti rei Catholicæ pro sua virili parte
succurreret, dissimulare aliquandiu, quasi

neutrarum esset partium, maluit, ad omnium ingenium studiaque se fingens, ut ab omnibus iniret gratiam. Sed, usq; media consilia in deteriorem plerumque partem ad extremum declinant, familiaritatem affectans cum hæreticis, captus paulatim tendiculis eorum est, ac tandem obligatam Deo Ecclesiæque fidem, dictu nefas! turpiter prodidit, ad Lutheri signa transgressus. Adeo cupiditates pravæ, cum semel occupaverunt animum, non modo prima pietatis semina, sed omnem etiam honesti sensum extinguunt.

138. Ne vero objectaretur sibi Römana institutio, qua plus nimio probrosam fieri defctionem suam septiebat, de Collegio Germanico palam obloqui, ac disseminare multa coepit, non minus criminosa quam falsa. Columnis scilicet, quod sæpe fit, velare ignorominiam perfidiae sua studebat.

139. Quo hæc animo acciperent Ardulphus & Mylonius, tantæ perversitatis testes, pronum est conjecturam facere. Non id tamen satis habuere, ut miseri sodalis casum luctu sterili prosequerentur. Revocandum præterea in male desertam viam suscepere, nihil in id intentatum reliquere. Ut se respiceret ac miserrimam conditionem suam, ut meliora consilia caperet, ut saltem Collegii vita de se meriti famæ parceret, per fidem superum, per omnia priscæ familiaritatis jura, qua vox coram, qua scriptis litteris rogavere. Frustra omnia.

140. Ad extremum Ardulphus , servidioris ingenii vir , ubi videt precibus exorari nihil posse , violatam Collégii famam non ferens , utque olim Hieronymus contra Rufinum clamans ; *Canes latrant pro dominis suis , & tu non vis me latrare pro Christo ? Mori possum , tacere non possum* (lib. 3.) , non ultra tenuit se quin petulantis calumniatoris audaciam scripto refringeret . Stricto itaque in eum calamo , Collégii Germanici vindicias scripsit , iu lucem protulit ; dispersitque in vulgus . Quasi hoc loco exscriberentur , ut iis tota vivendi agendique ratio , quæ ea tempestate Alumnis usitata erat , exponebatur , appareret sa- ne quam felioiter primævus ille Collégii mōs ad nostra usque tempora constanti successio- ne pervenerit . Sed nimis ultra præfinitum modum opus excresceret . Et nos longum jam spatiū emensos , hic parumper quiescere ac respirare par est .

PRIVILEGIUM IMPERIALE.

PRO COLLEGIO GERMANICO URBIS

*Quod Alumni ibidem ad gradus promoti gaudere debeant
iisdem Privilegiis, quibus ii, qui in aliqua Italia
vel Germanie Universitate gradus suscepserunt, & ad
omnes Dignitates Ecclesiasticas in Germania possint
promoveri, &c.*

FERDINANDUS SECUNDUS

DIVINA FAVENTE CLEMENTIA ELECTUS ROMANORUM
IMPERATOR SEMPER AUGUSTUS

Ac Germania, Hungaria, Bohemia, Dalmatia, Croatia, Sclawonia &c. Rex; Archidux Austria; Dux Burgundia, Brabantia, Stiria, Carinthia, Carniola &c.; Marchio Moravia &c.; Dux Lussemburgia, ac Superioris & Inferioris Silesia, Wirttembergia, & Teck; Princeps Suevia; Comes Habsburgi, Tyrodis, Foro, Kyburgi, & Goritia; Landgravius Alsacia; Marchio Sacri Romani Imperii Burgovia, ac Superioris & Inferioris Lusatia; Dominus Marchia Sclavonica, Portus Naonis & Salinarum &c.

*Agnoscimus & noium facimus tenore
praesentium universis.*

Postquam Dei præpotentis concessu ac munere ad supremum Majestatis Imperialis fastigium eveneti sumus, officii Nostri munus cum primis requirere existimamus, Majorum Nostrorum Romanorum Imperatorum ac Regum exemplo sollicitate curare, ut, variis Gymnasiis, Academiis, & Universitatibus erectis, liberalium artium ac scientiarum studia, quæ ad Reipublicæ gubernationem & conservationem necessaria & opportuna sint, excolantur, & convenientibus honoribus ac præmiis excitentur, Nostroque auspicio felicia incrementa consequantur.

§. I. Cum itaque Honorabilis, Religiosus, Devotus, Nobis dilectus Pater Bernardinus Castorius Societatis Jesu Sacerdos, & Collegii Germanici Romæ Rector, humiliter Nobis exponi curarit, Summos Pontifices Julium III. & Gregorium XIII. recolendæ memoriaz provida sollicitudine dictum Collegium in beneficium Nationis Germanicæ fundasse & instituisse, & amplis redditibus dotasse, ut centum ibidem ex ejusdem gremio adolescentes seu Alumni in studiis alantur & instruantur, qui tandem divinæ legis capaces, nec non ætate, doctrina, & probitate maturi, postquam de Beneficiis Ecclesiasticis competenter provisi fuerint, tamquam intrepidi Fidei athletæ, in Germaniam ac regiones suas ad alios exemplo vitæ suæ ad Christum trahendos, &, qui id talentum acceperint, ad verbum Dei prædicandum & docendum, necnon hæresum latens venenum deprehendendum, & errores resecandum, atque in vinea Domini strenue fortiterque laborandum remitti & destinari possint: Atque hinc varia quoque dicto Collegio privilegia contulisse, inter quæ illud speciale sit, quod Regentes ac Superiores ejusdem Collegii Germanici, cum consensu & assistentia Cardinalium protectorum, eos, qui Philosophiæ & Theologiæ ibidem studuerint, ac scientia & moribus idonei reperti fuerint, ad Baccalaureatus, Licentiaz, Doctoratus, & Magisterii gradum in dictis facultatibus promovere, iisque prærogativas & privilegia, quibus in ipsa Urbis Universitate promoti fruuntur, conferre possint & valeant. Et quamvis nonnunquam ejusdem Collegii Germanici Alumnos, vigore memoratorum privilegiorum,

Do-

Doctoris Laurea ibidem decoratos, patriæ servire cupientes, Professuras publicas ambire, aut Beneficia aliqua Ecclesiastica præsertim majora in Germania affectare contingat: ex eo tamen aditum ipsis præcludi, quod isthic in Collegio, & non alibi, publica nempe Universitate, gradu & honoribus scholasticis insigniti fuerint; unde vel ab ejusmodi prætensione desistere, vel, post exactum studiorum suorum cursum, ad alias Universitates suscipiendo gradus ergo proficisci cogantur, non sine temporis & pecuniarum dispendio. Ac proinde memoratus Collegii Rector demisse Nobis suplicarit, ut diēto Collegio Germanico Romæ Privilegium clementissime concedere dignaremur, quod, qui ejusdem Collegii Alumni ibidem in Philosophia ac Theologia promoti fuerint, omnium omnino Ecclesiasticorum Beneficiorum per universam Germaniam, non secus ac si in alia quavis Universitate eundem gradum suscepissent, capaces reddantur. Nos itaque, benigne considerantes, quam sæpedictum Collegium Nationi Nostræ utile, & ad propagandam ac conservandam in Germania Religionem Orthodoxam opportunum fuerit, quam multos viros insignes ac doctos produxerit, qui Rempublicam in Religionem nutantem doctrina, verbo, & exemplo egregie juverint, & quam ingens fructus in posterum quoque ex eodem Collegio expectari possit, precibus sæpedicti Rectoris Patris Bernardini Castorii clementer locum datum esse censuimus.

§. 2. Idcirco ex certa scientia, animo bene deliberato, sano & maturo accidente consilio, & de Cæsareæ Nostræ potestatis plenitudine, sæ-

TOM. II.

R

pedicto Collegio Germanico Summorum Pontificum auctoritate Romæ fundato, ejusque Alumnis Nationis Germanicæ, qui Baccalaureatus, Magisterii, Licentiae, aut Doctoratus gradum ibidem secundum Collegii statuta solemni ritu susceperint aut suscepturi sint, hanc gratiam concessimus. Quod iidem debeat & possint in omnibus locis & terris Sacri Romani Imperii, & ubique terrarum & locorum libere omnes actus Professorum legendi, docendi, interpretandi, & glossandi, facere & exercere, quos ceteri Professores, Baccalaurei, Magistri, Licentiati, ac Doctorates, in aliis studiis privilegiatis promoti & insigniti, exercent & exercere possunt.

§. 3. Volumus præterea & decernimus, quod memorati Collegii Getmanici Alumni, ibident dignitatem seu gradum aliquem assumentes, gaudent & potiantur, utique, frui, gaudere, & potiri possint ac debeat omnibus & quibuscumque gratiis, honoribus, dignitatibus, præminentiis, immunitatibus, privilegiis, franchisiis, concessionibus, favoribus, & indultis, ac aliis quibuslibet, quibus alii in Gymnasio Parisiensi, Bononiensi, Patavino, Perusino, Pisano, Vienensi, Coloniensi, Ingolstadiensi, aut alio privilegiato Gymnasio Germaniæ, juxta ordinaciones, usus, ritus, consuetudines, & mores cù jusque pro tempore promoti, aut aliqua dignitate seu gradu insigniti, gaudent, utuntur, fruuntur, & potiuntur; & Metropolitanas, Cathedrales Collegiatas Ecclesias, aliave Beneficia ac Dignitates Ecclesiasticas majores ac minores admitteri, ad quæ illi admittuntur quomodolibet consuetudine vel de jure.

§. 4. Non obstantibus, quantum ad hanc concessionem nostram, aliquibus privilegiis, indultis, prærogativis, gratiis, statutis, ordinationibus, legibus, constitutionibus, reformationibus; exemptionibus, aut aliis quibuscumque in contrarium facientibus. Quibus omnibus & singulis, ex certa nostra scientia, & animo bene delibерato, per hoc Diploma nostrum derogamus, & derogatum esse volumus. Supplentes omnes & quoscumque defectus tam juris quam facti, si qui in præmissis omnibus & singulis intervenissent, aut intervenisse dici aut allegari possent, quovis modo, consuetudine, vel de jure.

§. 5. Hac tamen conditione disertim adjecta, ut iidem Alumni prætimorato modo in Collegio Germanico promoti, si ad dictas Metropolitanas, Cathedrales, aut Collegiatas Ecclesiás, aliave Beneficia, ac Dignitates Ecclesiasticas in Germania aspirare cupiant, earumdem Ecclesiærum seu Capitulorum Statutis se in reliquis accommodent, nec in disputationem aut controveriam ea vocare præsumant.

§. 6. Nulli ergo omnino hominum, cujuscumque status, gradus, ordinis, conditionis, dignitatis, aut præminentiaz fuerit, liceat hanc nostræ confirmationis, indulti, concessionis, & privilegii gratiam & facultatem infringere, aut ei quovis ausu temerario contraire, seu ea quovis modo violare. Si quis autem id attentare præsumperit, nostram & Imperii Sacri indignationem gravissimam, & poenam quinquaginta Marcharum auri puri toties, quoties contra factum fuerit, se noverit irremissibiliter incursum: quarum dimidiam Imperiali Fisco seu Æra-

rio Nostro, reliquam vero partem s̄apenominato Collegio Germanico decernimus applicandam. Harum testimonio litterarum, manu nostra subscriptarum, & sigilli nostri Cæsarei appensione munitarum.

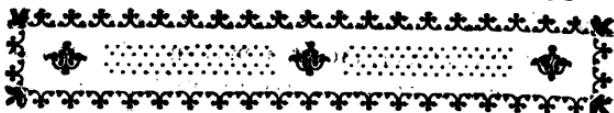
Datum in Civitate Nostra Viennæ, die decima quarta Mensis Septembris, Anno Domini Millesimo sexcentesimo vigésimo octavo, Regnorum Nostrorum, Romani decimo, Hungarici undecimo, Bohemici vero duodecimo.

FERDINANDUS.

V.
PH. a Stralendorff.

Loco * Sigilli pendentis

*Ad mandatum Sacra Cesarea
Majestatis proprium
Geth. a Zwethen.*

LIBER QUARTUS.

Status præsens Collegii.

I. **U**rbs Roma, ut olim, Imperii potens cum esset, optimam Republicæ administrandæ formam sibi atque Orbi terrarum universo præscripsit, sic postea Divinæ religionis sedes, ac magistra veritatis effecta, non modo sanctissimas Christiani græcis gubernandi leges, sed optima etiam exempla cunctis urbis populisque proposuit. Jam inter exempla, quæ multa variaque sunt, postremo non esse ponenda loco tot illa ad aptam Juventutis institutionem erecta Seminaria, quorum ad similitudinem tam multa hodie, tam utilia ubique locorum constituta cernimus, quivis facile intelligit. Neque vero existimandum, novum inventum ea fuisse Seculi XVI. Adumbratio quædam eorum, ac veluti præludium fuere celebres illæ, totque ante sæculis institutæ scholæ, Vaticana ac Lateranensis, ex quibus Pontifices Sacerdotesque, atque alii sacerorum Ministri, tanquam ex Equo Trojano, nunquam non educabantur, tanta virorum illustrum fœcunditate, ut ex iis novem, teste Anastasio, ad

R 3

summi Pontificatus fastigium aliis ex alio pervenerint. Perplacuit jam tum id institutum exteris, ac brevi ab urbe Roma ad totum Occidentem propagatum est. Hoc tamen interfuit, quod cæteri Ecclesiarum Antistites in suas scholas non admittebant nisi delectos e sua quiske. Diœcesi Juvenes, Pontifices vero maximi, quibus omium Ecclesiarum divinitus tradita cura est, ex omni natione eos alliciebant acceſſebantque, hausturos scilicet purissimæ doctrinæ laticem ex ipso fonte, atque inde in suas terras remittendos ad evalganda sermone patrio Oracula Vaticana, & Canonum scita, quæ Romæ didicissent.

2. Documento sunt Gregorii VII. ad Olaum Norvegiæ Regem litteræ in hæc verba conceptæ. » Rogamus vos, uti & Regi Danorum denunciavimus, ut de Junieribus vestris, & nobilibus terræ vestæ, ad Apostolicam Sedem mittatis, quatenus sub aliis. » Apostolorum Petri & Pauli sacris ac divinis legibus edoceti Apostolicae Sedis ad vos mandata referre, non quasi ignoti, sed cogniti, & quæ Christianæ Religionis ordo postulaverit, apud vos, non quasi rudes & ignari, sed lingua atque scientia moribusque prudentes, digne Deum prædicare, & efficaciter ipso adjuvante, gentem istam excolare valeant. «

3. Huc ego spectasse crediderim Gregorium XIII. cum tot diversarum Gentium Collegia extare in Urbe voluit, quorum tamen

primum, ac velut exemplar cæterorum, hoc de quo scribimus, Germanorum & Hungarorum, ut supra ostendimus, fuit. Jam ergo hujus, ut ita dicam, infantiam, ac primam adolescentiam libris superioribus executi, quale nunc confirmata ætate sit, breviter demonstrabimus. Et futurum speramus, ut qui hæc leget, comparatione instituta inter priora, quæ sparsim alibi sunt indicata, & præsentia, quæ nunc in unum congesta daturi sumus, facile intelligat, conficiatque apud se, quamquam nonnullam rebus commutacionem attulerit dies, ac conditio temporum, tamen præclarum hoc, atque ita constabili-
tum opus, tot annis interlapsis, nulla dum vetustatis damna, communis fere rerum aliarum fato, sentire.

4. Ut ab iis, quæ magis obvia expositaque sunt, ordinar, multo nunc quam antea laxior commodiorque habitatio Alumnorum est. Quod ut intelligas quale sit, palatio veteri, de quo alibi diximus, junctæ olim fuerant ducto trans viam ponte lapideo domus aliquot e regione positæ, & in usum Collegii nova molitione structæ, sic ut tota habitatio duas ingentes insulas complectetur. At super palatum vetus, quod male materialum, ac vetustate fatigens videretur, omnino dirutum, novumque a fundamentis est excitatum, pari magnitudine, sed operis multo elegantioris, cum apto impluvio, scala nobili, spatiosis ambulacris, eo in primis

terum ordine, ut, jungente uti prius utramque insulam ponte, Alumni circiter centum divisis per utramque cubiculis habitare sat commode queant.

5. Cubicula eorum sunt octo, justa amplitudine, quæ a diversis Cælitibus habent nomen. In iis suus unicuique est lectulus cum ductili conopeo, & sella, & mensula, & servandis rebus scrinium. Munditium procurat famulus pretio conductus.

6. Cubiculis singulis singuli assignati sunt Custodes (Præfetos nominant), Sacerdotes spectatæ probitatis & fidei. Hi si quid factum viderint contra leges, ad Majores referunt, & suos quisque, cum per Urbem incedunt, assequantur quocunque ierint, semperque in conspectu habent. Duo sunt propria Novitiorum cubicula, quibus nullum cum aliis commercium, nulla communicatio intercedit. Nec enim veteranis novitiisque colloqui inter se licet, nec, si non impetrata prius facultate fiat, impune est.

7. Bibliotheca est Alumnorum usai ampla, locuples, non spernendæ speciei, sed non promiscue omnibus patens. Ad præcidendas vetitarum collectionum occasiones, certi sunt unicuique cubiculo assignati in orbem dies, quibus eam frequentare jus est. Ejus curam custodiamque unus Alumnorum gerit ex probatioribus, Bibliothecam Novitii habent propriam, minus amplam, nec adeo librorum copia divitem.

8. Sacella duo sunt domestica, Divinæ Matri dicata, in quibus nonnulla pietatis officia, ut infra dicemus, Alumni exercent.

9. Ad hæc Aula ingens, in quam convenire omnes solent, seu Rector illos alloqui in communi velit, seu solemnes disputations sint habendæ, quidvis demum publice audiendam spectandumque sit. Nec alibi externos, officii aut negotii causa venientes, in colloquium admittunt veterani. Novitiæ, si ab externorum quopiam convenientur, eum separato loco excipiunt. Aulæ parietes circumquaque vestiunt pictæ imagines Cardinallium, Electorum, aliorumque virorum principum, qui ex Collegii hujus disciplina ad summam fortunam pervenerunt, virtutis domestica incitamenta. Quamquam succrescente in dies virorum illustrium numero, eorum nunc pictæ tabulæ, non in aula solum, sed etiam per ambulacra visuntur. Dum hæc scribimus, Episcopi ad sex & triginta in Germania Hungariaque vivunt, in hoc olim Collegio educati.

10. Triclinium est capax, in plures tributum oblongas mensas, qualia religiosarum familiarum plerumque sunt. Et lectione pia, ant sacra oratione, quæ diebus festis ab uno Alumnorum e suggestu habetur, condituntur dapes, silentio audientibus qui accumbunt. Orationes hæ latinis conceptæ sunt verbis. Lectione nunc Italica, nunc Latina, ut visum Moderatoribus.

11. Quedam præterea sunt separato loco conclavia, in quibus ægroti curantur. Mundata ea sunt nitidaque præter communem modum, & necessariis utensilibus abunde instruta. Alitur perpetuo domi vir chirurgicæ artis peritus, ut in omnem casum, seu cuiquam incidenda sit vena, seu quid fomenti adhibendum, diu noctuque præsto sit. Huic Valetudinarii cura est tradita, eique, ut quisque in malam inciderit valetudinem, famulus jungitur adventitus, qui ægroti subseriat.

12. Jam templum si spectes Divi Apollinaris, antiqui nullum vestigium vides. Quippe illud quoque dejectum haud ita pridem est, novumque ex integro conditum, multo augustius ac sumptuosius. Sacelli maximi, quod lecto marmore auroque totum fulget, sumptum munifice de suo fecit Benedictus XIV. qui & Collegio extruendo fructum nescio quem pecunia publicæ ad certum tempus addixit. Idem templi lapidem primum posuit insigni cæremonia, & perfectum absolutumque solemni ritu sacravit. Cui proinde Pontifici Collegium, tamquam de se optime merito, & lapidem cum inscriptione ad memoriam beneficiorum posuit, & quotannis lustrale sacerdum solemniore ritu pendit. Præter communne Sacrarium, aliud templo adjacet Alumnorum proprium, cum apta vestium Sacerdotialium copia, quibus operaturi se induunt. Et huic Aeditui præsident ex Alumnis duo,

quorum æque probata sit integritas ac solertia. Quacunque demum ex parte, sive Collegii, sive Templi ædificium præsens intueri, multo melius Alumnis modo est, quam antea fuit.

13. Collegio Cardinales sunt impositi sex, Protectorum nomine, quorum insignia gentilitia pro foribus, imagines grandioribus depictæ tabulis in aula visuntur. His, si modo consentiant, leges novas sciscendi, Collegii cum visum fuerit inspiciundi, de rebus ejus ac disciplina cognoscendi decernendique, jus summum ac potestas est. Ad eos itaque Alumni pariter ac Moderatores quæcunque incident gravioris momenti, deferunt. Vicissim ipsi, qua possent auctoritate, Collegii bona, res, fortunasque, ac privilegia tuentur, atque ab omni injuria defendunt. Quibus proinde Alumni, ut Patronis merentissimis, omne obsequium dum vivunt præstant, mortuis apparatu & pompa lugubri per triduum iusta persolvunt. Cardinales omnino pares auctoritate sunt. Uni tamen, ac ferme antiquiori, aliorum consensu permissum est de minoribus negotiis, quæ intra annum intercedant, pro arbitratu statuere. Ea nunc provincia incumbit Alexandro Albano Cardinalem Protectorum non antiquissimo solum, sed etiam Collegii studiosissime, rerumque ejus experientissimo, quem honoris causa omnino. Decreta Cardinalium multa sunt, diversis Collegii lustrationibus facta, quæ xym.

obtinent legum, & præter Gregorii Constitutionem identidem in communi perleguntur.

14. Jesuitæ in Collegio degunt, præter Fratres paucos rei domesticæ curatores, undicim, omnes Itali: quæ præter alias est causa, quamobrem Alumnis interdictum sit alia uti lingua, quam Italica, aut Latina. Et singuli, pro sua quisque parte, quidam ad Alumnorum institutionem conferunt. Est primo Collegii Rector, vir annis plerumque gravis, & prudens rerum, ad quem omnia referuntur. Proximus potestate quem Ministrum appellant. Huic legum custodia, atque ordo rerum, omnisque exterior disciplina curæ est. Ministro, propter curarum multititudinem ac varietatem, adjutor participisque muneris jungitur unus Patrum, appellatione Socii. Sequuntur Patres duo, rerum, quæ potissimum omnium habentur, præfeti, pietatis, atque doctrinæ. Alter Alumnorum conscientiam, alter studia litteraria dirigit. Tum alii duo, quorum unus doctrinam inter Catholicos & hæreticos controvaram (Polemicam nominant), alter Canones Ecclesiæ tradit. Namque has Alumni facultates, homini Ecclesiastico, præsertim in Germania, pernecessarias, privatim condiscunt domi, cæteras publice in Collegio Romano. Tres præterea quos vocant Repetitores, Juvenes Theologis studiis operantes, quorum est Alumnos suæ classis quotidie in unum cogere, lectiones scholasticas repentes audi-

re, hinc committere, & ad leges Dialeticas disputationibus praesto esse. Est demum Collegii Economus, cuius vel in exigendis, vel in administrandis proventibus tota procuratio versatur. Mitto mercenarios servulos, qui multi sunt, sed in usum tam frequentis familie necessarii.

15. De Collegii vestigalibus hoc habeo dicere, eosdem existare nunc fundos, quos Gregorius reliquit. Et quamquam illud pecuniae subsidium, quod ex distributione Annuli Cardinalitii redibat, ut suo loco diximus, sublatum fuerit a Sixto V. adhuc tamen amplos proventus esse, & ampliores fortasse quam Gregorii tempore, idque Economorum sedulitate & industria, qui diligentius excolenda prædia, eaque pecore, olea, frumento, frugibusque aliis augenda curavere. Sed quamquam id ita sit, ægre hodie centenos Juvenes, præter Jesuitas, aliosque domi forisque administros, Collegium alit, tum communis temporum difficultate, quæ multo quam ante cariorem annonam reddidit, tum etiam quod in domus templique fabricam multum argenti impensum est, & Collegium versuram facere, nec parum æris alieni contrahere est coactum. Cæterum hi proventus per Collegii Economum administrantur, virum expertæ probitatis & fidei. Assidet ei Ratiocinator diligens, qui rationes omnes sumptuarias in libros dati & accepti cum fide refert. Libros hosce Cardinales, cum volunt, recognoscunt.

Et unoquoque anno summa impensarum, quæ
eæ anno sunt factæ, scripto calculoque ex-
plicata ad eos mittitur. Sed jam quæ pro-
pria Alumnorum sunt videamus.

16. Vestis eorum promissa ad talos, ut
Clericos decet, rubri coloris, nigro cinctu
ad latera. Huic togam laxam fluentemque
imponunt cum procedunt domo, domi vero
alteram crassiorem hiberno tempore ad arcen-
dam brumam. Colorem rubrum cæteris præop-
tavit jam inde ab initio B. Pater Ignatius,
forte idem spectans quod Innocentius IV. in
galero Cardinalium, nempe ut meminissent
fundendum sibi, si ita res posceret, sanguinem
pro Religione. Fileo Clericali quadrato
caput obtiegunt domi, idque præter pileo-
lum rotundum, quem capiti appressum pœ-
riique gestant tegendæ causa tonsuræ. Cæte-
rūq[ue] his comam alere, artificiose crispare,
odorato pulvere aspergere, nefas. Incessus
ipsi solutior, aut minus compositus, notare-
tur, utpote ab Ecclesiastica gravitate ab-
horrens.

17. Adeo propria eorum gravitas quædam,
& compositio est, ut hac laude a cæteris,
non minus quam colore vestium, dignosci
debeant.

18. Memoria nostra, nobisque adeo inspe-
stantibus, Sanctissimus Pontifex Benedi-
ctus XIII. acer ille Ecclesiasticæ disciplinæ
exactor & custos, conspicatus forte horum
per urbem agmen, tonso capillo, totoque

cōporis habitu modestiam praeferentium, vocari eos ad se jussit in Divi Ignatii, quo se conferebat. Hic circumfusos, accidentesque ad pedes exceptit amantissime, laudavit que majorem in modum, illud subinde ingeminans: *Utinam ab his exemplum omnes Clerici, aliorumque Collagiorum Alumni pertant.* Quo elogio cōbonestatos alii deinde Clerici Alumnique, abjecto levi atque indecoro ornatū, imitari studuerunt.

19. Non solis Clericis id Collegium patet, sed etiam Monachis cuiuscunque sicut ordinis, ea tamen lege, ut cōmuni utantur indumento, cōmuniem disciplinam servent, nulla rē ab aliis Alamnis differant.

20. Alumnorum numerus ad centum ferme; major tamen minorve, pro frugum cuiusque anni copia. Conveniunt nimirum in Collegium Cardinales Protectores certa post frumentationem die, eum de anni sterilitate vel ubertate judicari certo potest, & auditio Economo, rationibusque subductis, plures paucioresve admittunt, ut ali in annum sequentem posse judieaverint. Hungarorum nunquam pauciores duodecim, quem numerum Gregorius præscripsit, interdum tamen plures pro arbitrio recipiunt. Nam utriusque Collegii ita permixtæ sunt opes, ut quamquam Germanorum, propter ampliores preventus, potior habenda sit ratio, his tamen ex aliqua justa causa substitui jure possant Hungari.

21. Delectus habendi ratio hæc est. Pettores, qui semper in Germania Hungariaque multi, etiam ex Monachis, sistunt se Collegio Societatis proximieri, & apud Rectorem profertentur nomen. Eos Rector examini subjicit ad normam formulæ sibi ab Urbe missæ, rogatque distincte multa de patria, de conditione, de studiis, aliisque id genus. Cum omnibus satisfecerunt, tum Rector, si honesti saltem generis, & bonæ indolis sint, si sano corpore, si facie decora, si parati in castris Ecclesiæ militare, & stare Collegii legibus, si Logicam ut minimum perdidicrint, & nisi quid aliud obstet, hæc omnia scripto accurate comprehensa una cum testimonio suo, plerumque etiam cum Episcopi, aut viri cuiuspiam principis commendatione, Romam transmittit ad Collegii Rectorem.

22. Ea communicantur Cardinalibus, qui cœtu habito, cuius asta perscribit Secretarius Congregationis de Propaganda Fide, deliberant inter se quos præ cunctis deligant. Illud vident primum, quod supra diximus, ne plures recipiantur quam commode ali possint. Proxima ea est cura, ut ex omnibus provinciis, quæ in Constitutione Gregorii recentur, unus semper aliquis, quatenus possit, in Collegio sit. Et provinciis Hungariæ Croatiæ Sclavoniæque ex Gregorii præscripto adnumerant. Si qui sunt in provinciis hæticorum nati, cæteris præferuntur. Ubi concurrent cætera, magna habetur ratio nobilita-

ta.

tatis, & agnatiōnum. Quo fit, ut nunquam e primario nobilium ordine Alumni desint, & S. R. I. Comites Baronesque multi sint semper. Principum quoque commendationibus multum tribuitur. Aetatem requirunt leges annorum saltem undeviginti; sed etiamsi minor aliquanto sit, id facile Cardinales condonant, praeſertim nobilioribus.

23. De Monachis ita est comparatum, ut haud plures octo in Collegio sint. Hos, quo latius educationis beneficium pateat, ex diversis, tum Benedictinorum, tum Canonicorum Regularium, & maxime Eremitarum S. Pauli coenobiis peti consuetum est.

24. Sunt interdum qui recipi in Collegium postulant ut meri Convictores, stipendium pro victu vesteque pensitaturi, nec se ullo vinculo ad Ecclesiæ militiam obstringuntur. His, cum admittuntur, communia omnia fiunt cum Alumnis, praeter juramenta quædam peculiaria, de quibus infra dicitur. Sed de his, qui admodum infrequentes hac ætate sunt, nullum ultra verbum nos faciemus.

25. Confecto demum inter Cardinales novorum Alumnorum indice, jubetur Rector unumquemque per litteras admonere de Romano itinere suscipiendo, his tamen conditionibus: Ne Romam attingant nisi Octobri mense inclinato, cum solemnis studiorum instauratio imminet: ut ingressi Romam, Col-

legium recta petant, aditu prohibendi, si vel unam noctem extra ipsum fecerint: Denum ut secum centum scutatos nummos ferant, apud Collegii Economum déponendos, servandosque sub binis clavibus, atque in dígressu, quales prorsus depositi fuerint, iis redhibendos ad relegendum iter. Id ultimum ideo cautum est, ne rursum eveniat, quod ante non semel, Alumnos viatico destitutos, aut diutius quam par sit in Collegio detineri, aut Collegii sumptibus in patriam remitti oportere. Cum expectati advenere Juvenes, non continuo Alumnis commiscentur.

26. Primos dies tres transigunt in secessu pio, rerum divinarum commentationibus distenti, intereaque anteactæ vitæ noxas confessione abstergunt, & Collegii sanctiones evolvunt expenduntque. Die tertia procedunt ad Basilicam S. Petri, in eaque panem Eucharisticum sumunt. Post triduum vocantur ad examen a delectis Patribus, & superdotibus ad id institutum necessariis interrogantur.

27. Et siquidem instituta Collegii libentes volentesque amplectantur, talari donantur veste, ac Novitiis adnumerantur. Duo nempe sunt propria, ut diximus, Novitorum cubicula, in quibus annum integrum ad severoris disciplinæ normam Novitii exigunt. His duo presenti Alumni veterani, quorum inter cæteros spectata virtus & prudentia sit. Alterum Ma-

gistrum Novitiorum, Ductorem alterum appellant. Unusquisque suorum agmen locis omnibus dicit, eos, qua pollet auctoritate, in officio continet, nec a se longius discedere unquam patitur.

28. Evoluto sex mensium spatio, si sine querela tirones vixerint; seque ita probaverint Moderatoribus, ut ad vitam Sacerdotalem satis comparati videantur, divisim convocantur binis diebus (qui plerumque sunt dies festi Pentecostes) in Sacellum domesticum cum aliquot testibus ad jurandum. Ingens parata est sella, mensulaque tapete instrata, cum sigillo Christi Crucifixi, facibus, & Evangeliorum codice. Rector ad Aram splendidissime apparatam facit, & Divinam hostiam iis impertit. Post Sacrum procedunt ante eum rite sedente singuli, proolutique in genua, manu sacro Codici imposita, sacramentum in haec verba dicunt. » Ego N. N. » Filius N. N. Diœcesis N. Nationis N. ple- » nam habens hujus Collegii notitiam, legi- » bus & institutionibus ipsius, quas juxta » Superiorum interpretationem complector, » sponte me subjicio, easque pro posse serva- » re coram Deo & Vobis promitto. Juro me » velle statum Ecclesiasticum amplecti, & ad » omnes sacros, etiam Presbyteratus, ordi- » nes, cum Superioribus visum fuerit, pro- » moveri: Cumque iidem mandaverint, me » statim in patriam reversurum: Juris Civilis » ac Medicinæ studia non professurum;

» aliamque vitæ rationem, præsertim auli-
 » cam, non sectaturum: sed continuo, ubi
 » e Collegio dimissus fuero, in Patriam ad ju-
 » vandas animas remigraturum, etiam ante
 » constitutum studiis ordinarium terminum,
 » si ita animarum saluti, aut pro Collegii
 » commodo Superioribus ejus visum fuerit
 » expedire. Collegii autem instituta juxta
 » Superiorum interpretationem servaturum,
 » nec a communi vivendi ratione discessu-
 » rum. Insuper juro, quod ubi in Patriam
 » e Collegio discedens remigravero, inde, sal-
 » tem triennio durante a die mei reditus,
 » nullo sub quæsito colore discedam, in Ita-
 » liam, & multo minus Romam redditurus,
 » nisi de proprii Ordinarii in scriptis, & ex
 » causa quadam urgente ibidem expressa, li-
 » centia impetranda, & ab Eminentissimis hu-
 » jus Collegii pro tempore Protectoribus appro-
 » banda. Insuper spondeo ac juro, quod dum
 » in Collegio permanebo, & postquam ex eo,
 » sive completis, sive incompletis studiis exie-
 » ro, ante elapsum triennii terminum, sine
 » Apostolicæ Sedis licentia, vel post triennium
 » sine licentia EE. Cardinalium Protectorum,
 » nullam Religionem, Societatem, aut Congre-
 » gationem regularem ingrediar, nec in ea-
 » rum aliqua professionem emittam. Quod si
 » cum licentia prædicta in Religionem, So-
 » cietatem, aut Congregationem aliquam in-
 » gressus fuero, spondeo, ac juro in patriam
 » statim ad juvandas animas me reversurum.

» Sic me Deus adjuvet, & hæc sancta Dei
» Evangelia. «

29. Prius quam ad alia progreдиāmur, nō
lim hoc loco offendatur quispiam eo juramen-
ti capite, quo sibi aditum in Ordines reli-
giosos Alumni præcludunt, quasi vero inju-
riosum id statui religioso, & contrarium san-
ctitati ejus perfectionique sit. Primo enim id
ita jurant, ut facile exsolvere se vinculo,
quo tenentur, possint, facultatem haud dif-
ficerter concedendam rogantes. Rem deinde si
intime inspicias, ut alio quocunque infra
Episcopalem statu sanctiora Religiosorum om-
nia instituta sint, at non etiam aliis, rei-
que publicæ utiliora sunt omnia. Plus certe
publicæ prodest rei, qui Apostolorum exem-
pli totum se proximorum saluti devovet,
quam qui intra solitaria quædam claustra se
abdit, uni vacaturus sibi, ac suæ saluti.
Collegii porro hujus institutio, non tam ad
privatam Alumnorum sanctitatem, quam ad
publicam populorum utilitatem spectat, ne-
que id solum voluit Gregorius ut sancti,
sed etiam ut Apostolici Sacerdotes in hoc
Collegio efformarentur. Æquum proinde fuit,
ne per speciem boni majoris Collegii institu-
tio frustraretur, Alumnis statum religiosum
inire cupientibus quasdam interponi moras,
non ex propria eorum libidine, sed Aposto-
licæ Sedis arbitrio removendas. Quare sapien-
ter hoc addi jusjurandum Alexander VII. jus-
sit, eaque in re, non tam Gregorii Consti-

tutioni derogandum, quam ejus mentem sibi interpretandam censuit. Sed ut eo redeam unde discessi, juramento præstito, formulam scripto consignatam, chirographoque firmatam Novitii tradunt Rectori, ac post hæc alios præterea sex menses in tirocinio ponunt.

30. Expleto anno, in veteranoram cubicula tribuuntur, hoc servato, quoad ejus fieri possit, ordine, ut qui ex eadem natione, civitate, provinciave sunt, bini saltem aut terni, eidem cubiculo adscribantur, foven-dæ causa mutuæ inter populares benevolentiae & charitatis.

31. Nam, ut hoc non præteream, nationes quibus hæc tota Juventus constat, sunt decem, Austriaca, Alsatica, Bavaria, Franconica, Rhenana, Silesitica, Svevica, Westphalica, Tyrolensis, & Hungarica, quæ Croaticam Sclavonicamque, ut dictum est, comple&t;itur. Et tametsi pari omnes loco ac numero habentur, nec discriminul inter Alumnos quantumvis natione ac genere diversos ponitur, ea tamen habetur æquissima ratio, ut qui ex eadem natione sunt, conjunctius vivere, ac familiarius agere inter se, præsertim initio, possint.

32. Inde etiam nationibus singulis unus aliquis e Cælitibus est attributus, quem Alumni ut proprium suæ gentis Patronum habent, coluntque, & recurrente ejus festo die,

oratione panegyrica laudant super mensam. Talem inter Cælites Austriaci habent Leopoldum Austriae Marchionem, Alsatæ Othiam Virginem, Bavari Henricum Imperatorem, Francones Chilianum Episcopum & socios Martyres, Rhenani Ursulam sociasque, Silesitæ Joannem Nepomucenum, Svevi Ulدارicum Episcopum Augustanum, Tyrolenses Romedium Eremitam, Westphali Liborium Episcopum, demum Hungari Martinum Episcopum, & Stephanum Regem Apostolicum. Hi tamen duo postremi, præter laudationem in triclinio, solemni etiam liturgia coluntur in templo, cum redit eorum dies festa.

33. Cæterum hæc non sic accipias velim, quasi dividi quodammodo dissociarique videantur nationes. Nam permisceri immo solent de industria ex diversis nationibus, præsertim in decursu, Alumni, & cubiculo jungi qui disjunctissimi ab ortu fuerint; fovenda scilicet in communi domo concordiæ, tum etiam factiōnibus prævertendis, quæ ex popularium coniunctione suboriri facile possent. Nationum igitur ea tantum habetur ratio, quam diximus.

34. Cum ætas patitur, nisi obstent mores, sacris Ordinibus omnes initiantur, idque solo iudicio ac testimonio Rectoris, nullis Episcopi litteris, quas dimissorias vocant, impetratis, nullo quin etiam patrimonio beneficiove instructi. Nam Missionum sacra-

rum titulo Sacerdotes ex Pontificio privilegio fiunt.

35. Confecto demum studiorum orbe, qui sex ut summum annos tenet, qui post rigidum examen satis a doctrina censeantur idonei, Doctores tum Pontificio, tum Cœsareo jure creaptur. Creari antea non poterant nisi qui essent jam Sacerdotes. Nunc concesso Benediti XIV. satis est, si uno aliquo e sacris Ordinibus sint instructi. Itaque pauciores nunc honoris hujus expertes e Collegio discedunt, quamquam imme- rentibus nunquam concedatur. Quanti por- ro, valeant in Germania gradus hi litterarii in Collegio suscepti, libro superiori. declara- tum est, ubi de privilegio quodam amplissimo. Ferdinandi II. Imperatoris sermo est habitus.

36. Prius quam discedant, adeunt omnes Rectore duce Summum Pontificem, tum ut ejus exosculentur pedes, tum ut Indulgen- tias, & sacra quedam privilegia postulent. Quæ Pontifex concedere benigne solet, addi- to insuper e cereis Agnis, & Divorum reli- quiis munere in patriam perferendo, quod illis carissimum est contra aurum. Discessu- ris Depositum, de quo diximus, nummum scutatorum centum intactum redditur, & litteræ testimonii traduntur. Hungaris tamen, qui e Diœcesi Strigoniensi sint, quoddam præterea pecuniæ subsidium, si ita ipsi ve- lint, & certæ conditiones concurrant, tri-

buendum est, ex veteri quodam legato Cardinalis Petri Pazmanii Archiepiscopi Strigoniensis:

37. In ipso digressu solemnem cæremoniā more prisco usurpant. Descendunt in templum, Rector Patribusque aliis deducentibus, & brevi peracta ad aram Virginis prece, talarem vestem Rectori cum gratiarum actione reddunt. Vicissim eos Rector complectitur suavissime, & ad dignam sua institutione vitam verbis ultimis adhortatur.

38. Tum progressi ad portam, inter faustas Patrum læta omnia comprecantium voces, paratam conscedunt thēdam, disceduntque. Eorum fidei commissum est, ne, uti juraverunt, pernoctent Romæ ullo modo, neve ex itinere aliquorsum divertant, sed via breviore in patriam tendant. At nos Alumnos huc usque prosecuti, nunc cessim abiare tantisper cogimur, quæ ad eorum educationem pertinent paulo diligentius executuri.

39. Quæcunque ad vitæ usum sunt necessaria, Alumnis Collegium præbet, non exteriōres tantum vester, sed interulas quoque, indusia, tibialia, femoralia, caligas, pileos, demum omnia, non ea quidem in suo genere exquisita, sed neque sordida, neque aspera, quæ viros Ecclesiasticos deceant. Tunicae, pileumque commutant annis singulis, cætera quotiescumque est opus.

40. Mensa nec frugalis nimium, nec lauta; aliquanto tamen quam in aliis adolescentum contuberniis, & ciborum delectu; & copia apparatiō, ratione habita laboris quem hi p̄t̄ aliis durant, ætatis robustæ, ac moris patrii. Mensura somni ad horas minimum septem. Nihil in coercionibus asperum, nihil puerile, ne pœnæ quidem erratorum, quæ, ut in magna Juventutis multitudine, interdum, vel dolo malo, vel per incuriam, admitti necesse est.

41. Peccata leviora puniuntur vulgata ad pudorēm culpa super mensam, ac levi multa imposta. Pervicacior quispiam, quem non correxerit pudor, privato cubiculo addicitur, silentioque tristi plectitur ac solitudine, quippe a sodalibus segregatus, ac publico abstinerere jussus. At si quispiam, quod absit, violati pudoris revinceretur, si sodali manus injiceret, si contra Præsides contumax, eorum detrectaret imperia, aut seditionem concitaret, statim dimittitur e Collegio, ac per portam rusticam indecorum abscedit. Verum hæc admodum infrequentia sunt. Nullum certe hujus rei exemplum ab annis multis est editum.

42. Nemini privatas subire domos, ac ne Proceres quidem officii causa invisere, multo minus convivari cum quoquam externorum licet, injussu Cardinalium. Quin confabulari cum externis domi nulli permisum est, nisi petita facultate. Ignoti homines, aut suspe-

Et excluduntur. Cæteri, officii aut negotiorum causa advenientes, admittuntur, non aliter tamen collocuturi quam publice in aula, nec ultra præscriptum a Ministro spatium sermo protrahitur.

43. Scholas frequentant Alumni publicas Collegii Romani, eoque bini itant quotidie longo per Urbem agmine. Nulli tamen scholam, quæ infra Physicam sit, adire permittitur.

44. Dies vacationum, nisi si festi sacri-que sint, in amoena extra Urbem villula, quam in Pariolo colle sitam diximus, vel per varios lusus innocuos se exercentes, vel per tonsas laurus ac topiaria inambulantes, in otio honestissimo transigunt.

45. Nullæ fere aut per exiguae Alumnis pecuniae relinquuntur, quas in proprios expendant usus. Qui re aliqua indiget, Ministruum adit, apud quem pecuniolæ quiddam unusquisque habet depositum in expensas quasdam, si non necessarias, at honestas tamen, quæ intra annum incident. Prius quam e Collegio discedant, rationes exæquantur sic, ut nihil cuiquam discedentes debeant.

46. Nullæ in hoc Collegio equestres quas vocant artes. Non choreæ saltationesve, non ficta inter duos certamina, non decursiones equorum, non spectacula scenica, res in aliis ingenuæ Juventutis contuberniis tolerabiles, utiles etiam fortasse, ut multi putant, ac

necessariæ, sed Ecclesiastica disciplina prorsus indignæ. Hic non nisi studiis severioribus, pietati, & sacris Ecclesiæ officiis locus. Quæ tria quemadmodum excolantur, cognoscere pretium est.

47. Facultates, quibus operam navant, sunt quatuor, Philosophia, Theologia, Controversiæ de Fide, Canones sacri. Doctrinam de moribus qui proœctiores ætate sunt privatim hauriunt ex libris, nullo scientiæ hujus proprio antecessore. De ea inter se conferunt, & Magistrum Controversiarum aut Canonum, cum libet, consulunt. Hisque coram sabbato quoque die de casu aliquo morali disceptant. Philosophiam cum dicimus, eam intelligi volumus, quam hodie eruditii laudant, non longo ut olim circuitu, sed pressius naturam rerum scrutantem, ad Newtoni ferme placita. Nam Jesuitis, eatenus humanas litteras tradentibus, quatenus vehiculo sunt ad instillandam teneris mentibus pietatem, periæde usui est Aristotelica, ac Newtoniana Philosophia, & in hac re facile sunt adducti ut temporis ingenio servirent. Eamdemque ob causam Theologiam quoque, multis desectis abstrusioribus, minusque utilibus, reformaverunt, ac succi pleniores, totamque fere dogmaticam effecerunt, salvatamen dialectica argumentatione, ingeniorum cote, & veritatis optima indagatrice. Philosophos ergo Theologosque Alumni audiunt in Collegio Romano, & quæ dictantur scri-

bunt. Aliarum quas dixi facultatum antecessores, ut supra docuimus, domi habent, eosque nihil sribentes audiunt proxima ante prandium hora, sic tamen divisis rebus, ut annis diversis alii Canones, alii Controversias accipient.

48. Jam studiorum multi stimuli, nec pauca præsidia sunt. Convenire jubentur certa fere quotidie hora, divisi in suas classes, ad ea quæ scripserint audierintve repetenda. Disputatur super iis more scholastico, configiturque. Urgentur, refelluntur objecta, veritas elucescit. Adest unus Patrum docti certaminis moderator atque arbiter, contentionesque componit. Quotidianis hisce exercitationibus accedunt Philosophicæ Theologicæque disputationes, quæ nulla non hebdomada, habentur domi coram Patribus, circumsistente Alumnorum corona. Et præter has domesticas, alias quasdam intra annum honoratiores habent in scholis Collegii Romani. His vero quantum incendantur æmulatione laudis animi, promptum est intelligere.

49. Quos jam qualesque singuli progressus fecerint, bis intra annum cognoscitur, semel Majo, iterum Septembri mense, instituto in id acri ac publico examine, cui ipse Rector præsidet. Negligentioribus parata reprehensio est, & aliqui interdum novo subjiciuntur examini, quod indecorum valde ac turpe est, ac poenæ instar habet.

50. Contra qui excellunt, honestamentum

haud leve Patrum suffragio referunt, non solum privatae laudis, sed etiam publici honoris. Nam ex iis pauci designantur ad habendas sub finem anni publicas disputationes, quod sibi quisque pulchrum præclarumque dicit. Præterea ab examine unus pro una quaque classe eligitur rei scholasticæ administrator (Bidellum nominant), quod munus privilegia quædam habet adjuncta, & per honificum, utpote index præstantioris ingenii, habetur. Tot studiorum incitamentis addet exterrimum opima Sacerdotia Germaniæ, quæ, ubi paria sint cætera, studiosioribus plerumque deferri ex Rectoris testimonio & commendatione solent. Magna enim habetur a Pontificibus Collegii hujus ratio in Canoniciis, aliisque Germaniæ Dignitatibus largiendis, & sæpe Alumnos hosce cæteris petitioribus anteponi cernimus. Quod quale sit, nemo est qui non videat.

51. At enim studia nihil sic alit fovetque ac Pietas, quæ caput rerum in hoc Collegio est. Intelligunt quippe ea ætate, atque eam mentis acie Juvenes, non posse se sine grandi piaculo gravissimam hanc officii partem negligere, & reos apud Deum fore fraudatæ mentis Gregorii, & male perceptorum Collegii alimentorum, si indiligentes ac desides in scientiis consestandis sint. Et sæpe hæc eadem remissioribus inculcantur.

52. Cæterum ad pietatem quod attinet, mane summo, cum ad campanulæ pulsum

evigilarunt, horæ dimidium divinis meditandis tradunt. Sacræ quotidie rei Sacerdotes operantur, alii una omnes intersunt. In singulis cubiculis quotidie Rosarii pars tertia, non tam lege quam more, in communi decurritur, omnesque spatium aliquod temporis privatim pia lectioni tribuunt, quem in usum libros utiles a Confessario accipiunt. Qui ad horas canonicas non adstringuntur, ut quotidie Officium quod vocant Beatae Virginis recitent, lege sancitum est. Prins quam lecto se committant, silentio facto, procumbunt omnes in genua, unoque ex iis verba præeunte, opem Superum usitatis invocationibus poscunt. Tum conscientiam excutiunt taciti, aliisque piis precibus diem claudunt. Atque hæc quotidiana, quæ ideo sunt sic moderate præscripta, ut fieri possint accuratius, tum etiam quod multis incumbit onus horarum canoniarum, & illud fuit cavendum ne studiis necessarium tempus subtraheretur. Placuit etiam uniuscujusque arbitrio quiddam adjungendum relinquere. Juventuti adultæ, atque hoc vitæ genus profidenti, non sic omnia præscribenda fuerunt, ut nihil quisque posset ad præscriptum addere ex proprio instinctu, cum maxime hinc ferventiores dignoscantur.

53. Ob hanc maxime causam usum frequentiorem Sacramentorum non exigunt leges, quam ut semel in mensem, solemnibusque festis, ac Dominicis Adventus & Qua-

dragesimæ, omnes communiter de sacra mensa participent. Id tamen plerique faciunt octavo quoque die, lege sibi ultro imposta. Et alia id genus multa, non necessitate, sed voluntate faciunt, quæ longum esset expondere.

54. Divinæ Matri præcipuum cultum adhibent, magnum pudoris & innocentiae munimen. In duas sodalitates Alumni conscripti sunt universi, & utraque est in clientela magnæ Virginis posita. Altera Conceptum ejus immaculatum, altera Assumptionem in cœlum pro titulo habet, hisque recurrentibus diebus, apparatu ac religione Mariani Sodales certant. Sabbato convenientiunt in Sacellum domesticum veterani, ac post consuetas Virginis invocationes, quas vulgo Litanias Laurentianas dicimus, piam adhortationem ex Patre sodalitii præfecto audiunt. Et siquidem novitii nondum satis callere linguam italicam existimantur, eodem tempore aliam illi adhortationem separato loco audiunt lingua latina. Die eodem in vesperam inclinante, descendunt universi in templum, atque ante aram Virginis, quam in templi atrio sitam diximus, venerabundi consistunt. Namque ibi publicæ venerationi proponitur sabbato quoque die sacrosancta Hostia, eademque Virginis invocations per Cantores exterios decantantur: Nec inde abscedunt, nisi facto per Divinam Hostiam ab Sacerdote ductam signo solemni Crucis ad populum.

55. De-

55. Denuo in Sacellum coeunt altero intra hebdomadam die, & Officium, ut loquimur, Mortuorum alternis decurrunt pro Sodalibus vita functis. Quin, ut cujusque innotuerit mors, ad ejus expiationem duo Sacra mortalia fiunt, tota assistente ac comprecante Sodalitate.

56. Divini verbi pabulo nutriuntur sæpe, ut dictum est, a Patribus Sodalitatum Praefectis. Certis etiam intra annum diebus coactos ante se Rector gravi oratione alloquitur, subjicitque ad virtutem stimulos. Idem, at multo sæpius, privatis alloquiis Confessarius facit.

57. Octobri mense ineunte, cum Autumnales aguntur feriae, tres continenter dies diuinarum rerum commentationibus ex norma B. P. Ignatii tribuunt, & contractas eo anno labes confessione eluunt. Quo tempore suis conclavibus universi se continent, ab omni hominum commercio segregati, nec inde nisi demisso vultu, ac taciti, ad audiendum in Sacello Patrem divina enarrantem, ad aliaque communia domus officia prodeunt. Ut pascis omnia complectar, pietatis ea cura est, qualem res supremæ gravitatis postulat. Non enim omnes contra hæresim voce aut scripto sunt pugnaturi, non omnes concionaturi, aliudve doctrinæ periculum facit. At Sacerdotalem sanctitatem profiteri, & exemplo vitæ populo prælucere omnes debent. Siquidem vero proprii Sacerdotum sunt

TOM. II.

T

ii ritus ac cæremoniæ, quibus Religionis officia continentur, in his etiam condiscendis exercendisque jam nunc multum operæ ac studii Alumni ponunt.

58. Cantum quem vocant Gregorianum, docentur novitii, traduntque huic studio dimidiā quotidie horam a prandio. Quamquam & veterani in suis cubiculis cantu se parumper exēcent eodem tempore. Examen de cantu sumitur quovis anno semel, idque palam contra Moderatoribus. Antea qui scientior videretur, Odæi Præfectorus renunciabatur, totamque rem musicam gubernabat, quod munus propter adjunctam auctoritatem avide prensabatur ab omnibus. Nunc, ea abolita justis de causis præfectura, ut quisque excellere videatur, inter Præfectos cantus, qui quaterni sunt, recensetur. Hos Chori Bidellos nominant. Ad eosque spectat, cum aliquid extra ordinem canendum Alumnis est, prius experimentum sumere, & singulis tonos aptos præventionibus demonstrare.

59. Sacrorum cæremonias ad rituales libros, & Sacelli Pontificii exemplum exigunt. Alumnus præ cunctis est unus peritior, cui alter tamquam adjutor officii jungitur, Cæremoniarum Magister. Is pridie eorum dierum, quibus augustiore ritu faciendum est sacrum, quid cuique agendum sequenti die sit, scribit, & pro mensa legendum præbet. Post mensam convenienter omnes, &

quas quisque partes experiuntur. Magister in ipsa rei sacræ functione singulorum officia voce nutuque regit. Cæteri línteis induti amiculis Canonicorum more sedent, quadruplici hinc inde ordine, loca eminentiore, quem a populo discludunt breves cancelli e marmore. Imminet interdum aliquis Moderatorum e specula, haud dubie multaturus si quem eo tempore corridenter, aut cum quoquam fabulantem cerneret: Quod tamen nunquam, aut perraro accidit, omnibus in officium intentis, & sancta sancte, ut dignum est, peragenteribus.

60. Sic Dominica, & quavis anni festa die, solemne sacrum, & vespertinæ preces decantantur in Divi Apollinaris, ea dignitate, gravitate, modestia, ut accedente sacrarum vestium, rerumque cæterarum eximia pulchritudine, splendore, atque munificie, nihil fieri exactius, aut decentius possit. Nocte natali Christi Domini tanto cæmoniarum symphoniarumque apparatu matutinæ decantantur preces, ac solemne sacrum peragitur, ut nullibi major ea nocte populi concursus sit quam in æde Apollinaris. Ad hæc, prima post festum Corporis Christi die Dominica Divinam Hostiam per viciniora circumferunt, ea supplicatione ac pompa cuiusvisendæ causa omnia circum testa complentur ac viæ. Ut rem verbo absolvam, quæcumque intra annum in

Ecclesiis Canonicorum exerceri sunt solita religionis officia , in S. Apollinaris exercentur diebus festis , eaque haud minore quam usquam alibi dignitate . Solam alioqui quam vocant Tertiam plerumque Alumni concinunt . Sacratoribus tantum annis diebus matutinas etiam , ac reliquas horarias preces . Cætera Cantores peragunt musici , qui ex urbe tota optimi adsciscuntur .

61. Pauci deinde sunt præcipuae celebritatis dies , quibus adhibentur etiam Symphoniaci , cum omnis generis instrumento sonoro . In hunc namque usum Joannes Hugo ab Orsbeck , Archiepiscopus & Elector Trevirensis , Collegii olim alumnus , atque Odæi præfetus , legatum mille quingentorum aureorum reliquit , quod beneficium quotannis Alumni recolunt , solemne pro eo sacram facientes . Neque hic omiserim , certis intra annum diebus , nunc ad S. Sabæ , nunc ad S. Stephani in monte Cœlio , semel etiam ad S. Stephani Hungarorum Regis prope Basilicam Vaticanam , Alumnos procedere , Collegio nimirum , ut alibi diximus , addicta templo , per eosque dies Divinorum officiorum majestatem iis templis , alioqui solitariis , reddere .

62. Officii sacerdotalis appendix quædam est sacra eloquentia , quam profecti ex hoc Collegio multi exercere coguntur , parœciis administrandis exhibiti . Et hanc quoque Alumni , si non præceptis , quæ nulla tra-

duntur, at usu ipso & exercitatione quadam tenus discunt. Nulla est intra annum dies Dominica, qua non orationem latinam aliquis Alumnorum habeat super mensam; Quod cum commune omnibus sit, omnibus necessitatem imponit, & scribendi apte, & apte pronuntiandi. Laudationes præterea multæ fiunt, ut supra diximus, de Divis Nationum tutelaribus, tum etiam de Christo Domino, de Virgine beatissima, de Apostolis, cum ita dies festi poscent, quarum honoratissima est quæ coram ipso Societatis Præposito Generali, Patribusque aliis ad convivium vocatis, habetur die festo S. Apollinaris. Orationes hasce, priusquam superiorem in locum producantur, recognoscit Præfetus studiorum, atque ubi opus sit, emendat ac corrigit.

63. Ita deinde est institutum jam inde a temporibus Gregorii XIII. ut Alumnorum unus Sapientiorum omnium festa luce orationem latinam habeat in Pontificio Sacello, coram Pontifice & Cardinalibus, brevem illam, sed concinnam, & tanto concessu dignam; Quæ res non mediocri honori est, nec cuivis temere a Rectore committitur. Huic honore proxima est alia latina oratio, quæ die festo SS. Eustratii, Auxentii, Eugenii, Mardarii, & Orestis Martyrum, inter ejus diei solemnia ad infinitam populi multitudinem in templo recitatur. Nam quod eorum Martyrum sacra corpora in D. Apollinaris, ut alibi diximus, sunt recondita, eorumdem

dies anniversaria cum insigni pompa & apparatus celebrari est solita in eodem templo. Oratio hæc studiosioribus & quarto Theologiæ anno Alumnis demandari in præmium navatæ studiis operæ solet. Illa vero altera coram Pontifice tantum nobiliорibus. Atque hi rem tanti faciunt, ut Orationem eamdem in charta pergamena, auro minioque distincta, imposito gentilicio stemmate, exscribendam carent, ac velut illustre sui nominis monumentum Collegio redinquent.

64. Illud tamen ad rem præsentem præstabilius, quod qui facultate dicendi, ac pio ardore cæteris præpollere videantur, dominica quaque die, tum per Adventum, tum per majora jejunia concionari jubentur in templo palam lingua Germanica. Utque multi semper Germani Opifices in Urbe sunt, iis diebus in D. Apollinaris plerique concurrunt, ut Oratorem sermone patrio perorantem audiant. Omnia demum si spectes, nihil in hoc Collegio videtur deesse ad perfectionem officii Sacerdotalis, cuius in spem Alumni formantur, nihil admodum immutatis primis illis potioribusque Collegii institutis, nec primævo fervore ejus extincto.

65. Mirabitur potius quispiam, tanta rerum ac studiorum mole non obrui opprimique ingenuos adolescentes, & erunt fortasse qui dicant, plura iis imponi majoraque, quam ferre ætas ac valetudo possit.

Verum, ut multa sint quæ imponuntur, nec levia, ea suo quæque geruntur tempore, suo ordine. Porro quid rerum gerendarum ordo, quid apta partitio temporis, quid certæ vivendi leges ad res commode gerendas valeant, experti sciunt. Hac sane ratione fieri videmus ab intentis multa, eaque valde operosa, quæ male feriati, ac temere viventes homines fieri negabunt posse. Ad rem quod attinet, illud interest, illud agitur maxime in hoc Collegio, ne otio torpescant Juvenes, malorum multorum altore, juventutis pernicie.

66. Cæterum occupauntur, non obruuntur labore, & in vita tam actuosa, quam ha-
cenus descripsimus, suæ illis laborum intermissiones sunt, suæ animi relaxatioñes, quibus & reficiuntur vires, & valetudo salva consistit. Duas minimum quotidie habent horas ab omni cura vacuas, quas mutuis inter se colloquiis transigunt, alteram a prandio, a cœna alteram, idque præter horarum segmenta plurima, quibus interdiu colloqui permisum est. Ipsi illi itus quotidiani ad scholam reditusque cessationis instar ac levamenti sunt, gaudente aperto cœlo juventute, nihilque ægrius ferente quam in arcto degere intra septa.

67. Quibus diebus procedunt in villam, de qua sæpe diximus, non uno distinentur ludo, tum ad animi solatium, tum ad salubrem exercitationem corporis. Alii trudiculis

ligneis in aperto solo, alii eburneis in tabulato, ex propriis cujusque ludi legibus certant. Sunt qui ampla in area grandiores et ligno globos in versatilem e ferro orbem impellunt, magno nisu, nec sine æmulatione industriæ. Ludi præter hos cæteri sunt interdicti. Lusorias vero chartas attingere sceleri proximum haberetur. Quibus exiliores sunt vires, aut in umbra virentium lauretorum libri aliquid volutantes sedent, aut apricantur, aut inambulantes, atque inter se colloquentes, diem fallunt.

68. Jam hæc cessatio, hæc animi quies, hæc in puro ac patenti solo commoratio placida atque tranquilla, semel reddit singulis hebdomadis feriato die, per Bacchanalia vero, & Autumni tempore multo sæpius. Quin etiam per Bacchanales dies, ne expertes omnino Alumni sint spectaculorum, quæ sunt ejus temporis propria, nunc theatrum adeunt Seminarii Romani, spectantque generosæ illius Juventutis comicas actiones, nunc aliqua simili actione, aut per externos adolescentes, aut per venales Histriones distinentur domi. Et siquidem modulis musicis maxime delectantur, editur interdum per delectos Cantores carmen in suo genere exquisitissimum, quod magnam populi ac nobilitatis frequentiam attrahit.

69. Apparatus ac pompas publicas, quæ sunt Romæ crebræ, & per quam magnificæ, si bacchanales ludos excipias, & quædam

hujus generis alia , spectatum ire nunquam
vetantur , nisi tamen incident in dies festos ,
eum serviendum Ecclesiæ est , eaque abesse
non licet . Sacellum quoque Pontificium ut
adeant permittitur diebus celebrioribus , at-
que ita quidem , ut omnes per suas vices
aspiciant aliquando Pontificem maximum cum
sacro Senatu , cunctisque ordinibus Ecclesia-
stici Principatus , divinis ritibus operantem ,
mirenturque Religionis veræ majestatem in
eo conventu , quo nihil toto Orbe terrarum
augustius .

70. Quin etiam ii , qui annum ultimum
in collegio decurrunt , utpote proxime disces-
suri , ex quadam veteri prærogativa admitti
consuevere ad pedes Pontificis Purificatæ Vir-
ginis festo die , ex ejusque manu candelam
solemni prece sacratam , pro more ejus diei ,
acciipiunt . Ac similem honorem ferunt Fe-
ria IV. Quinquagesimæ , cum sacros cine-
res dispertit Pontifex , & Dominica die Pal-
marum . Ad hæc diebus canicularibus , cum
pomeridianæ lectiones vacant , prodeunt quo-
tidie Alumni domo divisis agminibus , jam-
que celebriora Urbis templa , jam sumptuo-
siora palatia , jam suburbanas villas atque
hortos , ut præscripserit Rector , spectatum
eunt , hac tantum imposita lege , ut præ-
moneant Ministrum , ac sole occiduo domum
se referant .

71. Nec hic omiserim lætam præ cunctis ,
ac maxime concupitam diem , cum quibus

excurrit annus tertius Theologiæ, adire Tuscum, duodecim ab Urbe lapide, permisum est, spectandi causa celebres illas ac plane regias Procerum Romanorum villas. Discedunt vix albente cælo investi curribus, totamque eam diem inter amœna vireta, ac mille aquarum ex occulto micantium insidias ac lusus, præter regale epulum, quod ipsorum sumptu paratur, plane hilariter ducunt. Quæ, qualiacunque sint, idcirco commemoranda existimavimus, ut cognoscere quivis possit, non sic gravari Alumnos labore, ut laboris honesta ac plane jucunda non habeant solamina, & immerito Collegii hujus disciplinam justo rigidiorem ab ignaris dici. Optandum sane, ut quemadmodum a Majoribus ad nos usque pervenit, sic in omne tempus posterum integra semper & incolumnis sit. Quod votum semper antea justum, nunc etiam sacrum sanctumque debet videri, postquam hæc eadem disciplina gravissimo summi Principis, rerumque æstimatoris æquissimi judicio est comprobata.

72. Nam, ut addam extremo loco rem unam omnium maxime ad Collegii commendationem illustrem, in eaque claudam historiam, paulo ante quam hæc scriberemus, advectus ex insperato Romam Josephus II. Imperator Augustus, nulla ille quidem Imperatoriæ Majestatis specie, sat cognitus tamen, atque ab ipsis virtutibus agnoscen-

das, cum celebriora Urbis ædificia, tum hoc in primis sue Nationis Collegium invisere festinavit.

73. Utque Princeps mire perspicax, quocunque ierit, ita contemplatur omnia, ut penitiora scrutetur, quippe intimas rerum notitias ad artes regnandi referens; horas minimum tres in Collegio versatus, de Juventutis institutione, moribus, studiis, atque omni disciplina diligentissime edoceri, jam Italice Patres, jam Germanice Alumnos, omnes incredibili comitate alloquens, voluit, nihilque omnium non probare, magnopereque collaudare est visus.

74. Sacræ deinde rei, quæ ea die (& erat sanctioris hebdomadæ dies quinta) cum usitatis ejus diei cæremoniis ac ritibus in templo agebatur, summa pietate ac religione interfuit, nunquam animo aut oculis evagatus, plane ut affici videretur Christi patientis memoria, quam iis diebus recolit, subjicitque Christianorum oculis sordidata ac mœrens Ecclesia.

75. Rebus demum omnibus prolixè approbatis, cohortatus humanissime Patres ut Juventutem ita pergerent instituere, Alumnos ut occasione ac tempore uterentur, abscessit. Patribus æque atque Alumnis incredibili gaudio perfusis, tum quod honore tanto essent dignati ab summo Orbis Principe, tum præcipue quod ab tam acris ingenii Principe suas res comprobatas cernerent.

Huic ego factō quod addam nihil est. Et
facti memoriam idcirco huic monumento con-
signatam volui, ne qua vetustate res dele-
tur, ære alioqui aut marmore, quo paten-
tior perenniorque sit, insculpenda.

CATALOGUS VIRORUM ILLUSTRIUM

*Qui ex Collegio Germanico & Hungarico
prodierunt.*

VIRI ILLUSTRES

EX CONVICTORIBUS.

GREGORIUS XV. Pont. Max. antea ALEXANDER LUDOVISIUS Archiepiscopus Bononiensis,

S. R. E. CARDINALES.

Flavius Ursinus ex Ducibus Gravinae Archiepiscopus Cosentinus.

Michael Bonellus Ord. Prædic. S. Pii V. Pont. Max. Sororis Nepos, Episcopus Albanensis, S. R. E. Camerarius.

Cynthus Passerus Aldobrandinus Clementis VIII. Pont. Max. Sororis filius, Major Pœnitentiarius.

Ludovicus de Torres S. R. E. Bibliothecarius, Archiepiscopus Montis Regalis.

Carolus de Comitibus ex Ducibus Poli, Episcopus Anconitanus.

802 CATALOGUS.

- Innocentius de Bubalo de Cancellariis Episcopis Camertinus.
- Franciscus Maidalchinus.
- Bandinus Panciaticus Prodatus, & Sacr. Congr. Conc. Praefectus.
- Josephus Renatus Imperiali ex Principibus Francavillæ, Praefectus Boni Regiminis, & Disciplinæ Regularis.
- Joannes Baptista Ptolemæus Soc. Jesu, Praefectus Congregationis Linguarum Orientalium.
- Joannes Baptista ex Marchionibus Salernis Soc. Jesu.
- Postremos hosce duos ideo huic Catalogo accensuimus, quia prior Collegii erat Rector cum creatus est Cardinalis, alter Jus Canonicum aliquandiu docuerat in eodem Collegio.*

EPISCOPI.

- Andreas Baccalar, Episcopus Algariensis, ac deinde Archiepiscopus Turritanus seu Sassaritanus. Vir linguarum peritissimus, Opera S. Joannis Damasceni in latinum vertit.
- Josephus Faraonius Messanensis, Episcopus Massæ-Lubrensis, ac deinde Crotonensis.
- Rutilius Benzonius Romanus, Episcopus Lanretanus, & Recinetensis, pietate, doctrina, pluribusque editis Theologicis voluminibus illustris.

VIRORUM ILLUSTRIUM. 303

- Napoleo Comitolus Perusinus, S. Rom. Rotæ Auditor, ac deinde Episcopus Perusinus: vitæ sanctitate commendatus.
- Jo. Dominicus Rebiba Messanensis, Episcopus Ortonensis, ac deinde Catanensis.
- Paulus Emilius Sadoletus Mutinen., Episcopus Carpentoractensis.
- Sebastianus Ghislerius a Bosco, S. Pii V. fratri Filius, Episcopus Strongulensis.
- Robertus Perbenedetti Camers, Episcopus Nucerinus, singulari sanctimonia clarus.
- Julius Sansedonius Senensis, Episcopus Grossitanus; abdicato Episcopatu, & singulari sanctitate conspicuus. Vitam B. Ambrosii Sansedonii gentilis sui conscripsit.
- Maphæus e Comitibus Gambara Brixiensis, Episcopus Derthonensis.
- Guillelmus Cisolumus Scotus, Episcopus Dumbulanensis in Scotia, deinde Vassionensis in Gallia, tandem Episcopatu dimisso sub Sixto Papa V. pius Carthusianus.
- Marcellus Crescenzi Romanus, Episcopus Assisiensis.
- Philippus Billius Eugubinus, Clericus Regularis, Episcopus Calliensis.
- Sigismundus Donatus Corrigiensis, Episcopus Venusinus, ac deinde Aesculanus, Nunciis Apostolicus Pauli V. apud Venetos.
- Claudius Sozomenus Cyprius, Episcopus Polensis in Istria.

CONVICTORES ALII

ALIIS NOMINIBUS COMMENDATI.

Tiberius Cybo e Ducibus Massæ & Carrarie,
Princeps natus.

Paulus Guinisius Parmensis, utriusque Signa-
turæ Referendarius.

Paulus Alaleona Maceratensis, primus Cærem.
Pontific. Mag.

Rusticuccius Rusticucci Fanensis, utriusque
Signaturæ Referendarius.

Marcus Antonius Olgiatu Comensis, utriusque
Signaturæ Referendarius & R. C. A. Præses.

Fabritius Rebiba Messanensis, Sixto Papa V.
a cubiculo secretiore.

Alexander Settonius Scotus, Regni Scotiæ
Magnus Cancellarius & Prorex.

Augustinus Mascardus Sarzanensis, Philoso-
phus ævo suo clarus.

Fabius Ranucci Maceratensis, J. U. consultiss.
libris editis celebris.

Marcus Antonius Amici Maceratensis libris
editis clarus.

Paulus Benius Eugubinus vir linguarum pe-
ritissimus, complura vulgavit philoso-
phica & philologica volumina.

Hieronymus e Comitibus Martinenghis Bri-
xiensis, summis abdicatis honoribus Cap-
puccinorum ordinem ingressus, in eo
pie vixit atque obiit.

Jo.

VIRORUM ILLUSTRIUM. 305

Jo. Baptista Piscator Novariensis Soc. Jesu,
ob vitæ innocentiam S. Aloysio Gonzaga-
gæ carus & familiaris.

Augustinūs Justinianus Ge-
nuensis

Jo. Baptista Peruseus Ro-
manus.

Benedictus Justinianus Ge-
nuensis

Joannes Hayo Belga

Julius Fuligatti Cæsenas

Stanislaus Grodzicki Polonus

Hieronymus Dandinus Cæ-
senas

Petrus Ximenes Toletanus

Antonius M. Parentuccelli
Sarzanensis

Nicolaus Orlandinus Floren-
tinus

Ludovicus Roggerius Areti-
nus.

Thomas Cottamus Anglus Soc. Jesu, in An-
glia occisus in odium Fidei.

Ven. Rodulphus Aquaviva Neapolitanus Soc.
Jesu, in Salsettis insulis pro Christi si-
de necatus, de cuius Martyrio constare
declaravit Benedictus XIV.

*Hunc ideo apponimus, quia ex hoc
Collegio, ubi per triennium Theologiae
operam dedit, ad Indos profectus est.*

*Hi omnes clari e
Societate Jesu
Scriptores fue-
re, eorumque
variis de rebus
scripta recen-
sentur ab Ale-
gambo in Bi-
bliotheca Socie-
tatis. Quidam
etiam non so-
lum doctrina,
sed etiam san-
ctitate eminue-
re, ut ibidem
videre est.*

VIRI ILLUSTRES

EX ALUMNIS GERMANIS ATQUE HUNGARIS.

S. R. E. CARDINALES.

Franciscus ex S. R. I. Comitibus a Dietrichstein, Episcopus & S. R. I. Princeps Olomucensis.

Franciscus Willhelmus, Ferdinandi Bavariae Ducis filius, S. R. I. Comes de Wartenberg, Episcopus & S. R. I. Princeps Osnabrugensis, Mindensis, Verdensis, & Ratisbonensis.

Ernestus Adalbertus ex S. R. I. Comitibus ab Harrach, Archiepiscopus Pragensis, Bohemiæ Primas, Episcopus Tridentinus, & S. R. I. Princeps.

Guidobaldus ex S. R. I. Comitibus de Thun, Archiepiscopus Salisburgensis, Germaniæ Primas, Sedis Apostolice Legatus Natus, Episcopus Ratisbonensis, & S. R. I. Princeps.

Maximilianus Gandolphus ex S. R. I. Comitibus de Küenburg, Archiepiscopus & S. R. I. Princeps Salisburgensis, Germaniæ Primas & Sedis Apostolicae Legatus Natus.

Guillelmus ex S. R. I. Comitibus de Fürstenberg, Episcopus S. R. I. Princeps Argentoratensis, & Abbas S. Germani in Gallia.

VIRORUM ILLUSTRIUM. 307

Wolfgangus ex S. R. I. Comitibus de Schrat-
tenbach, Episcopus S. R. I. Princeps
Olomucensis, utriusque Siciliæ Prorex.

Damianus ex S. R. I. Comitibus de Schön-
born Buchaim, Episcopus Spirensis &
Constantiensis, Præpositus Weissenbur-
gensis & Odenheimensis, S. R. I. Prin-
ceps, & Præceptor Ordinis Teutonici.

Sigismundus de Kollonitz ex S. R. I. Comi-
tibus de Treyberg &c. primus Archiepi-
scopus Viennensis S. R. I. Princeps.

Emericus Csaky ex Comitibus Scepusii &c.
Archiepiscopus Colocensis.

Thomás Philippus de Alsatia ex S. R. I. Co-
mitibus de Bossù, & Principibus S. R. I.
& de Chimay, Archiepiscopus Mechli-
niensis, Belgii Primas.

Ferdinandus ex S. R. I. Comitibus de Troy-
er, Episcopus & S. R. I. Princeps Olo-
mucensis.

Christophorus ex S. R. I. Comitibus Migazi-
zi de Waal & Sonnenthurn, Archiepi-
scopus S. R. I. Princeps Viennensis,
& Administrator Episcopatus Vaciensis.

S. R. I. ELECTORES.

Jo. Suicardus ex Liberi Baronibus a Cro-
nenberg, Archiepiscopus Moguntinus,
S. R. I. Princeps Elector, & per Ger-
maniā Archicancellarius.

Georgius Fridericus ex Liberi Baronibus de

Greiffenclaw, Episcopus S. R. I. Princeps Wormatiensis, ac deinde Archiepiscopus Moguntinus, S. R. I. Princeps Elector, ac per Germaniam Archicancellarius.

Anselmus Casimirus ex Liberis Baronibus de Wamboltt ab Umbstatt, Archiepiscopus Moguntinus, S. R. I. Princeps Elector, ac in Germania Archicancellarius.

Philippus Christophorus ex Liberis Baronibus de Sötern, Episcopus S. R. I. Princeps Spirensis, ac deinde Archiepiscopus Trevirensis, S. R. I. Princeps Elector, & per Galliam Archicancellarius.

Jo. Hugo ex Liberis Baronibus ab Orsbeck, Episcopus S. R. I. Princeps Spirensis, postea Archiepiscopus Trevirensis, S. R. I. Princeps Elector, ac per Galliam Archicancellarius.

Philippus Caròlus ex S. R. L Comitibus ab & in Eltz, Archiepiscopus Moguntinus, S. R. I. Princeps Elector, ac per Germaniam Archicancellarius.

PRIMATES ET ARCHIEPISCOPI.

Nicolaus Scered Archiepiscopus Tuamensis in Hibernia.

Wolfgangus Theodoricus a Raittenaw Archiepiscopus S. R. I. Princeps Salisburgen-sis, Germaniae Primas, ac Sedis Apostolicæ Legatus Natus.

VIRORUM ILLUSTRIUM. 309

Marcus Sitticus ex S. R. I. Comitibus ab Alta-Emps, S. Caroli Borromæi Sororis filius, Archiepiscopus S. R. I. Princeps Salisburgensis, Germaniæ Primas, & Sedis Apostolicæ Legatus Natus.

Emericus Losi Episcopus Csanadiensis, dein Archiepiscopus Strigoniensis, Regni Hungariæ Primas, Sedis Apostolicæ Legatus Natus: Seminarii Posoniensis Fundator.

Andreas Creusen Episcopus Ruremundanus, postea Archiepiscopus Mechliniensis, Belgii Primas.

Georgius e Comitibus Lippay Episcopus Agriensis, deinde Nitriensis, Regni Hungariæ Cancellarius, postea Archiepiscopus Strigoniensis, ejusdem Regni Primas, ac Sedis Apostolicæ Legatus Natus: Collegiis & Seminariis fundatis de re Catholica optime meritus.

Georgius Pohroncius Szelepcseni Episcopus Vesprimiensis, deinde Nitriensis, Regni Hungariæ Cancellarius, postea Archiepiscopus Colocensis, demum Strigoniensis, ejusdem Regni Primas, Sedis Apostolicæ Legatus Natus, ac S. R. I. Princeps: Collegiis & Seminariis erectis celeberrimus.

Martinus Borkovich Ordinis S. Pauli primi Eremitæ Prior Generalis LV. Episcopus Zagabriensis, & Archiepiscopus Colocensis, Sanctitate vita in Hungaria laudatissimus.

310 CATALOGUS

Jo. Guillelmus L. B. a Kollowrat in Archiepiscopum S. R. I. Principem Pragensem nominatus, sed ante confirmationem morte interceptus.

Joannes Gubasoczy Episcopus Quinquecclesiensis, dein Vaciensis postea Nitriensis, & tandem Archiep. Colocensis, ac Regni Hungariæ Cancellarius.

Jo. Josephus S. R. I. Comitib. a Breiner Episc. Viennensis, deinde Archiep. S. R. I. Princeps Pragensis, Bohemiæ Primas.

Paulus Szècsényi Ord. S. Pauli primi Eremitæ Episc. Quinquecclesiensis, deinde Vesprimiensis, & tandem Archiep. Colocensis.

Emericus ex Comitib. Eszterhàzy Ord. S. Pauli primi Eremitæ Prior Generalis LXIII., Episc. Vaciensis, tum Zagabriensis, postea Vesprimiensis, ac Regni Hungariæ Cancellarius, demum Archiep. Strigonensis, ejusdem Regni Primas, Sed. Apost. Legat. Nat. S. R. I. Princeps.

Leopoldus Antonius ex L. B. de Firmian, Episc. S. R. I. Princeps Lavantinus, dein Seccoviensis, ac tandem Archiep. S. R. I. Princeps Salisburgensis, Germaniæ Primas, & Sed. Apost. Legatus Natus.

Jacobus Ernestus Julius e S. R. I. Comitib. de Liechtenstein Episc. S. R. I. Princeps Seccoviensis, deinde Olomucensis, ac demum Archiep. S. R. I. Princeps Sa-

VIRORUM ILLUSTRIUM. 311

lisburgensis, Germaniae Primas, & Sed.
Apost. Legat. Nat.

Gabriel Hermannus ex L. B. Patachich de Za-
jesda Episc. Syrmiensis, ac deinde Archiep.
Colocensis.

Nicolaus Comes Csàky de Keresztszegh Episc.
Magno-Varadiensis, mox Archiep. Colo-
censis, demum Strigoniensis, Regni Hun-
gariæ Primas, Sed. Apost. Legat. Nat.
& S. R. I. Princeps.

Franciscus Xaverius Klobussiczky ex L. B.
de Zetheni Episc. Transilvaniensis, de-
inde Zagabriensis, & demum Archiep.
Colocensis.

Antonius Petrus Przichowszky ex L. B. de
Przichowitz, Archiep. S. R. I. Princeps
Pragensis, Bohemiae Primas.

Franciscus Comes Barckoczy Episc. Agrien-
sis, postea Archiep. Strigoniensis, Re-
gni Hungariæ Primas, Sedis Apost. Leg.
Nat. & S. R. I. Princeps.

Jo. Henricus ex S. R. I. Comitib. de Franken-
berg Archiep. Mehliniensis, Belgii Primas.

E P I S C O P I .

Andreas Jerinus Episc. S. R. I. Princeps Ura-
tislaviensis.

Joannes Teltz Episc. S. R. I. Princeps Olo-
mucensis.

Stanislaus Paulowszky Episc. S. R. I. Princeps
Olomucensis.

312 CATALOGUS

- Joannes Bogenrinus Episc. Tergestinus.
Paulus Albertus Episc. S. R. I. Princeps Uralislaviensis.
Georgius Stobæus Episc. S. R. I. Princeps Lavantinus.
Joannes Plazgumerus Episc. S. R. I. Princeps Brixinensis.
Nicolaus Novák Episc. Csanadiensis.
Henricus a Knörnigen Episc. S. R. I. Princeps Augustanus.
Paulus David Czalokózy Episc. Vesprimiensis.
Jacobus Eberlin Episc. S. R. I. Princeps Secoviensis.
Ehrenfridus ex L. B. a Küenburg, Episc. S. R. I. Princeps Chiemensis.
Antonius Wolfradt Ord. S. Benedicti, Abbas Cremiphanensis, deinde Episc. S. R. I. Princeps Viennensis.
Georgius Nagy-falvay Episc. Transilvanensis, deinde Vaciensis.
Ladislaus Deák Episc. Modrusiensis.
Antonius ex L. B. de Crosina Episc. S. R. I. Princeps Brixinensis.
Nicolaus Braikovich Episc. Segniensis, deinde Zagabiensis.
Ladislaus Martinyi Episc. Syrmiensis & Vaciensis.
Thomas Balasffy Episc. Bosniensis, ac deinde Quinqueclesiensis.
Guillelmus a Velsperg Episc. S. R. I. Princeps Brixinensis.
Jo. Christophorus e Comitib. S.R.I. de Liechtenstein Episc. S. R. I. Princeps Chiemensis.

VIRORUM ILLUSTRIUM. 313

- Jo. Georgius e L. B. ab Herbestein electus in
Episcopum S. R. I. Principem Ratisbo-
nensem, & confirmatus; sed paucos post
menses obiit nondum consecratus.
- Albertus Beatus a Ramstein Episc. S. R. I.
Princeps Basileensis.
- Carolus Wandenbosch Episc. Brugensis, Flan-
driæ Cancellarius, deinde Episc. S. R. I.
Princeps Gandavensis.
- Philippus Fridericus ex S. R. I. Comitib. a
Breiner Episc. S. R. I. Princeps Vien-
nensis.
- Jo. Flugius ab & in Aspremont Episc. S. R. I.
Princeps Curiensis.
- Georgius ex Comitib. Draskovics Episc. Jau-
rinensis.
- Michael de Kopcsányi Episc. Syrmiensis.
- Benedictus Kisdy Episc. Agriensis, Collegii,
Seminarii, ac Universitatis Cassoviæ Fun-
dator, vitæ sanctimonia illustris.
- Andreas Francisci Ord. S. Pauli primi Ere-
mitæ Episc. Syrmiensis.
- Otho Fridericus ex S. R. I. Comitib. a Pu-
cheim Episc. S. R. I. Princeps Laba-
censis.
- Alberrus Priamus Episc. S. R. I. Princeps
Lavantinus.
- Joannes Eberlin Episc. S. R. I. Princeps
Viennensis.
- Marquardus Schenk ex S. R. I. Comitib. a
Castell Episc. S. R. I. Princeps Eycsta-
diensis.

314 CATALOGUS

- Joannis ex L. B. Ecker de Käpfing Episc.**
S. R. I. Princeps Frisingensis , vir singulari in pauperes liberalitate .
- Franciscus Vigilius ex L. B. a Spaur Episc.**
S. R. I. Princeps Chiemensis .
- Carolus Grimming Episc. S. R. I. Princeps Gurcensis .**
- Franciscus Joannes ex L. B. a Präsb erg Episc.**
S. R. I. Princeps Constantiensis .
- Georgius Jakusich de Orbova ex L. B. in Oroszlánykö Episc. Wesprimiensis , deinde Agriensis , & Reginæ Hungariae Cancellarius .**
- Georgius Telegdi Episc. Nitriensis .**
- Stephanus ex L. B. Bosnyák de Magyarbely Episc. Quinqueclesiensis , dein Vesprimiensis , Regni Hungariae Cancellarius , ac demum Episc. Nitriensis .**
- Franciscus Alberti Episc. S. R. I. Princeps Tridentinus .**
- Paulus Hoffman Episc. Quinqueclesiensis , postea Vesprimiensis .**
- Adamus Laurentius ex L. B. a Törring Episc.**
S. R. I. Princeps Ratisbonensis .
- Nicolaus Posgay Episc. Jaurinensis**
- Franciscus e Comitibus S. R. I. de Lodron Episc. S. R. I. Princeps Gurcensis .**
- Jo. Franciscus ex L. B. a Schonaw Episc.**
S. R. I. Princeps Basileensis .
- Wildericus ex L. B. a Walderdorff Episc.**
Viennensis , S. R. I. Princeps & Pro Cancellarius .

VIRORUM ILLUSTRIUM. 315

- Leonardus Franciscus Szegedy Episc. Transilvaniensis, deinde Vaciensis, postea Agriensis.
- Georgius Pongràcz Episcopus Vaciensis.
- Sigismundus Alphonsus de Thun, Episc. S. R. I. Princeps Brixinensis, & deinde etiam Tridentinus.
- Thomas Emericus e Comitib. Pàlfy, Episc. Csanadiensis, Vaciensis, Agriensis, & Nitriensis.
- Petrus Philippus ex L. B. a Dernbach Episc. S. R. I. Princeps Bambergensis, & Heribipolensis, Dux Franconiae Orientalis, vir sanctitatis eximiæ.
- Jo. Baptista e Comitib. S. R. I. de Lodron, Episc. S. R. I. Princeps Gurcensis.
- Albertus ex S. R. I. Comitib. de Waldstein, Episc. S. R. I. Princeps Viennensis.
- Stephanus ex L. B. Sennyei, Episc. Vesprémiensis, ac Reginæ Hungariæ Cancellarius.
- Georgius Bársony, Episc. Transilvaniensis, postea Magno-Varadiensis, & tandem Agriensis, multis pro Catholica Fide adversitatibus conflictatus.
- Sebastianus ex S. R. I. Comitib. a Pötting, Episc. S. R. I. Princeps Lavantinus, ac deinde Pataviensis.
- Nicolaus Balog. Episc. Csanadiensis, ac deinde Vaciensis.
- Ernestus ex S. R. I. Comitib. a Trautson, Episc. S. R. I. Princeps Viennensis.

Jo. Marcus ex L. B. Rossetis, Episc. Petinensis.

Andreas Daniel ex L. B. a Rauach, Episc. Petinensis.

Augustinus Benkovich, Ord. S. Pauli primi Eremitæ Prior Generalis LVIII., dein Episc. Magno-Varadiensis, & Præpositus Lelesziensis sanctitatis fama conspicuus.

Henricus Hartardus ex L. B. a Rollingen, Episc. S. R. I. Princeps Spirensis.

Stephanus Telekesy, Episc. Csanadiensis & Agriensis, maximis repudiatis dignitatibus, zelo Apostolico, & invicta patientia illustris.

Joannes e Comitib. Kery, Ord. S. Pauli primi Eremitæ Prior Generalis LVII., Episc. Syrmiensis, deinde Csanadiensis, tandem Vaciensis. Complures libros in lucem edidit.

Fridericus Christianus a Plattenberg, Episc. S. R. I. Princeps Monasteriensis.

Sigismundus Christophorus ex S. R. I. Comitib. ab Herbestein, Episc. S. R. I. Princeps Labacensis. Abdicato Episcopatu, inter Presbyteros Oratorii, S. Philippi Neri cooptatus, sanctissimo obitu vitam clausit.

Ladislaus Mattyasowski, Episcopus Nitrensis, & Regni Hungariae Cancellarius,

Andreas Illyes, Episc. Transilvaniensis, vir doctus, qui volumina non pauca conscripsit.

VIRORUM ILLUSTRIUM. 317

- Blasius Jaklin, Episc. Nitriensis, & Regni
Hungariæ Cancellarius.
- Jo. Antonius Knebel ex L. B. de Katzenel-
lenbogen, Episc. S. R. I. Princeps Ey-
chstadiensis.
- Jo. Puschi, Episc. Jaurinensis.
- Jo. Franciscus Kuen ex L. B. ab Aver,
Episc. S. R. I. Princeps Brixinensis.
- Stephanus Dolny, Episcopus Csanadiensis.
- Joannes Pyber, Episc. Agriensis.
- Sigismundus Antonius Ordödy, Episc. Magno-
Varadiensis.
- Jo. Conradus a Reinach, Episc. S. R. I. Prin-
ceps Basileensis.
- Valentinus Drugeth ex Comitib. de Homon-
na, Episcopus Modrusiensis.
- Ferdinandus Paulus Ernestus Maximillianus
ex S. R. I. Comitib. de Berlo, Episc.
Namurcensis.
- Franciscus Arnoldus ex L. B. a Matternich,
Episc. S. R. I. Princeps Paderbornensis,
ac deinde Monasteriensis.
- Stephanus Illyès Episc. Samandriensis seu Bel-
gradiensis.
- Joannes ex S. R. I. Comitib. a Küenburg,
Episc. S. R. I. Princeps Lavantinus.
- Jo. Philippus ex Comitib. S. R. I. a Schön-
born, Episc. S. R. I. Princeps Herbi-
polensis, Dux Franconiaæ Orientalis.
- Fridericus Carolus ex Comit. S.R.I. a Schönborn,
Episcopus S.R.I. Princeps Bambergensis,
& Heripolensis, Dux Franconiaæ Orient.

318 CATALOGUS.

- Gaspar Ignatius ex S. R. I. Comitib. a Kó-nigl, Episc. S. R. I. Princeps Brixinen-sis.
- Jo. Antonius ex L. B. a Freyberg & Eissen-berg, Episc. S. R. I. Princeps Eychsta-diensis.
- Ladislaus Szürenyi Episc. Csanadiensis. Ea sanctitatis fama e vivis excessit, ut ejus virtutes post obitum editæ typis fuerint.
- Franciscus Ignatius Medniansky, ex L. B. de Medgyes, Episc. Vaciensis.
- Jacobus Maximilianus ex S. R. I. Comitib. de Thun, Episc. S. R. I. Princeps Gur-censis.
- Ladislaus Adamus ex Comitib. Erdödy, Episc. Nitriensis, & Regni Hungariae Vice-Cancellarius.
- Sigismundus Felix ex S. R. I. Comitib. a Schrattenbach, Episc. S. R. I. Princeps Labacensis.
- Joannes Okolicsány, Episc. Magno-Varadien-sis.
- Gabriel Antonius e Comitib. Erdödy, Episc. Agriensis. Liberalitate in pauperes alis-que virtutibus adeo insignis, ut ejus vita typis vulgata sit.
- Antonius Josephus Sigismundus ex S. R. I. Comitib. a Reinach in Surbrunn, Episc. S. R. I. Princeps Basileensis.
- Jo. Constantinus Pataky, in Missionibus, quibus Transsilvaniam & Valachiam lu-stravit, zelo Apostolico clarus; eamque

VIRORUM ILLUSTRIUM. 319

ob causam Episcopus Græci Ritus constitutus.

Carolus Josephus ex S. R. I. Comitib. a Küenburg, Episc. S. R. I. Princeps Secoviensis, ac deinde Chiemensis.

Josephus Ignatius ex L. B. de Ruvere, electus Episcopus Neostadiensis, sed paucis diebus ante consecrationem morte sublatus.

Emericus Gabriel e Comitib. Eszterhazy de Gàlantha, Episc. Nitriensis, Regni Hungariae Cancellarius.

Simon Nicolaus e Comitibus S. R. I. de Froberg, Episc. S. R. I. Princeps Basileensis.

Leopoldus Maria ex Comitib. S. R. I. a Spaur, Episc. S. R. I. Princeps Brixinensis.

Sigismundus Josephus ex Comitib. Berènyi de Karancs-Berèny, Episc. Quinqüeclesiensis.

Paulus ex Comitib. Forgach, Episc. Magno-Varadiensis, ac deinde Vaciensis.

Adalbertus ex L. B. de Walderdorff Ord. S. Benedicti, Episcopus & Abbas S. R. I. Princeps Fuldensis, Primas Abbatum in Germania & Gallia, & Romanorum Imperatricis Archi-Cancellarius.

Josephus Antonius Chiolich de Chiolka, Episc. Bosniensis.

Franciscus Felix ex S. R. I. Comitib. de Albertis, Episc. S. R. I. Princeps Tridentinus.

320 CATALOGUS

- Franciscus ex Comitib. Zichy de Vasonkò,
Episc. Jaurinensis.
- Gyriacus Ferdinandus ex S. R. I. Comitib.
ab Halweill, Episc. Neostadiensis.
- Franciscus Antonius e Comitib. Engl de Wa-
grein, Episc. Csanadiensis.
- Adamus Fridericus ex S. R. I. Comitib. de
Seinscheim, Episcopus S. R. I. Princeps
Bambergensis, & Administrator
Episcopatus Herbipolensis, Dux Franco-
niæ Orientalis.
- Jo. Baptista ex S. R. I. Comitib. de Turri
Valsassina & Taxis, Episc. S. R. I.
Princeps Lavantinus.
- Leopoldus Ernestus ex L. B. de Firmian,
Episcopus S. R. I. Princeps Seccovien-
sis, ac deinde Pataviensis.
- Jo. Antonius ex L. B. de Federspil, Episc.
S. R. I. Princeps Curiensis.
- Adamus ex L. B. Patachick de Zajezda,
Episc. Magno-Varadiensis.
- Emmanuel ex Comit. S. R. I. de Waldstein,
Episc. Litomericensis in Bohemia.
- Jo. Baptista ex S. R. I. Comitib. de Pergen,
primum Sacrae Romanae Rotæ Auditor,
deinde Episc. Mantuanus, & S. R. I.
Princeps.
- Josephus Philippus e Comitib. S. R. I. a
Spaur, Episc. S. R. I. Princeps Secco-
viensis.
- Ignatius Koller de Nagy-mànya, Episc. Ves-
primiensis.

Ca-

VIRORUM ILLUSTRIUM. 321

Carolus e Comitib. Eszterházy de Gálántha,
Episc. Agriensis.
Ludovicus e L. B. de Welden, Episc. S.R.I.
Princeps Frisingensis.

EPISCOPI TITULARES ET SUFFAGANEI.

- Nicolaus Elgardus, Episc. Ascalonensis, Suffraganeus Moguntinus Erfordiæ in Thuringia.
Christophorus Guillelmus Weylhamer, Suffragan. Pataviensis.
Petrus Binsfeldt, Episc. Azotensis, Suffragan. Trevirensis.
Georgius ab Helfenstein, Suffragan. Trevirensis.
Joannes Hertlinus, Suffragan. Bambergensis.
Gerhardus Crane, Præpositus & Suffragan. Topatensis in Livonia.
Henricus Fabritius, Suffragan. Spirensis.
Simon Feurstein, Episc. Bellinensis, & Suffragan. ac Præpositus Brixenensis.
Eucharius Sangius, Suffragan. & Visitator Herbipolensis.
Georgius Schultetus, Suffragan. Wratislavensis.
Martinus Chylenus, Suffragan. Constantiensis.
Jo. Jacobus Mügel, Episc. Sebastensis, Suffragan. Constantiensis.
Joannes Schonerus, Episc. Naronensis, & Suffragan. Bambergensis.
Cornelius Gobelius, Suffragan. Trevirensis.

TOM. II.

X

Fridericus Fornerus, Suffragan. Herbipolensis & Bambergensis. Vir Apostolicus & doctus, cuius multa extant scripta.

Christophorus Gobelius, Suffragan. Moguntinus.

Otho Gereon, Suffragan. Coloniensis.

Joannes Prenner, Episc. Symbadiensis, Suffragan. Pataviensis.

Jodocus Wagenhauber, Suffragan. Herbipolensis.

Jo. Gaspar Stredele, Suffragan. Pataviensis, & Administrator Episcopatus Olomucensis.

Jo. Bernardus ab Angeloch, Episc. Christopolitanus, & Suffragan. Basileensis.

Jo. Antonius de Triddi, Episcopus Tiberiadensis, & Suffragan. Constantiensis.

Jo. Fridericus ex L. B. a Breiner, Episc. Rosensis, & Suffragan. Olomucensis.

Sebastianus Molitor seu Myllerus, Suffragan. Augustanus.

Jo. Balthassar Liesch, Episc. Nicopolitanus, Suffragan. & Administrator Episcopatus Wratislaviensis.

Egidius Gelenius Praepositus Crenenburgensis, Episc. Aureliopolitanus, & Suffragan. Osnabrugensis.

Zacharias Stumpff, Suffragan. Herbipolensis. Magnam sanctitatis opinionem post se reliquit.

Gaspar Karas, Suffragan. Olomucensis.

Nicolaus Aliprandus de Thomasiis, Suffragan.

VIRORUM ILLUSTRIUM. 823

- Pataviensis, quod tamen munus ex Christiana humilate abdicavit.
- Jesse Perchofer, Episc. Bellinensis, & Suffraganeus ac Decanus Brixinensis.
- Jo. Adamus ex L. B. a Gross, Suffragan. Herbipolensis.
- Uldaricus Grapper, Episc. Lampsacenus, Suffragan. Pataviensis.
- Gabriel Haug, Episc. Tripolitanus, & Suffragan. Argentoratensis.
- Guillelmus Ludovicus Pentz, Suffragan. Constantiensis.
- Sigismundus Georgius Myllerus, Suffragan. Constantiensis.
- Joannes Vanovicsz, Ord. S. Pauli primi Eremitæ, Episc. Scardonensis. Is, deposita infula, ad claustrum rediit, & in Apostolico Missionum munere piissime obiit.
- Libros nonnullos in lucem edidit.
- Michael Matkovich, Episc. Scardonensis.
- Georgius Paris Ciurletta, Suffragan. Salisburgensis.
- Andreas Szily a Palotta, Episc. Scopiensis.
- Joannes ex L. B. ab Hedervara, Episc. Scopensis.
- Willhelmus Vintler ex L. B. a Platph, Suffragan. Brixinensis.
- Io. Henricus Anethanus, Episcopus Hierapolitanus, & Suffragan. Hildesiensis, ac deinde Coloniensis.
- Joannes Kalamanczay, Episc. Scardonensis.
- Georgius ex Comitib. Eszterhazy de Galan-

324 CATALOGUS

tha, Episc. Bacensis & Archidiac. Strigoniensis.

Franciscus Christophorus de Rinck, Episc. Amyclensis, & Suffragan. Eychatadensis.

Paulus Olasz, Episc. Tinniniensis.

Jacobus Senft, Suffragan. Moguntinus Erfordiaæ in Thuringia. Multa a Lutheranis perpessus, dignitatem dimisit.

Jo. Wolfgangus ab & in Bodman, Suffragan. Constantiensis.

Ladislaus Pyber, Episc. Almisiensis.

Maximilianus Henricus ex L. B. de Weichs, Suffragan. Hildesiensis.

Jo. Sigismundus Zeller ex L. B. a Leibestorff, Episc. Bellinensis, & Suffragan., Præpos., atque Administ: Frisingensis: editus de Jure Canonico voluminibus illustris.

Franciscus Theodoricus ex L. B. a Guttenberg, Suffragan. Augustanus.

Jo. Petrus Quentell, Episc. Adrianopolitanus, & Suffragan. Monasteriensis.

Franciscus Julianus ex S. R. I. Comitib. a Braida, Episc. Hippomensis, & Suffragan. Olomucensis.

Jo. Edmundus Gedult, Episc. Mallensis, & Suffragan. Moguntinus.

Franciscus Joannes Jezerniczy, Suffragan. Strigoniensis.

Emericus ex L. B. a Pongræcz, Præpositus Major Scepusiensis, Episc. Dorostonensis.

VIRORUM ILLUSTRIUM. 325

- Jo. Vernerus Schnatz, Suffragan. Bambergensis.
- Franciscus Labsanczky Episc. Arbensis.
- Jo. Adamus Nieberlin, Suffragan. & Vicarius Generalis Eychstadiensis.
- Conradus Ferdinandus Geist de Wildegg, Suffragan. Constatitiensis.
- Antonius Ignatius Müntzer, Episc. Madauensis, Suffragan. Wratislaviensis.
- Emericus Ignatius Luby, Episc. Gorczolensis.
- Franciscus Engelbertus Bárbo ex S. R. I. Comitib. a Waxenstein, Suffragan. Wratislaviensis.
- Andreas ex L. B. Pèterffy, Episc. Noviensis.
- Godefridus Langwert Attenhaim, Suffragan. & Administr. Ratisbonensis.
- Petrus Cornelius de Beyweg, Suffragan. Spirensis.
- Paulus e Comitib. Zichy, Canonicus Strigoniensis, Episc. Drivestensis.
- Joannes Kiss, Episc. Ansariensis.
- Otho Honorius ex S. R. I. Comitib. ab Egkh, Suffragan. Olomucensis.
- Joannés Jacobus de Mayer, Suffragan. Augustanus.
- Paulus Spaczay, Episc. Arbensis.
- Elias Daniel a Sommerfeldt, Episc. Leontopolitanus, & Suffragan. Wratislaviensis.
- Jo. Antonius ex L. B. de & in Sirgenstein, Suffragan. Constantiensis.
- Paulus Bartakovich, Episc. Almisiensis.
- Jo. Ferdinandus ex L. B. de Pödigkeim,

Episc. Amyclensis, & Suffragan. Frisingensis.

Ignatius Franciscus ex Liberis Baronibus ab Adelmann de Adelmansfelden, Episcopus Mactaritensis, & Suffragan. Augustanus.

Michael Frivaisz, Suffragan. Strigoniensis.

Jo. Christophorus Crats, Episc. Dibonensis, & Suffraganeus Paderbornensis.

Ernestus Fridericus ex L. B. a Twickel, Suffragan. Hildesiensis.

Laurentius Hauss, Suffragan. Basileensis.

Franciscus ex L. B. Peterffy, Episc. Pharensis.

Jo. Fridericus Adolphus ex L. B. de Höerde, Episc. Philopolitanus, & Suffragan. Osnabrugensis.

Franciscus Ignatius ex L. B. de Werdenstein, Episc. Tenedensis, & Suffragan. Frisingensis.

Ferdinandus Josephus ex S. R. I. Comitib. a Sarenthein, Episc. Hypsopolitanus, & Suffragan. Brixinensis.

Jo. Carolus ex S. R. I. Comitib. a Scherffenberg, Episc. Tanagriensis, & Suffragan. Olomucensis.

Stephanus Nicolaus Jaklin de Elephant, Episc. Almisiensis.

Ambrosius Simon de Stock, Praepositus infiatus S. Petri Viennæ, & Episc. Rosonenensis.

Franciscus Carolus ex S. R. I. Comitib. de

VIRORUM ILLUSTRIUM. 327

- Fugger, Episc. Domitiopolitanus, & Suffragan. Constantiensis.
- Adamus Ernestus ex L. B. de Bernclau, Episc. Abylensis, & Suffragan. Ratisbonensis.
- Gabriel Ordödy, Episc. Dulmensis.
- Jo. Antonius Maria ex L. B. de Wolfraamsdorff a Westkoreifsen, Episc. Arethusanus, & Suffragan. Ratisbonensis.
- Mattias Hubert, Episc. Vegliensis.
- Jo. Mauritius de Strachwitz, Episc. Tiberiadensis, & Suffragan. Wratislaviensis.
- Rodulphus Josephus ex S. R. I. Comitib. ab Edlingen, Episc. Capharnaum, primus primi Archiep. Goritiensis Suffraganeus.
- Carolus Szalbek, Episc. Nemesianus, & Suffragan. Vaciensis.
- Rotmedius Maria ex S. R. I. Comitib. de Sarenthein, Episc. Augustopolitanus, & Suffragan. Brixinensis.
- Josephus Adamus Felix ex S. R. I. Comitib. ab Arcu, Episc. Hipponeensis, & Suffragan. Pataviensis.
- Franciscus ex Comitib. de Berchtoldt, Episc. Noviensis.
- Sigismundus ex Comitib. Keglevicz, Episc. Macariensis.
- Franciscus ex Comitib. Körnis & L. B. de Gömez Ruszka, Episc. Juliopolitanus, & Suffragan. Jaurinensis.

ABBATES ET PRÆPOSITI INSIGNIORES
ALIIQUE REGULARIUM SUMMI PRÆSIDES.

- Jo. Georgius de Kalckenried ex Fussach ,
Ord. S. Benedicti , Abbas Murbacensis
& Lutrensis , S. R. I. Princeps .
- Petrus Schönfelder , Ord. Cisterciensis , Mo-
nasterii Lanckeimensis Abbas .
- Joannes Zaicz , Ord. S. Pauli primi Ere-
mitæ , Prior Generalis LI.
- Rodulphus Biell , Ord. S. Pauli primi Ere-
mitæ , Prior Generalis LII.
- Christophorus Haertlin , Ord. Præmonstraten-
sis , Abbas Imperialis Minderaugensis .
Aliquot Monasteria sui Ordinis reformativit .
- Gaspar Brack , Ord. Cisterciensis , Monaste-
rii Ebracensis Abbas Imperialis .
- Bernardus Hertfelder , Ord. S. Benedicti , Ab-
bas Imperialis ad SS. Udalricum & Afram
Augustæ Vindelicorum .
- Joachimus e Comitibus S. R. I. a Graveneck
in Bürgberg , Ord. S. Benedicti , Abbas
Archī-Monasterii Fuldensis , S. R. I.
Princeps , Primas Abbatum per Germa-
niam & Galliam , ac Romanorum Impe-
ratricis Archī-Cancellarius .
- Matthias Binder , Canon. Regul. Præmonstra-
tensis , Abbas Imperialis Sorethanus .
- Petrus Heister , Ord. S. Benedicti , Congre-
gationis Bursfeldensis , multis annis in

- aula Cæsar is Procurator , Monasterii
B. M. V. Scotorum Viennæ Abbas .
- Jo Adolphus ab Hoheneck , Ord. S. Benedic-
ti , Abbas Archi-Monasterii Fuldensis ,
S. R. I. Princeps , Primas Abbatum per
Germaniam & Galliam , ac Romanorum
Imperatricis Archi-Cancellarius .
- Uswaldus Weis , Canon. Regul. S. Augusti-
ni , Monasterii Trifensteinensis Præposi-
tus Infulatus .
- Bonifacius Negele , Ord. S. Benedicti , Abbas
Cremiphanensis .
- Leonardus de Becke , Ord. S. Benedicti , Ab-
bas Abdinckofensis .
- Henricus Hulshorst , Ordinis S. Benedicti ,
Abbas Bursfeldensis & Myndensis .
- Cornelius Strauch , Ord. Cisterciensis , Abbas
Campiliorum .
- Benedictus Leis , Ordinis S. Benedicti , Abbas
Mellicensis ..
- Christophorus Rastlerus , Ordinis S. Benedicti ,
Monasterii Zwyfaltensis Abbas Impe-
rialis .
- Romanus de Giel ex L. B. a Gielsburg , Ord.
S. Benedicti , Abbas S. R. I. Princeps
Campidonensis .
- Blasius Sarwei , Ord. S. Benedicti , Abbas ad
S. Blasium in Silva Hercinia , S. R. I.
Princeps ,
- Romanus Vogler , Ord. S. Benedicti , Abbas
ad S. Blasium in Silva Hercinia , S. R. I.
Princeps .

330 CATALOGUS.

- Ignatius Trauner ex S. R. I. Comitib. ab Altstetten, Ord. S. Benedicti, Monasterii S. Haimerani Ratisbonæ Abbas Imperialis.
- Henricus Christophorus ex L. B. de Wolf-framesdorff, Praepositus S. R. I. Princeps Elvaciensis.
- Henricus Melchior Huland, Ordinis S. Benedicti, Abbas Sigebergensis.
- Jo. Fridericus Karg, Abbas Infulatus ad E.S. Hurthardiū in Gallia, & primus Minister Elektoris Coloniensis.
- Constantinus a Puel, Ordinis S. Benedicti, Abbas Arnoldesteinensis.
- Augustinus Finck Wolffschen, Ord. S. Benedicti, Abbas ad S. Blasigim in Silva Hercinia, S. R. I. Princeps.
- Gaspar Mallechichtus Ordinis S. Pauli primi Eremitæ, Prior Generalis LXII., pietate, illustribus factis, librisque editis magnum sui Ordinis lumen.
- Leopoldus Ilsung de Frankenberge Canon. Regul. S. Augustini, Abbas Infulatus ad S. Georgium Augustæ Viadelicorum.
- Wilibaldus Popp, Ord. S. Benedicti, Monasterii SS. Udalrici & Afræ Augustæ Vindelicorum Abbas Imperialis.
- Augustinus Imhoff Canon. Regul. S. Augustini, ad S. Crucem Augustæ Praepositus Infulatus.
- Franciscus Kröl, Canon. Regul. S. Augusti.

ni, ad S. Florianum in Austria Præpositus Infulatus.

Adalbertus Norbertus Landtgraff, **Canonicus Præmonstratensis**, Plagæ in Austria Superiori Abbas Infulatus.

Constantinus ex L. B. a Buttlar, Ord. S. Benedicti, Abbas Archi-Monasterii Fuldensis, S. R. I. Princeps, Primas Abbatum per Germaniam & Galliam, ac Romanorum Imperatricis Archi-Cancellarius.

Stephanus Demisch, Ord. S. Pauli primi Eremitæ, Prior Generalis LXVI.

Magnus Kleber, Canon. Regul. Præmonstratensis, Abbas Imperialis Sorethanus.

Andreas Musar, Ord. S. Pauli primi Eremitæ, Prior Generalis LXVII.

Eugenius ex S. R. I. Comitib. ab Inzaghi, Ord. S. Benedicti, Abbas ad S. Lambertum in Superiori Stiria, & in Cellis Marianis.

Cælestinus Vogler, Ord. S. Benedicti, Abbas ad S. Blasium in Silva Hercinia, S. R. I. Princeps.

Jo. Josephus Kuon, Canon. Regul. S. Augustini, Abbas ad S. Georgium Augustæ Vindelicorum.

Joachimus Waibel, Canon. Regul. S. Augustini, Abbas ad S. Georgium Augustæ Vindelicorum.

Stephanus Enroth, Ord. Cisterciensis, Abbas Imperialis Salemitanus.

Josephus Maria Langenmantel, Ord. S. Be-

332 C A T A L O G U S

- nediti, Abbas Imperialis ad SS. Udal-
ricum & Afram Augustæ Windelicorum.
Michael Balthasar ex S. R. I. Comitib. a
Kristalnegg, Canon. Regul. S. Augusti-
ni, Præpositus S. R. I. Princeps Ber-
chtoldsgadiensis.
Matthæus Gogl, Canon. Regul. S. Augusti-
ni, ad S. Florianum in Austria Præpo-
situs Insulatus.
Dominicus Lechner, Canon. Regul. S. Augu-
stini, Præpositus & Abbas Beurbergen-
sis.
Paulus ex Comitib. Eszterhàzy, Ord. S. Pauli
primi Eremitæ, Prior Generalis LXXIII.
Franciscus Xaverius ex L. B. a Taufferer,
Ord. Cisterciensis, Abbas Insulatus ad
B. M. V. Siticii.

P R I N C I P E S N A T I
A L I I Q U E G E S T I S M U N E R I B U S
V I R I C O N S P I C U I .

- Jo. Carolus Marchio Baden**, S. R. I. Prin-
ceps.
Bernardus Willhelmus Marchio Baden S. R. I.
Princeps.
Albertus Ernestus S. R. I. Comes a Warten-
berg, e Septemvirali Domo Bavariæ.
Alexander Rodulphus ab Holstein, Dux hæ-
reditarius Norvegiae, Schleswiciæ, &

VIRORUM ILLUSTRIUM. 333

Holsatiæ &c. Comes Oldenburgensis &c.
Prælatus, Archidiaconus, & Custos Ca-
thedralis Ecclesiæ Olomucensis, itemque
Archidiaconus Cathedralis Wratislavien-
sis.

Laurentius Magnus Svecus, Sigismundi Sve-
ciæ Principis Moderator.

Joannes Bult, ejusdem Regii Principis a Se-
cretis.

Hector Kotzaun, Decanus Bambergensis, Præ-
positus S. Jacobi ibidem, Canonicus
Herbipolensis, & a Cubiculo Summi
Pontificis.

Christophorus Strackwitz Canonicus Wratisla-
viensis, & Episcopatus Administrator.

Franciscus de Requesens, Canonicus & Præ-
positus Cathedralium Olomucensis, &
Wratislaviensis, atque eorumdem Epi-
scopatum Administrator. Ecclesiam
S. Apollinaris hæredem scripsit, ubi et-
iam sepultus est, quum ultimos vitæ an-
nos, dignitatibus amplissimis abdicatis,
in Collegio transegisset. Obiit 6. Febr.
1662.

Jo. Hector Schald in Mettelbibrach, Præposi-
tus Jecensis, & Episcopatus Pataviensis
Administrator.

Jo. Fridericus Deutsch, Præpositus Cathedra-
lis Halberstadiensis, ubi, sublato ob-
pacem Monasteriensem Episcopo Catho-
lico, ipse Cleri fuit caput, & Catholi-
cam Religionem solus sustentavit.

334 CATALOGUS

Franciscus Uratislau^s de Mitrovicz, Sacrae Religionis Hierosolymitanæ Eques Commendatarius, a Sacro suæ Religionis Consilio ad Clementem X. Summum Pontificem Legatus missus.

Elias Castel, Canonicus Olomucensis, & Episcopatus Administrator nomine Archidu^{cis} Leopoldi Episcopi Olomucensis.

Joannes Henricus Pascha, Ferdinandi IV. Romanorum Regis Eleemosynarius.

Joannes Wenceslaus Zierowski, Canonicus Wratislaviensis, & Administrator Episcopatus.

Carolus Samuel de Butschki & Rotenfeld, Canonicus Wratislaviensis, & Episcopatus Administrator.

**Guilhelmus Adalbertus ex S. R. I. Comitib.
de Kolowrat**, Praepositus Olomucensis, & Episcopatus Administrator.

Franciscus Ludovicus Hartmannus a Wassenberg L. B. de Ampringen, Ord. Teutonici Magnus Minister, S. R. I. Princeps.

Franciscus de Paula ex S. R. I. Comitib. ab Hrzan & Harras, Sacrae Romanæ Rotæ Auditor.

A L U M N I

PIETATE AC DOCTRINA ILLUSTRES.

Henricus Blyssemius Soc. Jesu, primus omnium in Collegio Germanico Laurea insignitus, vir doctissimus, & Libris editis clarus.

Paulus Hoffaeus Soc. Jesu, de re Catholicæ & opera & libris editis, potissimum in Bavaria, optime meritus. Splendidiores præfecturas inter suos gessit, & Romæ Assistens pro Germania Provinciis fuit.

Hermannus Thyraeus Soc. Jesu, Hæretorum insector acerrimus, quos libris eruditis confutavit. Rexit plura Collegia, & totam Rheni Provinciam.

Stephanus Szanto (seu Arator), ingressus Societatem Jesu dicendo scribendisque hæreticos innumeros ad Catholicam Religionem traduxit. Heterodoxorum furore in exilium pulsus, obiit Olomucii anno 1612.

Vitus Miletus, Canonicus Wratislaviensis, scripsit apologiam suam & Societatis contra hæreticos.

Balthassar Conigius, Isnensis Præpositus pri-
mum, deinde Canonicus Frisingensis,
tandem Landishuti Decanus & Barochus,
semper & ubique de re Catholicæ opti-
me meritus.

Justus Rab Cracoviensis Soc. Jesu, strenuus Religionis defensor, cuius gratia multa pertulit, potissimum in Valachia. Aliquot scripsit libros, & Sigismundo Poloniæ Regi intimus fuit.

Joannes Gibbonus, a Canonicatu Bonnensi ad Societatem Jesu transgressus, plura contra Calvinianos & Puritanos Angliae docte scripsit.

Fabianus Quadrantinus Soc. Jesu, Concionator egregius. Prussiam magno labore & libris scriptis excoluit, Annæ Austriacæ Poloniæ Reginæ a sacris Concionibus & Confessionibus fuit.

Jacobus Myllerus, Constantiensis Dicēsis Visitator primum, deinde Ratisbonensis Vicarius Generalis, ad obitum usque magnam habuit opinionem virtutis.

Gerhardus Vossius, Præpositus Tungrensis, operibus Sanctorum Ephrem Syri, Gregorii Thaumaturgi, aliorumque Patrum in latinum versis & illustratis, apud doctos viros notissimus.

Joannes Ardulphus, in Svecia Missionarius. Scripsit Vindicias Collegii Germanici contra obrectatores.

Victor Hoffman, eximiae pietatis juvenis, rerum humanarum contemptor splendidus, ac miro in Deum amore succensus. Obiit in ipso Collegio anno 1575.

Georgius Gothardus, Canonicus Pataviensis.

Vo-

VIRORUM ILLUSTRIORUM. 337

Volumen scripsit *De bonorum operum & Sacramentorum necessitate.*

Robertus Turnerus, Eloquentiae Professor In-
golstadii, libris editis clarus.

Michael Eiselim Soc. Jesu, disputationibus
editis de divina gratia celebris.

Nicolaus Eringius. Vix e Collegio egressus
edidit reformatum Breviarium Treviren-
se.

Bartholomaeus Laubichs.

Adamus Steinhalen, Ca-
nonicus Warmiensis.

Jacobus Holsten.

Sigismundi Sveciae Regis
Theologi, illuc a Pou-
tifice missi, quorum con-
silio Rex carere paterno
regno maluit, quam fi-
dem mutare.

Joannes Hueber Soc. Jesu. Complures Ger-
manice scripsit libros de Dogmatica
Theologia.

Georgius Witweiler Soc. Jesu, Concionator
eximus, & Scripturalibus, Catecheti-
cis, atque historicis vulgatis libris cla-
rus in paucis.

Io. Henricus ab Heyden, nobilissimus adole-
scens, Canonicus Trevirensis, ob exi-
miam pietatem cælestibus visis, ut cre-
ditum est, dignatus. Sancte obiit in
ipso Collegio, anno 1587.

Adamus Nisselius Soc. Jesu Novitus, ab ani-
mi demissione & abstinentia laudatissi-
mus.

Matthæus Schrick Soc. Jesu. Librum edidit
contra hæreticos, & vitam scripsit P. Mi-
chaelis Lauretani.

Guillelmus de Metternich Soc. Jesu, intima
Tom. II. Y

cum Deo coniunctione, ardenti proximus juvandi studio, & piis editis libris conspicuus.

Erhardus Denselius, Protonotarius Apostolicus, & Vicarius Bambergensis, Integros hæreticorum pagos atque oppida ad Catholicam Fidem traduxit.

Willhelmus Veylhamer. Virorum principum gratia, & Ecclesiasticis dignitatibus florens, proœcta jam ætate secessit in Societatem Jesu, in eaque pio exitu vitam clausit.

Joannes Isfording Soc. Jesu, linguarum peritia, libris editis, & virtutibus non vulgaribus commendatus.

Jo. Christophorus ex Liberis Baronibus a Neustetter, Decanus Bambergensis, & ibidem Præpositus ad S. Wolfgangum. Ter in Episcopum electus; ter in Capitulo Episcopatum respuit.

Petrus Gebauer electus in Episcopum Wratislaviensem, Episcopatum Ferdinando Carolo Poloniæ Regis fratri ultiro cessit. Obiit sanctissime post multa egregie facta ad utilitatem Ecclesiae.

Jacobus Canisius Soc. Jesu, caritate in proximum, & libris contra hæreticos conscriptis, Patrui sui Ven. Petri Canisii imitator egregius.

Jo. Lorch, Decanus Wratislaviensis, & Præpositus Nissensis. Catholicæ Religionis promovendæ studio, largos, perpetuos

VIRORUM ILLUSTRIUM. 339

que ære suo statuit redditus, quibus ju-
venes ad veræ Ecclesiæ sinum venientes
sustentarentur.

Melchior Inchoffer Soc. Jesu, vir multiplici
doctrina, pluribusque libris in lucem
editis notus.

Mathias Faber Soc. Jesu, Concionator insi-
gnis. Concionum tria edidit volumina,
& alia quædam.

Wolfgangus a Gravenögg Soc. Jesu, insi-
gni vir sanctimonia, magna in primis
vitæ austeritate, & erga proximos cari-
tate.

Io. Adamus Schallus Soc. Jesu, apud Sina-
rum Imperatorem Tribunalis Mathema-
tici supremus Præfectus, Christi fidem
Apostolicis laboribus, & libris editis
in eo Regno propagavit, pro eaque car-
ceres ac vincula perpessus est.

Martinus Steineckh Ordinis S. Benedicti ad
S. Blasium in Silva Hercinia. Obiit
cum insigni fama sanctitatis.

Andreas Fornerus, Canonicus Herbipolensis,
vir doctus & studio Religionis flagrans.
Multa contra hæreticos erudite scripsit.

Andreas Tablerus Ord. S. Pauli primi Ere-
mitæ, vita innocentia, Cælitum con-
sortio, doctrina infusa, aliisque super-
nisi donis ita spectatus, ut Beati nun-
cupationem obtineat in Hungaria.

Leonardus Creder Soc. Jesu, concionandi fa-
cultate inter Oratores sui temporis ex-

cellens, libris ex Hispanico Latine redditis de re ascetica optime meritus.

Fridericus Veylhamer Soc. Jesu. Tridenti decessit magna cum opinione sanctitatis.

Jo. Fridericus Queller Ord. S. Pauli primi Eremitæ, vir omnium testimonio sanctus, atque instar Cælitum vulgo invocatus in Hungaria.

Michaël Haim, Parochus in Ducatu Neoburgensi, ubi multos ad Catholicam fidem pertraxit.

Cyprianus Hohperger Ord. S. Pauli primi Eremitæ, vir modestia, pietate, abstinentia singulari, nunquam otiosus, in procuranda animarum salute indefessus.

Georgius Emericus Nagy Ord. S. Pauli primi Eremitæ, sanctitate vitæ, pluribusque in suo Ordine gestis muneribus clarrisimus.

Eusebius ex Comitibus & Dapiferis hæreditariis S. R. I. de Truchses, Societatem Jesu ingressus, cum pietate non vulgari parem junxit doctrinam. Libros Philosophicos & Theologicos edidit, & Assistens pro Germania Romæ fuit.

Ferdinandus Grieskircher Ord. S. Pauli primi Eremitæ, Scriptor egregius.

Petrus Bolla Ordinis S. Pauli primi Eremitæ. Elegias & Epigrammata sacra typis edidit.

Jo. Franciscus Fluske, officio Parochus, in-

ter Hæreticos utiliter laboravit, ex iis que complures ad catholicam fidem traduxit.

Richardus Heydinger, Canonicus Regularis Lateranensis ad S. Florianum. Recusata Infula, quam ei Canonici unanimi suffragio obtulerant, eximiis tantum virtutibus inter suos clarere maluit, bene alioqui meritus de suo Cœnobio.

Augustinus Bolla Ord. S. Pauli primi Eremitæ. Apostolicis laboribus in Hungaria plurimum desudavit.

Petrus Ignatius S. R. I. Comes a Strasoldo, tanta animi demissione vir, ut indignum se putaverit Sacerdotio. Itaque vita pie sancteque traducta, in bona senectute Diaconus obiit.

Marquardus Hergott, Ord. S. Benedicti ad S. Blasium in Silva Hercinia. Historiam Augustæ Familiae Austriacæ conscripsit.

Valterus ex Liberis Baronibus de Voigt, Ord. S. Benedicti ad SS. Salvatorem Fuldae. Magnam moriens sanctitatis famam reliquit.

A L U M N I
 V E L P R O F I D E O C C I S I
 V E L I N O F F I C I O C A R I T A T I S .
 EXSTINCTI.

Martinus Weinreichius, Catholici Dogmati-
 defensor strenuus, in obsequio tabide-
 rum extinctus.

Fridericus Bartscius Prutenus Soc. Jesu,
 Theologica doctrina, libris scriptis, ex-
 miis virtutibus clarus, & Sigismundo III.
 Poloniae Regi a sacris Confessionibus,
 quem secutus in Moscovitica expeditio-
 ne, dum milites contagio laborantes se-
 dulo procurat, eodem morbo correptus
 occubuit.

Gualterius Belius, Ecclesiae Curiensis Deca-
 nus, lue saeviente in officio caritatis ex-
 stinctus.

Robertus Jansonus, ab Hæreticis in Anglia
 interfactus.

Joannes Goffinus Villarius, in territorio Leo-
 diensi Parochus in odium fidei inter-
 emptus.

Leo Hoffman, Präpositus Badensis. Propter
 Catholicam Fidem carceri mancipatus,
 in eodem occubuit.

Marcus Stephanus Crisinus, Canonicus Strigo-

VIRORUM ILLUSTRIUM. 343
niensis, Cassoviæ a Calvinistis crudelis-
sime interfactus.

Joannes Reubi, peste laborantibus in Suevia
deserviens, obiit.

Josephus Matthæus Mercklinger Argentora-
tensis, Per annos 25. Fidem Catholi-
cam contra Lutheranos acerrime in pa-
tria propugnavit, ac pro eadem in car-
ceribus detentus interit.

Elias Franciscus Mayer, Viennæ in conta-
giosorum obsequio viictima caritatis ce-
cidit.

Andreas Peczi, in Hungaria peste sublatus,
dum ea lue laborantibus impigre deser-
viret.

Joannes Kapronczay, Parochus Nitriensis,
dum Catholicæ Fidei propagandæ ope-
ram navat, ab hæreticis veneno sublatus.

Petrus Tarli, Parochus ad S. Nicolaum Sàr-
vàriensem. Grassante pestilentia, ex
ægrotorum quibus subserviebat attacu-
tabem hausit, ac pie decessit.

Joannes Sellei, Parochus ad Tyrnaviam, in
odium fidei a Turcis capite obtruncatus.

Petrus Parrady, Canonicus Posoniensis, in
Hungaria a rebellibus hæreticis occisus.

Stephanus Dobys, Canonitus Strigoniensis,
in odium fidei crudelissime necatus.

Christianus Otterstetter Ordinis Cisterciensis,
ab hæreticis per medium dissectus.

Stephanus Jòsa, in Hungaria Fidei causa tru-
cidatus.

Jacobus Szalay, dum peste infectis sacra ministraret, eadem vi morbi sublatus.

Stephanus Stanislaus Györffy, in eodem caritatis officio extinctus.

Petrus Gnad, Ord. S. Pauli primi Eremitarum Missionarius. Ex eadem causa idem mortis genus oppetiit.

Franciscus Miho, curam tabidorum getens, contracta peste gloriosus occubuit.

Joannes Gellert, cum peste laborantibus sacramenta ministraret, palmam eamdem abstulit.

Joannes Palugyay, dum lue correptis operi ferret, Galgoczii in Hungaria absumentus.

INDEX RERUM.

A

Adhortationes piæ quam crebrè in Collegio,
lib. 4. n. 54. & 56.

Agricola (Christianus) diœcesim Vormatiensem
lustrat. lib. 3. n. 88.

Albanus (Alexander Cardinalis) Protectorum anti-
quissimus, Collegii curam præcipuum gerit.
lib. 4. n. 13.

Albertus Bavariæ Dux Collegium meditatur Ger-
manico simile, consultique ea de re S. Ignatius.
lib. 1. n. 24. Unum ex Alumnis repro-
scit ab Archiepiscopo Moguntino. lib. 3. n. 50.

Altempsius Card. Episc. Constantiensis uni ex
Alumnis lustrationem committit suæ diœcesis.
lib. 3. n. 85.

Alumni primi in Collégium recepti. lib. 1. n. 18.

In magna rerum angustia sustentantur a S. Ignatius.
ibid. n. 29. Bello ingruente distribuun-
tur per dormos Societatis. n. 34. Ignatium lo-
co Parentis habent coluntque. n. 28. Alumnis
adduntur Convictores. n. 44. Diversa disci-
plina gubernantur Alumni ac Convictores.
n. 46. Alumnorum pius ardor pestilenti lue-
säviente. n. 60. Ducendorum funerum prosecu-
rationem suscipiunt, n. 61. Ut Christianis
virtutibus informarentur. n. 62. Quam sedu-
lam darent operam studiis. n. 63. Alumnorum
numerus usque ad Gregorium XIII. n. 71. Qui-

dam in Societatem Jesu transgressi. n. 71. & seq. Quales redirent in Germaniam Alumni. n. 78. Indicantur eorum labores Apostolici. n. 79.

Alumni post instauratum a Gregorio XIII. Collegium. Primus eorum adventus, lib. 2. n. 15. Separantur a Convictoribus, & propriam in domum traducuntur. ibid. n. 17. Admittuntur a Pontifice ad pedis osculum, n. 18. Creseit Alumnorum numerus ad centum. n. 22. Transferuntur ad Palatium S. Apollinaris. n. 23. Templi quoque possessionem capiunt. n. 25. Partem laboris sumunt in Templo saciendo, n. 32. Sacras cærenicias peragunt magna dignitate in D. Apollinaris, n. 33. Vtiora quaque Templi ministeria obeunt. n. 34. Alumni nationis Hungaricæ junguntur Germanis. n. 44. & 45. Qua disciplina Alumni continerentur sub Michaele Lauretano Rectore. n. 59. & seq. Supplicationes ab iis habitæ anno piauelari 1575. n. 63. Quæntus pietatis fervor inter eos exarserit eodem anno. n. 64. Ut laboribus Apostolicis assuefierent, n. 64. Quanta dignitate sacros Ecclesiæ ritus exerecerent. n. 67. Cantum ediscerunt tum Gregorianum, tum figuratum. n. 68. Quam bene affecti erga Rectorem suum Lauretanum. n. 70. Alumni hujus temporis commodius habitant. lib. 4. n. 4. Eorum cubicula, ibid. n. 5. Indumentum. n. 16. Quam propria eorum compositio & gravitas Ecclesiastica. n. 17. Numerus Alumnorum. n. 20. Quo pacto fiat Alumnorum delectus. n. 21. Quid præcipue spectetur in admissionibus. n. 22. Quibus conditionibus ac-

cessantur Romam, n. 25. Novitiatus, n. 26. Juramenta quæ præstare jubentur, n. 28. Fiunt Sacerdotes titulo Sacrarum Missionum, n. 34. Qui digni sunt creantur Doctores, n. 35. Di- scessuri adeunt Summum Pontificem, n. 36. Qua cæremonia e Collegio discedant, n. 37. Redire jubentur in patriam via breviore, n. 38. Alumnis omnia necessaria gratis subministran- tur, n. 39. Qualis eorum vietus sit, n. 40. Ut plectantur errata, n. 41. Quas frequentent scholas, n. 43. Quibus studiis dent operam, n. 47. Quot ad studendum stimuli, n. 48. & seq. Pietatis officia, n. 52. & seq. Can- tum Gregorianum ediscunt, & exerceant, n. 58. Itemque sacros Ecclesiæ ritus, n. 59. Ut ad concionandum exerceantur, n. 61. & seq. Ani- mi relaxationes iis permissæ, n. 66. & seq. Honor Alumnis deferri solitus in Sacello Pon- tificio, n. 70.

Alumni munere aliquo aut præfectura insigniti. Bibliothecarius, lib. 4. n. 7. Æditui duo, ibid. n. 12. Magister ac Ductor Tironum, n. 27. Bidelli quos vocant Scholarum, n. 50. Praef- eti cantus, n. 58. Cæremoniarum Magister cum Socio adjutore, n. 59.

Anisius (Michael) cum magno populi assensu concionatus Monachii, lib. 3. n. 54.

S. Apollinaris palatium Collegio traditur, lib. 2. n. 23. Mox etiam Templum, ibid, n. 24. Tem- pli hujus Historia a suis initiis, n. 26. Repur- gatur Templum ornaturque n. 31. Diruitur, ac novum ex integro excitatur, lib. 4. n. 12.

Apostoli e Collegio plures initio, deinde plures Episcopi, lib. 3. n. 2.

- Aquaviva** (Ven. Rodulphus) pietatem inter Alum-
nos exemplo promovet. lib. 2. n. 61.
- Aquæ Virginis** duæ unciæ Collegio attributæ.
lib. 2. n. 28.
- Ara S. Ignatio** dicata in æde Apollinaris. lib. 1.
n. 38.
- Arator** (Stephanus) cum hæreticis sæpe congre-
ditur, semper victor. lib. 1. n. 75.
- Ardulphus** (Joannes) Vindicias Collegii scri-
bit. lib. 3. n. 140.

B

- Backes** (Andreas) reformat Monasterium Met-
tense. lib. 3. n. 57.
- Bartzius** (Fridericus) egregie rem gerit Bruns-
bergæ. lib. 3. n. 110.
- Bavariam** Alumni excolunt. lib. 3. n. 50. & seq.
- Bellajus** (Joannes Cardinalis) præclare de Colle-
gio meretur. lib. 1. 41.
- Bellii** (Gualterii) pietas, & mors in officio cha-
ritatis, lib. 3. n. 114.
- Bellum** inter Paulum IV. Pontificem & Philip-
pum Hispaniæ Regem. lib. 1. n. 34. Belli
exitus, ibid. n. 43.
- Benedictus XIII.** Alumnos Collegii laudat a com-
positione & modestia. lib. 4. n. 18.
- Benedictus XIV.** de Collegio ac Templo S. Apol-
linaris insigniter meritus. lib. 4. n. 12.
- Binsfeldius** (Petrus) Brumiense oppidum ac Mo-
nasterium reformat. lib. 3. n. 33. & seq.
- Ejus litteræ ad Lauretanum de negotio Bru-
miensi. ibid. n. 35. Scribit ad sodales episto-
lam paræneticam, n. 36. Evocatur Treviros,

- & fit Episcopus, Vicariusque Archiepiscopi.
 n. 38. Quædam de ejus virtutibus & doctrina.
 n. 39.
- Blyssemius (Henricus) gestis in Societate magistratibus, & libris editis clarus. lib. 1. n. 74.
- Borgia (S. Franciscus) creatur Præpositus Generalis Societatis. lib. 1. n. 55. S. Pio V. Pontifici carus. ibid. n. 59. Comædias vetat Convictoribus. n. 65. Easdem postea permittit. n. 68.
- Brigantium, oppidum Anabaptistarum furore corruptum. lib. 3. n. 84.
- Bulla Julii III. de erectione Collegii. Post lib. 1. pag. 89.
- Bulla Gregorii XIII. de Collegii instauratione. lib. 2. n. 9.
- Bulla de erectione Collegii Hungarici cum assensione proventuum. lib. 2. n. 42.
- Bulla Constitutionum, Post lib. 2. pag. 159.

C

- Calumniæ contra Collegii famam. lib. 1. n. 31.
 Renovantur, ac diluuntur. ibid. n. 47. & 50.
- Canisii (Petri) colloquium cum Gregorio Pontifice de rebus Germanicis. lib. 2. n. 4.
- Canonici S. Apollinaris suam Collegio ædem concedunt, lib. 2. n. 24.
- Canonicatus, aliæque Germaniæ dignitates Alumnis facile conceduntur. lib. 4. n. 56.
- Cantus Gregoriani studium in Collegio. lib. 4. n. 58.
- Carbonis (Joannis) Apostolicus labor prope Vienam. lib. 3. n. 77.

- C**ardinalium liberalitas erga Collegium. lib. 1. n. 11. Hujus rei monumentum. Post lib. 1. pag. 85. Nova eorumdem beneficentia. lib. 1. n. 40. Cardinalium Protectorum munus & auctoritas. lib. 2. n. 4. Atque iterum lib. 4. n. 13.
- S.** Carolus Borromaeus spent de se magnam facit Collegio sub avunculo Pio IV. lib. 1. n. 48. Collegium in possessionem immittit Sacerdotii Laudensis. lib. 2. n. 36.
- C**astorius (Bernardinus) privilegium impetrat pro Collegii doctoratibus. lib. 3. n. 61.
- C**ervinus (Marcellus Cardinalis) urget Collegii institutionem apud Julium Pontificem. lib. 1. n. 8. Et apud Cardinales. ibid. n. 9. Fit Pontifex, sed brevi excedit. n. 27.
- C**hemnitii Luthetani amara vox de Collegio Germanico. lib. 1. n. 23.
- C**ollegium Germanicum decernitur Pontificis & Cardinalium sumptu sustentandum. lib. 1. n. 11.
- C**ollegii dies natalis. ibid. n. 22. Ejus prima sedes. n. 16. Collegii angustiae post obitum Julii III. n. 27. Collegio adduntur Convictores. n. 44. Aliæ atque aliæ Collegii sedes. n. 45. Iterum transfertur in aliam sedem. n. 54. Nova Collegii habitatio. lib. 2. n. 13. Ei jungitur Collegium nationis Hungaricæ. ibid. n. 44. Quale Collegium fuerit Michaelae Lauretano Rectore. n. 69. Quanta ejus opinio in Germania. n. 71. Quanta apud ipsos hereticos existimatio. n. 72. Collegii novum ædificium multo nunc quam antea commodius. lib. 4. n. 4. Ejusdem hodie proventus, eorumque administratio. ibid. n. 15.

- Collegium Romanum** augetur Scholis superioribus in gratiam Germanici. lib. 1. n. 17. Opibus etiam atque ædificio amplificatur ob eandem causam. lib. 2. n. 58.
- Collegia alia Romæ atque alibi a Gregorio XIII. condita.** lib. 2. n. 57.
- Comœdize Convictoribus in Collegio vetite.** lib. 1. n. 64. Deinde permisæ. ibid. n. 68. Gravis perturbatio per causam comœdiarum exorta. ibid. n. 69. Comœdias nunc Alumni spectant in Seminario Romano. lib. 4. n. 68.
- Comensis Cardinalis unus ex Collegiis Protectoribus.** lib. 2. n. 21.
- Conciones sacræ, quibus Alumni exercentur.** lib. 4. n. 62. & seq.
- Congregations B. Virginis in Collegio erectæ.** lib. 4. n. 54.
- Conigius (Baldassar) Concionator excellens, & rebus gestis clarus.** lib. 3. n. 55. Quædam ejus acta Landishutti. ibid. n. 56.
- Contarellus (Matthæus Cardinalis) augendum opibus atque ædificio Collegium Romanum curat.** lib. 2. n. 58.
- Convictores in Collegium inducti.** lib. 1. n. 44. Ingens eorum numerus, & præclara conditio. ibid. n. 47. Actiones comicas edunt. Offensio inde orta. n. 64. Eorum aliqui transeunt in Seminarium Romanum. n. 66. Reddi sibi actiones scenicas postulant, atque impetrant. n. 67. Facinus per eam occasionem admissum. n. 69. Agitur de removendis a Collegio Convictoribus, sed nullo effectu. n. 70. Separantur ab Alumnis, ac Seminario Romano addicuntur. lib. 2. n. 16. & 17.

Cortesonus (Jacobus) Collegii Rector . lib. 1. n. 66.
Cubicula Alumnorum . lib. 4. n. 5.

D

- D**isputationes Alumnorum variæ . lib. 4. n. 48.
Honoratiores quædam ex merito decerni solita-
tæ , ibid. n. 50.
Divi nationum , quibus Collegium constat , Pa-
troni . lib. 4. n. 32.
Doctoratus Collegii in Controversiam vocati .
lib. 3. n. 60. Privilegium Imperiale de iis .
ibid. n. 61.
Doctores laureati cæteris operariis in Germania
utiliores . lib. 3. n. 7.
Druminus (Martinus) in aula Bavarica Consilia-
rius & Concionator . lib. 3. n. 52.
Duirrus (Jacobus) paræciam suam ab hæretico-
rum contagione servat immunem . lib. 3. n. 42.

E

- E**der (Bernardus) Collegio Germanico , & Gre-
gorio XIII. gratum se præbet . lib. 3. n. 101.
Egloffius (Joannes) Grammaticam docet in Semi-
nario Eichstadiensi . lib. 3. n. 100.
Eichstadiensis Episcopus Seminarium suum Alum-
nis administrandum tradit . lib. 3. n. 99. & 100.
Eisfeldiam Alumni excolunt . lib. 3. n. 6. & seqq.
Res gestæ in Eisfeldia lue sæviente . ibid. n. 14.
Elgardus (Nicolaus) Eisfeldiam excolit . lib. 3.
n. 6. Fit Episcopus Suffraganeus Erfordiaæ .
ibid. n. 17. Multiplices ejus molestiæ ab hæ-
reticis . n. 18. Concionari pergit quamvis pro-
hi-

- hibitus. n. 19. Episcopalia exercet. n. 20.
 Ejus litteræ ad Cardinalem Comensem. n. 21.
Eltzius (Jacobus) Archiepiscopus & Elector Tre-
 virensis. Alumnos adhibet ad suam excolen-
 dam diæcesim. lib. 3. n. 32. & seqq. Ejus
 mors. ibid. n. 45.
Ensishemii Collegium Societatis conditur Alum-
 ni unitus opera. lib. 3. n. 108.
Episcopi Germaniæ Evangelicos operarios e Col-
 legio depositunt. lib. 3. n. 4.
Erfordiæ Alumni strenue laborant pro fide Ca-
 tholica. lib. 3. n. 17. & seq. Iterum. n. 26.
 & seq.
Eringius (Nicolaus) reformat Breviarium Tre-
 virens. lib. 3. n. 41.
S. Eustratii & Soc. MM. dies festa magno ap-
 paratu celebratur in S. Apollinaris. lib. 4.
 n. 63.
Examen quotannis in Collegio duplex. lib. 4.
 n. 49. Examen de cantu. ibid. n. 58.
Exercitia spiritualia quovis anno Alumni obeunt,
 lib. 4. n. 57.

F

- Fabritius (Adamus) Eloquentiæ Præceptor in**
 Seminario Eichstadiensi. lib. 3. n. 100.
Fabritius (David) rem egregie gerit Hasburgi.
 lib. 3. n. 105. & seq.
Ferdinandus Romanorum Rex selectos Juvenes in
 Collegium mittit. lib. 1. n. 25. Ejus libera-
 litas erga Collegium & Societatem. ibid. n. 30.
Ferdinandi II. Imperatoris Privilegium de Col-
 legii doctoratibus. lib. 3. n. 61.

Tom. II.

Z

Ferdinandus Archidux uno ex Alumnis utitur ad subigendos Brigantinos Anabaptistas. lib. 3. n. 83.

Fischerus (Bartholomæus) Collegio Georgiano præst Ingolstadii . lib. 3. n. 58. Ejus litteræ ad sodales. ibid. n. 59. Fit Canonicus Ratisbonensis . n. 60.

Fischerus (Joannes) in Diæcesi Herbipolensi Parochus indefessus . lib. 3. n. 102.

Florschutzius (Nicolaus) paræciam amplam administrat in Herbipolerisi Diæcesi . lib. 3. n. 101.

Frusius (Andreas) primus Collegii Rector . lib. 1. n. 16. Ut Aluminorum disciplinam temperaret . ibid. n. 31. Ejus mors . n. 38.

G

Gentili (Antonius Xaverius Cardinalis) aram excitat SS. Martyrum Primi & Feliciani in Templo S. Stephani in Monte Cælio . lib. 2. n. 47.

Ghislerii ac Bonelli S. Pii V. consanguinei in Collegio Convictores . lib. 1. n. 56.

Gibbonus (Joannes) e Canonicô Bonnensi Jesuita multis nominibus clarus . lib. 1. n. 76.

Gothardus (Georgius) pietatis ac doctrinæ documenta præbet Pataviæ . lib. 1. n. 79.

Gratiarum solemnes actiones in Collegio institutæ pro acceptis beneficiis . lib. 2. n. 12.

S. Gregorii VII. litteræ ad Olavum Norvegiæ Regem . lib. 4. n. 2.

Gregorius XIII. novus Collegii Fundator merito appellatus . lib. 2. n. 1. Omissa Turciçi belli cura , vertit se ad sananda Germaniæ vulnera .

ibid. n. 3. Collegii Germanici instaurationem decernit. n. 5. Rem Jesuitis committit. n. 6. Scribit ad Germaniae Principes, & legationem ad eos mittit. n. 8. Bullam edit de novo Collegio. n. 9. Gregorii liberalitas in adornanda Collegii domo. n. 13. Collegium invisit. n. 18. Palatium S. Apollinaris Collegio tradit. n. 23. Mox etiam Templum. n. 24. Alios Collegio fundos assignat. n. 36. & 37. Alia quædam ejus beneficia. n. 38. Villam suburbanam emit pro Collegio. n. 39. Collegio Cardinales quinque Protectores imponit. n. 40. Collegium condit nationis Hungaricæ cum sua dote. n. 41. & 42. Idque Germanico jungit in eadem domo. n. 45. Bullam edit Constitutionum. n. 52. Moritur eique etiam nunc Alumni justa persolvunt. n. 54. Quanta benevolentia Alumnos complectetur. n. 53. Largitiones Indulgentiarum ab eo factæ Collegio. n. 56. Collegia alia ab eodem condita. n. 57. Ut Collegium Romanum amplificaverit in gratiam Germanici. n. 58.

Gropperus (Gaspár) Legatus Pontificis ad Germaniae Principes per causam Collegii. lib. 2. n. 8.

Guillelmus Bavariæ Dux unum ex Alumnis poscit ad ministerium sacelli aulici. lib. 3. n. 66.

Ejus acta approbat, ac defendit, ibid. n. 72.

Guilienfeltus (Maternus) pietatem serit inter milites. lib. 3. n. 44.

Guisonius (Ursmarus) Collegii Rector. lib. 1. n. 39.

H

Heidenus (Henricus) Canonicus Trevirensis in Collegium se recipit. lib. 3. n. 47.
Helfensteinius (Georgius) ad Pontificem legatus. lib. 3. n. 49.

Herzæus (Jacobus) in Eisfeldia operarius. lib. 3. n. 8. Audax hæretici cujusdam facinus adversus eum. ibid. n. 9.

Heysius (Joannes) Philosophiam docet in Seminario Eichstadiensi. lib. 3. n. 100.

Hirlinæus (Joannes) publico Gymnasio praest Ensishemii, idque postea Societati concedit. lib. 3. 108.

Hoffmannus (Ætherius) præclare rem gerit Moguntiæ. lib. 3. n. 25.

Ab Homburg (Daniel) Archiepiscopus & Elector Moguntinus Alumnos evocat in suam diœcesim. lib. 3. n. 5.

Hortmannus (Sebastianus) ad Catholicam fidem transgressus, eam mira constantia retinet. lib. 3. n. 110.

Hortulanus (Felix) Paræciam cum laude administrat Treviris. lib. 3. n. 40.

I

Jesuitæ in Collegio degentes, eorumque officia. lib. 4. n. 14.

S. Ignatii curæ de Germania, Luthero contra Ecclesiam debaccante. lib. 1. n. 1. & seq. Quamdam Collegii Germanici imaginem sibi adumbrat. ibid. n. 5. Ejus colloquium cum Cardinali Morono. n. 6. Collegii conficiendi

- Negotium suscipit. n. 7. Ignatio ejusque Ordini committitur Collegii erigendi & administrandi provincia. n. 12. Leges Collegii scribit Ignatius. n. 15. Collegium in summis angustiis sublevat, ac tuetur. n. 29. Missos a Ferdinando Romanorum Rege juvenes recipit in suam Societatem. n. 30. Ejus de statu Collegii litteræ ad Petrum Canisium. n. 33. Bello ingruente Alumnos per varia sui ordinis domicilia distribuit. n. 34. Ignatii mira constantia in tuendo Collegio adversus omnes humanas rationes. n. 35. Quoddam ejus vaticinium de futura Collegii sorte. n. 36. Mors S. Ignatii. n. 37. Eum Parentis loco Alumni habent, coluntque singulari pietate. n. 38. Imago B. Mariæ Virginis clara miraculis in porticu S. Apollinaris. lib. 2. n. 29. Imagines virorum illustrium per parietes Collegii appensæ. lib. 4. n. 9. Immunitas ab omni vectigali Collegio attributa. lib. 2. n. 38. Indulgentiæ Collegio concessæ. lib. 2. n. 56. Joannes III. Sveciæ Rex Operarios Evangelicos poscit a Pontifice. lib. 3. n. 117. Catholicæ Religioni favet impense. ibid. n. 119. Ejurat hæresim, at quædam sibi a Pontifice concedi postulat. n. 120. Rejiciuntur ejus postulata. n. 121. Rex Possévinum Pontificis Legatum recipit cum magno honore. n. 125. Repulsam ægre fert, atque omnia bene cœpta rescindit. n. 128. & seq.
- Josephus II. Imperator Collegium humanissime invisit. lib. 4. n. 72.
- Julius III. Collegii Germanici institutionem com-

probat. lib. 1. n. 8. Quingentos aureos promittit ad ejus sustentationem. ibid. n. 11. Bullam edit de institutione Collegii. n. 13. Juramenta quæ olim Alumni præstabant. lib. 1. n. 21. Quæ modo præstant. lib. 4. n. 28. Quale illud sit de non amplectendo statu religioso. ibid. n. 29.

L

Lainius (Jacobus) Societatis Præpositus Generalis penuriam Collegii sublevat. lib. 1. n. 39. Ei Convictores diversarum gentium adjungit. ibid. n. 44. Lateranenses Canonici litem Collegio intentant de Templo S. Stephani in monte Cælio. lib. 2. n. 51.

Lauretanus (Michael) Collegio Rector imponitur. lib. 2. n. 14. Alumnos dividit a Convictoribus, traducitque propriam in domum. ibid. n. 17. Palatum impetrat S. Apollinaris. n. 23. Mox etiam Templum. n. 24. Templum squallens repurgat ac reficit. n. 31. Lauretani quæ fuerit gubernandi ratio. n. 59. Immorigeros e Collegio dimittit. n. 60. Pietatis primam curam gerit. n. 61. Alumnos ad Apostolatum informat. n. 64. Studia litterarum promovet. n. 66. Sacris Ecclesiæ ritibus insistit. n. 67. Quale Collegium reliquerit. n. 69. Alumnorum mira erga Lauretanum benevolentia. n. 70. Nec mortuo carere sustinent. ibid.

Lauretani litteræ consolatoriaæ ad Walramum Tulerum. lib. 3. n. 74.

- Legatum Petri Pazmanii Cardinalis pro Alumnis Hungar. lib. 4. n. 36.
- Legatum Hugonis ad Orsbeck Archiepiscopi Trevirensi pro Odæo S. Apollinaris. lib. 4. n. 61.
- Leges Collegii ab ipso S. Ignatio conscriptæ. Post lib. 1. pag. 97. Leges alias Collegio præscribunt Cardinales Protectores. lib. 2. n. 21.
- Leges Gregorianæ non adstringunt conscientiam. ibid. n. 53.
- Lindener (Guillelmus) paræciam Vilmarinam administrat in Trevirensi Diœcesi. lib. 3. n. 40.
- Lingua tantum Italica aut Latina Alumnis permissa. lib. 4. n. 14.
- Ludi Alumnis permissi in suburbano. lib. 4. n. 67.
- Lutheri calumniæ contra Pontificem & Urbem Romam. lib. 1. n. 3.

M

- ss. Martyrum corpora in Divi Apollinaris æde recondita. lib. 2. n. 28. Alia in templo S. Stephani in monte Cælio. ibid. n. 47.
- Mercurianus (Everardus) fit Præpositus Generalis Societatis, eique Collegii instaurandi cura committitur a Pontifice. lib. 2. n. 6.
- Miletus (Vitus) egregie rem gerit in aula Moguntina. lib. 3. n. 22. Scribit de se, ac de aliis Alumnis ad Cardinalem Comensem. ibid. n. 24. Ejusdem acta Erfordiæ. n. 27. Libellum maledicuum scripto confutat. n. 28. Societatis quoque famam defendit. n. 30.
- Millerus (Jacobus) Constantiensis Urbis Visitator offendit apud Archiducem Ferdinandum.

- lib. 3. n. 81. Purgat se, ab eo que in gratiam recipitur. ibid. n. 83. Ejus expeditio ad Brigantinos, & operæ fructus. ibid. n. 84. Totam Diœcesim Constantiensem lustrat. n. 85. Pericula quæ adiit, ac superavit. n. 87. Milonius (Nicolaus) in Sveciam missus. lib. 3. n. 122. & seqq. Moguntinam Diœcesim Alumni excolunt. lib. 3. n. 53 & seqq. Monachii in Collegium recipiuntur. lib. 4. n. 19. Eorum numerus. ibid. n. 23. Montani (Laurentii) luætiosa defœctio in Svecia. lib. 2. 137. Moronus (Joannes Cardinalis) agit cum S. Ignatio de Collegio excitando. lib. 1. n. 6. In eamdem deliberationem pertrahit Julianum III. Pontificem. ibid. n. 8. Idem persuadet Cardinalibus. n. 9. Ejus oratio in Consistorio. n. 10. Gregorium XIII. incendit ad Collegium instaurandum. lib. 2. n. 5. In Concilio Tridentino urget decretum de Seminariis Episcopatibus proposito Collegii Germanici exemplo. lib. 1. n. 26. Murarius (Lucas) in Eisfeldia Parochus directetur ab hæreticis. lib. 3. n. 15.

N

- Nationum discrimina inter Alumnos. lib. 4. n. 31. Nicolaus V. Templum reficit S. Stephani in monte Cælio. lib. 2. n. 49. Norvegus (Laurentius) in Sveciam mittitur. lib. 3. n. 118. Scholis Stockholmiensibus Re-

- Etor imponitur, & Seminarium aperit. ibid.
n. 119. Regno discedit. n. 131.
Novitiis a Veteranis in Collegio discreti. lib. 4.
n. 6. Novitiatus ad annum producitur. ibid.
n. 27.

O

- O**dæum S. Apollinaris quale sit. lib. 4. n. 61.
Officia divina ab Alumnis celebrari solita. lib. 4.
n. 60.
Ogilbenus (Petrus) Parochus in Dicēesi Tridentina. lib. 3. n. 113.
Olomucii atrox discordia ex electione duorum
Episcoporum. lib. 3. n. 89. Discordiæ exitus.
ibid. n. 98.
Orationis studium quo Alumni tenebantur sub
Lauretano. lib. 2. n. 62.
Oratiuncula in Sacello Pontificio. lib. 4. n. 63.
Ab Orsbeck (Hugo) Elector Trevirensis Legatum
relinquit pro Odæo S. Apollinaris. lib. 4. n. 61.
Orth (Adamus) disputat cum Lutherano insi-
gni, eumque confundit. lib. 3. n. 63. Ejus
virtus elucet inter Canonicos Ratisbonenses.
ibid. n. 65.
Osnabrugii omnia Catholicæ Religioni adversa.
lib. 3. n. 105.

P

- P**arochus S. Apollinaris nullam potestatem ge-
rit intra Collegium. lib. 2. n. 25.
Paulus IV. Pontifex Collegio laboranti nihil
præbet. lib. 1. n. 28.

- S. Pauli Eremitæ amoventur a Templo S. Stephani in monte Cælio. lib. 2. n. 43. Ut Tempulum istud possederint. ibid. n. 49. Ut prædium aquisierint S. Mariæ in Celsano. n. 50. Paulouschius (Stanislaus) eligitur Episcopus Olomucensis. lib. 3. n. 97. Ejus severitas contra alium Alumnum beneficij convictum. ibid. n. 98.
- Pazmanii (Petri Cardinalis) Legatum pro Alumnis Hungar. lib. 4. n. 36.
- Peculium quoddam Alumnis fere necessarium. lib. 4. n. 45.
- Peruscus (Jo. Baptista) primus Seminarii Romani Rector. lib. 1. n. 53.
- Pettingerus (Christophorus) præ cunctis Canonis carus Episcopo Pataviensi. lib. 3. n. 80.
- Philipponi (Joannis) ambitio impotens, malæ artes, exitus luctuosus. lib. 3. a n. 90. ad 98.
- Piacula pro Alumnis vita functis. lib. 4. n. 55.
- Pistorius (Joannes) in Collegium veniens sua omnia dividit inter pauperes. lib. 2. n. 15.
- Pietatis officia Alumnis præscripta. lib. 4. n. 52.
- Pietas præcipua erga B. Virginem. ibid. n. 54.
- Pius IV. bene de Collegio meretur. lib. 1. n. 49.
- Collegium ipsum invisit, ejusque famam contra obtrectatores tuetur. ibid. n. 51. Condit Seminarium Romanum, traditque Societati. n. 53.
- S. Pius V. eligitur Pontifex. lib. 1. n. 55. Collegii lætitia ob eam rem. ibid. n. 56. Convictores consanguineos suos manere in Collegio jubet. n. 57. Nonnulla beneficia desert Collegio. n. 58.
- Pœnæ quibus Alumnorum errata plectuntur. lib. 4. 41.

Possevini (Petri) celebris expeditio in Sveciam
a suis initiis usque ad exitum. lib. 3. n. 116.
& seqq.

Præfecti Alumnorum, eorumque munus. lib. 4.
n. 6.

Prädia quædam Collegio attributa. lib. 2. n. 36.
& 37.

S. Primi & Feliciani MM. corpora in æde
S. Stephani. lib. 2. n. 47.

Privilegium Collegio concessum a Philippo Hi-
spaniarum Rege. lib. 2. n. 38.

Privilegium Imperiale Ferdinandi II. de Colle-
gii doctoratibus. lib. 3. n. 61. Ejus exempli
plum. Post lib. 3. pag. 255.

Q

Quadrantinus (Fabianus) in aula Polonica Con-
cionator, & Reginæ a confessionibus. lib. 1.
n. 77.

R

Rabus (Justus) multarum vir litterarum, Sigis-
mundi Poloniæ Regis Confessarius. lib. 1. n. 77.

A Reitenau (Volfangus Theodoricus) Archiepi-
scopus Salisburgensis sex candelabra argentea
dono mittit Collegio. lib. 3. n. 112.

Relaxationes animi Alumnis permissæ. lib. 4.
n. 66. & seq.

Rodulphus Imperator Alumnorum opera utitur
ad tuitionem Religionis. lib. 3. n. 76.

Romæ prima ponuntur Collegiorum exempla.
lib. 4. n. 1.

Romæus (Sebastianus) Collegij Rector paulo in-
dulgentior . lib. I. n. 67. Amovere nititur e
Collegio Convictores . ibid. n. 70.

S

- S. Sabbæ Monasterium, ejusque historia a suis
initiis . lib. 2. n. 10. & seq.
Sacellum Pontificium Alumni adeunt, in coqu
honorem præcipuum ferunt certis diebus . lib. 4.
n. 69.
Sacramentorum frequentia Alumnis præscripta .
lib. 4. n. 53.
Saliceus (Joannes) parœciam Polchémensem studi
lo administrat . lib. 3. n. 40.
Salis quædam portio Collegio attributa . lib. 2.
n. 38.
Scheffartus a Merode (Adrianus) Canonicus Tré
virensis, idemque Alumnus, & ad Pontificem
Nuntius . lib. 3. n. 46. & seq.
A Schoneburgo (Joannes) creatur Archiepiscopus
& Elektor Trevirensis . lib. 3. n. 45.
Schnegasius (Simon) Grammaticam docet in Se
minario Eichstadiensi . lib. 3. n. 100.
Scholæ Vaticana & Lateranensis Collegiorum pri
ma rudimenta . lib. 4. n. 1.
Scholasticæ Alumnorum exercitationes . lib. 4.
n. 48.
Schutzius (Jacobus) apud Episcopum Argentinien
sem mire gratiosus . lib. 3. n. 109.
Secman (Gothardus) Parochus Brixinensis . lib. 3.
n. 113.
Seminaria Episcopalia originem suam debere Col
legio Germanico . lib. I. n. 26.

- Seminarii Romani ortus ex Collegio Germanico. lib. 1. n. 52. Primi in eo Convictores ex eodem Collegio. ibid. n. 66.
- Sigismundus Sveciae Regis filius, ad conciones haereticorum trahitur a patre. lib. 3. n. 130. A matre catholice educatur. ibid. n. 133.
- Sixtus V. partem attributi census Collegio admitt. lib. 2. n. 11.
- S. Stephanus Hungariae Rex quale Templum Romae condiderit in honorem S. Stephani Protomartyris. lib. 2. n. 46.
- S. Stephani Templum in monte Cælio Collegio tribuitur. lib. 2. n. 42. Templi hujus historia, a suis initiis. ibid. n. 46. & seq.
- Stobæus (Georgius) egregie desudat Græcii, deinde fit Episcopus Lavantinus. lib. 3. n. 113.
- Stockholmiæ scholis publicis præficiuntur Magistri Catholici. lib. 3. n. 119. Et Seminarium apertur Catholicae Juventutis. ibid. n. 120.
- Studio quibus Alumni operantur. lib. 4. n. 47.
- Svecica expeditio a suis initiis usque ad exitum. lib. 3. n. 116. & seq.
- Supplicationes ab Alumnis habitæ anno piaculari 1575. lib. 1. n. 63.
- Surius (Laurentius) Lubecæ Canonicus omnia experitur adversa. lib. 3. n. 103. Pontificiam auctoritatem intrepide defendit. ibid. n. 104.

T

Tectonius (Jacobus) egregie concionatur Confluentibus. lib. 3. n. 40.

Teleczius (Joannes) Decanus Ecclesiæ Olomucensis. lib. 3. n. 90. Eligitur Episcopus. Ejus

ad Lauretanum litteræ de sua electione : ibid.
 n. 93. Moritur ex veneno . n. 95. & 96.
 Thyræus (Hermannus) doctrina prudentiaque
 præstans : lib. 1. n. 76.
 Tilius (Guillelmus) Canonicus & Parochus Con-
 fluentinus hospitalitatem exerçet : lib. 3. n. 43.
 Titulus Cardinalitus S. Apollinaris suppressus.
 lib. 2. n. 23.
 Trevirensim Diœcesim Alumni excolunt : lib. 3.
 n. 32. & seq.
 Truchses (Otho Cardinalis) hortatur S. Ignatium
 ut Collegii curam dimittat : lib. 1. n. 35. Idem
 postea Gregorium XIII. incendit ad Collégium
 instaurandum : lib. 2. n. 3. & 5.
 Tumlerus (Walramus) præficitur sacello aulico
 Ducis Bavariæ . lib. 3. n. 67. Depravata om-
 nia reperit . ibid. n. 68. Omnia instaurat Ro-
 mano more . p. 69. & seq. Multorum incurrit
 invidiam , sed in proposito permanet . n. 75.
 Turnerus (Robertus) eloquentiam doçet Ingol-
 stadii , librosque plures edidit in lucem . lib. 3.
 n. 62.
 Tusculana Alumnorum profectio : lib. 4. n. 71.
 Tyrolensem provinciam Alumni excolunt : lib. 4.
 n. 113.

V

Valeudinarium Collegii . lib. 4. n. 11.
 Varsevicius (Stanislaus) in Sveciam proficisci-
 tur . lib. 3. n. 118. Offendit apud Regem , &
 quare . ibid. n. 130. Regno discedit . n. 132.
 Vastanense Monasterium in Svecia sacrorum mi-
 nisterio recreatur . lib. 3. n. 134.

- Veilhammer (Christophorus) Eisfeldiam excolit. lib. 3. n. 5. & seq. Ejus ad Collegii sodales litteræ. ibid. n. 10. Transit in Bavariam. n. 50. Straubingæ rem catholicam curat. n. 51.
- Veinreichius (Martinus) in Eisfeldia Parochus rem gerit egregie. lib. 3. n. 11. Ejus castitas experimento probata. ibid. n. 12. Moritur in tabidorum obsequio. n. 13.
- Vestes Alumnorum variaz. lib. 4. n. 16.
- Victoria (Thomas) Musicæ artis Magister insignis. lib. 2. n. 16.
- Viennæ adhibentur Alumni ad religionem propugnandam. lib. 3. n. 76.
- Villa suburbana ad Alumnorum relaxationem. lib. 2. n. 39. Ut eam Alumni frequentent. lib. 4. n. 67.
- Villarius (Joannes) ab hæreticis interficitur in odium Fidei. lib. 3. n. 115.
- Ulnerus (Laurentius) Molshemiensis oppidi Parochus. lib. 3. n. 109.
- Vogellius (Joannes) Theologiam tradit in Seminario Eicstadiensi, simulque paræciam rusticanam administrat. lib. 3. n. 100.
- Voltzius (Georgius) Diæcesim Vormatiensem lustrat cum Episcopo. lib. 3. n. 88.

ERRATA

Pag.	lin.	
16	10	insula
29	8	Germaniam
31	6	videretus
ib.	22	sacitasse
45	29	libertate
86	8	annum
129	18	tratradituros
142	11	ergo
214	21	novum
390	11	contra

CORRIGE

insula
Germania
videretur
factitasse
libertatem
anno
tradituros
erga
novus
coram

ADDENDA AD TOMUM I.

Pag. lin.

37	8	divinari
24	23	Cordara,
ib.	22	compesceret, illum
39	21	comparare
ib.	22	anteferre
42	8	ubi postquam
65	5	MDCCLXXIV.

divinare
Cordara; atque illam, que
compesceret, monebat
anteferre
comparare
ubi auctor postquam
MDCCLXXIV.

Digitized by Google

Digitized by Google